

provincie limburg

Limburgs
Parlement

Concept Notulen Statencommissie Economie en Samenleving (ESA) van 8 maart 2024

Inhoud

Presentiellijst		3
1	Opening, mededelingen voorzitter, inventarisatie rondvraag/mondelinge mededelingen portefeuillehouder/actualiteiten IPO en vaststelling agenda	5
2	Spreekrecht externen	5
3	Notulen	6
4	Overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen	6
5	Voorraadagenda	6
6	Lijst (AVG) ingekomen stukken en (AVG) uitnodigingen	6
7	CULTUUR EN MAATSCHAPPIJ	7
7.1	G-24-010 Statenvoorstel Beleidskader ‘Cultuur en erfgoed voor iedereen 2024-2027’, brief GS van 20-02-2024 (GS DOC-00613373).....	7
9	KWALITEIT OPENBAAR BESTUUR	45
9.1	Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	45
7	CULTUUR EN MAATSCHAPPIJ	46
7.2	G-24-009 Statenvoorstel inzake beleidskader ‘Samen leven en bestaanszekerheid 2024-2027’, brief GS 20-02-2024 (GS DOC-00612459)	46
8	REGIONALE ECONOMIE	85
8.1	G-24-007 Statenvoorstel Beleidskader ‘Werken aan een toekomstbestendige economie voor Limburg 2024-2027’, brief GS van 20-02-2024 (GS DOC-00607675)	85
8.2	Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	134
9	KWALITEIT OPENBAAR BESTUUR	134
9.1	Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	134
10	FINANCIËN EN OVERHEAD	134
10.1	Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	134
11	Schorsing	134

Presentielijst van de leden van de commissie ESA voor de vergadering van 8 maart 2024

Voorzitter

Nijenhuis, D.J. (agendapunt 1 tot en met 7.1)

Mertens, mevrouw mr. K.G.M. (agendapunt 7.2 tot en met 11)

Griffie

Dijk, J.H.M. van

Schulkens, mevrouw J.A.M.

Weesepeel, mevrouw D.

Leden

Partij

Aanwezig:

Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.

CDA

Berghorst, mevrouw mr. A.

PvdA

Bijnen, H.M. van

PVV

Blijlevens, R.P.

JA21

Bloi MA, J.M.

VVD

Bommel, C.P.G. van

BBB

Dautzenberg, A.

GroenLinks

Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.

CDA

Driessen, R.B.

Forum voor Democratie

Fischer, mevrouw A.M.N.J.

50PLUS

Goossen, I.J.G.

BBB

Hanegraaff, dr. M.C.

CDA

Hoks, F.J.R.

PVV

Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.

D66

Jetten, mevrouw T.G.M.

GroenLinks

Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.

PVV

Koopman, mevrouw S.N.

VVD

Kuiper, mevrouw L.Y.M.

SP

Loomans, ir. P.J.M.

Horizon

Maillé, S.

VVD

Megens, B.J.M.H.

PVV

Plusquin, mevrouw P.S.M.L.

Partij voor de Dieren

Queisen, A.G.M.

BBB

Schoolmeesters, mevrouw A.M.A.

BBB

Smeets, mevrouw C.A.H.

SP

Sol MSc, H.P.A.

GroenLinks

Wolters, mevrouw L.C.C.M.

PvdA

Zeedzen, D

BBB3

Afwezig

--

Het College van Gedeputeerde Staten

Caldenberg, M. van

Demollin-Schneiders, mevrouw E.A.M.B.

Faassen, L.

Kuntzelaers, J.J.M.

Satijn, S.H.M.

Burgercommissieleden

Beucken, L. van den

Est, drs. A.M.B. van

Loijer BSc, S.A.M. de

Pfoster, D.D.W.

Roso, R.L.W.

Schoenmakers, H.G.J.

Stocks, M.H.D.

LOKAAL-LIMBURG

50PLUS

BBB

PVV

JA21

LOKAAL-LIMBURG

D66

Overige aanwezigen**Agendapunt 7.1**

De heer Mennings namens Limburg Museum

Mevrouw Besouw namens Limburgse Bond van Muziekgezelschappen (LBM) en Verbindend

Koornetwerk Limburg (VНК-L)

Agendapunt 8.1

De heer Theelen (op persoonlijke titel)

Notulist

Het Notuleercentrum

1 Opening, mededelingen voorzitter, inventarisatie rondvraag/mondelinge mededelingen portefeuillehouder/actualiteiten IPO en vaststelling agenda

De voorzitter: Niet alle stoelen zijn bezet, maar desondanks, geachte aanwezigen, een heel goede morgen voor alle aanwezigen. Een speciaal woord van welkom aan alle dames op deze Internationale Vrouwendag natuurlijk. Ik hoor dat alle mannen in de zaal daar iets aan gedaan hebben waarschijnlijk. Zo niet, dan heb je nog een hele dag de kans om dat alsnog te doen. Welkom bij de commissievergadering van de Statencommissie Economie en Samenleving. We hebben quorum, zie ik, en daarmee kan ik de commissievergadering openen. Voordat we beginnen een aantal mededelingen vanuit mijn zijde. Ik zal deze ochtend als uw voorzitter fungeren. Vanmiddag na de lunch zal mevrouw Mertens het van mij overnemen als voorzitter. Deze ESA-vergadering start vandaag, 08-03-2024. We zullen naast de standaardagendapunten drie beleidskaders behandelen. Hierna wordt de vergadering geschorst en zal deze worden voortgezet op vrijdag 22-03-2024. Houd er rekening mee dat we vandaag tot in de avond nodig hebben om de kaders te kunnen behandelen. Dit is in de attenderingen en in iBabs al aan u kenbaar gemaakt. We zullen op een logisch moment de vergadering schorsen voor de lunch en in de namiddag zal een warme maaltijd worden verzorgd. Ik herinner u allemaal kort aan de vergaderorde. Dat mag eigenlijk geen nieuws zijn. U voert het woord en doet uw interrupties via de microfoon. U dient uw hand op te steken als u het woord wil voeren. Ik, als voorzitter, geef u dan het woord. Ik heb begrepen dat er soms nog onduidelijkheid is over wanneer iets als een toezegging wordt genoteerd. Dit gebeurt als de Gedeputeerde een termijn noemt waarbinnen de toezegging afgedaan wordt. Ik zal hierop letten, maar zelf kunt u natuurlijk ook altijd vragen aan de Gedeputeerde om een datum aan de toezegging te koppelen. Wordt er geen datum genoemd, dan noemen we het een actie. Deze acties worden niet opgenomen in een lijst, maar dan is de actie terug te vinden in de notulen. Die hebben dus geen officiële status in iBabs. Er is vooraf een rondvraag ingediend, namelijk door de heer Bloi. Zijn er vanuit de commissie nog andere punten voor de rondvraag? Ik constateer dat dat niet het geval is. Zijn er vanuit ... overige mededelingen. Zijn er vanuit GS mondelinge mededelingen of overige zaken vanuit het IPO te melden, Gedeputeerde?

Gedeputeerde Kuntzelaers: Nee.

De voorzitter: Ook niet. Dat is er in de wereld al genoeg. Dan gaan we naar het vaststellen van de agenda. De heer Bloi. Sorry.

De heer Bloi (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik heb het verzoek om de rondvraag op een ander tijdstip, iets eerder te doen, op een logisch tijdstip, bijvoorbeeld voor een lunch of na een lunch. Dat hebben we in januari ook eens gedaan met een rondvraag. Dat is gewoon heel praktisch. Dat is mijn enige agendapunt vandaag.

De voorzitter: Ja, u was me even voor, want dat stond opgesomd bij het vaststellen van de agenda. Daar waren we nu bij aangekomen. Dus het is goed dat u dat ter sprake brengt nu. Het voorstel van u is om uw rondvraag te behandelen net voor of net na de lunch. Ik kijk even rond of daar instemming mee is. Dan stellen we vast dat we dat na dit beleidskader doen. Dat kan afhankelijk van de snelheid waarmee we dit eerste beleidskader behandelen net voor de lunch zijn, maar dat zou ook net na de lunch kunnen plaatsvinden. Daarmee wordt de agenda gewijzigd vastgesteld. Is dat akkoord? Ja.

2 Spreekrecht externen

De voorzitter: Dan komen we bij agendapunt 2, het spreekrecht voor externen. Er zijn bij deze vergadering drie sprekers. Dat zijn de heer Mennings namens het Limburgs Museum, mevrouw

Besouw namens de Limburgse Bond van Muziekgezelschappen en het Verbindend Koornetwerk Limburg. Beiden spreken in bij agendapunt 7.1. Dat is het beleidskader 'Cultuur en erfgoed voor iedereen'. De laatste inspreker is de heer Theelen op persoonlijke titel. Hij spreekt in bij agendapunt 8.1. Dat gaat over het beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'. Alle sprekers zullen voorafgaand aan het betreffende agendapunt inspreken. Dan hebben we ook nog een aantal afmeldingen van sprekers. Gisteren en vanochtend hebben we twee afmeldingen gekregen van andere sprekers, te weten de heer Mertens namens ITEM en mevrouw Meens namens het Gastvrij Limburg Overleg. Van beide sprekers is evenwel de spreektekst gekoppeld aan het betreffende agendapunt op iBabs. Jullie hebben daar kennis van kunnen nemen.

3 Notulen

De voorzitter: Dan kom ik bij agendapunt 3, de notulen. De vaststelling van de notulen van de commissievergadering van 12-01-2024, 19-01-2024 en 02-02-2024. Ik kijk even rond of we die kunnen vaststellen. Ik zie dat dat het geval is. Daarmee worden de notulen vastgesteld. Dank u wel.

4 Overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen

De voorzitter: Agendapunt 4, overzicht moties, aanbevelingen en toezeggingen. Zijn er op- of aanmerkingen betreffende de lijst van moties, toezeggingen of aanbevelingen? Eén opmerking, mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, voorzitter. Bij de lijst van moties, 2997, gewijzigde motie Absil inzake continuïteit in beleid; wij hebben een mededeling portefeuillehouder ontvangen, maar bij de stand van zaken vind ik alleen terug: 'PS worden in maart nader geïnformeerd.' Ik ga ervan uit dat dit daarmee nog steeds lopend is, omdat de zaken die inhoudelijk behandeld worden niet allemaal nu aflopen. Dus daar staat een termijn soms van augustus, soms van later dit jaar, bij de begroting ... Dus mijn verzoek is om dit aan te houden. Dat wordt niet duidelijk in de tekst.

De voorzitter: Ik begrijp de redenering en ik stel ook voor dat we die motie daarmee aanhouden.

Mevrouw Absil (CDA): Prima.

De voorzitter: Zijn er anderszins opmerkingen over de MTA-lijsten? Zo niet, dan wordt de rest afgedaan zoals voorgesteld.

5 Voorraadagenda

De voorzitter: Dan komen we bij agendapunt 5, de voorraadagenda. Kan ik de voorraadagenda met uw goedvinden vaststellen? Dat is het geval.

6 Lijst (AVG) ingekomen stukken en (AVG) uitnodigingen

De voorzitter: Dan komen we bij agendapunt 6, de lijst van ingekomen stukken en uitnodigingen. Kan ik deze ook vaststellen? Ook dat is het geval. Dank u wel.

7 CULTUUR EN MAATSCHAPPIJ

7.1 G-24-010 Statenvoorstel Beleidskader 'Cultuur en erfgoed voor iedereen 2024-2027', brief GS van 20-02-2024 (GS DOC-00613373)

De voorzitter: Dan zijn we inmiddels aanbeland bij agendapunt 7, Cultuur en Maatschappij. Daarmee zijn we aangekomen bij de behandeling van het beleidskader 'Cultuur en erfgoed', het eerste beleidskader van vandaag. Voordat we beginnen met de behandeling van het Statenvoorstel geef ik graag de gelegenheid aan de sprekers. Als eerste spreker verzoek ik de heer Mennings van het Limburgs Museum om plaats te nemen achter het spreekgestoelte. Hartelijk welkom, mijnheer Mennings. U krijgt maximaal vijf minuten om uw bijdrage te leveren. Dank u wel.

De heer Mennings: Dank u wel. Goedemorgen allemaal. Dank voor de gelegenheid om in te spreken. Allereerst complimenten aan GS voor het beleidskader 'Cultuur en erfgoed'. 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' is een ambitie die wij als Limburgs Museum ten volle delen. Ook is het ontzettend fijn om te werken in een provincie die cultuur en erfgoed stimuleert en waardeert. Als Limburgs Museum zetten we ons dagelijks in met ons team en een grote groep vrijwilligers om cultuur en erfgoed voor alle Limburgers mogelijk te maken. We zijn dan ook blij om te lezen dat veel van wat we doen ook terug te zien is in het beleidskader. Sterker nog, als ik naar de doelenboom kijk ... Ik heb het net in de trein eens gearceerd, maar ongeveer bij de helft van de bullets hebben wij als Limburgs Museum een rol. Dat doen we graag. Het beleidskader getuigt, naast een goede structuur om cultuur en erfgoed te versterken in heel Limburg, ook van ambitie. Ambities die we met de Provincie mogelijk kunnen maken, voor jongeren en voor de Limburgse taal, om maar twee voorbeelden te noemen. De mogelijkheid die ons is geboden om ons te kandideren voor de BIS hebben we dan ook met beide handen aangegrepen. We feliciteren het Bonnefantenmuseum ook met de voordracht daarvoor. Twee jaar geleden omarmde de toenmalige Gedeputeerde Staten het Ontwikkelplan 2022-2028 van het Limburgs Museum ten volle en hebben wij als Limburgs Museum eigenlijk twee nieuwe musea opgericht: het Limburgs Museum op locatie en het online Limburgs Museum. Deze drie-museastrategie is nu al een succes. We bereiken meer, een jonger en diverser publiek. In heel Limburg, maar ook daarbuiten. We zijn op locatie actief op Maastricht Aachen Airport met Het Genneper Huys, met archeospeerpunten, maar vooral ook met de Onvergetelijk Limburgs Museumtafel in de zieken- en verzorgingshuizen. Twee jaar geleden 75 maal, vorig jaar 150 maal, dit jaar 225 en volgend jaar 350. Dus elke dag gaan we naar ouderen volgend jaar om een geluksmoment te realiseren. Daar zijn we trots op. Het online museum is bijna een jaar geleden gelanceerd, 16-03-2023. Het is een nationaal en een internationaal voorbeeldstellend museum van de toekomst, het museum van de 21^e eeuw. Samen met tal van partners en Limburgers bouwen we aan het culturele erfgoed van de toekomst, inclusief en laagdrempelig voor iedereen in geheel Limburg. Limburg is nationaal en internationaal voorloper in het digitaal ontsluiten van erfgoed. Het online Limburgs Museum doen we met allerlei partners in Limburg: musea, archieven, bibliotheken, mediapartners, Limburgers, creatievelingen, maar ook met Brightlands en het bedrijfsleven. Op woensdag jongstleden hadden we een brainstorm bij Brightlands Heerlen om techbedrijven en startups in Limburg uit te dagen om verder te gaan in de digitale innovatie. Superinteressant. Dat is één van de vele voorbeelden die mogelijk gemaakt kan worden via ons Limburgs Museum. Gedeputeerde Staten omarmde in 2022 de drie-museastrategie na een intensieve lobby voor meer structurele financiering, omdat er al een jaar geen passende financiering was ontvangen voor de ambities die de Provincie via het Limburgs Museum wil realiseren. In '22 hebben we een tijdelijke bijdrage gekregen voor twee jaar lang van € 150.000 per jaar. De benodigde financiering was echter vele malen groter, dus daarom hebben we zelf als museum € 300.000 per jaar geïnvesteerd om die groei, die ambities, mogelijk te maken. Dat geld is nu op. Verder is sterk ingezet op tijdelijke

projectfinanciering, wat ook gelukt is. Maar nogmaals, dat is tijdelijk. Kortom, de noodzaak voor een structurele oplossing is groot. We staan dan ook op een keerpunt. We hebben als museum geen tekort. We zijn financieel gezond en dat blijven we. Het gaat er veel meer om: welke ambities heb je, hebben wij met elkaar en hoe gaan we dat mogelijk maken? We hebben met dankbaarheid gelezen in het beleidskader dat we € 300.000 mogen ontvangen als drager van de culturele identiteit – althans, dat is het voorstel – en € 200.000 om een bijdrage te leveren aan het stimuleren van de Limburgse taal. Dat is al een geweldige stap. Maar er is meer nodig om alle ambities die we met elkaar delen te realiseren. Om het gelijk maar concreet te maken: de vraag die we gesteld hebben medio '23 aan de Provincie was € 1,3 miljoen per jaar. Dat is veel geld, maar het is relatief weinig voor twee nieuwe musea. Zelf hebben we aangegeven dat we naast de € 500.000 die nu voorligt in het beleidskader € 300.000 zelf zullen vinden. Resteert een aanvullende vraag aan de Provincie van € 500.000.

De voorzitter: Komt u tot een afronding, mijnheer Mennings? Ja.

De heer Mennings: Ja. We hebben de afgelopen maanden een zwaar lobbytraject ingezet en met succes. De Vriendenloterij heeft woensdag jongstleden ons een meerjarige bijdrage toegekend van € 250.000 per jaar. Nu is het aan de Provincie. Dus we vragen om een structurele oplossing en daarnaast blijven we ons inzetten om meer geld naar Limburg te halen vanuit het Rijk en Europa, maar dat is ook een kwestie van de lange adem. Ook steunen we minimaal één Rijksmuseum in Limburg en wij zijn beschikbaar en kansrijk, denken wij, als drager van de culturele identiteit. We willen samen met u verder, met schwing en van betekenis zijn voor alle Limburgers. Maak het mogelijk. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Mennings. Zijn er toelichtende vragen – blijft u even staan nog – voor de heer Mennings? Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter. Dank aan de spreker. Begrijp ik goed ... Wat u volgens mij zegt is: twee jaar geleden is dit plan eigenlijk goedgekeurd. Wat jullie zijn vergeten is om het geld fatsoenlijk te regelen. Klopt dat?

De heer Mennings: Klopt. Het is door het vorige College inhoudelijk volledig omarmd. We hebben toen aan de Provincie gevraagd € 3 ton per jaar. Dat is uiteindelijk op aandringen van de Staten door de toenmalige Gedeputeerde ... Na maanden heeft dat geresulteerd in € 150.000 per jaar. Daarnaast hebben we € 300.000 zelf geïnvesteerd. Voor de rest hebben we extra hard gewerkt, durf ik wel te zeggen. Inmiddels, met de ambities, maar ook met de prijsstijgingen die er geweest zijn, is het bedrag gewoon € 1,3 miljoen. Dat is eigenlijk ... Ja. Maar voor de helderheid, dat is het bedrag.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja. Mag ik nog één vraag stellen?

De voorzitter: Nog één. Ja.

Mevrouw Jenneskens (D66): Gelukkig. U noemde net heel vrolijk die € 250.000, maar dat is natuurlijk heel knap, dit soort bedragen binnenhalen. U doet op ons een beroep. Wij hebben dit kader. Daar zitten allemaal potjes in. Maakt het nu voor het Limburgs Museum iets uit hoe we dit proberen te regelen, in welke ... Het gaat gewoon om het bedrag behalen of heeft u daar nog een specifieke richting in?

De heer Mennings: Ja, het is misschien heel plat, maar het gaat om het bedrag. Nogmaals, daarom sprak ik over die doelenboom. We zitten een-op-een met het beleid van de Provincie. Dus liever zo min mogelijk oormerken en in vertrouwen met elkaar samenwerken om die doelen te realiseren.

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, een vraag voor de heer Mennings. Wat als wij niet over de brug zouden komen? Gelukkig, de Vriendenloterij; mooi nieuws. Wat zou u dan niet meer kunnen doen?

De heer Mennings: Nou, dan gaan we afschalen. Dat zit niet in het karakter van het museum en ook niet in de ambitie van het museum, maar dan gaan we afschalen. Ja, we hebben ooit een collega gehad uit Brabant en die zei: 'Extra taken, extra knaken.' Nou, die is wat ronduit. Maar daar komt het uiteindelijk wel op neer. We hebben vier jaar lang echt gebuffeld. Dat is niet erg, hard werken. Maar daar zit ook een eindigheid aan. Dat is natuurlijk het kenmerk van de cultuursector: we willen zo graag! Maar op een gegeven moment komt ook realisme om de hoek kijken om dat duurzaam te doen. Dus dan gaan we afschalen. We hebben geen tekort. Dat gaan we ook niet krijgen. We hebben plannen en die willen we met u realiseren.

De voorzitter: Als er geen toelichtende vragen zijn, bedank ik mijnheer Mennings voor de bijdrage. Dan kunt u weer plaatsnemen op de tribune.

De heer Mennings: Dank u wel.

De voorzitter: Als tweede spreker vraag ik mevrouw Besouw. Ook aan u een hartelijk welkom. Ook u krijgt vijf minuten om in te spreken. Gaat uw gang.

Mevrouw Besouw: Ja, dank u wel, voorzitter. Goedemorgen allemaal. Bedankt dat ik mag komen inspreken op uw vergadering. Mijn naam is Dorrie Besouw. Ik ben waarnemend voorzitter van de Limburgse Bond van Muziekgezelschappen. Ik vertegenwoordig vanochtend ook de heer Tim Schulteis, de voorzitter van het Verbindend Netwerk Koorzang Limburg, de korenbond in Limburg. Wij willen graag aan u toelichten vanochtend waarom dat wij denken dat het besluit dat voorligt over verenigingsondersteuning voor amateurkunst en de steunfunctie daarvan geen verstandig besluit is voor de leefbaarheid van het muzikale verenigingsleven in Limburg. Momenteel maken zo'n 50.000 zangers en muzikanten in Limburg wekelijks in hun vrije tijd muziek. Fanfares, harmonieën, slagwerkgroepen en koren vormen natuurlijk al een aantal decennia lang of misschien al eeuwenlang een onlosmakelijk onderdeel van de Limburgse cultuur. De meeste muziekverenigingen en zangkoren in Limburg worden bestuurd door vrijwilligers. Ze vinden ondersteuning bij de bonden LBM, VNK-L en ze hebben ook... Die hebben ook vrijwillige bestuurders. Onze achterban wordt momenteel ondersteund door Stichting Klankkleur Limburg, een professionele organisatie waar alle verenigingen voor amateurkunst, amateurmuziek, terecht kunnen voor vragen, advies en ondersteuning. De medewerkers van deze stichting zitten overigens ook op de publieke tribune. Door de bundeling van krachten binnen de Stichting Klankkleur Limburg zijn verschillende nieuwe samenwerkingen ontstaan tussen de bonden. Een voorbeeld daarvan is het jaarlijkse Klankkleur Festival. In juni 2023 heeft de Stichting Klankkleur een visie bij u als Provinciebestuur neergelegd, die ook ambtelijk met u besproken is. Wij ondersteunen deze visie, want het beschrijft wat er in onze ogen nodig is om de Limburgse amateurmuziekbeoefening in verenigingsverband levend te houden. We gaan er dan ook van uit dat deze visie bij uw commissie bekend is. Mocht dat niet het geval zijn, dan willen we die graag met u delen. Wat we in dit beleidskader echter missen is de achterliggende visie. Er wordt enkel gesproken over structuur. Op geen enkele manier wordt de verbinding gelegd met het achterliggende

doel, namelijk de ondersteuning van de achterban van de bonden ten behoeve van de toekomstbestendigheid van amateurmuziek in Limburg, in verenigingsverband in Limburg. Laten we beginnen met een simpel voorbeeld. Als u bestuurder bent van een muziekvereniging die bestaat uit een harmonie of een fanfare en een slagwerkgroep, dan komt u bij uitvoering van dit beleidskader terecht bij drie of vier verschillende bonden/ondersteuningsinstanties. Momenteel kunt u voor al deze vragen terecht bij SKL. Die zullen uw vraag behandelen. Dus als u vrijwillig bestuurder bent van een muziekvereniging, dan zou u toch ook verward raken van deze verstrengeling van allemaal nieuwe instanties? We willen graag nog een aantal aandachtspunten met u delen. Ambtelijk en bestuurlijk is meermaals met ons gedeeld dat de kwaliteit en de toegevoegde waarde van de steunfunctie die er momenteel is bij Stichting Klankkleur Limburg niet ter discussie staan. De LBM en de LBT hebben een enorme overlap in achterban. Bij de LBT zijn 198 slagwerkverenigingen aangesloten. De LBM heeft ongeveer 280 lidverenigingen. In 108 gevallen is de aangesloten rechtspersoon een harmonie of fanfare die lid is van de LBM. Alleen de slagwerkgroep daarvan is dan lid van de LBT. Het Huis voor de Kunsten Limburg is een kenniscentrum en geen ondersteuningsorganisatie, dus de vraag is: waar kunnen onze verenigingen straks terecht voor ondersteuning, vragen en hulp? Uittreden uit de Stichting Klankkleur is juridisch gezien niet mogelijk, in ieder geval als een bond dat zou doen. Het opheffen of niet meer subsidiëren van een stichting heeft gevolgen voor het werkgeverschap van de Stichting Klankkleur. We hebben drie personeelsleden hier ook aanwezig. Of Stichting Klankkleur... Hoe worden dan de desintegratiekosten verdeeld over de partijen? Het kan toch ook niet de bedoeling zijn dat de lidverenigingen van de bonden opdraaien voor de financiële risico's daarvan? Ik sluit af. Belangrijker dan alle argumenten zijn de gevolgen voor het realiseren van onze visie. Bonden en aangesloten verenigingen zijn vrijwilligersorganisaties, wat ik al vermeldde. Die kunnen niet zonder professionele ondersteuningsorganisatie. Graag willen we als LBM en VNK-L samen met SKL en Provinciale Staten optrekken naar 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' en daaraan toevoegen dat SKL kan zorgen voor een levendige amateurmuziekcultuur in groepsverband in Limburg, nu en voor de komende generaties. Als het beleidskader wordt aangenomen, dan kan dat een bedreiging zijn voor de continuïteit van de ondersteuning van onze achterban. We vinden het dan ook erg kwalijk dat we gisteren pas via de LBT-leden een notitie hebben ontvangen die in mei 2023 door HKL is opgesteld. Diezelfde LBT-leden stuurden u een brief die door hen als bijlage bij de stukken is toegevoegd. Deze notitie gaat over de toekomst van onze ondersteuning en de toekomst van de steunfunctie SKL. LBM en VNK-L, maar ook SKL, zijn in deze notitie op geen enkele wijze gekend.

De voorzitter: Rondt u af, mevrouw Besouw.

Mevrouw Besouw: Ja. Daarom verzoeken wij u – ik kom al bij het verzoek – het voorstel van Gedeputeerde Staten zoals verwoord in de paragrafen 6.3.4 en 6.3.8 van het beleidskader 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' niet over te nemen en te besluiten tot het subsidiëren van een volwaardige ondersteuningsorganisatie, inclusief verenigingsondersteuning, waarvan de bonden LBM, LBT en VNK-L gebruik kunnen maken, omdat de ondersteuning van onze achterban anders ernstig in gevaar komt. Kan dat niet, dan zouden wij u verzoeken om dit onderwerp uit te stellen. Dit om ons voldoende helder te laten krijgen wat de impact van het besluit dat nu voorligt is en ook om uit te zoeken of de eerder geformuleerde uittredingswens van de LBT nog steeds actueel is. Wij denken, gezien de algemene ledenvergaderingen van de muziekbonden die in april plaats gaan vinden, dat 1 mei daarvoor een realistische datum is. Ik dank u hartelijk voor uw tijd en wens u veel wijsheid toe.

De voorzitter: Dank u wel voor de bijdrage. Zijn er vanuit de commissie toelichtende vragen? Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel. Dank aan de spreker. Het is mij ... Misschien heb ik het gemist. Wat krijgt u nu en wat heeft u nodig in de toekomst?

Mevrouw Besouw: Nou, financieel wordt nu alle subsidie naar de Stichting Klankkleur overgedragen en die verdeelt het als activiteitssubsidie over de drie bonden en heeft zelf exploitatiesubsidie. Zoals het er nu uitziet krijgen de bonden dan extra middelen, maar er staat nergens hoeveel en wat dat dan zal zijn, om zelf medewerkers of zelf hulp in te kopen. Dat is natuurlijk een lastige, want als bonden met lidverenigingen kunnen wij eigenlijk niet zelf verantwoordelijk zijn voor een werkgeverspositie.

De voorzitter: Zijn er nog andere toelichtende vragen? Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, dank u wel. Mijn zoektocht betreft een wirwar van afkortingen, zoals u zei ...

Mevrouw Besouw: Ja, dat snap ik, ja.

Mevrouw Absil (CDA): Maar ook wel ... Het was een verrassende wending, laat ik het zo even zeggen, die voorbijkwam. Daardoor wordt die zoektocht groter. Waar ik vooral naar op zoek ben is: goh, u zegt: wij zijn niet geïnformeerd. Bent u niet geïnformeerd door de Provincie Limburg of niet door uw collega van de trommelaars? Dat is eigenlijk de eerste vraag. De tweede vraag is: u zegt: het Huis van de Kunsten is een kenniscentrum en wij hebben juist behoefte aan die verenigingsondersteuning. Als ik het goed formuleer.

Mevrouw Besouw: Ja. Ja.

Mevrouw Absil (CDA): Zou u kunnen duiden wat de Stichting Klankkleur nu doet aan ondersteuning en wat u zo nodig heeft?

Mevrouw Besouw: Ja. Ja, zeker kan ik dat duiden. De Stichting Klankkleur heeft een aantal taken, waaronder bijvoorbeeld het organiseren van activiteiten die voor alle drie de bonden belangrijk zijn, zoals daar zijn concoursen die voor een aantal verenigingen heel belangrijk zijn, solistenconcoursen voor de amateurkunstenaar om het solo te doen. Maar ook als een vereniging belt van 'ik wil graag een subsidie aanvragen, maar mijn gemeente gaat subsidie korten, hoe kan ik daar dan hulp bij hebben?' ... Nou, van de ene superorganisatorische naar de andere meer beleidsmatige kant en alles daartussenin komt bij ons terecht. We zoeken eigenlijk ... We willen ... 'We zijn Fanfare X en we willen samenwerken met een koor. Kunt u ons daarbij helpen? Hoe kunnen we contact zoeken of hoe kunnen we tot elkaar komen?' Ja, dat soort vragen komen er. Ja. Het is ook fijn dat er dus ... Er zit vijf dagen per week iemand op kantoor, dus we zijn ook altijd bereikbaar daarvoor. Per mail zijn we sowieso ook bereikbaar. Ja.

De voorzitter: Is er nog iemand anders die een toelichtende vraag heeft? Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja. Dank je wel voor het inspreken ook. Ik worstel een beetje met hetzelfde als mevrouw Absil en dat zit niet alleen in de afkortingen. Wat ik hoor is ook dat er verschillende functies zijn en dat de partijen in het veld het niet helemaal eens zijn of dat er verschillende visies zijn op wie welke rol pakt. Nou is eigenlijk mijn vraag: is daar onderling het gesprek over gevoerd? Is er nog ruimte om daar samen uit te komen? U vraagt ons nu eigenlijk om als PS best wel lomp een switch te maken. Het is altijd mooier, denk ik, als het veld of als de partijen in het veld daar samen uit zouden kunnen komen. Dus ik was even benieuwd naar ...

De voorzitter: Misschien even ter aanvulling: we behandelen nu het beleidskader, dus laten we ons daar ook even op concentreren, wat mij betreft.

Mevrouw Besouw: Ja? Nou, in ieder geval ... Ik denk dat we er onderling uit gaan komen, alleen is de vraag ... De algemene ledenvergaderingen zijn op 6 en 20 april. We zouden ook graag met onze achterban dit delen, omdat het nu vooral nog bestuurlijk is besproken. Ja, we merken dat dat af en toe lastig is. Terwijl we dit voor onze achterban doen. We vinden het natuurlijk belangrijk dat alle muziekverenigingen snappen wat er aan de hand is en ook dat zo'n vereniging die dan harmonie- en slagwerkgroepen heeft straks snapt dat er misschien een scheiding van wegen aan zit te komen. Dat is lastig uit te leggen nu. Dus daarom dit verzoek eigenlijk.

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Dan toch nog even mijn vraag van net. Dat proces lijkt onderling niet helemaal lekker te lopen. Dus het is mij niet helder: bent u niet geïnformeerd door de Provincie of bent u door elkaar niet geïnformeerd?

Mevrouw Besouw: Nou, toen we met SKL zijn begonnen, toen was het de intentie om met HKL samen te werken in verenigingsondersteuning. Dat is ook een tijd gebeurd. Ergens in mei is deze notitie opgemaakt. Daar zijn wij niet in gekend, door HKL niet en door de Provincie ook niet. Dus ... Ja.

Mevrouw Absil (CDA): Die notitie is van HKL, toch?

Mevrouw Besouw: Ja. Ja. Ja.

Mevrouw Absil (CDA): Ja. Dat is voor mij belangrijk.

Mevrouw Besouw: Maar het gaat over onze ondersteuning. Dat is eigenlijk het...

De voorzitter: Ik kijk even rond of er nog meer verduidelijkende vragen zijn. Zo niet, dan wil ik mevrouw Besouw bedanken voor haar inbreng. U mag weer plaatsnemen op de publieke tribune. Dan zijn we aangekomen bij de inhoudelijke behandeling van het beleidskader. Het agendapunt behandelen we in twee termijnen. Ik stel voor een spreektijd van vijf minuten voor de eerste termijn van uw commissie. Dan starten we met de eerste termijn van de commissie. Ik geef het woord aan, linksom, mevrouw Kuiper van de SP.

Mevrouw Kuiper (SP): Het is goed om te lezen dat met veel inhoudelijke opmerkingen iets gedaan is in dit beleidskader. We zien er veel SP-standpunten in terug, ook een aantal die nog wel wat extra aandacht kunnen gebruiken. Eén van de voor ons belangrijkste punten, gelijke kansen voor iedereen, wordt vaak aangehaald in dit kader en dat is maar goed ook. Cultuur kan volgens ons namelijk veel bijdragen aan onze kernwaarden: gelijkwaardigheid, solidariteit en menselijke waardigheid. De cultuureducatie is voor ons als SP een belangrijk onderdeel daarvan. Dit moet zeker voor iedereen vanaf jonge leeftijd beschikbaar zijn voor de ontwikkeling van zowel brein als persoonlijkheid. Het kan op latere leeftijd kansen bieden om mensen uit de eenzaamheid te halen, instellingen overeind te houden met genoeg vrijwilligers. Het is goed te lezen dat we dit met de vernieuwing in de cultuur- en erfgoedsector gaan bevorderen. Het gratis vervoer in samenwerking met Arriva en het gratis museumbezoek voor kinderen tot 12 jaar zijn stappen in de goede richting, want het is niet voor elke

ouder mogelijk om met hun kinderen een museum te bezoeken. Maar, voorzitter, in het onderwijs is er al een hoge werkdruk voor de docenten. Dan is er ook nog de vraag: kunnen de museums de regeling financieel aan, met de laagdrempelige museumbezoeken die nu mogelijk worden? De SP hoort graag de uitwerking die de Gedeputeerde hieraan wil geven. Hopelijk komt die niet van achter een bureau, maar juist uit overleg met de hele sector. Voor de SP is stimulering van cultuur voor volwassenen middels het Volwassenenfonds Sport & Cultuur een goede start. Het fonds is nu beschikbaar in 15 van de 31 gemeenten die Limburg telt. Om dit uit te breiden zijn zij geholpen met structurele subsidie in plaats van projectsubsidie van de Provincie. De subsidie is belangrijk, omdat de cofinanciering van de Provincie gemeenten over de streep trekt. Die pot mag van gelijke orde zijn als de subsidie voor het Jeugdfonds. Kan de Gedeputeerde daar wat mee doen in dit kader? Eén van de doelgroepen is de groep kwetsbare jongvolwassenen, die na hun 18e geen gebruik meer mogen maken van het Jeugdfonds. Een andere doelgroep betreft de kwetsbare senioren in samenwerking met KBO en op wijkniveau. Deze groepen verdienen echt onze extra aandacht en dus is mijn vraag of de Gedeputeerde die aandacht daarvoor gaat hebben en op welke manier dat zal gaan gebeuren.

De voorzitter: Er is een vraag van mevrouw Jetten, GroenLinks.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ben even in de war. Ik heb ook met dit fonds contact opgenomen en ik heb dit bij bestaanszekerheid ... Daar zit dat in het kader. Dus ik ben even in de war, merk ik, voorzitter. Dus even een toelichting. Ben ik in de war of bent u in de war?

Mevrouw Kuiper (SP): Ik niet. Ik heb het hierin gelezen, want ik heb sport niet, dus daar kan ik het niet uit gehaald hebben.

De voorzitter: U brengt mij ook even in de war, maar ik laat het antwoord aan mevrouw Kuiper.

Mevrouw Kuiper (SP): Oké. Nou, dan ga ik verder. We zien de lobby voor een museum met Rijksstatus, waarbij we een voorkeur horen voor het Bonnefantenmuseum. Maar voor de doelen die wij nastreven heeft ook het Limburgs Museum veel te bieden. Het is voor Limburgers fijn daar over de eigen geschiedenis en identiteit te leren. Het is voor toeristen een fijne manier om kennis te maken met hoe schoon de geschiedenis van ons Limburg is. Ik zie drie punten staan waar de Provincie zich sterk voor wil maken bij het Limburgs Museum, namelijk de Limburgse taal, cultuureducatie en verbinding voor iedereen en overal. Doordat het Limburgs Museum digitaal sterk is, gaan de mogelijkheden ook over de grenzen van het fysieke heen. Die wisselwerking geeft kansen voor nieuwe projecten op wijkniveau in de nabije toekomst. De vraag over de verdeling van middelen, zoals de BIS-gelden, komt natuurlijk ook weer bovendrijven. Laat het vooral niet de grote drie zijn waar de miljoenen heen gaan, maar ga uit het oogpunt van gelijkwaardigheid en eerlijke verdeling over Limburg ook structureel investeren in andere, zoals het Cuypershuis, het Thermenmuseum, het Peelmuseum en kleinere instellingen, zoals bijvoorbeeld de SALLY-dansgroep en Stichting Volkscultuur Arcen. Kortom...

De voorzitter: U heeft nog één minuut.

Mevrouw Kuiper (SP): Oh. Ja, dan had ik ook ... Nou ja, kortom, hoe gaat u daarmee om? Ja, dan heb ik nog die stichting ... Dan het laatste in mijn verhaal: gaan we de Limburgse taal bevorderen door Handvest II te volbrengen en wellicht zelfs voorwerk leveren voor deel III? Taalgebruik is de sleutel tot communicatie en verbinding, maar voor veel mensen is het eigen dialect ook een identiteit. Daar heeft de SP respect voor. De beslissing over het dialect dat dan de Limburgse taal moet gaan worden, volgen wij met belangstelling. Is er nog tijd? Nou, de SP hecht ook waarde aan het kunnen

meedoen en deelnemen aan lokale cultuur, zoals muziekverenigingen, maar die verenigingen staan onder grote druk, blijkt uit de brief van het VKL en het LBM. Vanaf 2025 is de Gedeputeerde voornemens de subsidie aan Stichting Klankkleur Limburg stop te zetten. De SP vraagt om de toezegging om eerst met LBT, VKL en het LBM aan tafel te gaan om dat probleem op te lossen, voordat wij als Provinciale Staten hierover een besluit nemen in dit kader. Dat was hem.

De voorzitter: Ik dank u wel. Dan gaan we door met de fractie van GroenLinks. Wie mag ik het woord geven? Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Dank aan de sprekers ook. Wij vinden het altijd fijn als de Gedeputeerde daar een korte reflectie op zou kunnen geven, op de vragen van de sprekers. En felicitaties aan het Limburgs Museum voor die structurele bijdrage van de Vriendenloterij. Wij vinden het een mooi beleidskader en zijn trots dat wij als Provincie ons zo inzetten voor cultuur en erfgoed. Maar uiteraard hebben wij toch een paar vragen. Even los van de reflectie, wij hebben ook ... Dat was geen spreker. We hebben ook een brief gezien van Stichting Funerair Erfgoed Limburg. Ook daar zouden wij graag een reflectie op willen van de Gedeputeerde en dan met name de vragen: waarom is die subsidie voor klein erfgoed niet verlengd? Welke risico's loopt de Provincie hierdoor? Is dit op een andere manier op te vangen? Dan wat betreft CEL. CEL heeft een duidelijke voorkeur voor structurele ondersteuning en vooral door het feit dat er voor CEL een structurele opgave ligt, met name op het gebied van digitalisering. Ja. Waarom is daarvoor gekozen, om dit niet te doen? Wat is daar de reden voor en kan dit eventueel nog veranderd worden? Op het gebied van Limburgse taal wordt er gezegd dat er op dit moment geen draagvlak is binnen PS voor deel III. GroenLinks is hier een beetje dubbel in, want onze trots en ons hart zeggen 'ja!' en onze ratio heeft een paar tegenargumenten, namelijk: welke taal kies je dan, welk dialect? Wat wordt het ABL? Dat zou ik bijna willen zeggen. En ook: welk doel beoog je en haal je dat doel met deel III? Als voorbeeld, Friesland heeft deel III, maar daar zie je veel meer een achteruitgaan in het gesproken Fries dan hier in Limburg, terwijl wij deel II hebben. Ja, wat zijn de kosten en wat zijn de baten, behalve erkenning? Die erkenning zien wij wel graag, want dan is het niet meer een dialect, maar een taal. Die kosten, kun je die eventueel op een andere manier investeren, als je dus... Daarvan zouden wij toch wel heel graag willen weten hoe GS daarover denkt. Ja, sorry. Ja. Dan kom ik bij de musea. Het Bonnefanten is wederom voorgedragen voor de BIS-gelden. Dat is een gelopen race. Maar wat nu volgt is natuurlijk een langjarig traject voor de erkenning van – liefst twee, maar laten we reëel zijn, één zou al heel mooi zijn – een Limburgs Rijksmuseum. Wat wij ons afvragen is of er hier sprake is van een gelijk speelveld. Wat bepaalt de rangorde? Wij denken, zeker met de aandacht voor de regio's en omdat het Limburgs Museum Limburgs ... Wij denken dat het Limburgs Museum hier een grotere kans maakt dan het Bonnefantenmuseum. Ja, denk dan ook aan het rapport van de Raad van Cultuur over toegang tot cultuur op weg naar een nieuw bestel in 2029. Wij vragen ons af welke investering hiervoor nodig is, om dit voor elkaar te krijgen, en of er een actie- of stappenplan is. Even denken. Volgens mij... Ja, dan nog het gelijke speelveld natuurlijk. We zijn ontzettend goed op weg naar een betere verdeling van middelen tussen Zuid en Noord, Midden en Zuid. Wij zouden graag nog een stappenplan zien hoe we dat ook in de komende jaren voortzetten, zodat er oprecht een gelijk speelveld en gelijke investeringen zijn. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door met 50PLUS, mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Allereerst wil ik me verontschuldigen tegenover de mensen die daarachter zitten voor het feit dat ik zo laat was, maar ik moest een omweg maken. Ik heb mijn ontbijt tot lunch bevorderd, dus vandaar dat ik ook eventjes in een boterham bijt.

De voorzitter: Dat mag. Ook voor u is het Internationale Vrouwendag.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Oh ja, dat mag. Dat klopt. Dan moet ik een beetje rechter gaan zitten, hè? Nou ja, als cultuurliefhebber zit je in Zuid-Limburg het beste op je plek. De meeste mogelijkheden zijn er immers in Zuid-Limburg. Maar de meeste Limburgers wonen ook in Zuid-Limburg. Dus dat is eigenlijk niet zo vreemd. Ik vraag me af of ook bekeken is waar er behoefte aan is. Misschien twee grote theaters in Midden en Noord of enkele kleinere, waardoor de cultuur dichterbij de burger gebracht kan worden. De infrastructuur, daar moet je natuurlijk ook wat mee. Wij hebben het iets anders opgepakt dan mijn twee collega's, want ik ga heel positief beginnen met mijn tweede alinea. Wij vragen met regelmaat aandacht voor het voorkomen van Engelse termen in de stukken. Laatstelijk is dit door ons opnieuw gevraagd bij de sonderende beleidskaders. Wat concludeert 50PLUS? Dat er inderdaad in de voorliggende tekst een begin gemaakt is met meer Nederlands taalgebruik, nog niet heel consequent, maar wat niet is, kan nog komen. Het blijft een aandachtspunt voor toekomstige stukken, want elke Limburger telt immers. Voorzitter, bij de aanbiedingsbrief van GS aan PS is een bijlage, een nota van wijzigingen ten opzichte van het sonderend conceptbeleidskader, gevoegd, wat een opsomming in drie kolommen is. Om deze wijzigingen snel terug te vinden in het beleidskader, gewijzigd Statenvoorstel, is natuurlijk een puzzel. Het zou, althans voor mij, makkelijker geweest zijn als de wijzigingen óf in een andere kleur óf cursief gedrukt worden, zodat je in één oogopslag kunt zien waar het hem nou in zit. Dat is misschien mogelijk. In de bijlage, het beleidskader 'Cultuur en Erfgoed 2024-2027', wordt op bladzijde 68 verwezen naar paragraaf 5, waar geschreven wordt dat de gestelde doelen en bijbehorende indicatoren zijn opgenomen. Maar, voorzitter, 50PLUS, heeft dat niet gezien. We hebben vastgesteld dat de te hanteren indicatoren en de bijbehorende doelen niet in paragraaf 5 te vinden zijn. Wij hebben ze althans niet gevonden. Wat betreft ... Letterlijk is er verwoord: 'Wat betreft te hanteren indicatoren en de bijbehorende doelen in de kaders komen we terug in de Voorjaarsnota met een voorstel.' Voorzitter, ik ga nog even door op de indicatoren. GS komt met een voorstel van de te hanteren indicatoren bij de Voorjaarsnota 2024. Die nota is geagendeerd in de Statenvergadering van vrijdag 28-06-2024. Dat is de laatste vergadering voor het zomerreces. In de Statenvoorstellen wordt PS gevraagd in te stemmen met de vaststelling van de voorliggende beleidskaders en in te stemmen met de begrotingswijzigingen. De vraag die bij ons rijst is: is er nu sprake van een volledig en afgerond beleidskader zonder de te hanteren indicatoren? 50PLUS is van mening dat dat niet kan en dat geen goede afwikkeling mogelijk is om te beoordelen over deze beleidskaders met de begrotingswijzigingen. Voorzitter, in zijn algemeenheid wil ik dit nog even kwijt: de beleidskaders zijn op hoofdlijnen geschreven, daardoor te algemeen en de inhoud niet concreet genoeg. Er zijn geen heldere keuzes en er is nog te veel te onderzoeken, te ondersteunen en van alles en nog wat. Dit alles is voor 50PLUS heel erg onduidelijk. Tot slot het volgende: wat door 50PLUS bij dit agendapunt is ingebracht, zal op hoofdlijnen van gelijke strekking zo zijn bij de agendapunten, die nog komen. Dat is gewoon een winstwaarschuwing over datgene wat er nog komt. Tot zover mijn inbreng in de eerste termijn. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door met D66, mevrouw ... Nee, wat zeg ik? Ja, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter. Het is bijna niet voor te stellen dat bijna vier jaar geleden rond deze tijd, precies over een week, alles dichtging. Dan is het toch wel heel knap als je ziet hoe de sector zich hersteld heeft. Dan hebben we daar denk ik ook wel van geleerd hoe kaal en hoe arm we zijn zonder cultuur, dat we elkaar ontmoeten, dat we samen kunnen zingen op elke ... Niet alleen de musea, maar juist bij al die verenigingen. Wij praten hier heel vaak als het gaat om mobiliteit over kapitaalgoederen of bij economie over human capital, maar wat ons rijk maakt is toch ook cultuur. Laat ik toch maar meteen beginnen: D66 is best wel content met dit stuk. We zijn een rijke culturele

provincie en dat willen we blijven. Dat betekent niet dat we geen wensen meer hebben of ambities natuurlijk. Allereerst, dat hebben we wel bij meer kaders; dan is het eigenlijk altijd onze vraag: we hebben nou ambities. Als je die deelt, dan hoop je ook dat de instrumenten helpen om die te bereiken. Daar zit eigenlijk hier ook weer de grootste vraag. Wij zijn ... Wij vinden de ambitie om de structuur en instellingen in Noord- en Midden-Limburg te versterken heel goed. Daarin is ook heel veel bereikt en daarin is juist deze periode belangrijk, om dat ook echt door te zetten en te bestendigen. Dank dus dat de doelenboom daar ook op is aangepast. Dank ook aan collega Koopman voor de vragen die ze heeft gesteld, want die hielpen mij heel erg. We zien dat de aanvraagperiode in die bijlagen 3 en 4, als ik het goed zeg, inmiddels voorbij is. In de antwoorden zag ik ook dat er meer geld is aangevraagd dan er in de pot zat. Dat gebeurt natuurlijk heel erg vaak. Mijn vraag is eigenlijk vooral aan de Gedeputeerde: klopt het nu dat die overvraagd is? Voldoen die aanvragen eigenlijk aan die instapbehoefte? Wat is uw eerste analyse? Dan zeg ik ook meteen even: u hoeft niet meteen de hele systematiek uit te leggen, want dat hebben we echt al heel veel gedaan. Ik wil graag weten: wat haalt u daar nou uit? Is er hoger ingezet? Uw eerste analyse. Dan de ... In het verlengde daarvan had collega Dautzenberg ook goede vragen over de Mona-Lisa-regeling. Ook daar heb je zo'n vraag over onder- en overuitputting. Dat blijft bij alle dingen in dit kader denk ik ... Wij zouden heel graag een beetje zicht houden en grip, ook met dat jaarlijkse afscheuren, op al die regelingen. Waar is er nou behoefte aan? Werken die instrumenten? Onze vraag is even om een reflectie van de Gedeputeerde. Hoe zouden we dat nou goed kunnen doen? Wat we dan ook nog helemaal mooi zouden vinden is dat overzichtje wat nu kwam in antwoord op mevrouw Koopman ... Landelijke cultuurfondsen publiceren vaak als de aanvraagtermijn gesloten is meteen zo'n lijstje op de site met: 'Dit is er aangevraagd op hoofdlijnen.' Zouden wij dat ook kunnen doen? Zouden wij in ieder geval dat lijstje soms actief kunnen krijgen, maar misschien ook wel gewoon dat op de site twee weken na de aanvraag of zo zoiets wordt opgenomen? Dan weten de mensen ook een klein beetje hoe het ervoor staat. Ik snap dat sommige dingen niet kunnen, namen, AVG-technisch, maar dat lijstje van mevrouw Koopman zou volgens mij wel kunnen. Het Limburgs Museum doet wat D66 betreft een heel terecht beroep op de Provincie om de dingen die ze hebben gerealiseerd en willen realiseren te kunnen bestendigen. Wij willen dat voor hen nu graag eens een keer fatsoenlijk regelen. We vragen ons dan ook af, als we zien dat bijvoorbeeld – bijlage 4 is het volgens mij – die extra middelen nu al bijna zijn overvraagd voor Noord- en Midden-Limburg, waar we dat het beste kunnen doen. Onze vraag aan de Gedeputeerde is: hoe ziet de Gedeputeerde dit en moeten we dat nu binnen deze beleidsvoorstellen doen, waaraan ze allemaal bijdragen ... Gaan we dan uit elk potje een beetje halen of kunt u bijvoorbeeld gewoon een apart voorstel maken, gewoon voor het Limburgs Museum? Dan talentontwikkeling. Daar houden wij van bij D66. We zijn blij met het vervolg op het CMK en ook wel die impuls op professionalisering. Tegelijkertijd zien we, dat is een beetje in lijn met wat een aantal collega's hier ... Dat het gratis toegankelijk is betekent nog niet dat kinderen en mensen daar komen. Daar zit een heel grote gap die overbrugd moet worden. Nu weet ik dat een aantal sportinstellingen en ook sporttakplatforms daar ook analyses op maken. Hebben wij nou goed in beeld hoeveel kinderen en jongeren in aanraking komen met cultuur en talentontwikkeling? Dan is het niet alleen programma's als CMK, maar bijvoorbeeld ook de bezoekers van onze musea, allerlei andere dingen. Zou u daar eens een goede analyse voor ons op kunnen maken of hebben we die al? Dan erfgoed en archeologie. D66 vraagt daarin ook aandacht voor het verbinden van eigenlijk die archeologie met de fysieke leefomgeving. We zien nu in dit kader de Via Belgica opgenomen. In het verleden is er ook veel gedaan met die Archeoroute. Ook dat is wat ons betreft een concept dat zich bewezen heeft. Wat is nou onze ambitie daarin? Is dat in Limburg een breed dekkend netwerk? De Via Belgica lag nou eenmaal hier.

De voorzitter: Komt u tot een afronding, mevrouw Jenneskens?

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja. Onze vraag is dan: hebben we nou een ambitie daarop en hoe ziet dat er dan uit? En dan tot slot het Limburgs. Wij zouden misschien in de Staten weleens een motie willen indienen om een debat in het Limburgs te voeren met zijn allen. Dat lijkt mij heel leuk. Dan komen we er meteen achter wat dat ABL is. Onze concrete vraag, want mijn tijd is op: wij worstelen een beetje met: is nou de inspanning en de investering de moeite waard voor de resultaten? Zouden we daar niet gewoon een MKBA van kunnen laten maken? Dat was de vraag van D66. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Ik dank u wel. Dan gaan we door met mevrouw Wolters van de PvdA.

Mevrouw Wolters (PvdA): Ja, een kort woord, MKBA, en ik krijg meteen schrikbeelden van de vorige periode. Dank, voorzitter, overigens. Ook dank aan de Gedeputeerde en aan de ambtenaren voor de nieuwe versie van dit stuk, waarin ik ook zie dat er heel veel verbeterd is ten opzichte van de vorige keer. Veel collega's voor mij hebben al het gras voor mijn voeten weggemaaid. Daar ben ik op zich ook heel blij mee, want dan kunnen we het ook kort houden. Ik sluit me aan bij de opmerkingen die mevrouw Jetten maakte over Coöperatie Erfgoed Limburg. De vraag is daar nog extra bij: kan er ook teruggekeerd worden naar de oude structuur? Nou, dan wil ik de Gedeputeerde het volgende ook nog even meegeven. In het kader van erfgoed; wij bezitten natuurlijk niet alleen heel veel religieus erfgoed, maar ook industrieel erfgoed als in de overblijfselen van onze mijnen en onze andere industrieachtergrond. Ik wil de Gedeputeerde gewoon heel even meegeven om ook alvast stil te staan bij het feit dat het volgend jaar 50 jaar mijnsluiting is en of hij daar eventueel ook met de collega's even iets over wil samenbrengen. Wat ons betreft is het Limburgs Museum ook een belangrijk onderdeel van onze Limburgse cultuur. Dat maakt het ook zichtbaar. Wij als Partij van de Arbeid willen ook kijken naar een structurelere mogelijkheid om het museum te financieren. De vraag is alleen: uit welke potjes gaan we dat halen? Als laatste de Limburgse taal. Daar heb ik de vorige keer expliciet de opdracht aan de Gedeputeerde meegegeven om de doelenboom wat explicieter neer te zetten. Dat is gelukkig gebeurd. De vraag is alleen: hoe gaan we dat beleid uitwerken en is er een mogelijkheid waarop dat beleid ook terugkomt in de Staten om het daar met elkaar over te hebben? Er worden een aantal zaken ... Ik hoor naast me 'in het Limburgs'. Ja, dat is geen probleem, maar de rest moet het wel kunnen volgen. Het liefst moeten ze het in Den Haag ook kunnen volgen. Dat is het, hè? Waarin we met elkaar ook kunnen zien wat dat beleid teweeg kan brengen voor Limburg. Dat was mijn bijdrage. Ik houd het lekker kort vandaag.

De voorzitter: Ik dank u wel. Dan gaan we door met mijnheer Loomans van Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, van mij ook een kleine winstwaarschuwing, dat ik door familieomstandigheden veel minder tijd heb kunnen besteden aan voorbereiding op dit onderwerp dan mijn bedoeling was. Dat is toch wel heel erg jammer, omdat dit natuurlijk een heel breed kader is, waarin heel veel onderwerpen beschreven staan die ons na aan het hart liggen. Laten we eerlijk zijn, cultuur en erfgoed geven toch voor een belangrijk deel kleur aan het leven. Dan ben ik het wel eens met een collega van mij, die net opmerkte dat er in dit kader heel veel te lezen is waar je gewoon niet tegen kan zijn, waar je alleen maar waardering voor kan hebben, maar dat je je ook weleens af en toe gaat afvragen: dat kan zo zijn, maar hoe gaan we dat dan doen? Met andere woorden: op veel plaatsen mist toch nog wel een stukje concrete uitwerking over wat wij nu exact gaan doen en wat we eventueel kiezen om niet te gaan doen. Ik wilde mijn verdere vragen en opmerkingen beperken tot drie puntjes. Als eerste: ik kom in het kader een opmerking tegen dat de naleving van de Erfgoedwet door gemeenten in Limburg onvoldoende is en dat daarom nu wordt onderzocht wat de staat van het erfgoed in Limburg is. Weet de Gedeputeerde wanneer dat onderzoek wordt afgerond? Dan lees ik dat er aan de hand van de resultaten een plan van aanpak

gemaakt wordt, maar dan? Welke rol heeft de Provincie hierbij en hoe gaan we de gemeenten aansporen om die tekortkomingen dan te corrigeren? Ligt daar wel een taak voor de Provincie of zijn het dan met name punten die wij, zoals ik al zeg, onder de aandacht van de gemeenten moeten brengen? Per slot van rekening, erfgoed, dat zijn toch heel vaak de zaken uit het verleden, de unieke dingen. Gaan ze verloren, dan zijn ze voor altijd weg. Daar zullen we toch echt zuinig mee om moeten gaan. Dan hebben wij al meerdere keren gehoord over alle mooie ambities van het Limburgs Museum. Wat dat betreft is de heer Mennings denk ik een hele goede lobbyist. Hij maakt heel duidelijk dat het daar gewoon bruist van de ideeën. Het zou toch wel heel erg jammer zijn als wij al die mooie ideeën in de kiem smoren door daarbij te gaan hinderen. Dus het zou toch wel fijn zijn als het College nog eens kan kijken wat daaraan gefaciliteerd kan worden, links- of rechtsom. Dan om af te ronden: in de sonderende bespreking heb ik het een en ander naar voren gebracht of gevraagd over de Archeoroute. Daar is de Gedeputeerde toen uitvoerig op ingegaan, over de verschillen tussen een structurele financiering en incidentele financiering. Nou heb ik zitten zoeken in het stuk om te kijken of ik daar nu een soort finale conclusie over kon vinden, maar het is mij niet gelukt. Dus zou de Gedeputeerde nog aan kunnen geven hoe hij nu in de wedstrijd zit? Hoe gaan we daarmee om? Mogen we daar verwachten dat dat in ieder geval allemaal blijft bestaan? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door naar de fractie van de PVV. Wie mag ik het woord geven? Mevrouw Jiménez.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank u wel, voorzitter. In onze samenleving is het van cruciaal belang om kritisch te blijven. Wij zijn de koploper van Nederland wat betreft het culturaanbod in onze provincie. Nou gaan wij nog eens opschalen met € 10 miljoen, in tegenstelling tot de vorige periode. In het kader ben ik nu een aantal uitvoeringsprogramma's tegengekomen. Stel nou dat PS dit kader binnenkort goedkeurt, worden de programma's die hier heel kort zijn beschreven dan ook mede afgetikt? Hier worden dwarsverbanden gelegd met andere kaders. Hoe worden deze gefinancierd? Wat de PVV betreft zijn er te veel kaders die samenhangen met andere kaders. De overvloed aan programma's of projecten in het kader zijn erg oppervlakkig beschreven. Het lijkt wel alsof wij onze aandacht zijn verloren aan een zee van initiatieven, zonder na te denken over de daadwerkelijke impact daarvan. Het resultaat is een versplinterd cultuurlandschap. Een ander gevolg van de overdaad aan initiatieven is dat de waardering voor culturele activiteiten afneemt. Het publiek kan het tempo gewoonweg niet bijhouden en raakt overweldigd door het grote aanbod. Hierdoor wordt cultuur steeds meer gezien als iets oppervlakkigs en commercieels. Het lijkt wel of het kwantiteit voor kwaliteit is en dit moet anders kunnen, voorzitter.

De voorzitter: Er is een vraag van mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, ik heb een korte vraag. Is dit een analyse van uzelf of komt dit uit een onderzoeksrapport, die dingen die u nu opnoemt?

De voorzitter: Mevrouw Jiménez.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Nee, dat is mijn eigen analyse.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Oké. Nee, dan is het dus een mening en geen feit. Dat wil ik even vastzetten. Dank u.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Wat mij toch wel triggerde was de restauratieopgave, zoals de rest waarschijnlijk in deze zaal ook. De overige beschikbare middelen worden enkel ingezet voor

restaurant. Onderhoud valt zo goed als weg. Eventueel wordt er nog rekening gehouden met klein Limburgs erfgoed. Bent u het met de PVV eens dat als je goed onderhoud levert, je minder restauratiewerkzaamheden hoeft te verrichten? Dan lees je even later dat € 4,3 miljoen wordt uitgetrokken voor restauratie en onderhoud. Dat is toch wel een tegenspraak an sich, hebben wij zo geconcludeerd. Voorzitter, in het kader worden ook uitspraken gedaan waar ik toch wel een beetje van schrok, om eerlijk te zijn. Het betreft de uitspraak: 'We zullen waar mogelijk regels gaan schrappen en beleid herzien.' Hier krijg ik echt een beetje buikpijn zijn. We hebben regels en deze regels zijn er om de orde te bewaren. Verder heb ik nog wat research gedaan wat het Filmfonds betreft. Daar kwam eigenlijk een vraag op, of het überhaupt gebruikelijk is dat een aanvrager twee keer financiële middelen aanvraagt, deze ook toegekend krijgt voor een en dezelfde productie en deze ook nog ergens in Amsterdam gevestigd is. Hier graag een reflectie op van het College. Ook wordt er te vaak verwezen naar indicatoren bij de Voorjaarsnota. Dit leidt ertoe dat het gehele kader wat ons betreft te algemeen geformuleerd is. Óf je hebt gewoon alle inhoud die nodig is, zodat wij een keuze kunnen maken en een besluit kunnen nemen, óf het is gewoon niet behandelbaar, voorzitter. Voor ons liggen er echt te veel dwarsverbanden met andere kaders. Dit maakt de controlerende taak nog een heel stuk moeilijker. Zo kunnen we heen en weer blijven schuiven met de financiën en verliezen we alle regie en de gehele grip op onze controlerende taak. Voor ik ga afsluiten heb ik nog een tweetal vragen. Op bladzijde 34 van dit kader, in het gele hokje, direct de 1^e alinea, staat dat u ons informeert waar nodig per mededeling portefeuillehouder. Geldt dat enkel voor dat budget van die € 1,1 miljoen of gaat na de vaststelling van dit kader alles via een mededeling portefeuillehouder? De vooreerst laatste vraag: in hoeverre staan de gereserveerde € 2 miljoen in relatie tot het ENCI-complex? Bladzijde 39. Tot zover mijn eerste termijn. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan steken we over naar Forum voor Democratie, mijnheer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Dank u wel, voorzitter. Zo'n twee, drie jaar geleden mocht ik voor het eerst mijn collega vervangen bij Cultuur en ik heb toen toch geleerd dat het best wel een spannende commissie kon zijn. Nu hebben we zowaar een heel kader over cultuur te bespreken. Daar ben ik heel verheugd over. Ik zal eerst even doorwerken hoe wij het liefst de rol van de Provincie zien in cultuur. Dat is eigenlijk dat die cultuur moet bijdragen aan de identiteit van die Limburger en zoveel mogelijk gevestigd moet zijn in onze culturele en identitaire waarde en dat we voornamelijk moeten inzetten op de ... We hebben het al vaker in verschillende termen gehoord: de randvoorwaarden, infra- of ecosystemen van cultuur, zodat het mogelijk gemaakt kan worden. Alleen dan kan de overheid de gepaste distantie bewaren met betrekking tot oordeelsvorming over cultuur. Daar heb ik met de huidige Gedeputeerde ook al eens een keer een discussie over gehad. Wij vinden namelijk ook dat het oordeel over die cultuur sec niet bij de overheid hoort te liggen. Ik probeer ook alle punten van dit kader eventjes langs te lopen aan de hand van dit criterium, van deze criteria die wij schetsen als visie op cultuur. We zijn dan ook verheugd om zaken terug te zien komen als het draaksteken en de passiespelen. Niet geheel onterecht, omdat ze ook allebei op een plek komen waar ik gewoond heb al dan niet woon. Ik denk ook dat mijn huidige burgemeester daar heel blij mee is. Dan hebben we wel een iets groter probleem met grote festivals. We vragen ons ... Of grote evenementen. Vaak zijn die toch iets minder ingebed in die Limburgse cultuur en hebben ze vaak een iets bovenregionaal karakter. Ik vraag me bij sommige evenementen – die zijn er ook in Noord-Limburg genoeg te vinden – hardop af of die daadwerkelijk bijdragen aan die Limburgse identiteit en die Limburgse cultuur en of het niet gewoon het zoveelste, 113^e, festival is in de regio. Dan ga ik even door met popmuziek. Dat vinden wij ook een vrij lastige. We hoorden zojuist een spreker over amateurmuziek. We hebben in Limburg een lange geschiedenis met amateurmuziek, zowel wat betreft fanfares, Joekskapellen et cetera. Dan een stuk wegzetten bij popmuziek is voor ons een

beetje wrang. Het draagt ook niet bij aan onze visie die wij hebben op die cultuur. Vervolgens het... Hoe ziet de Gedeputeerde dit trouwens? Hoe borgen we dat ook...

De voorzitter: Even een vraag van mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, ik hoor net dat de overheid geen mening moet hebben over cultuur, maar ik hoor nu ook dat de fractie van de FVD ondanks die visie toch wel opvattingen heeft over de wenselijkheid van fanfares, harmonieën versus popmuziek. Hoe rijmt u die zelf met elkaar?

De voorzitter: Mijnheer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Voorzitter, ik vond dat vrij logisch. De popmuziek heeft een veel zwakkere verbinding met de Limburgse identiteit, de Limburgse cultuur, waar een lange geschiedenis van fanfares, harmonieën et cetera die duidelijk wel hebben.

De voorzitter: Mevrouw Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): Daar ben ik het absoluut niet mee eens, mijnheer Driessen. Ik kom uit het dorp waar onze baggerband voor de allereerste keer een top-10-positie haalde met een Limburgs liedje. Ik herken Rowwen Hèze en zo, dat die zeer zeker wel verankerd zijn in de Limburgse cultuur, mijnheer Driessen.

De voorzitter: Wat is uw vraag?

Mevrouw Wolters (PvdA): Kunt u daar even op reflecteren, mijnheer Driessen?

De voorzitter: Mijnheer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, dat kan ik zeker. Ik ben het met u eens dat er inderdaad ook uit de provincie veel popmuziek is voortgekomen. Het verschil daarin is dat we in de gehele provincie amateurbeoefenaars hebben die veel meer verankerd zijn in die verenigingen die in harmonieën, Joekskapellen en dat soort dingen allemaal zitten. Ik wil zeker niet weerleggen dat er veel mensen zijn die genieten ofwel fan zijn van popmuziek die hier geproduceerd is, maar op een veel minder participierend niveau. Dus dat is mijn reflectie, als u daar iets mee kunt.

De voorzitter: U gaat nog door met uw bijdrage?

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Zeker. Dan het Limburgs Museum. Helaas moest ik de bijdrage daaromtrent missen. Maar dat vinden we wel een schoolvoorbeeld van iets wat aan die criteria voldoet. Het betreft namelijk infra, ofwel het mogelijk maken van het ervaren van die cultuur, en het draagt bij aan de identiteit door haar brede aanbod van verschillende exposities, die raken aan de vorming van deze provincie en die bij hebben gedragen aan de samenhang in deze provincie. Daarom vinden wij ook die Rijksstatus ten opzichte van het Bonnefantenmuseum ... Nou, goed. Als iets dan meer bijdraagt aan die identiteit... Bij het Bonnefantenmuseum kan het toch wel meer liggen aan de interesse van de persoon. Ik zou ook iedereen aanraden zo'n stukje in het Limburgs Museum als het gaat om onze geschiedenis ... Dat raakt bijna iedereen in deze provincie. Daarom heeft dat ook echt onze voorkeur. Dan verder met het stukje crowdfunding. Ja, daar zijn we dan wel heel erg blij mee. Hoe minder het ons kost; dat is natuurlijk ook weer heel fijn. We moeten alleen zorgen dat het daar niet raakt aan datgene wat cultuur ook daadwerkelijk te brengen heeft. Dat is belangrijk. Het

cultureel materieel erfgoed, waar al veel over gezegd is, vinden wij een heel duidelijk voorbeeld: een samenleving die goed zorgt voor haar cultureel erfgoed is ook een samenleving die de cultuur hoog heeft zitten en die daar ook voor beloond zal worden. Dus we vinden het extreem belangrijk dat we daarvoor zorgen, dat we daarvoor op zijn minst onze verantwoordelijkheid nemen, om dat onderhoud en die restauratie goed in orde te hebben. Dat is wat ons betreft echt wel iets waar geld naartoe mag en waar eventueel ook extra geld voor gevonden moet worden, mocht het niet toereikend zijn. Dan schutterijen. Dat vonden we prima. Digitalisering mag ook wel een keer. Oh ja, de Limburgse dialecten. Dat kwam nog even ter sprake. Daar zijn we de laatste tijd ... Daar hebben we de laatste tijd ook veel uitvraag over gekregen, voornamelijk door de pers. Nou, wij vinden het ook een lastig verhaal, om daar naar een nieuwe categorie op te schalen. Het is vrij moeilijk om daar één Limburgs dialect voor aan te wijzen. We zijn dan weer wel voor het voeren van een debat in het dialect, al is het maar omdat mevrouw Jenneskens, de Gedeputeerde en ik elkaar dan misschien wel een keer verstaan, aangezien we hetzelfde dialect spreken. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door met LOKAAL-LIMBURG, mijnheer Schoenmakers.

De heer Schoenmakers (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Ja, voorzitter, als LOKAAL-LIMBURG spreekt ons natuurlijk het Limburgs erfgoed, maar ook de cultuur aan. Dat mag duidelijk zijn. We hebben laatst ook een motie ingediend over de Limburgse taal. Ik mag wel zeggen: ik sluit me graag aan bij de sprekers. Ik kijk uit naar het dialect in het Limburgs. Ik ben benieuwd welke dialectvormen allemaal langskomen en of we daar iets van kunnen maken met zijn allen uiteindelijk. Voorzitter, als je zegt dat cultuur is voor iedereen, dan betekent dat iets. Dat betekent dat het bereikbaar moet zijn, het moet betaalbaar zijn, een inclusieve samenleving en het moet er voor iedereen, voor elke Limburger zijn. Elke Limburger komt in zijn leven met cultuur in aanraking. Vanmorgen heb ik gegoogeld: wat is nou die Limburgse cultuur? Er komen kreten uit van: Limburg bruist door het vele cultuur en erfgoed. Limburg is rijk aan tradities, barst van de cultuur en volgens de VVV ademen we zelfs cultuur. Als ik dan kijk naar de financiële verhouding in deze Provincie dan staat cultuur nog niet in de top 3. Dat betekent dat we natuurlijk keuzes moeten maken. Het is een sector die geleden heeft in de periode van corona en die daar nog van aan het herstellen is. Maar behoud van de Limburgse cultuur en het erfgoed heb ik zoals verteld ... Dat is een belangrijk item. Maar ook de Limburgse cultuur, moeten we beseffen, komt in de verdrukking. Limburg is geen eiland op zich. Het maakt deel uit van onze wereldbol en ook van andere culturen. We hebben te maken met een afname van de bevolking en ledenaantal bij verenigingen. Dus wat blijft straks nog over in de toekomst van onze Limburgse cultuur? Daar moeten we elkaar gaan helpen. Niet alleen de Provincie, gemeenten, verenigingen, maar ook iedereen. Een beleidsstuk is altijd goed om te hebben, maar het gaat om de uitvoering. Daar zal LOKAAL-LIMBURG u ook op aanspreken. Doen we dan ook de dingen de komende jaren die we hebben afgesproken met zijn allen? Erfgoed en verduurzaming; iedere gemeente doet er wat mee. Maar wat is dan de rol van de Provincie? Hoe kunnen wij met zijn allen ons gezamenlijke erfgoed, wat wij belangrijk vinden, behouden? Maak ook verbinding met andere sectoren, zoals de energietransitie. Ook vandaag was er weer een stukje van de gemeente Sittard-Geleen, dat zij weer met beleidsregels komen over verduurzaming van het erfgoed. Wat zou het dan mooi zijn als je misschien daar provinciaal wat meer regie in kunt pakken, opdat het behouden blijft. Digitale vormen en toegankelijkheid werden al aangehaald. Ons Limburgs Museum bracht het ook al ter sprake. Wat zou het mooi zijn als je daar een mooie kaart van Limburg kunt maken voor iedereen. Voorzitter, dan kom ik nog even terug op de insprekers. Ook nog namens LOKAAL-LIMBURG onze dank dat zij deze onderwerpen ter sprake hebben gebracht. Als ik kijk naar de muzieksector, dan hoorden we het afgelopen uur een hele hoop afkortingen, maar ook een hele hoop twijfel: 'Doen we nou de juiste dingen met zijn allen?' Ik zou daar ook de Gedeputeerde willen vragen: maak even nou pas op de plaats. Breng ons nou even in positie om duidelijk te krijgen: wat zijn nou de

rollen, wat zijn nou de afspraken en hoe kunnen we elkaar helpen en niet elkaar uitspelen? Ik denk dat dat ook niet de bedoeling zal zijn van de Gedeputeerde, maar het zou ons helpen in de besluitvorming om daar even middels een notitie of wat dan ook inzicht in te krijgen: wat is nou het juiste besluit en hoe kunnen we elkaar helpen? Met betrekking tot het Limburgs landschap, voorzitter, is LOKAAL-LIMBURG er ook voorstander van om dat ook goed te gaan regelen, om ook financieel tot de juiste beslissing te komen. We hebben het niet voor niks in het leven geroepen met zijn allen. Het maakt deel uit van de Limburgse cultuur. Laten we dat dan ook behouden. Tot zover in de eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we door met mevrouw Koopman van de VVD.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, allereerst dank voor de beantwoording van de technische vragen van de VVD en de gerealiseerde wijzigingen in dit stuk. Dank ook aan de sprekers met betrekking tot LBM en VNK-L. Is uitstel tot 1 mei mogelijk? Dat is een vraag aan de Gedeputeerde. Namens de VVD een zestal onderwerpen. Ik hoop dat ik het binnen de vijf minuten ga redden. De eerste drie moeten er zeker even door. Dat gaat over de Noord-/Zuid-verdeling van erfgoed en cultuur, met dan een koppeling aan toerisme, het Lagerhuisdebat en verder, als ik eraan toekom de fair practice code, toegankelijkheid van subsidieaanvragen en taalbeleid inzake de Limburgse taal. De Noord-/Midden- versus Zuid-verdeling van cultuursubsidies, die kent zoals bij Gedeputeerde bekend is ... Ja, u stond aan de lat. Vanuit de historie was er een scheefgroei in de verdeling van middelen. Ja, u heeft natuurlijk mede geholpen bij een betere verdeling van de middelen. Gemeenten in Noord- en Midden-Limburg hebben geïnvesteerd in het ontginnen van cultuur of om cultuur verder te brengen. Nu is er dus de regeling, eigenlijk van de vorige Gedeputeerde, namelijk: een budgettaire afgekaderde meerjarenregeling, waarbij geen of weinig rekening is gehouden met de reeds gedane inzet van de gemeenten. De voormalige subinfrastructuur zou vanuit het veld niet gewenst zijn geweest. Ik begrijp vanuit het veld nu dat in Noord/Midden dit toch wel een wenselijke regeling was en is. Zoals de beantwoording van mijn technische vragen laat zien steunen we af op een op delen overvraagde regeling. Dat heeft dan als consequentie dat diverse mooie plannen uit Noord en Midden een stille dood gaan sterven. Dat op Internationale Vrouwendag, hè? Ach. Dit als gevolg van een destijds door de Provincie veroorzaakt probleem. Naast de vragen zojuist gesteld door collega Jenneskens, naar aanleiding van die technische vragen, heb ik nog een aanvullende vraag: is er meer maatwerk mogelijk voor de behoefte vanuit Noord/Midden? Verder hebben wij reeds bij de vorige bespreking aandacht gevraagd voor een gelijkwaardigere verdeling van middelen van de provinciale musea en dan doelend op structurele middelen voor het Limburgs Museum. Aansluitend bij mevrouw Wolters: ja, welke mogelijkheden zijn er voor meer structurele middelen voor het Limburgs Museum? De aandacht voor de provinciale musea is hiermee besproken, maar er zijn natuurlijk ook andere musea in onze provincie. De focus van GS lijkt nu alleen op de provinciale musea te liggen, maar hoe zit het met de samenwerking tussen de provincie en bijvoorbeeld Roermond-Maasgouw voor grote opgaven rondom musea? Is de Gedeputeerde bereid om ontwikkelingen als Museum Thorn, het Cuypershuis, Museum Asselt, meer structureel te ondersteunen om doorontwikkeling tot regionaal museum mogelijk te maken? Erfgoed en cultuur in verbinding met toerisme. Nou ja, de koppeling van erfgoed en toerisme zou wat de VVD betreft nadrukkelijker aanwezig mogen zijn in dit beleidskader. Toerisme mag sowieso wat de VVD betreft een prominentere plek krijgen in alle beleidskaders, omdat toerisme één van de economische motoren van onze provincie is. Toerisme is tevens een kans voor diverse beleidskaders. Toerisme zorgt namelijk voor het in stand houden van voorzieningen die voor inwoners, zeker in krimp- en buitengebieden, van belang zijn, zoals horeca, winkels, musea en andere faciliteiten, zoals fiets- en wandelpaden. Toerisme speelt een belangrijke rol bij de aspecten van leefbaarheid in onze provincie, zoals het behoud van monumenten, het aanleggen van routes en de organisatie van evenementen.

Als bijvoorbeeld toerisme en beleidsterreinen als wonen, sport, cultuur, natuur en dergelijke worden gekoppeld, dan kan de toeristische sector ook bijdragen aan de maatschappelijke opgaven. Ziet de Gedeputeerde mogelijkheden om nog meer verbindingen te realiseren tussen toerisme en beleidsterreinen uit dit kader? En ziet de Gedeputeerde alle beleidskaders integraal bekeken kans om in samenwerking met andere beleidsterreinen, dus kaderoverstijgend, toerisme een grotere rol te gaan laten spelen? Over samenwerking tussen Gedeputeerde en beleidskaderoverstijgend werken gesproken, het Lagerhuisdebat. Twee dagen geleden werden onze Limburgse kinderbesteders hier in dit huis uitgenodigd voor een zeer geslaagde dag over de democratie. Dat terwijl begin februari gemeld werd dat het Lagerhuisdebat voor onze Limburgse jongeren niet meer gefinancierd zou worden. Voor dit jaar kwamen er alsnog wat middelen, maar dit mooie initiatief wordt blijkaar aan de kant gezet. Voor het geld dat dit initiatief kost, hoef te het echt niet te laten.

De voorzitter: Komt u tot een afronding, mevrouw Koopman?

Mevrouw Koopman (VVD): Een nieuw initiatief... Het is Vrouwendag. Mag ik u even herinneren? Een nieuw initiatief opzetten zal veel inspanningen en mogelijk meer kosten. Daarnaast is het signaal dat je afgeeft naar jongeren met het schrappen van dit debat, hun kennismaking met de politiek, wat de VVD betreft buitengewoon teleurstellend. Ziet de Gedeputeerde mogelijkheden om in samenwerking met collega's Demollin en Van Caldenberg de benodigde € 42.000 te vinden om zo het debat voor onze Limburgse jongeren zeker te stellen? Tja. Die andere drie punten; ik was er al bang voor, maar ja, die komen dan maar in de Staten, de tweede termijn misschien. Ja, wie weet. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Absil van het CDA.

Mevrouw Absil (CDA): Yes. In vijf minuten. Dat wordt een uitdaging. Voorzitter, dank voor dit mooie kader met gelijk prachtige plaatjes, die ik tegenkom als ik scrol. Plaatjes van het Missiemuseum bij ons op de hoek, althans, op fietsafstand. Dat vind ik. Daar denken onze kinderen anders over, maar ... In ieder geval, een prachtige plek. Het staat bol van traditie. Het ligt in Steyl. In Steyl is heel veel moois te vinden. Een Bovenkerk die verstopt zit, traditie en vernieuwing gaan daar hand in hand. Veel vrijwilligers zijn daar actief. Maar als je ietsje doorfietst, kom je midden in Venlo bij het Limburgs Museum, waarover zo meteen meer, maar ook bij het Zomerparkfeest, een andere prachtige activiteit, waarvan het in ieder geval heel handig is als die op fietsafstand is, waar ik deze zomer heb kunnen genieten van toneel over de positie van de vrouw, vanuit het Limburgs Museum. Een paar uurtjes later stond ik in de volle energie van het concert van Rowwen Hèze, waarbij iedereen met zijn allen 'het is een kwestie van geduld' zong. Daar kan geen Handvest tegenop. Wat een energie. In dit kader ... Dus ik zie heel veel goeds. Ik zie ook veel positieve veranderingen. Maar er vallen ook een aantal zaken op. Cultuur wordt als vernieuwing en erfgoed als traditie gezien. Dat staat er letterlijk. Wij zien graag traditie en vernieuwing hand in hand gaan. De fanfare, geschminkte snoeten met Vastenavond, tradities, maar ook erfgoed dat digitaal ontsloten wordt. Wat ons betreft kan dat allemaal samen. We zijn er keitrots op, [stukje in het Limburgs 1.16.57], waarover zo meteen meer. Toegankelijkheid, dat is voor ons een heel belangrijk punt. Voor iedereen wat wils, zowel op inhoud, van kruisen tot kapellen en moderne kunst, maar zeker ook op het gebied van geografische spreiding. Daar ben ik wel op zoek naar de criteria die u neemt. Bijvoorbeeld geografische spreiding... Het is belangrijk dat dat dichtbij is, op fietsafstand, met de bus of lopend in de wijk. Waarom gaat u wel voor de Sjtasiefestatie en niet voor het Kanón van 't Balkón. Of waarom wel vier grote restauratieprojecten, maar bijvoorbeeld niet de restauratie van de binnenstad van Sittard? Ik zou graag een reflectie van het College daarop hebben. Dus wat zijn de criteria daarvoor en in hoeverre maken anderen nog kans? In hoeverre staat groot versus klein? Eigenlijk van superregionaal tot lokaal. Wij geloven in de kracht van het kleine en het lokale. Belangrijke voorwaarden voor de leefbaarheid. De regeling voor regionale musea wordt

afgeschaft, hebben wij gezien. Dat kunnen wij niet helemaal plaatsen. Mijn collega vroeg daar ook al over. Wat ons betreft zorgen zij juist ook voor nabijheid. Ik zou daar graag een reflectie van het College op horen. De kracht van klein en van nabij is ook letterlijk de kerktoren. De kerktoren is vaak beeldbepalend. Waarom dan toch de Mona-Lisa-regeling afschaffen als wij in de beantwoording van de technische vragen zien dat deze juist zo succesvol is, dat het onderhoud van ook dorpskerken daarmee afgezekerd is. Wij zien een enorme transitie aankomen en we prijzen het dat u vol inzet op herbestemming van met name religieus erfgoed. Dat neemt niet weg dat er ook industrieel erfgoed, ander erfgoed is, hartstikke belangrijk, maar wij weten dat die transitie van religieus erfgoed er echt aan staat te komen. Wij zien dat als een mooie kans voor wonen, ontmoeten, gemeenschapsontwikkeling et cetera. In dit verband wil ik ook vragen de kracht van klein ... We hebben net het verhaal van de Stichting Klankkleur gehoord. Graag een reflectie van het College daarop, want ook dat zorgt...

De voorzitter: U heeft nog één minuut, mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Oei, dat gaat heel snel. Nou, dan ga ik snel naar drie belangrijke thema's voor ons. Dat gaat over de regeldruk. Die is wat ons betreft echt nog steeds te fors. Daar lijkt de aanpak van het College te mager. Er staat dat u de aanpak Vrijwilligersbeleid wil delen met PS. Dan heb ik ook vragen vergelijkbaar met collega's, die eerder hier gesteld zijn: wat bedoelt u dan, delen met PS? We hebben in de brief van collega Depondt gevraagd om meer duidelijkheid op: waar zeggen we nu eigenlijk 'ja' tegen? Financieel is dat wat ons betreft nu veel beter geduid, maar beleidsinhoudelijk is dat wat ons betreft onvoldoende duidelijk. Wat komt op welke manier terug naar de Staten? Dat geldt niet alleen voor dit kader, maar ook voor andere. Wij willen graag een toezegging, zodat wij helderheid krijgen als Staten aan de hand van een tijdlijn en er helder wordt wat het mandaat van de Staten is. Daar zou ik graag een vergelijking zien per kader met de kaders van de vorige periode. Toen hadden we 32 kaders. Nu 8. Dat wil dus eigenlijk zeggen dat wij als PS alleen maar over de brede kaderstelling nog iets kunnen vinden. Dat lijkt in ieder geval nu zo. Graag uw reactie. Ook inhoudelijk op het punt, vermindering van regeldruk: wat gaat u als Provincie daar zelf in doen? Belangrijk is het dat wij als overheid de organisaties en de mensen de pis niet lauw maken, maar ondersteunen, het makkelijker maken et cetera. Wij kunnen ons dan ook voorstellen dat er een check komt op al uw regelgeving, bijvoorbeeld regels van ondermijning. Zijn er uitzonderingsmogelijkheden voor verenigingen en stichtingen mogelijk? Dan de BIS-gelden. Die gaan definitief naar het Bonnefanten. Net hebben wij van het Limburgs Museum gehoord wat die betekenis is voor Limburg, voor Noord- en Midden-Limburg in het bijzonder. Wij willen dat graag gerepareerd zien, want wij zouden het heel erg zonde vinden als juist die twee eigenlijk andere musea ... Nou, als daarvan de taken niet uitgevoerd meer zouden kunnen worden, juist op locatie. Dat digitale museum; wij zien daar heel veel heil in om een veel grotere toegang te hebben. Wij horen graag hoe het College daarover denkt. Dan last, but not least, de Limburgse taal. Dat is ...

De voorzitter: Dan wordt het wel het laatste.

Mevrouw Absil (CDA): Dat is het laatste. Hoe mooi is het dat we nou daar zoveel meer aandacht voor hebben? De vorige periode heb ik nog moeten leuren bij de collega's om € 50.000 voor het Huis van de Limburgse Taal. Kijk waar we nou staan. € 1,1 miljoen per jaar. Het doel is in stand houden, doorgeven. Wij hebben ook die technische vragen gesteld. Ik hoor dat hier breed bij de collega's ook. Wat zijn de baten? Wat zijn de lasten? Dat is ons nog steeds onvoldoende scherp. Graag een reactie van het College. Wat ons betreft zouden we – ik heb dat al gepeild bij een aantal collega's – een keertje samen naar Friesland kunnen gaan, om daar ook met eigen ogen te zien: wat zijn daar de baten en de lasten? Ik wou het daarbij houden. De rest is voor de tweede termijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we tot slot naar de fractie van de BBB, mijnheer Queisen.

De heer Queisen (BBB): Ja, voorzitter, dank je wel. Ik probeer in 300 seconden de BBB-visie op het beleidskader 'Cultuur en erfgoed voor iedereen' te duiden. In eerste instantie, de BBB stelt het zeer op prijs dat de Gedeputeerde in dit beleidskader gehoor geeft aan onze oproep dat steeds meer vrijwilligersorganisaties gebukt gaan onder steeds meer, strengere en onnodig belastende regeldruk. Ondanks dat de Provincie hierin veelal geen directe partij is, juichen wij toe dat de Gedeputeerde voornemens is om hierover in gesprek te gaan met andere overheden. Hopelijk blijft het daarbij niet bij mooie woorden, maar mogen we aan het eind van onze regeerperiode constateren dat het voor organisaties makkelijker en praktischer wordt gemaakt om evenementen in het Limburgse land te blijven organiseren. Dan komen we bij onze Limburgse taal, het Limburgs. Voorzitter, wij onderschrijven de doelstelling van onze Gedeputeerde dat het Limburgs in alle verscheidenheid een herkenbare taal wordt voor zoveel mogelijk inwoners van de provincie en dat er aandacht is voor inclusiviteit. Als BBB plaatsen we wel enkele kanttekeningen. Zo stelt de Gedeputeerde, mijnheer de voorzitter, dat uit de inputsessie met PS op 01-12-2023 zou blijken dat er niet voldoende draagvlak zou bestaan om de Limburgse taal op te schalen naar de erkende deel-III-status en dat de huidige deel-II-status nog voldoende ruimte en kansen biedt voor versterking. Als BBB vinden wij dat een wat behouden conclusie, aangezien we al zo'n 25 jaar bezig zijn om te werken aan de deel-II-status. Als BBB stellen we daarom: maak concrete stappen op weg naar deel III, waarbij we ons niet moeten laten leiden door mogelijke beren op de weg. Als we stapsgewijs werk maken van deel III, dan maken we ook stappen voor het behoud van ons culturele erfgoed, de Limburgse taal. Graag ontvangen wij op korte termijn, mogelijk binnen een half jaar, alle voors en tegens en financiële lasten die gepaard zouden gaan met betrekking tot het naar deel-III-status toewerken van onze streektaal. Zoals gezegd, in de afgelopen 25 jaar zijn er weinig initiatieven vanuit de Provincie gedaan om daadwerkelijk invulling te geven aan de deel-II-status. Als BBB vinden wij dat nu gerichte initiatieven moeten worden genomen om daadwerkelijk invulling te geven aan de nog circa twaalf te realiseren onderdelen van deze status II. Om dit concreet handen en voeten te geven, zou mogelijk een aantal fte's hieraan de komende jaren moeten kunnen gaan werken. Wat betreft de Limburgse taal missen we in het onderliggende stuk nog steeds een duidelijke visie. Vanuit deze visie zou beleid moeten worden gevoerd. Bovendien is het ons niet duidelijk hoe de € 1,1 miljoen, die in de begroting jaarlijks is opgenomen voor onze taal, daadwerkelijk besteed gaat worden en wat we daarvoor als Limburgers terugkrijgen. Kortom, kan de Gedeputeerde aangeven wat de visie is, welk beleid hieraan is gekoppeld, wie de gelden krijgt en wat ze hiervoor gaan doen. Dan nog over taal gesproken: de wens om meer op een B1-taalniveau te communiceren blijkt toch nog steeds een uitdaging. Kan de Gedeputeerde, mijnheer de voorzitter, een mogelijkheid vinden om het B1-taalniveau sneller gangbaar te laten zijn? Zoals iedereen weet, de BBB is de stem van en voor het platteland. Het sociale weefsel wordt versterkt door evenementen waar inwoners en buurtbewoners elkaar treffen. Hoe borgt de Gedeputeerde dat er een evenwichtige verdeling is van kleinschalige evenementen in steden, stadswijken, maar ook in de dorpskernen? Verder de vraag: kan de Gedeputeerde met betrekking tot de financieringsstructuur van de erfgoedcoöperatie CEL teruggaan naar zoals die in het verleden was? De BBB vindt het heel belangrijk om het platteland mee te nemen in de culturele infrastructuur. Hoe ziet de Gedeputeerde dat, mijnheer de voorzitter? Is het ook mogelijk om aandacht te geven aan een groeiplan Dorpscultuur, die het dorpsgevoel, verenigingsleven en het naoberschap positief stimuleert? Voorzitter...

De voorzitter: U komt tot een afronding ook?

De heer Queisen (BBB): Oh, dan gaan we dadelijk door naar de tweede termijn, in navolging van anderen. Dan ter afronding, voorlopige afronding van de 300 seconden: als BBB koesteren we erfgoed en monumenten, maar ook beschermde stads- en dorpsgezichten, die vaak bepalend zijn voor de aanblik, maar ook heden en verleden van inwoners verbindt. Hoe kan de Gedeputeerde ervoor zorgen dat beeldbepalende Limburgse dorpsaangezichten bewaard blijven voor toekomstige generaties? Voor de volledigheid, daar horen volgens ons ook kruisen en kapelletjes en dergelijke bij, die ons mooie landschap sieren en die het verhaal van ons verleden levendig houden. Tot zover in de eerste termijn.

De voorzitter: Ik dank u wel. Dan gaan we over naar de beantwoording door de Gedeputeerde in de eerste termijn. Ik geef daarvoor het woord aan mijnheer Kuntzelaers. U heeft 35 minuten de tijd, mijnheer Kuntzelaers:

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Even een ordeverzoek. Er is behoefte ... Ik kan dames vandaag niks weigeren, bijna niks. We schorsen voor vijf minuten.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, we hervatten de vergadering. We zijn toegekomen aan de beantwoording van de vragen door GS, door mijnheer Kuntzelaers. Die heeft zoals gezegd daarstraks 35 minuten de tijd.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter en ook meteen dank aan de sprekers. Het is natuurlijk fantastisch dat als je iets voelt over datgene wat wij hier doen, dat inwoners van onze provincie de moeite nemen om hiernaartoe te komen en te vertellen waar zij zien dat er verbeterpunten zitten. Ik zal eerst even een korte reflectie geven, zoals door enkelen van u gevraagd, op de twee sprekers. Daarna zal ik hopelijk een beetje door de thema's heen gaan en antwoorden geven op uw vragen. We kunnen niet ontkennen dat er toch een grote mate van overlap zat ook wel in de aandachtspunten waar iedereen veel enthousiasme voor voelt. Laat ik beginnen met het verhaal van het Limburgs Museum, van de heer Mennings. In de eerste plaats natuurlijk de complimenten voor de enorme bijdrage van de Vriendenloterij die is binnengehaald. Een prachtige prestatie. Vier musea in Nederland hebben een extra toekenning gekregen. Twee daarvan in Limburg. Nou ja, ik kan niet anders zeggen dan dat ik enorm trots ben dat we zoveel kwaliteit in de provincie hebben dat die extra toekenning heeft plaatsgevonden. De ambitie die er is bij het Limburgs Museum om die eigen identiteit, om het verhaal van Limburg uit te dragen op die verschillende manieren, dat wordt door het College zeker gedragen. Het is dan ook niet voor niets dat er flink extra geld is uitgetrokken voor de ambities al van het Limburgs Museum, maar dan nog zijn we niet uitgekomen op het bedrag waar mijnheer Mennings hier in zijn vurige pleidooi uit zou willen komen. Als ik de Staten goed beluister, was er toch echt wel een oproep van: ga nou nog een keer goed zoeken: zijn er mogelijkheden te bedenken om in ieder geval in de goede richting te komen? Dan tel ik die € 250.000 van de Vriendenloterij er wel bij op. Maar samen komen we dan wel in de goede richting, laat ik het zo zeggen. **Laat ik toezeggen dat wij in ieder geval goed gaan zoeken en dan met uw steun hopelijk misschien bij de Voorjaarsnota al een stukje meer duidelijkheid kunnen geven over de extra middelen die eventueel nog naar het Limburgs Museum toe gaan. Als ik sneller tot een conclusie kom, dan zal ik proberen het nog bij de behandeling in de Staten van het kader te doen, maar de zoektocht gaan wij in ieder geval aan.**

De voorzitter: Er is een vraag van mijnheer Schoenmakers.

De heer Schoenmakers (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Begrijp ik dat dat een toezegging is van de portefeuillehouder?

De voorzitter: Dat heb ik ook zo begrepen en genoteerd. Volgens mij ...

Gedeputeerde Kuntzelaers: Zeker. Inclusief datum wanneer het gaat gebeuren, dus ... Ja, ja. Ik heb ook opgelet na de woorden van de voorzitter. Dat dan voor de bijdrage van het Limburgs Museum. Dan kom ik op de tweede spreker, mevrouw Besouw. Dank u wel voor het inspreken namens de beide bonden. Dat is een complexer verhaal gebleken in de afgelopen periode, die ik hier zit. Er zijn veel gesprekken geweest met de verschillende bonden op verschillende momenten. Bij de vorige commissievergadering was de derde bond in de samenwerking van het SKL hier om in te spreken, juist met het tegenovergestelde betoog van wat we hier vandaag gehoord hebben. Het gaat erom dat we in Limburg de amateurkunsten en degenen die lid zijn van die harmonieën en fanfares zo optimaal mogelijk ondersteunen. Daarom verandert er ook niks aan de budgetten die wij in het verleden al ter beschikking hadden voor deze organisaties. De bedragen blijven hetzelfde. Echter, één van de drie deelnemende partijen heeft aangegeven niet meer te willen samenwerken in dit samenwerkingsverband. Dat is voor een Provincie een lastige situatie, want je wil partners niet dwingen om samen te werken en je wil juist faciliteren dat degenen die ondersteund moeten worden, de verenigingen, de mensen die muziek maken in deze provincie optimaal geholpen worden. Ik heb echter ook goed geluisterd naar de sprekers van vandaag. Daarin zaten twee vragen. 1. 'Neem nou niet het besluit zoals het hier voorligt.' 2. 'Geef ons de tijd tot 1 mei om te komen tot een gemeenschappelijke oplossing.' Laat ik bij de laatste beginnen. Ik wil wel een toezegging doen. Ik heb begrepen dat er algemene ledenvergaderingen zijn van alle bonden in april. Als die bonden een gemeenschappelijke koers met elkaar afspreken, dan gaan we samen om tafel en dan gaan we ervoor zorgen dat binnen het SKL of in welke vorm ze het dan ook bedacht hebben in de ledenvergaderingen, ze verdergaan in de samenwerking. Maar daar hebben we geen zekerheid op. Het afgelopen jaar heeft zich niet gekenmerkt door synergie en vreedelievendheid in de in ieder geval bestuurlijke samenwerking. **Ik wil het voorstel zoals het hier in het kader staat namelijk wel in het kader laten staan, met de toezegging daarbij dat als we voor 1 mei, laat ik de datum van mevrouw Besouw overnemen, tot een andere gemeenschappelijke oplossing komen, we die dan uitvoeren. Maar als dat niet gebeurt, dan gaan we het doen zoals het hier in het kader staat. We gaan samen zoeken naar die oplossing.** Ik hoop dat de organisaties een gemeenschappelijke visie kunnen uitdragen, dat er bestuurlijk eensgezindheid is. Dan kunnen we door zoals het was. Als dat niet lukt, dan kiezen we de koers zoals die hier in het kader staat. Dat is mijn reflectie in ieder geval op de situatie. Het is een complexe situatie. Ik hoop dat iedereen weer door kan in het ondersteunen van de amateurkunsten, want dat is natuurlijk waarmee je graag wil besturen. Dus dat is mijn korte reflectie op deze situatie.

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, meer een technische vraag hierover, want op beide punten doet u een toezegging, wat ik zeer waardeer. Maar we hebben wel het feit: ik geloof op 5 april, even uit mijn hoofd, ligt het kader voor. Zowel voor de gelden voor het Limburgs Museum, alsook voor ... Deze datum, die ligt dan na 5 april. Dus technisch gezien zou ik u willen vragen: kom met een nota van wijzigingen op deze twee punten. Anders moeten wij volgens mij ... Dan kunnen wij niet anders dan amenderen. Dus om het gewoon praktisch uitvoerbaar te houden, zou ik u willen vragen om daarin de lead te willen nemen.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Nou, dat doet het College altijd graag, voorzitter. **Wij nemen deze uitnodiging aan, als u het ons toestaat om hier met een nota van wijzigingen twee punten op aan te passen. Dan gaat de eerste aanpassing over het Limburgs Museum en de budgetteringsvraag die daarbij hoort. De tweede zal gaan over de bonden. Dan betekent het dat we deze keuze laten staan met alleen de voorwaarde eraan: als het anders moet, dan moeten de bonden daar samen uit komen, want wij dwingen niemand tot samenwerking natuurlijk.**

De voorzitter: Mijnheer Driessen.

De heer Driessen (Forum voor Democratie): Ja, dan roept dit wel ook een aanvullende vraag op. Aan de ene kant snap ik die. Bij de amateurmuziek snap ik dat. Maar bij het Limburgs Museum was uw toezegging: 'We gaan heel hard op zoek naar geld.' Dat is een vrij moeilijke aanpassing om te maken in een kader. Dus dat behoeft misschien een iets andere duiding.

De voorzitter: De Gedeputeerde wil daar misschien wat concreter over worden, over die toezegging?

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, zeker, voorzitter. **Ik ga ervan uit dat we tegen die tijd dat we hard gezocht hebben we ook een bedrag hebben dat daarbij hoort, zodat u ook een concreet voorstel krijgt wat dat bedrag dan zal zijn.** Dus dan kunt u daarna beoordelen of u gelukkig bent met het bedrag dat wij hebben gevonden.

De voorzitter: Gaat u door.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter. Dan ...

De voorzitter: Wacht, sorry. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Eén verhelderende vraag. Die middelen, dat gaan we dan doen bij de Voorjaarsnota? Ik zoek gewoon even naar het concrete ... Als u dan gewoon opschrijft dat u dat bij de Voorjaarsnota ...

Gedeputeerde Kuntzelaers: Bij het kader gaan we proberen.

Mevrouw Jenneskens (D66): Maar dat is 5 april.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja. Dat betekent dus met een nota van wijzigingen, **nog voor 5 april.** Wij doen echt ons best.

Mevrouw Jenneskens (D66): Oh, nou ja. Oké. Ik word helemaal vrolijk.

De voorzitter: Mevrouw Jiménez.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank u wel, voorzitter. Is het dan niet misschien verstandiger dat wij dit kader uitstellen tot mei, totdat wij allemaal de gesprekken hebben gevoerd met de bonden en dat wij gewoon echt ook zeker ervan kunnen zijn, in plaats van nou iets goedkeuren en dadelijk weer wijzigingen aanbrengen. Dan wordt alles nog verwarrender dan het al is, lijkt me. Misschien dat dat ...

De voorzitter: Het lijkt me dat het lastig wordt om de kaders nog uit te stellen tot mei, gezien de planning die we hebben, maar ik laat ook graag de Gedeputeerde daarop reflecteren.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, voorzitter, los van de planning ... Ik denk sowieso dat het een heksentoer zou zijn om in dit huis op dit moment te schuiven met beleidskaders in praktische zin. Ik hoor mensen uit de Agendacommissie verzuchten dat dat zo is. Daarnaast vind ik het ook inhoudelijk ... Omdat het over een heel belangrijk onderdeel van de Limburgse cultuur gaat, maar wel over een heel klein onderdeel van het beleidskader ... Als je wil dat al die organisaties die hier betrokken bij zijn ook aan de slag kunnen met de budgetten die zij nodig hebben, dan zou ik met name zeggen: stel het kader vast. Let wel goed op de toezegging die erbij hoort. Ik vertrouw u daarop, mevrouw Jiménez, dat u daar vol op zit. Dan houden we nauw contact met elkaar om te kijken of de progressie die we graag zien en ook de nieuwe koers die er uit de drie bonden moet komen of misschien uit één bond, de vraag is welke ... Maar in ieder geval dat die nieuwe koers geborgd wordt en dat we vanaf 1 mei weten waar we naartoe werken in de toekomst. Dan gaan we verder naar de vragen en de opmerkingen uit de Staten zelf. Dan begin ik met het vraagstuk, ook waar de spreker enigszins bij betrokken is: de BIS-instellingen. We hebben natuurlijk de voordracht voor de BIS-periode tot 2029 gezien in de afgelopen periode, inclusief de matching vanuit onze provincie. Daarbij hoort natuurlijk ook de vraag over de Rijksmusea, want dat is eigenlijk het vervolgproces richting Den Haag voor de komende periode. Door enkele partijen, waaronder GroenLinks en ook de SP, werd het onderwerp zijdelings genoemd. Hoe ga je nou om met de keuzes rondom welk museum je wil inbrengen als Rijksmuseum? Of kies je voor twee musea? Wij zijn nu bezig om daar de strategie voor te ontwikkelen. Ons zijn beide museums even lief. We koesteren ze beide. We vinden dat ze allebei een enorme toegevoegde waarde hebben voor de provincie Limburg. We zijn ook met een schuin oog aan het kijken natuurlijk naar de ontwikkelingen in Den Haag. Welke kansen op het gebied van cultuur, op het gebied van erfgoed liggen daar? Is de Limburgse identiteit of de geschiedenis van Limburg de meest geijkte propositie daar of is het Bonnefanten met zijn vernieuwende collecties en ideeën meer kansrijk aldaar? Het zijn allemaal vragen die we ons stellen. Daarvoor hebben we een koers nodig in Den Haag. Dat is nog een beetje afwachten. Dus wij kiezen onze strategie en onze structuur op basis van de kansen die er ook in Den Haag liggen. Ik kijk naar een aantal partijen die daar veel te zeggen hebben. Misschien moeten we eens een keer gezellig met elkaar kletsen om te kijken welke kansen daar nog liggen. Dat over Rijksmusea. Dan de verdeling, eerlijke verdeling Noord/Zuid. Ook door veel partijen benoemd. Daar wil ik even twee zaken uit elkaar halen, namelijk de culturele infrastructuur die wij ondersteunen ... Dat is een hele specifieke regeling met heel veel verschillende onderdelen daarin, variërend van de Filharmonie tot juist hele kleine makers, die daarin hun aanvragen kunnen doen. Die is de vorige periode vastgesteld en die wordt nu in een tenderregeling uitgezet. Dat is een juridisch vaststaand gegeven. Daar kun je niet mee wheelen en dealen. Je kunt niet zeggen: oh, jij valt daaruit, dus dan krijg je toch nog een subsidie. Dat zijn niet de ... Dat is niet de manier waarop je daarmee omgaat. Daarvan hebben we de verdeling gedeeld met mevrouw Koopman. We kunnen ook even kijken of we die nog op een andere manier kunnen delen, mevrouw Jenneskens. Daaruit is een conclusie te trekken dat de verdeling zoals we die gehoopt hadden, namelijk met kaders Noord/Zuid; die wordt gevuld. Zowel aan de zuidelijke kant als aan de noordelijke kant zien we dat er overinschrijving zal zijn en dat het aanbod in onze provincie groter is dan datgene wat wij aan ondersteuning bieden. Dat is uitstekend, want dat betekent dat er ambitie is, dat kwaliteit geleverd wordt, dat we daar echt een opwaartse lijn in zien. Ook in Noord- en Midden-Limburg. De vorige keer hebben we daar het percentage echt van omhoog geschroefd. Kunnen we meer partijen uit die regio's laten deelnemen? Daarvan zien we dus dat dat lukt. Op dit moment loopt de kwalitatieve beoordeling. Daar kan dus ook nog niks over gezegd worden. Dan kan ik ook bij mijnheer Driessen van Forum voor Democratie even aansluiten. Deze overheid doet dat niet zelf. Wij hebben dat uitbesteed aan de Cultuurtank, die een beoordeling doet op basis van een set criteria, zodat je niet als verantwoordelijke

overheid zelf beoordeelt 'dit is goed, dat is slecht'. Daar hebben we anderen voor benoemd. Die regeling staat. Daar zit dus nog steeds een verschil tussen Noord en Zuid. Ik geloof dat dat pleidooi door mevrouw Koopman ook gehouden wordt. Daarnaast heeft deze coalitie echter € 4 miljoen gereserveerd voor de versterking van de infrastructuur in Noord- en Midden-Limburg. Dat is een aparte som geld. Die gaan we investeren. Daar gaan we het plan nog op maken in het komende jaar. Dat bij elkaar opgeteld zou ervoor moeten zorgen dat die balans in deze periode om en nabij gelijk is. Waar de echte discussie nog een keer kan plaatsvinden is natuurlijk later in deze periode als we de nieuwe culturele infrastructuur gaan vaststellen. Net zoals de vorige periode de culturele infrastructuur voor deze periode is vastgesteld, gaan we dat deze periode ook doen voor de periode daarna. Dan kunnen we lessen trekken uit de verdeling die nu in de komende maanden gemaakt gaat worden en waar we volgens mij tegen de zomer over met elkaar in gesprek gaan. Wat ik wel nog wil vragen, misschien ook sonderend aan de Staten, is: is er behoefte nog aan een extra toelichtende sessie over de culturele infrastructuur? Daar gaat veel geld in om. Daar zitten veel instellingen in. Misschien ook met een bijdrage van de voorzitter van de Cultuurtank. Om even een beeld te creëren van hoe dat proces hier loopt en hoe die middelen verdeeld worden.

De voorzitter: Ik zie ... Mevrouw Absil, wilt u daarop reageren?

Mevrouw Absil (CDA): Ik had een vraag, maar hier ben ik aan het knikken.

De voorzitter: U mag ook een vraag stellen.

Mevrouw Absil (CDA): Ik begrijp u goed, denk ik, als u zegt: daar valt nu niks meer aan te doen. Dit is een tender. Dat ligt juridisch vast. Is het wel nog mogelijk, technisch gezien, even los van of we dat zouden willen, om de pot groter te maken, zodat er minder afvallers zijn? Er zijn best heel veel afvallers. Of is dat ook onmogelijk?

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voor zover ik weet is ingrijpen in een tenderregeling geen verstandig plan. We hebben dat gezien in in ieder geval één andere provincie, waarvan ik weet: daar zijn zaken misgegaan in de tenderregeling. Daar zijn dus de subsidies tijdelijk stopgezet. Daar is het hele proces tot stilstand gekomen, omdat er fouten in het juridische proces zijn gemaakt. Ik zou het dan ook afraden om daar nog in te interveniëren. Met de Regeling Noord- en Midden-Limburg kunnen we wel nog kijken: welke aanvullende stimuleringen zijn er nog nodig de komende tijd? Die regeling is nog niet uitgewerkt. Dat komt dus ook nog.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, de regeling die nog niet uitgewerkt is, waaraan u zojuist refereert; hoor ik u daar dan zeggen dat er toch meer maatwerk geleverd kan gaan worden voor Noord en Midden, zodat de gevolgen die nu gaan ontstaan door oud beleid en wat we nu gaan inzetten dus geminimaliseerd kunnen worden?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: De € 4 miljoen die er liggen voor Noord- en Midden-Limburg, die zijn bedoeld om daar de infrastructuur te versterken, niet als mitigerende maatregel op deze, maar meer als een generieke stimuleringsregeling. Dat die zaken met elkaar overlappen of kunnen overlappen; ja, dat is waar. We moeten daar nog in de uitwerking gaan. De ene regeling is niet per se bedoeld om de andere op te vangen of daar de hiaten uit weg te nemen.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): En als we het een ander soort regeling noemen, dan zou het dus wel kunnen?

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dat wordt een andere regeling.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, maar als je een bepaald nieuw potje daarvoor maakt, zodat dus dit hiaat ondervangen kan worden, kan dat dan wel?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, ik denk dat het heel verstandig is om de uitkomst van de regeling eerst even af te wachten, want we hebben nu gezien wat de inschrijvingen zijn, maar wat de kwaliteit van de inschrijvingen is, dat weten we nog niet. Het kan namelijk zo zijn dat het heel zwakke inschrijvingen zijn of juist kwalitatief supersterke inschrijvingen, die met elkaar keihard concurreren om die overgebleven plekken. Laten we dat met elkaar even afwachten om te bezien welke eventueel aanvullende maatregelen of kansen er nog liggen die je zou kunnen verzilveren.

De voorzitter: Ik kijk nog even rond naar aanleiding van de suggestie die gedaan werd door de Gedeputeerde om een infosessie te organiseren. Ik zag allemaal knikkende gezichten, dus dat kunnen we noteren. Dank u. Gedeputeerde, gaat u verder.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Laten we even naar de Limburgse taal gaan, het grote onderwerp waar iedereen veel liefde voor voelt, inclusief dit College. Wij willen enthousiast aan de slag gaan, want er liggen nog heel veel kansen in die niveau-II-status. Dat werd ook al door de BBB benoemd. De afgelopen jaren zijn er zoveel kansen onbenut gelaten waar je mee aan de slag kunt. Daar willen we zeer voortvarend mee aan de slag. Onze conclusie na de infosessie was: de Staten hebben niet de ambitie om op korte termijn naar de niveau-III-status te gaan. Als de Staten dat anders vindt, laat dat vooral weten, want dan moeten wij onze planning daar misschien op aanpassen. We kunnen natuurlijk sowieso stappen maken in de goede richting, maar misschien is het voorstel van mevrouw Absil ook een goed idee, om bij een niveau-III-taal te gaan kijken ... Ik zie haar al lachen, maar we hebben er twee namelijk. Het is het Fries en het Papiaments. Dus als we naar Curaçao willen ... Maar goed, daar moet u zelf maar even over nadenken. Leeuwarden is dichterbij, lijkt me. Maar dat is aan de Staten, voorzitter.

De voorzitter: Zullen we dat in stemming brengen? We kunnen wel in stemming brengen of we een werkbezoek aan Friesland zullen brengen. Mag ik even handen zien?

Gedeputeerde Kuntzelaers: En dan voor Curaçao.

De voorzitter: Ja. Dat is helder. **Dat gaan we weggleggen bij Gedeputeerde Staten als opdracht.** Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, ik heb een aanvullende vraag. De Gedeputeerde hoorde ik zeggen: 'Deel II of deel III, geen voorkeur.' Maar volgens mij heb ik juist aangegeven: ik weet niet wat de voordelen, de nadelen en de kosten zijn, dus ik kan nu dat niet aangeven. Natuurlijk helpt dat

bezoek aan Friesland, maar juist die analyse zou ik heel graag van GS willen krijgen, want dan kun je het goed beoordelen.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, voorzitter, met uw goedvinden: ja, ik begrijp die vraag heel goed. Die werd ook door de BBB gesteld. 'Kunt u binnen een half jaar of zo iets een overzicht geven van welke stappen je kunt nemen?' Ik denk dat het verstandig is om inderdaad een werkbezoek te brengen aan een gebied waar dit al gebeurt. Het tweede punt inderdaad: aan onze zijde, enerzijds: **welke stappen kunnen we op korte termijn nemen om het Limburgs gewoon in de samenleving al verder te versterken?** Je moet vooral de kansen die er al zijn niet laten liggen. **Maar inderdaad, om een uitgewerkte route, eventueel met extra mankracht in te zetten hier in dit huis, om dat overzicht ook voor u te bieden: welke stappen kun je nemen? Wat zijn de makkelijke en wat zijn de moeilijke stappen die we nog moeten nemen? Dat zeggen we toe. Laten we voor de begroting zeggen.** Dat is altijd in de politieke cirkel een overzichtelijke weg. Dus dat we voor die tijd met u ons plan voor de korte termijn, maar ook de stappen naar de middellange en de lange termijn met u delen.

De voorzitter: En die toezegging, die is wanneer gestand gedaan?

Gedeputeerde Kuntzelaers: De begroting is daarvoor het ijkpunt wat mij betreft.

De voorzitter: Gaat u door.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dan ... Een aantal partijen vroeg naar de keuzes rondom de CEL, de Coöperatie Erfgoed Limburg, die een overkoepelende ondersteuningsrol heeft naar de verschillende erfgoedinstellingen in Limburg. De oorspronkelijke gedachte van uw College was: we gaan de grote instellingen de verantwoordelijkheid in financiële zin daarvoor laten dragen, zodat die infrastructuur ook voor de lange termijn geborgd is en ook meer ingebed wordt. Zowel uit uw Staten als uit het veld krijgen we steeds meer de reactie: nou, doe dat nou niet. Laat de huidige structuur intact. Wij willen daarnaar luisteren. **Ik kan u dan ook toezeggen dat we naar de oude structuur terug zullen keren.** Dat is budgettair geen enorme stap. Het ging meer om een structuurverandering. Gezien de reacties, zowel in de politiek als van daarbuiten, kunnen wij ook de keuze accepteren om dat op die andere manier in te richten. Dan ... Eens even kijken. Reflectie op de brief van de funerale monumenten ... Ik vond 'funerale' zo'n mooi woord. Heb ik toch nog wat erbij genomen in mijn kennis deze weken. Alles wat met graven te maken had, natuurlijk, en grafmonumenten. Die regeling is weer opengesteld in relatie tot de motie Absil. Dus ik kan me voorstellen dat er ergens begin dit jaar een vraag is gedaan ... Ja, klein erfgoed inderdaad. U heeft geen speciale motie van funerale monumenten ingediend inderdaad, maar in de slipstream van de uitwerking van de motie die u had is die regeling weer opengegaan. Kleine monumenten zullen ook in de toekomst in nieuwe regelingen weer een plek krijgen. Dus in die hoedanigheid zal er daar ruimte voor zijn. Dan de vraag van 50PLUS. Die was heel generiek. Richting het kader en eigenlijk richting alle kaders stelde u een vraag. U zei: 'Indicatoren zijn nog niet altijd en overal duidelijk.' Dat kan. In meerdere kaders zijn er bijvoorbeeld doelen benoemd waarvan de indicatoren nog ontwikkeld moeten worden, bijvoorbeeld datasets die nog opgebouwd moeten worden of onderzocht moeten worden. Ik weet het toevallig vanuit het kader Mobiliteit, dat een aantal data nog niet beschikbaar zijn, waarvan je wel weet dat je die kunt verzamelen. Je weet echter nog niet hoe hoog je de indicator moet zetten, omdat je nog niet alle gegevens hebt. Daarom is ervoor gekozen om indicatoren bij de Voorjaarsnota toe te voegen, zodat dat in één stuk door kan. Dat doet niks af aan de doelen en de resultaten die je wil bereiken, maar heeft wel betrekking op de manier waarop je het gaat meten en waarop je er daarna ook concrete cijfers aan verbindt. Dus daarom bij de Voorjaarsnota. Er was een andere vraag trouwens nog van het CDA, als het gaat over een soort van overstijgende vraag richting alle kaders. Dat was: **kunt u een tijdlijn maken met stukken, wanneer**

ze terugkomen naar PS, dat maakt niet uit in welke variant, sonderend of besluitvormend, maar geef ons nou aan waar we op welke manier in mee kunnen denken, gaan denken in de komende periode. Daar gaan we heel hard ons best voor doen. Heeft u nog een voorkeur? Ik weet even niet ... Ik moet dit toezeggen voor al mijn zeer gewaardeerde collega's. Is de **Voorjaarsnota** daarvoor voldoende of moet het eerder?

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Qua tijdsplanning is dat wat mij betreft oké, maar er zit nog een vraag onder en dat is wel: wanneer gaan we ... Nee, niet wanneer, maar: waar gaan we over als PS? Wat u zegt. Kiest u voor delen? Kiest u voor sonderen? Hebben we nog iets te besluiten? Ik vind wel dat wij als Staten in staat gesteld moeten worden om daar nog iets van te vinden. Voor sommige onderdelen... Wat ik daarstraks al zei, eerst hadden we 32 kaders, nu 8. Nou, dan wordt de ruimte die wij zelf hebben om echt kaderstellend bezig te zijn wel krap. Dat is ook mijn zoektocht: ik ben heel blij met een tijdlijn. Laten we daarmee starten. Maar ik zoek ook naar: hoe houden wij als Staten zelf grip op waar wij over gaan en waar we niet over gaan?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, voorzitter, een zorg die ik herken. Ik geloof dat ik toen aan de andere kant van deze tafel zat, dat ik daar zelf ook regelmatig om gevraagd heb. Het lijkt me ook niet meer dan legitiem dat op het moment dat die tijdlijn er is, dat je met elkaar spreekt van: oké, nu heb ik het gevoel dat ik geen grip meer heb op het proces. Nu is er zoveel ruimte ontstaan.' Of juist te weinig ruimte voor GS. Dat kan de andere kant van het verhaal zijn, hoewel ik niet het gevoel heb dat we dat scenario meteen voorhanden hebben. Maar goed, aan de hand van die tijdlijndiscussie kun je dat gesprek met elkaar voeren. Dus ja, dat kan. Dan ga ik vrolijk verder. Oh ja, de restauratie- en onderhoudsopgave van ons erfgoed. Zeer belangrijk voor de provincie Limburg. We hebben natuurlijk een goudmijn aan prachtige monumenten, zowel kerkelijk als anderszins. Daarvoor is deze periode gekozen om de Mona-Lisa-regeling af te schaffen. Dat was de 10% 'plus' op de landelijke Sim-regeling. Landelijk is men verantwoordelijk namelijk voor het onderhoud van de monumenten. Wij zijn verantwoordelijk voor de restauratie van gebouwen als Provincie. We hebben daar altijd een kleine 'plus' op gezet, op dat bedrag, omdat wij dat verder wilden stimuleren. Nu heeft het Rijk € 23 miljoen extra geld uitgetrokken voor de Sim-regeling, waarmee ze dus nog extra volume toevoegen daaraan. Daarnaast hebben wij de conclusie getrokken dat er ook onderhoudsprojecten zijn die niet onder de Sin-regeling vallen. Dus er zijn een aantal kleine en grote, maar met name grote projecten die te groot zijn voor de Sim, waar een onderhoudsopgave ontstaat, waar men niet aan kan voldoen. Daarvan hebben we juist gezegd: die specifieke vraag van objecten, vaak grote kerken of andere grote monumenten die niet bij het Rijk in aanmerking komen, die kunnen bij ons dan ook nog onder de kerkenregeling bijvoorbeeld, een onderhoudssubsidie aanvragen. Daarnaast focussen we ons op restauratie als groot vraagstuk deze periode. Als de woordkeuze – mevrouw Jiménez zei dat ook al – te definitief lijkt in dit stuk, dat we stoppen met onderhoud definitief, en dat dat niet voldoende is, misschien ook meer in lijn met de technische antwoorden op mevrouw Absil, dan zullen wij die zinnen nog even wat verduidelijken, zodat dat helder geformuleerd is en het daarmee ook misschien tegemoetkomt aan het beeld dat wij onderhoud en restauratie van erfgoed enorm belangrijk vinden en daar ook veel geld voor uittrekken in deze periode.

De voorzitter: Mevrouw Absil. Sorry.

Mevrouw Absil (CDA): Een verhelderende vraag nog. € 23 miljoen extra van het Rijk voor de Sim, zegt u. Maar ook dat het onze ambitie blijft om onderhoud te blijven stimuleren. Dat gaat dus op als die 60% van het Rijk naar 70 zou gaan, hè, want dan kun je dus nog steeds als individuele aanvrager een vergelijkbaar bedrag krijgen. Of het is zo dat die € 23 miljoen extra gewoon een ruimere pot creëert en het dus op 60% blijft staan?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dit zal niet de plus naar 70% worden. Dat is wel belangrijk om te constateren. Er worden wel meer monumenten natuurlijk geholpen, maar er wordt niet per se 70% gefinancierd. Dus inderdaad, voor monumenten die op dit moment onder de Mona-Lisa-regeling vallen zie je een 10% subsidiekrimp ontstaan, maar daardoor kunnen we wel heel veel restauratie, herbestemmingsmogelijkheden, faciliteren deze periode. Dat is ook onze daadwerkelijke taak. En we kunnen die grote vraagstukken die er nog liggen op onderhoud ook een keer tackelen, want dat zijn ook zaken die anders blijven liggen. Dus dat is de gedachte hierachter. Dan de vraag naar participatie van ... Even denken. D66 vroeg: hoe zorgen we er nou voor dat we weten wie er allemaal deelneemt aan ons culturele leven en met name ook als je kijkt naar: hoeveel kinderen kunnen nou daadwerkelijk deelnemen binnen cultuur? Gratis ergens naartoe mogen betekent niet dat je gratis ergens naar binnen gaat. Wij zijn druk bezig om daar data bij te verzamelen. Ik zal even kijken op welke manier we die met u zouden kunnen delen. Een deel is al bekend en een deel; het is ook onze behoefte natuurlijk om steeds beter inzichtelijk te hebben wie je bereikt en op welke manier. Dat is een zoektocht. Ik weet eigenlijk niet precies hoe ik deze toezegging zou moeten verwoorden. Dus laten we kijken of we daar de indicatoren mee kunnen vullen in de toekomst, met die data. Archeologie. Meerdere mensen stelden de vraag, waaronder de heer Loomans, maar ook mevrouw Jenneskens: de Archeoroute en hoe die te bekostigen. Binnenkort gaat de Archeoregeling weer open. Daar kan ook de aanbieder van de Archeoroute gewoon weer op inschrijven. Dan kan er verder gewerkt worden aan dat onderdeel van het publieksvriendelijk inzichtelijk maken van ons archeologisch erfgoed. De MKBA voor de Limburgse taal. Ik worstel daar wel mee, moet ik heel eerlijk zeggen, voorzitter. Om een maatschappelijke kosten-batenanalyse te maken voor de Limburgse taal; ik weet niet of we ons geld en onze middelen op dat moment heel effectief aan het invullen zijn en of we niet een heel bureaucratisch proces optuigen voor datgene waar er hier eigenlijk heel veel draagvlak voor is, namelijk voor de Limburgse taal en hoe die te ondersteunen. Ik snap wel uw behoefte om te weten welke maatregelen het meeste effect hebben of iets dergelijks. Ik sta niet meteen heel erg enthousiast te trappelen om een MKBA voor de Limburgse taal uit te voeren. Dat moet ik heel eerlijk zeggen.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, ik was het ook aan het afraffelen, dus misschien heb ik dit gewoon helemaal niet goed gezegd. Maar het ging eigenlijk over die afweging waarvoor we ook naar Friesland gaan. Volgens mij hoor ik iedereen in de commissie wel zeggen: we delen een soort van ambitie, maar of we dit nou met zijn allen moeten willen ... Nou, dat schrijft u eigenlijk zelf ook altijd in de antwoorden. Nou moeten we denk ik niet denken aan een MKBA zoals je dat doet voor een vliegveld of zo, maar de zoektocht zit wel tussen: staat nou inzet op die ambitie ... Is dat nou effectief en is dat de moeite waard? Die afweging, daar worstelen we volgens mij allemaal wel een beetje mee, hoe enthousiast we ook zijn. Ik zou het ook superboeiend vinden om te weten hoeveel die taal wel niet waard is, maar dat is iets anders, voor mij persoonlijk. Dus mijn zoektocht zit er meer in: hoe kunnen we dat nou goed afwegen met elkaar, behalve dat ik ook best graag naar Curaçao zou willen. Dat gaat u mij vast niet toezeggen, dus kunt u daar even iets beters...

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, u gaat over uw eigen reizen. Daar gaat het College niet over. Dit is iets wat u gezellig in het Presidium mag bespreken. **Ik denk dat datgene wat u zegt heel erg in lijn is met de toezegging om voor de begroting te komen met een dekkend verhaal rondom de Limburgse taal. Dan hebben we nog veel te bespreken, tegen die tijd, maar daar zitten deze elementen ook zeker in.** Ik weet nog niet in welke mate uitgediept, maar dat is wel de koers waar wij ook zelf naartoe willen bewegen. Dan de Partij van de Arbeid, die vroeg in relatie tot industrieel erfgoed misschien nog wel heel specifiek naar 50 jaar mijnsluiting en de viering daarvan. Wij zijn als College in gesprek over die viering. Hoe die precies plaats moet vinden en hoe dat precies moet gaan lopen. Dat houdt u tegoe. Maar ja, daar wordt aandacht aan gespendeerd.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, ik vond dat een heel goed punt. Nog heel even ... Als iets 50 jaar oud is, dan valt het ook onder de archeologie toch, vanaf dat moment?

De voorzitter: Dat durf ik thuis niet te zeggen hoor.

Mevrouw Jenneskens (D66): Hopen dat ze niet meeluisteren. Bij ons is ook nog wel... Behalve de viering was volgens mij het punt van collega Wolters ook heel terecht de status van het erfgoed. Dat is er nog best wel ... Soms is het ook een beetje... Als je niet oppast, is het ook zo weg. Dus daar zit even... In de tweede termijn kan ik daar misschien een betere vraag van maken. Laat anders maar.

De voorzitter: Dank u. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter. Laat ik even naar Horizon gaan voor de vraag over de Erfgoedwet. Laat ik daar ook meteen het antwoord over de beschermde dorpsgezichten bij betrekken. Wij hebben een zorgplicht als provinciale overheid met betrekking tot de instandhouding van monumenten. Daar vallen ook de dorpsgezichten onder. Daarvoor hebben wij interbestuurlijk toezicht, dus wij kunnen een gemeente ter verantwoording roepen ten aanzien van de kwaliteit van de instandhouding van een bepaald monument. Daarvan hebben zij dan de uitvoerende taak. Daar dient de gemeente gevolg aan te geven. Als dat niet gebeurt en zij geven niet de opdracht aan een eigenaar van een gebouw om een huis bijvoorbeeld waterdicht te maken, als ze daar niet op acteren, dan kunnen wij dat overnemen zelfs. Daar kunnen wij best ver in gaan. Dus wij kunnen iemand dwingen om zijn huis in ieder geval waterdicht, wind- en waterdicht, te maken. Dan zou je zelfs zo ver kunnen gaan dat je de werkzaamheden laat uitvoeren en je gewoon de rekening stuurt. Dat kan superver gaan in dat interbestuurlijk toezicht. Voor je daar bent, dat je daadwerkelijk een aannemer gebeld hebt en het dak hebt laten doen; daar gaat wat overheen. Maar in deze periode zit daar veel extra aandacht op. Dat geldt dus ook voor dorpsgezichten. We hebben daar ook een signalerende functie richting gemeenten. Het is aan mijn gewaardeerde collega Demollin, die daarover gaat, over IBT ... Dus ja, daar kan op geacteerd worden. Dat is eigenlijk naar beiden het antwoord. Dat gebeurt ook.

De voorzitter: Mijnheer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ja, ik had nog gevraagd of de Gedeputeerde weet wanneer dat onderzoek is afgerond.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Mag ik daar later schriftelijk bij u op terugkomen? Dan ga ik naar de exacte datum, wanneer het is afgerond... Dat houdt u van ons tegoe. De PVV kwam met een betoog over te veel integraliteit. Die vond ik lastig, omdat ik vind juist dat door die acht kaders die wij met elkaar hebben... Daar is het van enorm belang dat je juist zoekt naar de verbindingen tussen die kaders. Zeker ook als ik kijk naar cultuurparticipatie en de sociale kant, waar de SP bijvoorbeeld heel nadrukkelijk ook naar vroeg ... Hoe zorg je er nou voor dat iedereen mee kan doen? Ja, dat is een wisselwerking. Cultuur heeft ook een helend effect in die dorpen of steden waar het net wat minder gaat. Dus juist zoeken naar die samenkomst van beleidsterreinen vind ik een groot goed. Ik zou juist willen toejuichen... Ik vind zelfs dat we op sommige punten nog iets meer zouden kunnen doen aan die integraliteit. Dan kom ik op de antwoorden van mevrouw Koopman. Toerisme, in principe een onderwerp dat hoort in het kader Economie. Daar zit de trekker op dit dossier. **Ik realiseer me dat er nog best wel een paar haakjes te maken zijn ook in dit kader, richting erfgoed, richting cultuur, waar toerisme en horeca misschien ook wel een rol en een functie hebben. Wij kunnen die nog wel expliciteren in dit kader.** Dat is geen enkel probleem. Dan de vraag van de PVV over het Filmfonds. Het Filmfonds werd meerdere keren genoemd. Voor het Filmfonds geldt dat er een band of een combinatie met Limburg moet zitten in de productie die gedaan wordt. Dat mag gaan over... Regelmatig zijn dat Limburgse historische verhalen of stukken uit de Limburgse cultuur, maar het kan ook zijn dat het een maker is die hier geboren is, maar laten we zeggen ... Als je naar de Filmacademie in Amsterdam bent geweest, daar de vestiging van je productiehuis hebt zitten, een paar Gouden-Kalf-winnaars uit Limburg zitten daar bijvoorbeeld; ja, dat maakt niet dat je niet meer hier mag aanvragen voor het Filmfonds. Zeker ook als de filmlocaties in Limburg gelegen zijn. Er zijn grote producties die juist hier uitgevoerd worden. Dus als er een link en een goede relatie met Limburg is; dat is de voorwaarde om deel te nemen aan het Filmfonds, dus in die hoedanigheid ... Daar wordt naar gekeken. Het is zeker de bedoeling dat daar ook ons verhaal en onze historie voor een deel in ieder geval in terug te zien is. Ja.

De voorzitter: Mevrouw Jiménez.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): En hoe zit dat dan met twee keer aanvragen voor een en dezelfde productie? Ik heb twee producties in die lijst kunnen vinden waar dat het geval is. Al die andere hebben ... Ja, het was wel dezelfde aanvrager, maar het waren wel verschillende producties, verschillende films noem ik het maar. Hoe kan dat?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter. Dat zou ik na moeten kijken. Ik heb daar niet het directe antwoord op. **Ik zou even na kunnen kijken of je voor één productie meerdere keren aan kunt vragen en waarom dat dan zo zou zijn.** Ik heb daar even op dit moment niet het beeld bij. **Dat zoeken we even uit en daar komen we op terug naar u toe.** Dan: hoe komen we naar u terug? Ja, dat zit eigenlijk in het verlengde van wat het CDA vroeg: 'Waar, op welk moment worden we betrokken?' In principe met een mededeling portefeuillehouder, want wij hebben een actieve informatieplicht, dus op het moment dat er iets gebeurt delen wij dat aan u mede. Natuurlijk zijn er ook grotere dossiers. De Limburgse taal, bijvoorbeeld het vrijwilligersbeleid. Zaken die nog wel terugkomen naar de Staten, sonderend of besluitvormend. **Dat overzicht wordt binnenkort bij de Voorjaarsnota aangeleverd.** De vraag werd nog gesteld over de ENCI en de € 2 miljoen. Ja, er zijn een aantal grote projecten in deze provincie waar we veel waarde aan hechten, de Abdij Rolduc, Kloosterdorp Steyl. In deze periode komt daar waarschijnlijk de ENCI bij als ontwikkellocatie. De

Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed is ook van zins om daar Rijksmonumenten aan te wijzen, dus dat proces daar is heel levendig. Je wil natuurlijk dat dat gerestaureerd en toegankelijk wordt voor de toekomst. Als daar een goed project komt te liggen en een goede businesscase et cetera, dan zijn wij bereid om daar als groot project in mee te denken. Dan heb je net zoals bij bijvoorbeeld Kloosterdorp Steyl of bij Abdij Rolduc wel een goed uitgewerkt plan nodig, eventueel ook nog partners, zoals gemeenten, die serieus meedenken en meebetalen, en vaak ook projectontwikkelaars, die veel geld meebrengen om de bestemming van zo'n groot monument of groot monumentencomplex verder vorm te geven. Dus in die hoedanigheid zit dat hierin. Dat komt misschien ook een beetje richting Sittard-Geleen, de vraag. Op het moment dat je een hele complexe casus hebt, waar je wel al een businesscase voor hebt of een goed plan voor hebt liggen, waar je zelf goed in cofinanciert, dan zijn wij altijd bereid om een gesprek aan te gaan met gemeenten of met initiatiefnemers. De wens om iets te willen is dan niet voldoende. Dan moet je echt concrete plannen met concrete cijfers en onderbouwde verhalen hiernaartoe brengen. Dan gaan we met iedereen een gesprek aan, ook met de gemeente Sittard-Geleen, want ook daar ligt een prachtige historische binnenstad bijvoorbeeld waar er veel mee kan. Maar dat maakt het nog niet één geheel in een ontwikkeling. Dan kan het bijvoorbeeld ook een restauratie van een bepaald pand zijn, waarmee ze gewoon binnen de reguliere restauratieregeling vallen. Dus dat is even een zoektocht als je kijkt naar: wat is een grote opgave van zo'n enorme aard en wat zijn juist de kleine restauratievraagstukken? Deze tafel heeft dadelijk ook een kleine restauratievraag.

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Hoor ik het dan goed... Als we naar Sittard-Geleen kijken, dan zegt u eigenlijk: de grootte van de opgave en de fase waarin het plan zich bevindt. Dat zijn eigenlijk de twee criteria die ik hoor.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Om in aanmerking te komen voor een groot project, voorzitter, is dat inderdaad de gedachte. Het kan ook zijn dat er bijvoorbeeld kleine onderdelen in een binnenstad gewoon het grotere gezicht mooi maken, maar dan zit je gewoon in de restauratieregeling, want dan heb je het gewoon over individuele gebouwen of opgaves. Daar kun je er net zo goed een paar van hebben natuurlijk, die bij elkaar een grotere impact maken. Dan gaan we naar ... Even denken. Forum voor Democratie. Popmuziek. Ja. Uw pleidooi voor de traditionele muziek onderschrijf ik volledig. Ik ga echter niet mee in het verhaal dat popmuziek daarin minder gevestigd zou zijn in Limburg ... Natuurlijk, ook dat draagt enorm bij aan onze eigen cultuur en ... Ja, de woorden van Rowwen Hèze et cetera, dat zijn natuurlijk ook dragers van onze culturele uitingen. Ja, daar willen we juist jonge makers in stimuleren, om zich daarin te ontwikkelen. Misschien, zoals mevrouw Absil het ook zei in haar betoog: juist de diversiteit, zowel aan inhoud als aan participanten, maakt dat wij een prachtig cultuurbeleid hier kunnen neerzetten met zijn allen. Dan ... Veel vragen zijn inmiddels gesteld. Streekmusea. Dat is een interessante, want we hebben de afgelopen periode een subsidieregeling voor streekmusea gehad. Daar is bijna geen gebruik van gemaakt. Die is echt voor het ... Ik zou bijna zeggen dat die voor meer dan 80% onbenut is gebleven. Daarom is die ook niet meer voortgezet. Dat betekent niet dat voor projecten streekmusea niet alsnog in andere regelingen kunnen meedoen. Sommige regelingen zijn wel uitgesloten, bijvoorbeeld de culturele infrastructuur, omdat dat een provinciale schaal is en juist daarvoor de gemeentelijke infrastructuur niet subsidiabel is. Dus dat eigenlijk in relatie tot de streekmusea. Dan het Lagerhuisdebat.

De voorzitter: Eerst mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Begrijp ik het goed dan dat er alleen maar incidentele middelen eventueel beschikbaar blijven en niet structureel?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter. Ja, afhankelijk van het project of datgene wat er aangevraagd wordt, maar daar liggen wel nog mogelijkheden inderdaad. Ik weet nog dat vrij recent Museum Asselt bijvoorbeeld nog een aanvraag gedaan heeft.

De voorzitter: Mevrouw Absil. Dit is uw laatste interruptie. Dan gaat het woord terug naar de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Het Lagerhuisdebat werd genoemd, voorzitter. Ja, als voormalig deelnemer en ... Ja. Dus wil je meer van dit soort Gedeputeerden, dan kies voor het Lagerhuisdebat voor de komende vier jaar. Nee. Dan mag u er nog een keer over nadenken, mevrouw Koopman. Nee. Het ligt na aan mijn hart. Het valt officieel niet onder de portefeuille Cultuur, maar ik wil van hieruit graag de bal oppakken. Ik ben erg enthousiast. Ik vind het lastig om dat zonder overleg met mijn collega's hier toe te zeggen, maar misschien is dit juist een onderwerp waar u een prachtige motie van maakt voor in de Statenzaal. Dan ben ik zeer enthousiast om dat met u op te pakken. Als er meerdere initiatiefnemers zijn voor dit goede idee, dan: let's go, zou ik zeggen. Nou ... Dan zijn we bijna, maar natuurlijk nog niet helemaal, bij het einde van de vragen die ik heb genoteerd. Dan heb ik er waarschijnlijk zestien of honderd overgeslagen die toch gesteld zijn, maar die ik gemist heb. Inderdaad, mijn laatste gaat over de lijst van de BBB, die ik nog heb staan. **Communicatie op B1-niveau.** Ja, in alle ... Ja, binnen de kaders over cultuur wil ik er meteen naar kijken om dat zo goed mogelijk te doen, maar ik denk dat het goed is om dit niet tot een cultureel vraagstuk te maken, maar dat we hier als organisatie mee aan de slag gaan. Dat betekent dat de collega die voor bedrijfsvoering aan de lat staat daarmee aan de slag zal moeten gaan eigenlijk. Dus misschien is het een goed idee dat ik dat doorgeef? Ik weet even niet hoe we hiermee om moeten gaan. **Ja, het is toegezegd dat we daarmee aan de slag gaan, maar ik vind wel dat dat op de juiste plek moet landen. Ik ga er nog een keer extra mee aan de slag, dat het College daar op een prachtige manier als gemeenschappelijke unit achter staat.** De laatste; ja, spreiding over de provincie werd nog genoemd. Hoe zorg je er nou voor dat je op zoveel mogelijk plekken stimuleringen neerzet? We hebben uiteraard verschillende regelingen voor evenementen, voor zowel kleinere als grotere evenementen, die zowel in dorpen als in steden kunnen plaatsvinden, maar ik realiseer me inderdaad dat er vaak centrale plekken zijn waar de grotere activiteiten plaatsvinden. Ik weet even nog niet of we een andere manier van subsidiëren moeten toepassen, zodat die beter in de dorpskernen terechtkomt, of dat je juist gewoon beter in de dorpskernen moet vertellen dat ze hier ook subsidie aan kunnen vragen. Ik ben daar even zoekende naar. **Ik ga daar even me in verdiepen, om te kijken of de verdeling zoals die er nu is van de subsidies, bijvoorbeeld voor de kleinere overstijgende evenementen, in dorpen landt of dat we zien dat die heel geconcentreerd in stedelijk gebied terechtkomen. Als dat laatste het geval is, dan is dat een punt waar we met zijn allen even naar moeten kijken, zodat we dat veranderen. Ik zal zorgen dat u het overzicht krijgt waar de subsidies aan zijn verstrekt. Dat is een toezegging. Dat doen we voor het behandelen van het kader in de Staten.** Dat was het wat mij betreft. Dan denk ik dat er vast nog wel iemand is die een vraag gemist heeft.

De voorzitter: Mevrouw Kuiper.

Mevrouw Kuiper (SP): Ja, ik had een vraag over het Volwassenenfonds Sport & Cultuur, dat die goed werk gaan doen in de gemeenten, hoe dat dan verder ten uitvoering komt en hoe het met de subsidie is.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik begreep net: de financiële bijdrages, die komen uit het kader 'Samen leven en bestaanszekerheid'. Dan moet ik mevrouw Jetten inderdaad gelijk geven. Daar ligt de basis van deze vraagstukken. Dat er een cross-over moet zijn tussen dit kader en daar waar de middelen zitten, dat ben ik helemaal met u eens. **Wij zullen ook zorgen dat dan die cross-over gezocht wordt met de middelen die in het kader 'Samen leven en bestaanszekerheid' zitten.**

De voorzitter: Er is nog een vraag van mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Ja, dank u wel, voorzitter. Misschien heb ik het gemist, maar ik had gevraagd wat betreft te hanteren indicatoren die in paragraaf 5 te vinden zouden zijn, die wij niet zien ... Ligt dat dan aan ons? Kunt u ons daar eventjes dan de weg in wijzen?

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, met uw goedvinden. Paragraaf 5 verwijst naar de doelenboom. Die is als het goed is gewoon in uw kader te vinden. Dat staat in bijlage 3 op pagina 79, met daarin de doelen.

De voorzitter: Mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Nee, dat kan niet.

De voorzitter: Mevrouw Absil. De laatste dit keer.

Mevrouw Absil (CDA): Geen interruptie, want het is een vraag die gemist is. Ja, ja. Ik had namelijk gevraagd in het kader van vermindering van regeldruk, met name bij evenementen, om een soort van check die u zou kunnen doen of een uitzonderingspositie... Ik heb het voorbeeld van nieuwe regels voor ondermijning genoemd. Dus graag uw reflectie daarop.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. Daar wil ik kritisch naar kijken. Aan de ene kant vind ik dat we inderdaad kleine evenementen niet moeten belasten met allemaal ellenlange vraagstukken. Van de andere kant wil ik er alles aan doen dat criminelen geen toegang krijgen tot geld van de overheid. **Dus ik ga even kritisch kijken of daar een uitzondering mogelijk is en of we hiermee niet een veel te zwaar middel inzetten voor een veel te kleine regeling. Daar gaan wij ons even in verdiepen. Mocht het nodig zijn, dan passen wij dat aan, zodat de klantvriendelijkheid en de regeldruk minder zijn.**

De voorzitter: Dan mijnheer Loomans nog.

De heer Loomans (Horizon): Ja, misschien een klein vraagje. Wat ik me even af zit te vragen: dat onderzoek over die status van erfgoed, wordt dat openbaar of blijft dat vertrouwelijk? Omdat er misschien namen en adressen in staan...

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Er wordt hier nog een keer gevraagd ... Kunt u even het onderzoek nog een keer specifiek noemen?

De heer Loomans (Horizon): Dat onderzoek van die gemeente, Erfgoedwet, niet goed nageleefd en dat soort dingen, waar u de toezegging gedaan heeft dat u nog gaat vertellen wanneer dat rapport klaar is. Wat ik mij nog af zat te vragen: is dat rapport dan op een gegeven moment openbaar of is het vertrouwelijk, omdat er misschien heel specifiek namen en adressen in staan?

Gedeputeerde Kuntzelaers: Als het zo gedetailleerd is dat het op individueel niveau is, dan heeft dat uiteraard met vertrouwelijkheid te maken, dus dan zal dat ook op die manier misschien nog wel ter inzage kunnen liggen, maar niet publiek gepubliceerd worden.

De voorzitter: Mijnheer Queisen.

De heer Queisen (BBB): Ik mis nog de antwoorden op een twee-, drietal vragen die gesteld zijn, onder andere de visie ... Is er een visie en kunnen we die zin? Zou vanuit deze visie beleid moeten worden uitgevoerd? En hoe worden die € 1,1 miljoen bestemd voor de Limburgse taal besteed en wat zien we daarvan terug?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, voorzitter, **die horen in de toezegging thuis van het overzicht dat u voor de begroting gaat krijgen. Daarin zal én de specificatie zitten van hoe die € 1,1 miljoen bestemd gaat worden de komende tijd en tevens zal daar een denkrichting in zitten, een visie, over welke koers we het beste in kunnen gaan.** Maar misschien zijn dat ook twee of drie scenario's waaruit de Staten dan nog zou kunnen kiezen. Ik moet even in de uitwerking ... Ook omdat wij zelf die zoektocht nog hebben, van: welke opties liggen er en hoeveel extra mankracht moet je daarvoor aantrekken? Maar geef ons even de tijd tot aan de begroting en dan komen we met een verdere uitwerking. Ja.

De voorzitter: Mevrouw Jiménez.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Ja, komt er nog een tweede termijn, anders doe ik het dan. Het is maar een kort stukje nog. Of er nog een tweede termijn komt.

De voorzitter: Er komt nog een tweede termijn. Ja. Ja. Moment. Daarmee zijn we de eerste ronde van de beantwoording doorgelopen, met dank aan de Gedeputeerde. Dan maak ik even een rondje wie er in is voor een tweede termijn. Ja. Nou, in dat geval beginnen we met de tweede termijn bij GroenLinks, mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Nee, dank u wel, voorzitter. Ik heb alleen maar een hele korte opmerking. Dank voor de beantwoording en de reflectie. Ik vond de beantwoording erg duidelijk en concreet, dus mijn complimenten. Dat was hem.

De voorzitter: Dat soort opmerkingen worden altijd in dank afgenomen, heb ik de indruk. Ja. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter. Daar sluit ik me bij aan. Ik had nog twee dingen. De eerste is: ik vroeg eigenlijk in de eerste termijn ... Ik zoek nog een beetje naar hoe we dat nou goed kunnen doen. We hebben straks allemaal regelingen die hieruit voortkomen. We willen daar grip op houden, want we gaan elk jaar afscheuren. U belooft ons nu richting begroting ... We zitten in het kaderstellende jaar. Maar ik zou dat eigenlijk wel forever willen. Dus ik zoek nog even naar een eeuwig durende toezegging ... Nee, even ... Een soort vorm die we nu meteen aan de voorkant met elkaar afspreken, waarin we eigenlijk jaarlijks op enig moment, wat logisch is, een soort overzichtje kunnen krijgen van die regelingen en: waar is de behoefte vanuit het veld groter dan wij nu in onze regelingen hebben? Dan kunnen we ook op tijd bijsturen op regelingen, extra middelen et cetera. De tweede vraag, daar heb ik over nagedacht, gaat over dat erfgoed uit het mijnverleden. Ik vroeg me eigenlijk heel even af wat dat ook betekent, behalve dat we dat gaan vieren, voor de instandhouding eigenlijk van het erfgoed uit die periode. Waar wij ons soms een beetje zorgen over maken, of eigenlijk vooral collega Vaessen, is: dat verdwijnt soms bijna onopgemerkt, terwijl dat zo'n onderdeel is van onze identiteit en geschiedenis. Nou heb ik nog steeds geen goede vraag gesteld. Onze vraag was: hebben we eigenlijk in beeld hoe het staat met de instandhouding daarvan en hebben we daar al een visie op of komt die nog, hoe we daarmee om willen gaan?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Mevrouw Jenneskens (D66): Nee!

De voorzitter: Neem me niet kwalijk. U heeft gelijk. We gaan naar mevrouw Jiménez, volgens mij.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Ja, ik kan het heel kort houden. Ik was eigenlijk op zoek naar het antwoord op de vraag of de beschreven uitvoeringprogramma's die hier nu in dit kader zo staan; of deze direct mee worden besloten in de volgende Statenvergadering of dat die helemaal niet meer terugkomen, dat wij daar geen grip op hebben. Ik snap dat er een tijdlijn aan zit te komen. Daar wachten we dan natuurlijk ook wel op. Ja. Dan nog wat betreft het Filmfonds; dan kom ik een keer langs op de koffie en dan kunnen we nog een keer het erover hebben. Dat was hem. Dank u.

De voorzitter: Mijnheer Schoenmakers.

De heer Schoenmakers (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Ook onze dank voor de beantwoording van de vragen en de opmerkingen die we hadden gemaakt. We hadden in principe niet echt een vraag gesteld ter verduidelijking, maar we zijn blij met de toezeggingen van de portefeuillehouder over het Limburgs Museum, dat hij daar nog eens kijkt naar de financiën, en ook de toezegging om verder te kijken ... Ja, vier jaar duurt de regeerperiode. Er is al een jaar om. Maar hij zegt ook: 'Ik kijk ook naar de jaren daarna.' Ik denk dat mensen daarmee geholpen zijn, als er een structureel meerjaren financieel perspectief is. Ook dank voor de pas op de plaats met de muziekgezelschappen, om daar nog eens een keer goed naar te kijken, zeker tot 1 mei, om daar het juiste besluit in te kunnen nemen. Ook wil ik namens LOKAAL-LIMBURG een oproep doen aan die besturen om dat ook mogelijk te maken, zodat ze in die samenwerking ook tot een gezamenlijk standpunt kunnen komen om het ons makkelijker te maken in de besluitvorming. Misschien moet u gevraagd of ongevraagd advies gaan geven aan de besturen. Misschien gaat hen dat helpen in de besluitvorming in dat traject. Tot zover.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, allereerst dank voor de beantwoording van zojuist. Even terugkomend op die balansregeling, die nog niet bestaat. Krijgen we daar nog dan inspraak in of hoe gaat dat? Dat is één vraag. Verder ... Ik had nog een paar puntjes openstaan, maar eerst nog eventjes terug naar het Lagerhuisdebat. Ik kondig hierbij een motie aan vanuit de VVD en waarschijnlijk is dat, wat ik even aan het appen ben, met mijn D66-collega, Anne ... Dat wordt waarschijnlijk iets van samen. Mogelijk willen meer mensen aansluiten. Dan regelen we dat even met zijn allen, denk ik zo. Verder de fair practice code. Daar wilde ik nog even wat over zeggen, want daar was ik in mijn eerste termijn niet aan toegekomen. Het is eigenlijk een vraag aan de Gedeputeerde: kunt u ervoor zorgen dat de aanvraag... Nee, sorry, dat is een andere. Hoe ziet de Gedeputeerde het feit dat op een begroting van een culturele instelling 30% meer nodig is om de fair practice code te kunnen uitvoeren in relatie tot de rol van de Provincie en toekenning van subsidies? Ik hoop dat we niet allemaal hangry worden. Even kijken. Verder de toegankelijkheid van de aanvraag van de subsidies. Het is nu zo dat als je een evenement organiseert en je dient een aanvraag in, dan moet je dus je begroting opknippen. Het is een beetje een omslachtig proces. Als je aan het einde bent, dan krijg je dit, een zwart scherm. Dus dan schrik je je rot en dan denk je: oh, wat gebeurt er nu, is al het werk voor niks dat ik hiermee bezig ben? Dan verschijnt er op een gegeven moment wel ... Dan krijg je een mail met dat de aanvraag is verwerkt. Maar misschien is het fijn als dan al eerder even iets verschijnt van: 'Uw aanvraag wordt verwerkt en u ontvangt een mail.' Zodat mensen niet een hartverzakking krijgen als ze met een aanvraag bezig zijn. Dat zou jammer zijn van al die weinige vrijwilligers die er al zijn namelijk. Even kijken. Dan verder de opmerkingen ten aanzien van de aanbevelingen voor beleid Limburgse taal. Er werden vijf suggesties gedaan voor Limburgs taalbeleid en ook eentje voor Spelling 2003 specifiek. Ziet de Gedeputeerde al kans om deze over te nemen? Dat zijn gewoon hele concrete acties, waardoor we al wat stappen kunnen zetten, die volgens mij geen financiële consequenties hebben.

De voorzitter: Ik zal het u niet kwalijk nemen, maar de voorzitter verzuimt om te zeggen dat de tweede termijn twee minuten kent en die zijn inmiddels voorbij.

Mevrouw Koopman (VVD): Ik ben klaar hoor, voorzitter.

De voorzitter: Fijn. Dank u wel. Dan ga ik naar mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Yes. Ook dank voor de beantwoording en zeker ook voor de toezeggingen. Ik mis eigenlijk één onderdeel. Ik heb net even gevraagd: 'Goh, kunt u daar nog op reflecteren?' Dat is de vermindering van die regeldruk. Enerzijds zeggen wij 'wij willen een actieplan Vrijwilligers. Anderzijds zien we dat de regeldruk voor evenementen ... Mijn collega geeft daar net een concreet voorbeeld van. Maar ik heb het ook op werkbezoeken meegemaakt, dat er bijvoorbeeld bij het OLS de schermen die je om het festivalterrein zet; dat daar een soort van hele mooie banners op gaan, maar dat die gelijk veel windgevoeliger zijn, bijvoorbeeld. Of dat de kermis bij ons in het dorp niet meer op de vertrouwde plek kan, omdat daar vanuit de veiligheidsregio extra regels opgelegd worden, waardoor bijvoorbeeld de sociale controle op datzelfde kermisterrein te wensen overlaat, omdat al die volwassenen ergens anders zitten. Nou, allemaal voorbeelden waarvan je je afvraagt: heiligt het doel wel de middelen? De ondermijningsregelingen waren eigenlijk een voorbeeld, waar ik zomaar zie gebeuren dat dat ook weer extra lastendruk oplegt. Wat ik eigenlijk wil; in het stuk staat: 'Wij gaan met gemeenten in overleg.' Ik zou willen zeggen: verbeter de wereld, begin bij jezelf. Dus wat kan het College doen om provinciale regels ... Zo zijn daar bijvoorbeeld optochten die afgelast werden omdat hulpdiensten niet meer op die manier erdoor konden, buslijnen die via provinciale wegen afgelast moesten worden, waar heel veel kosten aan verbonden zijn ... Dus wat hebben wij zelf nog allemaal te doen om het die vrijwilligers, die stichtingen, die verenigingen, makkelijker te maken? Die oproep

ligt er eigenlijk onder. Daar zou ik graag een reflectie van het College op willen. Nog even over de kleine musea. Dan zijn mijn twee minuten denk ik vol. Die Arriva-regelingen om jeugd naar die musea te brengen; geldt dat ook voor onze regionale musea, streekmusea? Ik denk van wel. Ik zie als u bij gemeenten de regelingen wat meer bekend wil maken ook kansen om bij de scholen die regeling wat meer bekend te maken. Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Queisen.

De heer Queisen (BBB): Ik sluit me helemaal aan bij mijn buurvrouw. Ik kan inmiddels wel honderden voorbeelden geven waar verenigingen aan kapot gaan, aan kapot zijn gegaan. Ridicule regelgeving, waardoor gewoon niet meer te werken valt. Dan kunnen we hier wel roepen 'cultureel, we moeten alles in Limburg hoog houden', maar daar ligt de essentie waardoor vrijwilligers zeggen ik stop ermee'.

De voorzitter: Dan zijn we rond met de tweede termijn voor de vragen.

De heer Queisen (BBB): Dat was even een aanvulling. Nog even de tweede termijn. We hebben het hier over het erfgoed, maar onzes inziens, als BBB, missen we er een en dat is namelijk de typisch ambachtelijke Limburgse producten, die wij ook tot het erfgoed rekenen. Nonnenvotten. Ja. Maar ook de Limburgse vlaai. Maar we denken ook aan bijvoorbeeld sjroëp, kroet, zeem, kruutje. Hoe heet dat allemaal in het Limburgs? Gedeputeerde, hoe staat u hierin? Kunt u uw visie hierover delen?

De voorzitter: Dan geef ik het woord aan de Gedeputeerde voor de beantwoording in de tweede termijn. U heeft daarvoor veertien minuten.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dat moet te doen zijn. Dank u wel, voorzitter. Laat ik beginnen bij de hartenkreet over de regeldruk. Ik kan hem binnen Cultuur oppakken voor zover de invloed strekt, zullen we maar zeggen. **Zeker ook als ik kijk naar het concrete voorbeeld van mevrouw Koopman gaan we natuurlijk in op: hoe klantvriendelijk is onze aanvraag en welke procedures hebben wij zelf als belemmeringen? Daar kunnen we een kritische blik sowieso op werpen.** Dat is een stap die wij hier kunnen nemen. De overkoepelende vraag hierin... Dat zit hem ook eigenlijk in het antwoord zoals dat in het kader staat... We moeten met gemeenten het gesprek aangaan over die regeldruk en hoe je daar ... De veiligheidsregio is een actor. De gemeenten zijn een actor. Wijzelf hebben ook een rol daarin. Je kunt kritisch naar je eigen rol kijken, maar je zult dat gesprek aan moeten gaan. Ik heb al iets te veel de neiging gehad om toezeggingen te doen over de portefeuille van collega's. Ik ga me daar nu echt... Ik ga me er sterk voor maken dat ik die boodschap in het kader 'Limburg midden in de samenleving' goed neer kan zetten, want het is te kort door de bocht om te zeggen dat **regeldruk** een cultureel vraagstuk is. Dat is het niet. Dat gaat veel verder. Dat gaat over sport. Dat gaat over sociale activiteiten. Dat gaat over elke ontwikkeling, misschien ook wel... Aan de economische kant zul je ook zien dat regeldruk een belemmerende factor kan zijn. Die gesprekken met de gemeenten komen vanuit dat andere kader. Laat ik daarbij aansluiten. **Ik zal wel zorgen dat we daar dat dwarsverband maken. Wij kijken naar ons eigen stuk en tevens zullen we benadrukken dat dat in het grotere geheel gerealiseerd moet worden.** Die twee stappen, daar gaan we mee aan de slag. Erfgoed, streekproducten. Ja, binnen het economisch kader zijn de streekproducten geborgd als iets waar we mee aan de slag willen, waar we enthousiast over zijn. Daarin zit de overtreffende trap: je bent heel blij met je streekproduct en als je dan heel toffe streekproducten hebt, dan heet het vlaai, dan is het immaterieel erfgoed en dan worden we daar heel vrolijk van, heel vlaai van. Of er een vervolgstap is om andere producten uit de regio tot die status te krijgen, dat weet ik niet, maar dat er actief ingezet wordt om die streekproducten mooi in de picture te

krijgen en juist het Limburgse product verder te promoten, dat is vanuit het kader Economie in ieder geval zeker het geval. Dus ja. Dan de fair practice code van mevrouw Koopman. Een goede vraag, want landelijk zijn er codes opgesteld die aan culturele instellingen vragen om bijvoorbeeld aan fair pay te doen, wat betekent dat in een sector waar jarenlang onderbetaald is voor culturele diensten er een dilemma ontstaat, namelijk: men wil dan de reguliere salarissen gaan betalen en komt erachter dat je dan je vaste kosten met 30% ziet stijgen en dat de subsidiegevers niet meteen 30% meestijgen in dit proces. Dat vergt een gesprek met de sector over deze situatie, want dat is echt een dilemma wat we hier in Limburg in ieder geval niet opgelost gaan krijgen. Ik zie de spagaat waar de culturele instellingen in zitten. Heel eerlijk, ik heb nog niet de oplossing. Dat moet ik ook eerlijk meegeven. Wat wij in ieder geval proberen is stabiel te zijn in onze subsidiëring en financiering, maar dat maakt het dilemma niet kleiner. Dat als antwoord. De subsidies, daar heb ik van gezegd dat we die mee oppakken. De aanbevelingen voor de Limburgse taal. Ja, die neem ik mee in die uitwerking verder. Hoe die terug gaan komen, dat zal meer in het visiedeel zitten, zoals de heer Queisen het vroeg, van: 'Waar gaan we nu precies naartoe?' Ja, die aanbevelingen passen in de lijn van: welke keuzes ga je maken? Die zullen daar dan ook een plek in krijgen. Dan tot slot de vraag over het project omtrent 50 jaar sluiting van de mijnen. Nog los van het feest dat er waarschijnlijk zal worden gevierd en de herdenking die daarbij hoort, hoe gaan we om met het erfgoed dat daaraan gerelateerd wordt? Ja, dat heeft te maken met de status die zo'n monument krijgt, heeft. Gemeenten kunnen monumenten aanwijzen. Het Rijk kan monumenten aanwijzen. Op het moment dat ze dus een gemeentelijke of een Rijksstatus hebben als monument, dan kunnen ze ook in aanmerking komen voor regelingen hier om bijvoorbeeld restauratie of ... Ja, een herbestemming is alleen voor een kerk. Dat is in dit geval niet aan de orde. Dus restauratie is dan ook mogelijk, als ze die status hebben gekregen.

De voorzitter: Mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Herbestemming ook. In Kerkrade staat nog een koeltoren en die is tot museum getransformeerd, over het hele mijnverleden. Dus wat dat betreft kan hergebruikt worden.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Zeker. Zeker. Zeker. Herbestemming kan wel, maar dat valt dan buiten onze regeling. Klopt. Je kunt prachtige herbestemmingen doen ook in infrastructurele of industriële monumenten. Tot zover. Zit ik binnen de veertien minuten?

De voorzitter: Keurig. Keurig binnen de veertien minuten. Ik concludeer daarmee dat we het voorstel voldoende hebben besproken. We hebben een flink aantal toezeggingen genoteerd, een dusdanig aantal toezeggingen dat ik in overleg met de Griffie en de GS zou willen voorstellen om die samen te vatten en in de notulen te zetten, in de lijst met toezeggingen te zetten, met de afdoeningstermijn. Dan hopen we dat we niks vergeten van toezeggingen. Mocht dat wel het geval zijn, dan komen we daar de 22^e nog op terug. Dan rest mij natuurlijk als voorzitter om u te vragen als commissie of het voorstel behandelbaar is voor de Statenvergadering. Ik zou graag de handen willen zien van degenen voor wie dat niet het geval is. Dat is de fractie van de PVV. Daarmee moet ik concluderen dat de rest van de commissie het wel behandelbaar vindt. Daarmee het volgende: de vraag aan de commissie is of het Statenvoorstel doorgeleid wordt op 05-04-2024 naar PS, of dat een bespreekstuk is dan wel een behandelstuk. Op het moment dat ik een hand zie voor een bespreekstuk, dan wordt het een bespreekstuk. Ik had eerlijk gezegd niet anders verwacht.

T9402 Gedeputeerde Kuntzelaers zegt toe de Nota van Wijzigingen te actualiseren met alle wijzigingen binnen het definitieve beleidskader Cultuur & Erfgoed en deze bij de stukkenstroom richting de Statenbehandeling van dit kader te voegen.

T9403 Gedeputeerde Kuntzelaers zegt toe in de Nota van Wijzigingen meer duidelijkheid te geven rond de mogelijkheden voor een extra bijdrage aan het Limburgs Museum.

T9406 Gedeputeerde Kuntzelaers zegt toe bij de begrotingsbehandeling 2025 een plan te presenteren rondom stappen die GS wil zetten voor het bevorderen van de Limburgse Taal (inclusief een kosten/batenanalyse deel 2 versus deel 3 status en een Statenwerkbezoek aan de provincie Fryslân voor cultuur- en erfgoedwoordvoerders in afstemming met de griffie).

T9407 Gedeputeerde Kuntzelaers zegt namens het college van GS toe bij de Voorjaarsnota een globale tijdlijn te schetsen waarin Statenvoorstellen, voortvloeiend uit de acht kaders, bij Provinciale Staten aan de orde komen.

T9408 Gedeputeerde Kuntzelaers zegt toe een infosessie te organiseren rondom de regeling culturele infrastructuur '25-'28 vóór de zomer 2024.

T9409 Gedeputeerde Kuntzelaers zegt toe in de aanbiedingsbrief van het definitieve kader Cultuur en erfgoed aan Provinciale Staten het onderzoek in het kader van de Erfgoedwet en Interbestuurlijk Toezicht nader te duiden.

T9410 Gedeputeerde Kuntzelaers zegt toe in de aanbiedingsbrief van het definitieve kader cultuur en erfgoed aan Provinciale Staten de ambitie 'verminderen van regeldruk' voor vrijwilligersorganisaties toe te lichten (in combinatie met het kader 'Provincie midden in de samenleving').

T9411 Gedeputeerde Kuntzelaers zegt toe in de aanbiedingsbrief van het definitieve kader cultuur en erfgoed aan Provinciale Staten nadere informatie te geven over de verdeling tussen stad en platteland van middelen voortvloeiend uit de subsidieregeling 'Bovenlokale evenementen'.

T9412 Gedeputeerde Kuntzelaers zegt toe in de Nota van Wijzigingen op te nemen dat hetgeen in het kader is opgenomen over (de achterban van) de muziekbonden LBM, LBT en VNK-L wordt uitgevoerd, tenzij deze drie partijen uiterlijk 1 mei 2024 in gezamenlijkheid kenbaar maken binnen Stichting Klankkleur Limburg te willen blijven samenwerken.

T9416 Gedeputeerde Kuntzelaers zegt toe in de Nota van Wijzigingen de link tussen het kader Cultuur & Erfgoed en beleidsveld Toerisme nader te duiden.

T9417 Gedeputeerde Kuntzelaers zegt toe in de Nota van Wijzigingen op te nemen terug te keren naar de 'oude' status voor de Coöperatie Erfgoed Limburg.

9 Kwaliteit Openbaar Bestuur

9.1 Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

De voorzitter: Het is nu 12.50 uur. Ik zou eigenlijk willen voorstellen om toch voor de pauze nog de rondvraag van de heer Bloi even te behandelen. Ik zie ook dat de Gedeputeerde die daar verantwoordelijk voor is gearriveerd. We lopen nog voor op het tijdschema dat in onze agenda staat.

Ik denk ook dat het handig is om vanmiddag de ... Dan bent u nog druk genoeg met de andere Statenvoorstellen. Dus we gaan nu even door met de rondvraag. Als degenen die van plaats gewisseld zijn dat inmiddels gedaan hebben, dan hebben we aan de orde agendapunt 9, kwaliteit openbaar bestuur. Dat wil zeggen, als het ook even rustig is op de tribune. Onder 9.1 hebben we de rondvraag, mededelingen IPO. De heer Bloi heeft namens de VVD een rondvraag ingediend over het bestuursprogramma IPO. Ik zou willen vragen aan mijnheer Bloi of uw vragen even zou willen toelichten.

De heer Bloi (VVD): Ja, dat wil ik wel. Komt de rest ... Nou, goed. Aangezien... Gisteren is het bestuursplan voor de komende jaren van het IPO-programma vastgesteld. Dat was een bevoegdheid van GS, maar gezien ook de ...

De voorzitter: Moet ik even schorsen, mijnheer Bloi? Ja, we schorsen even drie minuten.

[SCHORSING]

7 CULTUUR EN MAATSCHAPPIJ

7.2 G-24-009 Statenvoorstel inzake beleidskader 'Samen leven en bestaanszekerheid 2024-2027', brief GS 20-02-2024 (GS DOC-00612459)

De voorzitter: Goedemiddag allemaal. Ik heropen de vergadering. Zoals u wellicht wel kunt begrijpen, wil ik voorstellen om het agendapunt waar uw commissie mee bezig was voor de schorsing door te schuiven naar 22 maart. Dank u wel. Dan kunnen wij nu beginnen met het agendapunt Statenvoorstel inzake beleidskader 'Samen leven en bestaanszekerheid'. Wij behandelen dit agendapunt in twee termijnen. Ik stel daarbij voor om een spreektijd te hanteren van vijf minuten voor de eerste termijn van uw commissie. Dan start ik graag ... Ik weet niet waar mijn voorganger gestart is. Ja, dan starten we aan mijn rechterzijde. Wie mag ik het woord geven? De heer Van Bommel, gaat uw gang.

De heer Van Bommel (BBB): Voorzitter, met dit beleidskader zijn we weer een stap verder om onze burgers te helpen waar we kunnen. Ik weet niet wie het bedacht heeft, maar op pagina 28 staat een foto. Een voorbeeld van hoe het zou moeten. Ouderen in hun vertrouwde omgeving, hun eigen dorp, waar ze zijn opgegroeid en waar ze kunnen blijven wonen, waar buurtbewoners een kopje koffie kunnen komen drinken of samen een kaartje kunnen leggen. Zelfs met een vastelaovend hebben ze een prinses. En dat allemaal in het mooie Kâssele, oftewel Castenray, mijn dorp. Residentie De Stek, het voormalige schoolgebouw, waar toen de jeugd les kreeg en nu de ouderen een aangepaste woning krijgen. Top dat dit in het beleidsstuk staat. Ook het woord 'praktisch opgeleiden' staat er nu goed in. Woorden doen ertoe. Het is misschien iets kleins, maar kan heel veel betekenis hebben voor deze doelgroep. We zijn ook blij dat de woorden 'kleine kernen en dorpen' veel meer genoemd staan in dit stuk. Duidelijk is dat we deze keer hier wel aandacht voor hebben. De BBB waardeert dit zeker. Toch hebben wij wat vraagjes. Als eerste het gemeenschapshuis, vaak de spil in het plattelandsdorp. We zien die te weinig terug. Met name: wat gaat de Gedeputeerde hier extra voor doen? We zien nu dat in verschillende dorpen de voorzieningen weg gaan. Kijk naar Ysselsteyn, waar de boerderijwinkel is weggegaan, veel agrarische ondernemers willen gaan stoppen. Hoe gaat dit dorp verder? We willen niet op de stoel van de ondernemer gaan zitten. Moeten wij hierin, de gemeente Venray als voorbeeld, niet helpen met deze opgave om een dorp leefbaar te houden? Hoe denkt de Gedeputeerde hierover? In het beleidsstuk staat dat we tien dorpen gaan ondersteunen. Voor de BBB is het niet duidelijk. Wat gaan we doen? Hoe gaan we die dorpen vinden die ondersteuning nodig hebben? Waar bestaat die ondersteuning uit? Niet dat als je een goed adviesbureau hebt, je dan voor staat. Hoelang gaan we

die ondersteuning geven? Er wordt ook gesproken over armoede. De BBB vindt dat we zoveel als kan burgers moeten helpen om niet in armoede te leven. Zou een actieplan Armoede hier niet in moeten voorzien en hoe zou de Gedeputeerde hier invulling aan kunnen en willen geven? Hoe gaan we dit monitoren, de armoede? Kijken we hier alleen naar de steden of wordt er ook gekeken naar de kleine kernen en de dorpen? Armoede is een containerbegrip en zal in Limburg overal anders worden ervaren en beleefd. We willen vijf steden gaan ondersteunen. Na de goede informatiesessie van afgelopen vrijdag kwam vooral naar voren: pak niet te veel aan, wil niet alles doen, maar wat je doet doe dat goed. Waarom wil de Gedeputeerde vijf steden ondersteunen? Hoe komt hij tot dit getal? Is dit goed te verdelen over de provincie of is het alleen het zuiden? Ten slotte hebben we er toch voor gekozen dat we Noord- en Midden-Limburg extra aandacht willen geven. Hoe zit dat in dit beleidskader? Er wordt ook gesproken over arbeidsimmigranten. Het heeft natuurlijk veel raakvlakken met andere beleidskaders, maar binnen dit kader: wat gaat de Gedeputeerde hierin betekenen? Wat is zijn rol hierin? We weten natuurlijk dat er een probleem is met de huisvesting en dat dit voor buurt en dorp overlast met zich mee kan brengen. De BBB is zich er echt van bewust dat we deze mensen in onze maatschappij nodig hebben, maar we moeten hen op een goede manier verdelen en de sociale aspecten niet verliezen. Kijk naar Horst aan de Maas, waar een heel stuk straat opgekocht wordt. Of dat een straat nog maar vijftien bewoners wonen tussen honderden arbeidsimmigranten. Dan wordt je buurtbarbecue toch anders dan voorheen. Hoe gaat de Gedeputeerde het sociale weefsel in deze buurten helpen c.q. oplossen binnen zijn functie? Armoede betekent ook vaak onvoldoende geld voor gezonde voeding. Sterker, vaak ontbreekt de kennis over wat gezond voedsel zou zijn. We zouden toch graag willen zien dat de kennis van het voedsel beter wordt gefaciliteerd, ook de toegang tot gezond voedsel.

De voorzitter: U heeft nog iets minder dan één minuut.

De heer Van Bommel (BBB): Oh, oké. Waar we de vorige keer ook al voor vroegen. Gemeenschapshuizen zouden hier op het platteland een uitkomst kunnen zijn. De BBB-buurtkeuken, waar we samen koken, samen leren, samen eten. Eenzaamheid voorkom je daar ook mee. Is de Gedeputeerde het met de BBB eens dit te stimuleren en hoe kunnen we dit gaan uitrollen? De Gezonde Basisschool is daar een mooi begin van. Hoeveel basisscholen kunnen daadwerkelijk meedoen? Dan de vrijwilligers. Daar draait de maatschappij ook wel op. Zonder hen zouden er nog veel meer problemen zijn. Ook organisaties die hen ondersteunen. Goed dat hier geld voor wordt vrijgemaakt. Toch blijft de vraag: waarom krijgt Burgerkracht jaarlijks € 2,7 miljoen en de gezamenlijke MO's samen € 3,1 miljoen? Wat is de opdracht vanuit de Gedeputeerde naar Burgerkracht? Welke taken gaan zij uitvoeren en welke opdracht leggen we neer bij die andere MO's?

De voorzitter: Mijnheer Van Bommel, komt u tot een afronding? Uw tijd zit erop.

De heer Van Bommel (BBB): Ja. En is dan het verschil in geld dan wel verantwoord? Kan de Gedeputeerde hier iets meer duidelijkheid over geven? Tot slot, voorzitter: armoedebestrijding en bestaanszekerheid hangen nauw samen. De BBB vindt het belangrijk dat daar veel aandacht voor is. Toch bekruipt ons het idee dat waar ergens alle aandacht naar uitgaat, er toch wellicht via de achterdeur een nieuwe concentratie van armoede bij komt. Kortom, hoe denkt de Gedeputeerde ervoor te zorgen dat we wel de Sociale Agenda uitrollen, maar er ondertussen niet meer c.q. andere aandachtswijken c.q. -dorpen bij komen? Alvast bedankt.

De voorzitter: Dank u wel. Wie mag ik het woord ... Ja. Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, voorzitter. Ook voor mij foto's die me raken, niet op bladzijde 28, maar gelijk in het begin. Daar staan foto's van De Liaan, de basisschool bij ons in het dorp. Een aantal kinderen en meester Dennis zijn daar in het kader van gezondheid en de groene schoolpleinen bezig met plantenbakken. Er zijn tuin vrijwilligers gevonden die hier ook aan gaan bijdragen. Nog een mooi detail: als u inzoomt op die foto, ziet u op één van de truien van de kids 'Jong Nederland Helje, retegoed'. Ook ik heb ooit in zo'n trui rondgelopen toen ik nog leidster van Jong Nederland was, waar ik zat in het bestuur voordat ik de politiek in ging. Dus ik weet ook uit eigen ervaring hoe belangrijk die koepels zijn voor onder andere het jeugdwerk, voor onder andere opleiding van de leiding, ondersteuning van bestuurlijke zaken en het vrijwilligersbeleid. Laat dat jeugdwerk nu een belangrijk onderdeel zijn in onze basisinfra en gelukkig ook blijvend gefinancierd worden in dit kader. De vorige keer heb ik ingebracht dat onze maatschappelijke organisaties al waarde hebben van zichzelf. Gelukkig was de Gedeputeerde het daar van harte mee eens. Toch ben ik niet helemaal gerustgesteld als ik het kader lees. Daarin staat namelijk dat onze MO's zich opnieuw tot de doelen van dit kader moeten gaan verhouden. Moet Jong Nederland zich dan ook op laaggeletterdheid gaan richten? De kern van jeugdwerk is juist intrinsiek passend en richt zich volledig op kansrijk opgroeien, contact met de buitenwereld en inclusie, voor alle jeugd en niet alleen de jeugd die het thuis lastig heeft. Dat geldt ook voor de vele vrijwilligers van de KBO of deelnemers aan KBO-activiteiten, ook voor de vele sportverenigingen die we hebben. Welke eisen gaan we hun extra opleggen en hoe verhoudt zich dit tot het actieplan Vrijwilligers en de vermindering van regeldruk, waarvan we hebben afgesproken dat het een rode draad door het akkoord is. Graag uw reflectie daarop. Deze twee belangrijke punten voor het CDA, erkenning van het zijn van het sociaal weefsel in Limburg en dus voor iedereen relevant ... Wat betreft de MO's zijn we niet gerustgesteld en wil ik graag een toezegging van GS dat de focus in de verdere kaderstelling juist daarop gericht is. Richting het nieuwe kader, de MO en basisinfra, zouden wij alleen geïnformeerd worden. Dat is mij te mager. Daar hebben we het net ook in het vorige kader over gehad. In het vorige kader hebben wij een toezegging gekregen van de portefeuillehouder dat er een tijdlijn komt. Dat wil ik ook hier vragen. En een uitsplitsing hoe wij geïnformeerd gaan worden als PS: geïnformeerd, gedeeld, gesondeerd, besluitvormend. Dan het punt van vrijwilligers. Dat heeft u ook in uw kader opgepakt. Heel goed. Juist voor de sport, maar ook voor vrijwilligers in het maatschappelijk werk. Daarin kijkt u naar andere overheden, maar mijn vraag is ook hier: kijk ook naar wat de Provincie zelf te bieden heeft. Dan is er de vorige keer naar aanleiding van een toezegging, volgens mij aan mevrouw Fischer, toegevoegd dat in het kader van topsportactiviteiten er een extra aanscherping zou komen in relatie tot inclusie. Oh, mevrouw Koopman hoor ik net. Dit is ook zo'n puntje waarvan ik dan niet goed kan inschatten: waar zeggen we nu 'ja' tegen? U heeft dat verwerkt in dit kader, maar wat worden de extra eisen en kan dan een groot wielerevent nog wel doorgaan, want behalve een relatie met inclusie heeft dat ook toeristisch een belangrijke functie?

De voorzitter: U heeft nog één minuut, mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Dan zal ik heel snel gaan. Het CDA zou graag een leefbaarheidscheck zien in dat handelen. Dus in de regels die u maakt zouden wij graag een leefbaarheidscheck zien. Wij zien veel verbeterd in dit nieuwe kader, zowel inhoudelijk als wat betreft de financiële vertaling. Complimenten daarvoor. Ook de verdeling tussen stad en platteland is verbeterd. Ik ben op diezelfde bijeenkomst geweest als mijn collega. Daaruit blijkt dat vijf wellicht nog te veel is en dat vooral een lange adem en gezamenlijke commitment belangrijker zijn dan financiële middelen. Belangrijk voor ons is dus ook: houden we wel voldoende middelen over voor al die andere dorpen en wijken waar niet zozeer de armoede het probleem is, maar waar de dubbele vergrijzing en de individualisering het probleem zijn, waardoor de leefbaarheid onder druk staat. Bestaanszekerheid is zoveel meer dan of je niet de eindjes aan elkaar kunt knopen. Dat is ook onzekerheid over het onderwijs dat er in het dorp blijft of de huisarts die beschikbaar is. U kiest voor de randvoorwaarden gebiedsgericht en waar de

nood het hoogst is. Ik zou daar graag een reflectie op horen van de Gedeputeerde, want wij kunnen ons juist voorstellen dat ook individuele aanvragen, die wellicht niet gebiedsgericht zijn, wel in aanmerking komen. Wij zouden dan ook graag van u horen hoe u dit regelt in dit kader en wat de financiële verhouding daartoe is.

De voorzitter: Mevrouw Absil. Uw tijd zit erop. Ik stel voor dat u het meeneemt eventueel naar de tweede termijn, als u nog vragen heeft.

Mevrouw Absil (CDA): Dat is goed.

Gedeputeerde Van Caldenberg: De vraag is begrepen.

Mevrouw Absil (CDA): Fijn.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, bij dit beleidskader heeft de VVD een viertal onderwerpen om onder uw aandacht te brengen, om het beleidskader wellicht nog te helpen versterken, maar in ieder geval al bedankt voor de wijzigingen die al in de vorige ronde en dan nu zijn opgenomen. Het betreft de inclusieagenda, toerisme en leefbaarheid, laaggeletterdheid en honger bij kinderen. Bij de inclusieagenda; ja, meerdere provincies hebben een inclusieagenda en mijn collega-Statenlid Sjoerd Maillé wil – zoals u mogelijk weet, in één van zijn eerdere woordvoeringen heeft hij dat laten weten – eigenlijk met die inclusieagenda aan de slag gaan. Naar ik begreep waren er ook een aantal partijen daar enthousiast over, dus mijn vraag aan u is: op welke hoogte aan middelen kan hij rekenen? Toerisme en leefbaarheid. De koppeling van leefbaarheid en toerisme zou wat de VVD betreft nadrukkelijker aanwezig mogen zijn in dit beleidskader. Toerisme mag wat de VVD betreft sowieso een prominentere plek krijgen in alle beleidskaders, omdat toerisme één van de economische motoren van onze provincie is. Toerisme is een kans voor diverse beleidskaders. Toerisme zorgt namelijk voor het in stand houden van voorzieningen die voor inwoners en zeker in krimp- en buitengebieden, van belang zijn, zoals horeca, winkels, musea en andere faciliteiten, zoals fiets- en wandelpaden. Toerisme speelt dan een belangrijke rol bij aspecten van leefbaarheid in onze provincie, zoals het behoud van monumenten, het aanleggen van routes en de organisatie van evenementen. Als bijvoorbeeld horeca, toerisme en beleidsterreinen als wonen en dan in dit geval voor u belangrijk sport, cultuur en natuur en dergelijke worden gekoppeld, dan kan de toeristische sector ook bijdragen aan de maatschappelijke opgaven. Ziet de Gedeputeerde mogelijkheden om verbindingen te realiseren tussen toerisme en beleidsterreinen uit dit kader? En ziet de Gedeputeerde alle beleidskaders integraal bekeken kans om in samenwerking met andere beleidsterreinen, dus kaderoverstijgend, toerisme een grotere rol te gaan laten spelen? Verder, even kijken. Bij laaggeletterdheid; ja, de maatschappelijke organisaties, daar zal nog een kader voor gaan komen. Ziet de Gedeputeerde een kans voor een verbinding tussen een aantal van de maatschappelijke organisaties en het aanpakken van laaggeletterdheid? En hoe ziet de Gedeputeerde de samenwerking tussen Provincie en de gemeenten bij de aanpak van laaggeletterdheid, omdat er een aantal suggesties worden gedaan in het stuk natuurlijk. Maar om het cirkeltje rond te maken miste ik dat stukje nog daarin. Verder bij ... De vorige keer heb ik ook aangegeven bij de regeling die er nu is voor scholen, waarbij kinderen dus óf boodschappenbonnen krijgen óf eten krijgen, dat daarbij toch het inkomen een graadmeter is, maar ja, ik wil er toch voor pleiten dat de lege maag, waar je niet voor hebt gekozen, de graadmeter is. Ziet de Gedeputeerde kans om in plaats van inkomen de lege maag als criterium te stellen?

De voorzitter: Mevrouw Smeets, u had een vraag voor mevrouw Koopman.

Mevrouw Smeets (SP): Een vraag aan mevrouw Koopman: hoe ziet u dat, de lege maag als een soort van indicator. Kunt u dat wat verhelderen?

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Nou, wat ik gewoon heel jammer vind is dat nu in dit stuk wordt gezegd van: 'Ja, we gaan de regelingen nog beter onder de aandacht brengen.' Maar dan zit je nog steeds op die 30%-norm, waarbij inkomensgerelateerd wordt gekeken bij scholen of daar mensen in aanmerking komen om van die regeling gebruik te maken. Maar er zijn dus ook op scholen mensen die dus ook eigenlijk in die norm vallen, maar doordat ze niet de 30% vormen, vallen ze buiten de boot. Ik denk van: daar zijn er vast gegevens over bij scholen en er zijn ook echt wel leerkrachten die dan weten van: goh, er zijn een aantal kinderen die dit echt nodig hebben. Er zijn natuurlijk al initiatieven vanuit gemeenten. Je hebt bijvoorbeeld voorbeelden, wat ik de vorige keer ook aanhaalde, zoals bijvoorbeeld Boterhamsters. Dat we gewoon zoiets regelen. Het is gewoon jammer als wij onze Limburgse kinderen zo naar school laten gaan.

De voorzitter: Mevrouw Smeets, u heeft een vervolgvraag.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, ik deel dat u heel erg met u. Ik denk dat we daarvoor – volgens mij bent u dat ook met me eens – niet die 30% aan moeten houden, maar dat we gewoon alle kinderen inderdaad moeten voorzien van een schoolmaaltijd.

Mevrouw Koopman (VVD): Nee, niet alle kinderen.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Excuseer, voorzitter. Pardon. Ik werd een beetje enthousiast. Niet alle, maar alleen de kinderen bij wie dus het criterium is de lege maag waar je niet voor hebt gekozen. Dus dan is er gewoon een optie.

De voorzitter: Ik zie een vraag van mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Ja, dank u wel, voorzitter. Als nou alleen de kinderen die binnen die 30%-norm vallen wel iets krijgen van de juf en de meester en die andere kinderen niet; pestgedrag. Krijgen ze daar meteen een cursus in mee, van: je moet hen wel in hun waarde laten. Dat lijkt mij namelijk een beetje moeilijk, om dat dan net daar te zien.

De voorzitter: Mevrouw Koopman.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja. U heeft het nu over een Rijksregeling die al loopt. Daarmee kan het inderdaad stigmatiserend werken. Dat kan. Maar ik hoop het niet. Ik merk op heel veel scholen dat er dankbaar gebruik van wordt gemaakt, van de boodschappentassen of dat ze het kunnen kopen bij een supermarkt, dat ouders dat kunnen besteden voor hun kinderen. Maar ja, u wilt er gelijk een pestcursus of een antipestcursus bij geven. Volgens mij zit dat niet in het programma.

De voorzitter: Mevrouw Koopman, u kunt uw betoog voortzetten, volgens mij. Ja.

Mevrouw Koopman (VVD): Dank u wel, maar ik was klaar.

De voorzitter: Kijk! Dat horen we graag. Dank u wel. Netjes binnen de tijd. Wie kan ik het woord geven bij LOKAAL-LIMBURG? De heer Van den Beucken. Ja. Dank u wel.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, voorzitter, dank u wel. We hebben de nota van wijzigingen gelezen en LOKAAL-LIMBURG zag dat het goed was, in grote lijnen. In grote lijnen dan, hè? Dat is één van de spannendste dingen natuurlijk, die nota van wijzigingen. Accenten zijn verlegd. Ook naar kleinere kernen en leefbaarheid ... Dat komt in beeld. Ja. De Sociale Agenda gaat natuurlijk ook LOKAAL-LIMBURG aan het hart. Samen met andere overheden en instanties willen we onze inwoners zoveel mogelijk betrokken, actief, sportief en gezond zien, waarbij de basisbehoeften als kleding, voedsel, lidmaatschap van een sportvereniging, spulletjes voor school, kunnen meedoen met schoolreisjes gegarandeerd zijn en er een mate van bestaanszekerheid is. Op het moment dat kinderen – daar komt hij weer – met een rammelende maag naar school gaan, dan is er iets fun-damen-teel mis. Hoe gaan we die Limburg-factor ombuigen? Dat is eigenlijk één van de centrale vragen die wij ons daarbij gesteld hebben. Ik zie de Gedeputeerde nog voor me. Die zei dat hij niet voor iedere vergadering een cadeautje uitdeelde. Ik weet wel dat dit een heel goed cadeau is. Misschien niet in geld uitgedrukt, maar wel in de waarde en de inbreng die het vanmiddag levert hier. Het is een soort hulpmiddel en ook een manier van datagestuurd werken, waar we in het begin van deze periode ook al eens een keer een voorkeur voor uitgesproken hebben. Nou, dit middenbestuur, de Provincie, heeft niet zoals de gemeente en de Rijksoverheid wettelijke taken, maar we willen graag ons steentje of liever gezegd onze grote steen bijdragen voor bestaanszekerheid en welzijn. Dat was ook de teneur, maar waar leggen we dan de accenten? Hoe doen we dat het doelmatigst en doeltreffendst en hoe monitoren we dat resultaat? Dan komen we bij verborgen armoede en laaggeletterdheid. Beide zijn problemen waar vaak een hoge schaamtedrempel aan de orde is. Zelfs het overheidsorgaan dat het dichtst bij de inwoners staat, de gemeente, heeft moeite inwoners te bereiken. Dus het blijft lastig te doorgronden hoe de Provincie de maatregelen en oplossingen op de verschillende onderdelen wil ondersteunen en aanjagen. Dat is een hele klus. Armoede kent bovendien veel varianten en oorzaken, maar de kenmerken zijn hetzelfde. Aan het eind van de maand is de portemonnee leeg. Iemand zei me weleens een keer: 'Aan het eind van het salaris hebben we nog wat maand over.' We hebben nieuwe componenten erbij gekregen: energiearmoede, verduurzamingsarmoede, mobiliteitsarmoede. Die problemen worden ook genoemd in de Limburg-factor. Ze gaan ook vaak van de ene generatie naar de andere. Om dat te doorbreken, die cirkel te doorbreken; dat kost heel veel tijd. Wat je ook ziet, dat sluit ook wel een beetje aan met name op de inbreng van de BBB en ook mevrouw Koopman van de VVD, is dat op het moment ... Op dit moment is die armoede er niet alleen in de grote wijken, maar die verschuift ook langzaam naar de kleinere kernen. Wat dat betreft is het goed dat we ons richten op een aantal grote wijken, maar we ondersteunen het betoog ook om daar ook goed naar te kijken in de kernen. Ja. De jeugd heeft de toekomst, maar sommige jongeren ervaren natuurlijk ook belemmeringen. Niet alleen maar in de zin van armoede, laaggeletterdheid en niet mee kunnen doen, maar we hebben natuurlijk ook steeds meer last van eigentijdse problemen, zoals cyberpesten of het zogenaamde sexting. Dat leidt soms tot depressie en nog verder vastlopen. Dus ook dat is allemaal weer onderdeel van die cocktail, die multiproblematiek veroorzaakt. Daar moeten we goed naar kijken. Dat betekent dat voor veel van die uitdagingen ook preventieve slagkracht nodig is. Dat zie je in de vorm van vroegsignalering. Een integrale aanpak. Mensen die bijvoorbeeld verlamd zijn door een schuldsaneringsproject en nog eens laaggeletterd zijn, verslaafd zijn en nog eens gierend gek worden van papierwinkels die ze moeten invullen voor overheden, die moeten echt integraal geholpen worden om de weg omhoog te vinden. Het is denk ik een hele klus en een hele uitdaging voor dit College om dat vanuit het middenbestuur richting gemeenten, die dan het dichtst bij de inwoners zitten, te gaan doen.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken, u heeft nog minder dan één minuut.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Nou, dan ga ik minder dan één minuut gebruiken voor de rest. Gebiedsgerichte aanpak voor de benoemde wijken. Zoals we al zeiden: prima. Maar de aandacht voor de kleine kernen, plattelandskernen; die mogen natuurlijk inderdaad niet onder druk komen te staan. Daar moet er genoeg hardware en software blijven om samen te kunnen leven. Hardware in de vorm van accommodaties. Software in de vorm van ondersteuning. Die druk gaat toenemen, moet ik zeggen, gezien de bevolkingspiramide die we de komende jaren tegemoet mogen zien. Dat is een uitdaging waar we de komende jaren met zijn allen voor komen te staan. Dat is minder dan een minuut. Tot zover de inbreng van LOKAAL-LIMBURG.

De voorzitter: Netjes. Dank je wel. De heer Blijlevens.

De heer Blijlevens (JA21): Dank u wel, voorzitter. JA21 is zeer te spreken over dit beleidskader. We denken dat er dingen in staan die op de juiste manier getackeld worden, met name de gebiedsgerichte aanpak voor de probleemwijken. Echter missen wij wel een aantal dingen. Laten we beginnen met wat wij noemen de olifant in de porseleinkast: de politiecapaciteit. Is de Gedeputeerde het met ons eens dat veel problemen in bijvoorbeeld de Parkstadregio vallen of staan met blauw op straat? De Parkstadregio heeft acht gemeenten met de meest ondermijnende criminaliteit in Nederland, maar krijgt weer minder politiecapaciteit. Daarom zaten er ook acht burgemeesters een aantal weken geleden in de hoorzitting met het ministerie.

De voorzitter: Mijnheer Blijlevens, er is een interruptie van mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Misschien was ik te vroeg en kwam het er nu aan. De Provincie gaat namelijk niet over de politiecapaciteit.

De heer Blijlevens (JA21): Ik lees alvast even mijn laatste zin voor.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Dan was ik te vroeg. Excuus.

De heer Blijlevens (JA21): We snappen dat dit ook nog bij een ander beleidskader hoort.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Nee, sorry, voorzitter, niet bij een ander beleidskader. Dit is niet een taak van de Provincie. Dit is een landelijke taak.

De heer Blijlevens (JA21): Dat komt nog. Dat komt nog. Ja. Soms wil je toch dingen zeggen die invloed kunnen hebben op. Wat we missen hierin is of de Provincie die burgemeesters gesteund heeft in Den Haag. Hetzelfde geldt trouwens niet alleen voor de politie op straat, maar ook voor de boa's. Dat is natuurlijk wel ook een ander beleidskader, maar is blauw op straat ook niet iets wat met de leefomgeving te maken heeft? Dan de aanpak van armoede. We onderzoeken de mogelijkheid om samen met sociale fondsen tot één of meerdere schuldvrije wijken in Limburg te komen. Wat moeten wij ons hierbij voorstellen? Kan de Gedeputeerde een voorbeeld geven? Hoe profiteren de mensen in armoede hier dan van? We benutten de kennis die het ELSA-lab van de Brightlands Smart Services Campus ons verschaft. We zien niet direct een relatie met armoede hierin. Graag een toelichting daarop. Wij stimuleren de inzet van ervaringsdeskundigen in de aanpak van armoede. Gaan wij dus als Provincie weer externe bureaus betalen om armoede in Limburg op te lossen? Graag uw reactie. We hebben een arbeidstekort. Te weinig mensen. Hoe kunnen wij als Provincie er nu voor zorgen dat

er meer mensen in Zuid-Limburg gaan werken? Is dat niet een win-winsituatie met betrekking tot armoede? Dan hebben we nog een vraag over de huidige programma's, projecten die er op dit moment aangeboden worden door de Provincie. We benadrukken natuurlijk het cruciale belang van het inzichtelijk maken van de toegankelijkheid van bestaande programma's voor de burgers, maar wel voor de burgers die er echt behoefte aan hebben. Het is essentieel om te beoordelen of deze programma's bijvoorbeeld laagdrempelig genoeg zijn. Kan de Gedeputeerde reageren op de vraag of die burgers met name die programma's wel kunnen vinden? Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan wie bij de PVV? Ja. De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Het beleidskader 'Samen leven en bestaanszekerheid'. Het is een kader dat landelijk natuurlijk ook een enorm thema is. Ik denk dat we in Limburg best wel trots mogen zijn op wat we als Provincie al doen. Dat kan misschien dan ook niet vaak genoeg gezegd worden. We zijn echter ook afhankelijk van nationaal beleid. De zorgen zijn overal groot en steeds meer mensen leven in armoede. Dat moet anders. Dan wil ik nu een aantal appjes voordragen van een burger uit Limburg, die het kader gelezen heeft. We doen het tenslotte voor de burger. Het is Internationale Vrouwendag. Het komt van een vrouw met een hoge managementfunctie, die het kader gelezen heeft. Ik ben benieuwd wat jullie ervan vinden. 'Ja, alles gelezen. Het begin is heel lang en veel van stof. Vragende smiley. Bondig is niet de sterkste kant. Ik was blij dat er op het einde concrete zaken stonden. Ik begon me halverwege af te vragen waar nu ging staan wat ze echt willen doen. Lachende smiley. Ik vroeg me tijdens het lezen ook af: wie schrijft zoiets? Ik heb al tien keer hetzelfde gelezen in de eerste vijf hoofdstukken, zonder iets concreets. En die budgetten; is dit het of hebben jullie meer details? Als ik zo mijn budget op het werk indien, krijg ik het zeker niet goedgekeurd.' Dat voor wat betreft de appjes van de burger. Ik hoop dat jullie daar iets mee doen. Het is een burger met een hoge functie en het is Internationale Vrouwendag, dus het zou gewaardeerd worden als jullie ook luisteren naar de burger in dit kader.

De voorzitter: Ik zie een interruptie van mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, we horen hier een heleboel over Internationale Vrouwendag, maar het zou natuurlijk heel mooi zijn als al die vrouwen vooral ook op die 364 andere dagen zo gewaardeerd zouden worden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Plusquin. [applaus]

De heer Van Bijnen (PVV): Voorzitter, dat was geen vraag aan mij of dat was geen specifieke vraag aan de PVV, toch?

De voorzitter: Nee. Dat was een opmerking inderdaad. U mag haar wel van repliek dienen uiteraard.

De heer Van Bijnen (PVV): Ik zal er verder niet op reageren. Maar in ieder geval, als PVV hebben we natuurlijk ook dat kader gelezen.

De voorzitter: Ja. Ik zie ook nog een interruptie van de heer Blijlevens.

De heer Blijlevens (JA21): Ja, mevrouw Plusquin was me te vlug af. Bij mij thuis is het elke dag Internationale Vrouwendag.

De voorzitter: Goed. Dat gezegd hebbende, ik zou het graag hierbij laten.

De heer Van Bijnen (PVV): Voorzitter, dit gaat niet van mijn tijd af, hoop ik.

De voorzitter: Nee, dit gaat niet van uw tijd af. Absoluut niet.

De heer Van Bijnen (PVV): Gelukkig. Dat scheelt alweer.

De voorzitter: Ja. Gaat u verder. Ja.

De heer Van Bijnen (PVV): We maken ons als PVV ... Ja, dank u wel, voorzitter. We maken ons als PVV zorgen over de vaststelling van dit kader, omdat we dan als PS geen controlefunctie meer hebben in de uitvoeringsprogramma's, die allemaal onder het kader vallen ter waarde van € 82 miljoen. De vraag hierbij aan het College is dan ook meteen: op welke momenten kunnen we als PS nog onze controlerende taak uitvoeren op het uitvoeringsprogramma, als dit beleidskader is aangenomen? En hoe groot wordt de Voorjaarsnota als daar de details over de uitvoering moeten komen te staan. Tevens lees ik alweer hetzelfde als de vorige periode. Het gaat niet goed met de Limburgers, we hebben nog steeds te maken met de Limburg-factor, we kennen nog steeds veel armoede, leven stukken ongezonder dan de rest van Nederland en sporten ook nog steeds minder. Veel heeft het niet geholpen dus, blijkbaar, of was het misschien nog erger als we niets hadden gedaan? Echter hadden we ook te maken met een coronacrisis, die geen positief effect heeft gehad op de beoogde inzet van het vorige kader. Ik wil u wel wijzen op het feit dat we als PVV destijds een motie hebben ingediend om ook tijdens COVID-19 fit te zijn en sporten mogelijk te maken. Deze is echter niet uitgevoerd. Het zou dan ook wellicht handig zijn om bij een crisis, zoals bijvoorbeeld COVID-19 of andere crisissen, een soort noodplan te hebben waarbij binnen het sociale domein wel sportprojecten en andere projecten binnen het sociale domein doorgang kunnen vinden. Wat betreft de gebiedsgerichte wijkaanpak zijn we als PVV van mening dat de politie en de boa van het begin af aan bij het project betrokken moeten zijn. Het ging er net al over: we gaan niet over de politiecapaciteit hier. Nou, ik vind dat bullshit. Op het moment dat je bezig bent met een wijkaanpak, betrek je de politie daarbij en sluiten die aan. Dus landelijk regelen ze de volledige politiecapaciteit, maar wij kunnen zeker hier samenwerken met de politie, ook vanuit het sociale domein. Zeker zijn we als PVV van mening dat er ook bij de gebiedsgerichte aanpak aandacht moet zijn voor wonen en werken, maar zal dit het beste slagen als eerst de gezondheid en de veiligheid van de burger in deze wijk op orde zijn. De signalerende functie en preventieve functie van de wijkagenten zouden meer terug moeten naar de wijk, zeker in de probleemwijken die we willen gaan aanpakken. Het zou voor ons als PVV dan ook wenselijk zijn om in alle geselecteerde wijken, inclusief de lopende projecten op de Donderberg en Vastenavondkamp, te gaan werken met een wijkbureau. In het wijkbureau, die bijvoorbeeld gevestigd kan worden in het gemeenschapshuis, zou frequent de wijkagent of wijk-boa aanwezig moeten zijn, om de signalerende functie maximaal te kunnen benutten.

De voorzitter: Mijnheer Van Bijnen, u heeft nog minder dan één minuut.

De heer Van Bijnen (PVV): Dan ga ik wat doorwerken en doe ik de rest in de tweede termijn.

De voorzitter: Ik zie eerst nog een interruptie van mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Ik heb een vraag voor de heer Van Bijnen. Wij waren vorige week allebei bij de presentatie. Daar bleek ook ... In Zuid-Holland had de Provincie veelal een regisserende rol, veelal op wonen, maar wat minder een faciliterende rol in middelen. U hebt het nu over dat wijkbureau. Ziet u

dat als een regietaak, om het mee op te zetten, of ook echt om het te financieren? Hoe ziet u die rol van de Provincie?

De voorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): De rol van de Provincie in het wijkbureau bedoelt u dan zelf? Ja, de gemeenschapshuizen bestaan natuurlijk al, hè? Op het moment dat je met het project en de aanpak in de wijk aan de slag gaat, zou je die maatschappelijke organisaties – het gemeenschapshuis heb je al – daar een plek moeten geven. Je hoeft er maar een wijkbureau van te maken. Ik denk dat de middelen daarvoor niet heel erg denderend hoog zullen zijn. Er moet ruimte gemaakt worden. Daar moet je gebruik van maken, dat je dan de wijkagent daar ook de ruimte biedt om daar te zijn en de wijk-boa. De wijk-boa is natuurlijk ietsje makkelijker ingezet dan de wijkagent. Daar wil ik dadelijk eigenlijk ook nog iets over gaan roepen. De wijkagent kan geen wijkagent meer zijn. Dan kijk ik naar mevrouw Jetten: dat is wel een landelijk probleem, want de wijkagent ... Ik spreek er veel. Ze stoppen met bosjes, want ze zijn voor 80% bezig met noodhulpdiensten en voor 20% bezig met echt de wijkagentfunctie in de wijk. Daar ligt het grote probleem landelijk. Dat moeten we ... Zeker in deze wijken hebben ze daar dus heel veel last van. In deze wijken moet je specifiek de wijkagent echt in die wijk laten. Maar als antwoord op uw vraag: regierol, inderdaad, om even concreet te zijn.

De voorzitter: Er is nog een vraag van mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, mijnheer Van Bijnen, u zit toch aan die onderhandeltafel in Den Haag daar, als PVV'er. Ja, uzelf niet, hè? Helaas, denk ik, voor u. Maar hoe gaat u daar dan op acteren, zelf als partij, om ook die politiecapaciteit hier in deze regio te verbeteren? Ik deel uw mening dat dat echt noodzakelijk is.

De voorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, als ik voor mezelf mag spreken ... Kijk, hoe gaan we dat regelen? Ik wil hier beginnen, omdat ik hier nu nog in de Provinciale Staten van Limburg zit richting de gebiedsgerichte aanpak in de wijk, om hier onder de aandacht te brengen dat die wijkagent terug moet. Ik heb uiteraard contact met mijn collega's in Den Haag om dit probleem ook daar aan te geven, zeker als het gaat om de wijkagenten. Maar ik denk dat dat meer dan genoeg wel daar onder de aandacht is gebracht, maar dat er op dit moment nog niet veel mee gedaan is. Dat zal op het moment dat de PVV daar een rol in kan gaan nemen misschien wel gaan verbeteren. Daar gaan we in ieder geval voor.

De voorzitter: Gaat u verder met uw betoog. U heeft nog iets van 40 seconden ongeveer.

De heer Van Bijnen (PVV): 40 seconden. Dat is wel heel weinig. Maar in ieder geval, dan hebben we het al genoeg gehad over het landelijk programma. We willen in ieder geval de wijkagent terug in de wijk en dat gaan we proberen te realiseren hier en landelijk natuurlijk. Dat zou de norm moeten zijn. Dan heb ik nog een aantal vragen over de Gezonde Basisschool van de toekomst. Het gewenste resultaat is 45 scholen die aangesloten zijn. Hoeveel scholen zijn er momenteel aangesloten? Dat project stamt al ergens uit 2014/2015. Hoe gaat het ... Hoe vergaat het de kwartiermakers op dit moment? Ik heb me daar eens even op ingelezen. We waren een hele gezonde voorstander van de Gezonde Basisschool van de Toekomst, maar we zien wat risico's, waarbij wij het idee hebben dat misschien daarom scholen zich ook niet gaan aansluiten. Dat is de ouderbijdrage. € 1,75 per dag per kind is de ouderbijdrage voor de Gezonde Basisschool van de Toekomst. Dan is meteen de vraag aan

het College: houdt dat scholen tegen om deel te gaan nemen en een Gezonde Basisschool van de Toekomst te worden, omdat ze dus de ouders weer gaan belasten, stickers moeten kopen voor € 100 die ze op het raam kunnen plakken, zodat ze kunnen zeggen: we zijn een Gezonde Basisschool. Houdt dat scholen nu tegen? Als ik het zelf tel zijn het er maar twaalf. Als het er meer zijn hoor ik het graag.

De voorzitter: Komt u tot een afronding?

De heer Van Bijnen (PVV): Ik kom tot een afronding.

De voorzitter: Graag.

De heer Van Bijnen (PVV): We zouden ook nog graag horen dan over de sporttakplatforms. Daar staat mijn motie in opgenomen. Wat gaan die nu precies brengen richting de breedtesport? Hoe gaan ze meer Limburgers aan het sporten krijgen? Ik zie dat u mijn motie daarin hebt opgenomen en dat u dat vraagt in de plannen van de sporttakplatforms, maar specifiek, concreet, wil ik eigenlijk de plannen van de sporttakplatforms zien, hoe ze dat gaan doen, en niet een beetje lucht, laat ik het zo zeggen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dank, voorzitter. Allereerst wil ik de Gedeputeerde meegeven dat ik een significante verbetering zie ten opzichte van het sonderende stuk en sluit ik me ook heel graag aan bij de woorden die mevrouw Absil sprak over de toegevoegde waarde van jeugdwerk. Zij zat bij Jong Nederland. Aan de andere tafel zit de scouting. Die slaan elkaar in de handen, zal ik het zo zeggen? In de armen, sorry. Ik heb daarnaast wel nog een aantal zorgen. Eén van die zorgen heeft vooral te maken met de integrale samenwerking tussen de Provincie en de gemeenten. We hebben hier een aantal kaders neergezet, waarin wij commitment leveren, waarin ook gezegd wordt dat we gaan samenwerken met die gemeenten. Maar wij gebruiken in onze aanpak ook ... We maken ook gebruik van dezelfde ketenpartners in onze aanpak. Waar ik me zorgen over maak is dat die ketenpartners weggetrokken worden bij de gemeenten. Daarnaast zou ik daar ook graag van willen weten wat de inbreng van de gemeenten op dit stuk is. De gemeenten zijn als eerste aan zet in de bestrijding van armoede en ook laaggeletterdheid, dus waar ik me zorgen over maak is dat wij als Provincie die gemeenten niet in de weg moeten lopen met betrekking tot het uitvoeren van onze en hun taken. Ik zie daar ook hele grote kansen liggen, want ja, samen ... Twee weten meer dan één. Samen met die gemeenten kunnen we een veel stevigere basis neerzetten. Ik zou daar graag wel wat meer reflectie van de Gedeputeerde op willen hebben. In het kader van laaggeletterdheid zie ik dat er inderdaad wat veranderingen zijn toegepast. Toch maak ik me nog een beetje zorgen over de keuze van de doelgroep, die op dit moment nog steeds expliciet genoemd staat als vooral de jongere doelgroep, dus de 0- tot 4-jarigen. Alleen, dat 0 tot 4 jaar is er volgens mij uit, uit mijn hoofd. Ja, ik zou toch graag iets breder... Omdat het probleem heel breed speelt, hè? We hebben ook een jongerendoelgroep ergens rond de 15, die op dit moment groep-8-niveau niet haalt. Dat vind ik wel een hele zorgelijke ontwikkeling. Dus ik zou daar graag ook wat aandacht voor hebben. Verder ... Ik heb ... Ja, dit ga ik toch even hier neerleggen. We hebben het er dus zonet bij het kader Cultuur over gehad met collega Kuntzelaers. We hebben het gehad over de toenemende regeldruk – en dat kwam van de collega's hier aan de overkant, van de BBB en van het CDA – bij vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. Toen heb ik daar even drie kwartier op kunnen reflecteren tijdens de lunch. Ik zou graag in het actieplan voor vrijwilligers even meegenomen zien dat jullie kijken naar ondersteuning voor dat soort vraagstukken. Dus niet zozeer alleen het weghalen van die regeldruk, maar vooral om die vrijwilligers

te ontlasten in dat actieplan, of daar iets voor te bedenken is. Maar dat is vooral iets wat ik daarbij meegeef. Dat was het. Dank, voorzitter.

De voorzitter: Ja. Dank u wel. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter. De pennen zijn geslepen sinds de vorige keer. Er ligt een veel strakker en sterker stuk. Daar zijn wij blij mee bij D66 en dat verdient echt wel een compliment, met al onze inbreng en in dit krappe tijdsbestek. Bij D66 hebben we geprobeerd heel begrijpelijk te lezen, ondanks het probleem met de basisvaardigheden, ook in onze Provincie. Dan lezen we eigenlijk telkens twee dingen. De focus ligt op de wijkgerichte aanpak, maar ook een generiek spoor op bewezen en nieuwe interventies voor heel Limburg. We kiezen voor een wijkgerichte aanpak met focus op verstedelijkt gebied, maar kijken ook nadrukkelijk naar kleine kernen en dorpen. Eigenlijk kan dan dus nog alles. Wat D66 betreft is mijn belangrijkste oproep bij dit kader: houd nou die strakke lijn maar even vast, want dan weten mensen ook waar ze aan toe zijn. Als ik het rondje in de commissie zie, dan vragen we ook wel weer allemaal aandacht voor dit of dit, maar als je integraal langjarig dingen goed wil doen – dat is volgens mij de les ook van vorige week en uit Rotterdam-Zuid – dan moet je op een gegeven moment ook zeggen: dit is het. Daar merken wij wel dat nog af en toe – misschien is dat een politieke context – heel erg ‘we kiezen focus, maar we doen ook dit’. Dan kies je eigenlijk niet helemaal echt. Onze vraag aan de Gedeputeerde is eigenlijk: hoe hard zijn die keuzes nu al en noemt u mij anders toch eens even één ding wat in de vorige periode wel kon, vanuit dit kader of de kaders die hierin op zijn gegaan, en nu niet meer. Nou, wij zijn politici, dus ook namens D66 zal ik vandaag proberen het scherpste potlood uit het etui te zijn. Dan gaat het eigenlijk over twee dingen. Dat heb ik net bij het vorige ook al gezegd. We zijn heel erg nog zoekende, maar dat komt meer door de structuur, naar doelen, instrumenten en hoe je daar dan tussen komt. Zeker in het sociaal domein ... Laat ik het heel simpel zeggen: als de uitdaging soep is, dan heb je als instrument vrij weinig aan een vork, maar als het een hamburger is, vegetarisch of niet, dan wordt het lastig zonder mes of servetje voor de saus op je kin. Daar zullen we in dit kader heel goed naar moeten kijken. Als we ons richten op steden hebben we andere instrumenten nodig of moeten we misschien op een andere manier werken dan in een relatief simpele, laagdrempeligere regeling voor buurtgerichte aanpakken. We roepen dus eigenlijk vooral het College op om voor gelijke kansen ongelijk te investeren en helder en scherp te zijn in waar dit kader wel voor is en niet. We hebben daar ook nog een paar vragen over. We lezen dat voor de keuze van minimaal vijf stedelijke aanpakken met name draagvlak, partnerschap en investeringen vanuit de gemeenten belangrijk zijn. Wat D66 betreft begint de zoektocht naar die partnerschappen bij die uitdaging en die leefbarometer. Hoe ziet de Gedeputeerde dat? Hoe komt u nou van die genoemde 34 wijken naar die eerste 5? Een andere vraag is: we weten Heerlen-Noord, Vastenavondkamp en Donderberg lopen al. Is er dan nog ruimte voor twee andere of is de ambitie vijf nieuwe? Hoe moeten we dat nou zien? Die tien dorps- en buurtgerichte aanpakken snappen we, maar we zoeken hier ook echt heel erg naar de toegevoegde waarde van de Provincie ten opzichte van de gemeente als laag die het dichtste bij hun inwoners staat. We roepen hierin eigenlijk vooral op: maak die weg en die criteria vooral zo snel mogelijk scherp, want het is juist voor dit soort projecten superfrustrerend als je met heel veel energie ergens aan begint, je niet weet waar het om gaat en waar je op getoetst zult worden en dan verdwijnt er heel veel van die positieve energie die in dat soort initiatieven zit. Dus wij zouden dat proces heel graag strak, eenvoudig en helder maken en ook op het moment dat het vol is of overvraagd wordt, dat dat zo snel mogelijk ook duidelijk wordt, want anders zijn mensen gewoon bezig met mooie plannen en worden ze hier teleurgesteld. Dat zeg ik allemaal vanuit de gedachte dat ik hoop dat er heel veel vraag is.

De voorzitter: U heeft nog één minuut, mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja. Waar wij ook heel blij mee zijn is de mogelijkheid om lessen uit de praktijk en wetenschap op te halen. Wij denken dat er daar juist wel een provinciale rol ligt, om uit al die aanpakken de gemene delers te halen, samen te leren en misschien leernetwerken te stichten provinciaal. Voor onszelf zouden we daar graag over geïnformeerd worden. Voor provinciebreed is mijn vraag eigenlijk: ziet het College dat ook zo? Dan toch maar even wat sneller: na dat scherpe potlood even de gum. De aanpak van arbeidsmigranten hoort wat ons betreft niet in dit kader. Je kunt asociale wantoestanden die gebeuren op de woningmarkt en in onze economie niet oplossen met sociaal beleid. Het vergroten van de taalvaardigheid van mensen, zorgen dat ze mee gaan doen; dat is wat ons betreft de focus van dit kader. Voor de rest gaan we wat ons betreft in ieder geval keihard handhaven en nadenken welke economische activiteit we nog willen. Nou, dat is de focus. Twee punten: onderwijs, onderwijs, onderwijs ... Dat blijf ik gewoon zeggen. Dan weten jullie dat. En de belangrijkste nog heel even: wij vinden dat sport ambitieuzer kan. Daar zijn we superkritisch op. We werden wel wat gerustgesteld in de concretisering dat we die evenementen blijven steunen et cetera. Ik wil hier tot slot nog even één vraag stellen eigenlijk. We hebben het heel vaak over deelname vergroten, maar hoe goed hebben wij in beeld hoe die deelname dan is? We hebben allerlei ambities om dat te doen, maar een voorbeeldje van het Jeugdeducatiefonds is dat soms kinderen stoppen met sport omdat hun fiets stuk is. Dan zijn er allerlei mogelijkheden en dan wordt er een psycholoog op afgestuurd en jeugdwerk of wat dan ook, terwijl voor € 50 misschien die fiets gemaakt had kunnen worden en het probleem was opgelost. Dat is eigenlijk...

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens, uw tijd is om. Formuleert u uw vraag kort en bondig, alstublieft.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja. Mijn vraag is eigenlijk: kunt u concreet in beeld brengen hoe de deelname nu zit en waar nou precies die struikelblokken ook zitten om die deelname te vergroten? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Fischer.

Mevrouw Fischer (50PLUS): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij zien het eigenlijk allemaal iets anders en toch ook weer hetzelfde als alle anderen. Ik ben een beetje in verwarring, maar goed. Eigenlijk heb ik vanmorgen al gezegd: wat ik op punt 7.1 gezegd heb, dat kan ik eigenlijk omklappen naar punt 7.2. Daar waren jullie niet bij. Waarschijnlijk val ik in herhaling. Maar ik zag het echt. Toen ik het gelezen had, dacht ik ... Ik denk gewoon graag in een metafoor. Ik zag een brand in drie huizen. Daar kwam de brandweer op af met een gewone auto. 'Veel te groot, die brand. Moeten we een andere auto voor hebben.' Dus werd er weer wat anders bijgehaald. Een ladderwagen. 'Hè, hebben we nou geen water? De slangen passen niet.' Er werd weer iets anders gedaan. Toen kwam de wagen met water, zodat er geblust kon worden. Het einde van dat liedje was dat de straat afgebrand was. Ik hoop dat dat voor ons niet telt, want als er de ene keer iets gebeurt, hoeft het namelijk geen tweede keer mis te gaan. In antwoord op onze brief over de doelenboom schrijft GS dat wordt beoogd de informatievoorziening richting de Staten doelmatig en effectief te laten zijn om de kaderstellende en controlerende taak van Provinciale Staten optimaal te ondersteunen. In het Statenvoorstel van vanmorgen wordt dit niet onder de koptekst 'monitoring' herhaald. Maar goed. Het mag echter duidelijk zijn dat onze 50PLUS-fractie van mening blijft dat het vaststellen van de beleidskaders zonder de te hanteren indicatoren niet concreet genoeg is en de controlerende taak onvoldoende kan worden uitgevoerd. 50PLUS vindt dat de financiële effecten van de beleidskaders nu al zichtbaar hadden moeten zijn om tot goede afwegingen en weloverwogen oordeelsvorming te komen. Ik heb vanmorgen verwezen naar paragraaf 5, maar dat doe ik deze keer toch weer, met betrekking tot de te hanteren indicatoren. Er is een onjuiste verwijzing, net als bij het vorige beleidskader vanmorgen,

omdat de te hanteren indicatoren niet zijn opgenomen in paragraaf 5. Het komen met de te hanteren indicatoren bij de Voorjaarsnota '24, zoals GS aangeeft, wat ik denk dat ook de verwijzing is geweest van vanmorgen, is voor 50PLUS te laat. Deze indicatoren hadden onderdeel moeten zijn van de beleidskaders. Dat mag de brandweer heel [geluid valt weg].

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Fischer. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Nou, er ligt hier een hoopvol beleidskader. Het College lijkt zich pijnlijk bewust van de relatieve achterstandspositie vanuit waar wij ons in Limburg op verschillende terreinen omhoog mogen werken en het lijkt erop dat financiële en politieke steun op bijvoorbeeld ook die motie Jenneskens voor gezonde schoollunches, fruit, en de motie Berghorst, die de positie van arbeidsmigranten veilig moet stellen, een positieve aanvulling mag zijn op het bestaande beleid. De bestrijding van armoede vergt een lange adem. Het doet de Partij voor de Dieren deugd dat er uitgebreid wordt onderzocht hoe die hele integrale wijkaanpak voor kwetsbare wijken in ons stedelijk gebied een nieuwe route kan zijn om dat tijt te keren. Graag vernemen wij hoe GS vormgeeft aan het aangekondigde beleid voor de wijkgerichte aanpak, in het bijzonder gericht op Heerlen-Noord en die overige aandachtswijken. Wordt er echt concreet verdergegaan met de aanpak zoals het in de informatiesessie van 1 maart jongstleden is aangekondigd? Graag een reactie. De Partij voor de Dieren herinnert eraan dat één van de pijlers voor het bestrijden van armoede gelegen is in het bestaan van een juiste en diverse woningvoorraad. Dat probleem zal niet worden opgelost, zolang de verantwoordelijkheid voor het oplossen van het stikstofprobleem voor ons uit wordt geschoven. Daar kunnen wij dus ook vanuit deze hoek niet echt de ogen voor sluiten. Er dient verantwoordelijkheid genomen te worden, ook als dat pijn doet. Het onderwerp van de woningvoorraad zal in één van de volgende beleidskaders verder worden besproken. Wij komen er dan ook op terug. Het doet ons ook deugd dat de Gedeputeerde nog voor de zomer in gesprek zal gaan met de stichting Mendoo en met de overige stichtingen die zich inzetten voor kwetsbare mensen in posities, zoals mishandelingssituaties, daklozen met honden. Daar is veel winst te behalen, om mensen aan die absolute onderkant van de samenleving broodnodige hulp te bieden. We horen dan ook graag hoe die contacten met Mendoo en de andere stichtingen zijn verlopen. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Dank en complimenten voor de aanpassingen die al zijn doorgevoerd in dit beleidskader. Zoals bij de sonderende bespreking al gezegd, is GroenLinks een groot voorstander van de Sociale Agenda en heel blij dat deze gecontinueerd wordt. We hebben een aantal vragen. Nou doet mijn... Ja, oké. Hij loopt. Ja. Over 'de Limburgse wijken en dorpen zijn leefbaarder'. We gaan op vijf gebieden inzetten om de leefbaarheid te verbeteren. Nou vroegen wij ons af hoe die gekozen worden. Op pagina 31 staat wel een rijtje, met name criteria op het gebied van bereidheid, maar wij vragen ons af: wat als er zich meer dan vijf aanmelden? Hoe gaan we daar dan mee om? Maken we dan een keuze en zo ja, waarop is die keuze gebaseerd? Of zeggen we dan: we gaan over het budget heen en we gaan werken met de kaasschaafmethode. Dus dat zouden wij graag willen weten. Als Provincie blijven wij in Vastenavondkamp, Venlo en de Donderberg in Roermond doorgaan. In de financiële paragraaf op pagina 59 staat een aflopende reeks voor de wijkaanpak van Vastenavondkamp. Die is tot en met einde '25. Is het dan afgelopen? Loopt het dan af? Hoe zit dat? Zijn we dan daar klaar? Dat is een vraag. Daar staan geen kosten vermeld, helemaal niks, voor de Donderberg. Die vinden we niet terug in die paragraaf. Ik zie iemand kijken. Even denken. Ja. Nou ja, dat is een vraag: waarom niet? Bij de Donderberg; er is in december '23 een nota bij de gemeente Roermond uitgekomen, 'Kiezen voor

kansen, '23- '28', ja, oké. Ik zie de Gedeputeerde al heel hard 'ja' knikken. Wij gaan er inderdaad van uit dat dat hier in elkaar schuift. Ja. Wat ik lastig vond om te lezen en vandaar ook mijn technische vraag is: op pagina 54 krijg je een overzicht van: wat gaan we investeren? Daar staat die € 15 miljoen. Maar op pagina 59 wordt dat niet mee teruggenomen. Waarom is daarvoor gekozen en waarom kan dat niet in één financieel overzicht? Ik vond dat heel verwarrend. Ja. Ja. Dan over de gezonde Limburgers. In veel cao's wordt tegenwoordig een IKB, Individueel Keuzebudget, aangeboden. Dan kunnen werknemers bijvoorbeeld gebruikmaken van sportscholen of andere zaken. Kan de Provincie bijvoorbeeld ook een initiatief nemen om met werkgeversorganisaties en werknemersorganisaties dit te stimuleren via werkgevers, aan werknemers, om meer te bewegen en aan hun gezondheid te denken in het kader van vitale medewerkers? Dan heb ik nog vragen over het Volwassenenfonds Sport & Cultuur in Limburg. Mijn collega, Laila Kuiper van de SP, vroeg dat vanochtend aan de Gedeputeerde, maar het staat in dit beleidskader financieel ook. Dit fonds krijgt geen structurele subsidie. Dat krijgt projectsubsidie. Waarom is dat? Bijvoorbeeld het Jeugdfonds Sport & Cultuur krijgt dat wel. Juist die subsidie is één van de keysuccesfactoren als cofinanciering voor het instappen van gemeenten. Het haalt gemeenten als het ware over de streep. Daarnaast wil dit fonds, dit Volwassenenfonds Sport & Cultuur, graag extra inzetten en dan met name op kwetsbare jongvolwassenen, die na hun 18e geen gebruik meer mogen maken of kunnen maken van het Jeugdfonds. Ze willen inzetten op zeer kwetsbare senioren voor sport en cultuur, in samenwerking met de KBO. Dat willen ze op wijkniveau doen. Ze willen inzetten op zwemvaardigheid van met name nieuwe Nederlanders. Nog één minuut. Oké. Ik zal heel snel gaan. Ja. Ja. En ze willen investeren in de onderlinge samenwerking en afstemming met maatschappelijke organisaties., waaronder wijkteams, het Sportakkoord, Platform-Armoede-initiatieven et cetera. Ja. Nogmaals: waarom projectsubsidie en waarom geen structurele subsidie? Bent u bereid om te kijken wat daarvoor nodig is en om te kijken of dat eventueel kan? Daarbij zou nog in zijn algemeenheid helpend zijn een jaarlijkse kennis- en/of netwerkdag en een participatie-inclusieve samenleving voor jong en oud, voor kwetsbare groepen, als inspanningsverplichting in jaarprogramma's van voor de door de Provincie gesubsidieerde instellingen. Zou u dat eventueel kunnen opnemen? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Netjes. Dank je wel. Tot slot mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, dank, voorzitter. In de eerste sonderende behandeling heb ik natuurlijk gepleit of eigenlijk een vurig pleidooi gehouden ook voor de Sociale Agenda. De BBB zei dat al in het vorige debat: we mogen ook heel trots zijn op wat we de afgelopen jaren hebben bereikt. De aanscherpingen in het kader zijn een vooruitgang, maar de saamhorigheid en complimenten daarvoor in deze commissie ook. Investeren in samen leven en bestaanszekerheid is investeren in onze Limburgers en het perspectief voor alle jonge Limburgers. Armoede gaat onder je huid zitten en dat raak je nooit meer kwijt. Ik zou graag van de Gedeputeerde horen hoe aan de slag wordt gegaan met verborgen armoede in Limburg. We zien dit als onderdeel van de uitvoering van de door mij en anderen ingediende motie Armoede. Zoals mevrouw Jenneskens de vorige behandeling ook zei ... Ik vond het echt prachtig. 'Wie alles wil zijn voor iedereen, betekent uiteindelijk niks voor niemand.' Als de Provincie echt durft te kiezen, echt durft te leren van de lessen in Rotterdam-Zuid en Heerlen-Noord, dan moet ze nu kiezen om te investeren daar waar het het hardst nodig is. Ik zei het al. Wij zijn ook voorstander van ongelijke investering. Heerlen komt in de top 10 van de laagste SES-wijken acht keer voor, in de top 20 tien keer. Daarnaast zijn het Kerkrade, Venlo, Roermond en Geleen die extra aandacht nodig hebben. We blussen een flat in de fik niet met kleine emmertjes, maar met een flinke hoos. Focus. Ja, daar is de brandweer weer. Focus. Dat was vorige week ook het advies van Lodewijk Asscher en Marco Pastors.

De voorzitter: Mevrouw Smeets, er is een interruptie van de heer Van Bijnen.

Mevrouw Smeets (SP): Graag!

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Graag ook nog. Kijk eens aan. U heeft het over de aanpak. U noemt een hoop wijken zojuist op. Ik heb net al een aantal andere collega's gehoord over: hoe gaan we beginnen met zo'n aanpak, focussen op een aantal kleine steden/wijken of willen we er zoveel mogelijk? Wat is uw mening wat we moeten gaan doen? Waar ligt volgens u de nood en wat moeten we gaan doen?

Mevrouw Smeets (SP): Ja, volgens mij heb ik het gezegd, hè? Focus. Dus we moeten ons focussen op slechts een aantal beperkte wijken en niet op allemaal. Dat is mijn mening daarover. En de wijkaanpak met de rijke allianties die langjarige commitment geven. We moeten daarin een betrouwbare overheid zijn voor onze Limburgers. Die allianties moeten ook bestaan, mijnheer Van Bijnen, uit het OM, de politie en de zorgverzekeraars, zoals CZ en VGZ, want zij hebben een cruciale rol om van ziekte naar gezondheid of van zorg naar preventie te bewegen. Ik roep hen op om die ook te nemen, die verantwoordelijkheid. Ook de commitment van het Rijk, inclusief subsidies, zoals IZA en GALA, moeten hier onderdeel van zijn. Ziet de Gedeputeerde, dat is een vraag aan hem, concrete stappen daarin van het Rijk en de zorgverzekeraars op dit moment? De steun aan de Limburgse MO's wordt volgend jaar geëvalueerd, waarbij ... Daarbij zou ik heel graag aandacht zien – ik heb het al vaker gehoord – ook voor de effecten van Burgerkracht Limburg, die in verhouding veel meer subsidie ontvangt dan overige MO's. De druk op vrijwilligers en mantelzorgers neemt toe. Extra ondersteuning is daarom ook hard nodig. We kijken daarom ook uit naar een plan van aanpak Vrijwilligers en concrete steun aan burgerinitiatieven, ook in de dorpenaanpak. Collega's spraken al over lege magen op school die wij moeten tegengaan. Mevrouw Koopmans, ik deel uw pleidooi dus. Koopman. Sorry. Koopman. Excuus. Excuus. Ja, slip of the tongue. Ik kan er niks aan doen. Op school een maaltijd krijgen is één ding, maar dat moet zich ook vertalen in goede voeding thuis. Een vraag aan de Gedeputeerde is: maakt dat ook onderdeel uit van de bestaande aanpak of aanpakken die er in de toekomst gaan komen? Kinderen en volwassenen worden steeds dikker en daarom is sport en bewegen belangrijk, bij een vereniging, sportschool of in de openbare ruimte. We zien zwemmen als een belangrijke manier van bewegen. Het is essentieel dat kinderen leren zwemmen, om verdrinkingsongevallen te voorkomen. De Tweede Kamer nam in februari een motie aan om de herinvoering van schoolzwemmen te onderzoeken. Wij zijn daar een groot voorstander van, om schoolzwemmen in heel Limburg in te voeren. Daarvoor is steun van de overheid nodig. Sommige gemeenten in Limburg lopen hierin voorop, waarbij lessen geleerd kunnen worden. Maar extra aandacht in de vorm van een sporttakplatform Zwemmen voor deze manier van bewegen en sport in Limburg ontbreekt nog. Daar wil ik het graag bij laten, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu graag het woord aan de Gedeputeerde. De Gedeputeerde is even aan het schrijven. U wilt even schorsen? Ja. Twee minuutjes, hè?

[SCHORSING]

De voorzitter: Ja. Dan gaan wij nu verder met de behandeling van het beleidskader en de Gedeputeerde was aan het woord. U heeft 35 minuten.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nou, voorzitter, gaan we kijken of dat sneller kan. Allereerst denk ik dat de constatering is dat uw commissie best wel enthousiast is geworden naar aanleiding van de sonderende behandeling en de wijzigingen die zijn doorgevoerd nu, wijzigingen in de doelenboom, in de oplegbrief, wijzigingen met de nota van wijzigingen, wijzigingen in het beleidskader zelf. U gaf daar

ook wel met zijn allen best wel, ieder op uw eigen manier, duiding van complimenten. Die complimenten, die wil ik eigenlijk heel graag doorgeven aan de mensen die dat ook voor elkaar getoverd hebben. Die zitten voor een deel hier naast mij, die zitten voor een deel daarachter op de bank, maar ook voor een deel nog gewoon ergens in dit gebouw naar het scherm te kijken. Complimenten zijn echt voor hen. Eens even kijken. Ja, smileys van de PVV. De Partij voor de Dieren was hoopvol. LOKAAL-LIMBURG zag dat het goed was. Nou ja, laat ik het zo zeggen, die kunnen wij in onze zak steken.

De voorzitter: De heer Van den Beucken, u had een vraag voor de Gedeputeerde.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, voorzitter, ik moet altijd uitkijken dat ik ook weer niet te positief ben over niet alleen het proces, maar ook de inhoud. Ja, uiteraard, ik ben het volledig met u eens. We zijn best wel gecharmeerd, in ieder geval minimaal van de nota van wijzigingen, maar daar zit wel 80% in opgeslagen. Dus wij zijn wel positief, maar ik maak even een kanttekening, dat het niet helemaal ... U weet wel.

De voorzitter: Had u ook nog een vraag voor de Gedeputeerde? U had alleen een opmerking.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Die opmerking heeft u meegekregen. Dat was de vraag. Ja.

De voorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, ik heb wel een vraag inderdaad aan de Gedeputeerde, welke smiley hij dan positief vond, of dat de vragende smiley is of de lachende smiley.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nou, ik moet zeggen dat ik van de meeste smileys doorgaans wel heel positieve gevoelens krijg, mijnheer Van Bijnen. Eens even kijken. U heeft over een aantal onderwerpen wat gezegd. Ik denk dat u allemaal volgens mij iets gezegd heeft over het belang van het aanpakken van armoede. Volgens mij heeft u ook allemaal uitgestraald dat het u eigenlijk allemaal niet snel genoeg gaat. Heel eerlijk gezegd, ik deel dat van harte met u. Het gaat me ook zelf echt heel erg aan het hart, om te zien dat mensen en jongeren in deze provincie met honger naar school gaan, dat mensen hun rekeningen niet kunnen betalen. Ja. Uiteindelijk; dit kader is er volgens mij voor een groot deel ook voor om te zorgen dat we die problematiek ook kunnen oplossen, want armoede is vaak de onderlegger van een heel groot deel van de problemen: laaggeletterdheid, slechte gezondheid. Dat zit daar echt gewoon onder. Ja, we kunnen het ons eigenlijk niet veroorloven in deze provincie om dat te laten voortbestaan. Daarom is ooit die Limburg-factor er natuurlijk gekomen. Tegelijkertijd constateren we ook dat het echt een aanpak is van een lange adem en dat dat niet van vandaag op morgen gerealiseerd is. De verwachtingen die we met elkaar daarvan hebben moeten ook realistisch zijn. Hoezeer we dat met zijn allen ook willen en hoezeer mij dat ook aan het hart gaat, we moeten ons ook beseffen dat wij van heel veel partijen afhankelijk zijn willen we dit probleem kunnen oplossen. Dat betekent van de gemeenten en volgens mij hebben een aantal van u daar iets over gezegd, van een heleboel maatschappelijke organisaties, zeker ook van de Rijksoverheid, zeker ook van partijen als zorgverzekeraars, die daar financieel ook een bijdrage aan zouden kunnen leveren. We doen dit als Provincie zeker niet alleen. Alleen los je dit probleem ook niet op in dat vacuüm. Met de middelen die wij vanuit dit beleidskader daarvoor ter beschikking stellen moeten wij ons realiseren dat als andere partijen dat niet gaan doen, we dat dan ook niet gaan halen en dat we

die andere partijen ook daar keihard voor nodig gaan hebben. Dat is ook de inzet en ook de rol van de Provincie, om te kijken of wij die partijen met elkaar kunnen verbinden om uiteindelijk tot een eenduidige aanpak te komen als het gaat over armoede, als het gaat over laaggeletterdheid, als het gaat over gemeenschapszin, alle doelen van dit kader en ook zeker specifiek in de wijkenaanpak, want ja, alleen ga je misschien wel wat sneller, maar samen kom je echt verder. Dat is echt de overtuiging die we daarbij hebben. Ja, uiteindelijk zullen we ook moeten monitoren welke effecten dat zijn. We doen dat al via effectmetingen. Er is er eentje klaar van de afgelopen periode. Volgens mij in 2025 ... Ja, hier kan ik hem omhoog houden. Ja, dat is wel leuk. Dat is de Rapportage nulmeting: Sociale Agenda Provincie Limburg 2018. In 2022 is er volgens mij een tweede gekomen. In 2025 willen we een nieuwe effectmeting gaan doen. Dus dat is denk ik ook goed. Ja. Natuurlijk is het ook zo dat armoede niet alleen maar vanuit dit kader wordt opgelost. Volgens mij zei LOKAAL-LIMBURG dat. Dat heeft ook een relatie met mobiliteit, met energie en met economie, want uiteindelijk zei iemand: 'Uiteindelijk is werk ook de manier om uit armoede te komen.' Straks gaat u over het beleidskader Economie natuurlijk spreken. Ja, dat draagt daar allemaal aan bij. Dat gebeurt niet in een vacuüm alleen vanuit dit kader. Hoe gaan we dat dan doen? Ja, er zijn nogal wat uitdagingen, maar we doen het onder andere met fondsen: Oranjefonds, Kansfonds, VSB-fonds. Eén van de ideeën zou zijn om te kijken van: kun je... Dat zou complementair zijn aan dat wat de gemeente doet, hè? De gemeente is vaak bezig met vroegsignalering, regelen van de uitkering, proberen armoede te bestrijden. Maar ook gewoon kijken: hoe los je nou armoede op? Dat betekent ook vaak dat je gewoon de schulden van mensen van de schouders af kan halen. Op het moment dat je dat zou kunnen doen door middel van een fonds, dan kun je ook echt impact maken in plaats van alleen de reddingsboei gooien en iemand laten drijven. Iemand op het droge halen en vervolgens dan echt een perspectief geven, dat hopen we met fondsen te kunnen doen. De realiteit is: dat kunnen wij niet als Provincie helemaal ook zelf en alleen, want zoveel geld hebben we ook niet in dit kader. Dat beseft u zich maar al te goed, denk ik. Ja, bereiken we dan de juiste mensen? Dat is altijd de uitdaging daarvan. Bereik je altijd iedereen? De hoop is volgens mij van u allen dat we zoveel mogelijk mensen bereiken. We zullen er ook alles wat binnen onze macht ligt aan doen om zoveel mogelijk mensen te bereiken daar waar we dat kunnen. Dat wat betreft armoede, voorzitter. Dan ga ik door naar de aanpak van laaggeletterdheid. Ja, onze MO's doen dat nu ook voor een deel, hè? Dus we zijn daar bij Cubiss mee bezig en bij Stichting ABC. Gaan we die betrekken bij opstellen van het aanvalsplan? Zeker. Gaan we dat ook doen met gemeenten? Ja. De keuze van de doelgroep ... Volgens mij was dat de vraag van mevrouw Wolters. Eerst 0 tot 4 jaar. Natuurlijk, taalontwikkeling is iets wat je in je jongste jaren ... Dat je dan het beste je taal ontwikkelt. Tussen de 0 en 2 jaar treedt de meeste taalontwikkeling bij mensen op. We realiseren ons wel dat als je daarna niks meer doet; dat dat uiteindelijk niet tot het resultaat komt wat je wil. Dat betekent dus ook dat je voor die andere doelgroepen ... Dat is volgens mij de vraag die mevrouw Wolters stelde: 'Ga je ook voor die andere doelgroepen wat doen?' Ja, dat zou als het goed is moeten landen in dat aanvalsplan. Even kijken. Dan heeft u iets gezegd ... Dan gaat het over de jeugd. Volgens mij was het mevrouw Absil die iets zei over jeugdwerk en de intrinsieke waarde daarvan. Volgens mij was er aan de overkant iemand die iets zei over de waarde van de scouting. Mevrouw Wolters. Ja. Die zeiden daar iets over. Die intrinsieke waarde is er natuurlijk. We moeten dus ook uitkijken dat we met al te veel regeldruk allerlei dingen van partijen gaan vragen. Tegelijkertijd dragen vaak die partijen ook met elkaar bij aan de doelstellingen die wij ook met elkaar in dit kader beogen. Wat wij eigenlijk gaan doen is: wij gaan ook uitvragen op welke wijze de MO's denken zelf te kunnen bijdragen aan en met die partijen ook kijken: hoe kunnen we daar nou nog een betere, een gemeenschappelijkere aanpak van maken? Even kijken.

De voorzitter: Mevrouw Absil heeft een vraag.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, ik wil daar graag op doorvragen. Dit is wat mij betreft wel een cruciaal punt. Ik snap wat u zegt, maar we zouden kunnen doorslaan in: u moet zich als MO aan alle vijf de richtingen committeren die wij als doelen stellen. Dan is het een gemiste kans. Dus fijn als u zegt: wij gaan uitvragen waar zij al een bijdrage aan leveren. Waar ik niet in terecht wil komen is dat wij gaan afvinken. Niet alleen bij de MO's, maar überhaupt. De aanpak bijvoorbeeld van overgewicht. Daar staan zaken bij. Sport. Sluiten wij voldoende aan bij dat wat er al is? Als in de ene gemeente een andere partner is gevonden en dat werkt goed, kunnen we dat laten bestaan? Dus in hoeverre gaan wij dwingend opleggen of in hoeverre sluiten wij aan bij wat er al is?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Volgens mij hoorde ik daar ook nog iets over ouderen bij de KBO. Die doen dat natuurlijk ook uit zichzelf al als het gaat over eenzaamheid en sociale cohesie. Dat zijn uit zichzelf al hele belangrijke dingen, die hier al bij aansluiten. Volgens mij moeten we ook niet een soort van vinklijstjes maken, want dat is eigenlijk waar u bang voor bent, dat alle MO's aan alle vijf grote doelstellingen van dit kader die bijdrage moeten leveren. Anders hebben we eigenlijk niet 27 MO's, maar dan hebben we er eigenlijk maar één, maar dan financieren we dat middels 27 stromen. Dat is misschien ook niet per se de bedoeling. Maar het is wel zo dat we gaan kijken: hoe kunnen we dat nou ook doen? **Die evaluatie gaan we doorlopen en op basis daarvan kijken we en informeren we u als Staten ook over hoe we u meenemen in dat proces.** Even kijken. Heb ik dan alles over de MO's gezegd? **Nee. Volgens mij wilde u ook geïnformeerd worden over hoe die planning eruitziet. Ik denk dat we dat wel gewoon kunnen toezeggen, dat we u – volgens mij zoals collega Kuntzelaers dat ook heeft toegezegd – daar een doorkijkje van gaan geven.** Dan heeft u daar een beetje een beeld bij, bij hoe dat proces gaat lopen. Even kijken. Ja. U heeft allerlei zaken ook gezegd over de wijkaanpak. Ja, vergeeft u mij als ik een samenvatting van wat u allemaal gezegd heeft een beetje ga maken. Ik denk dat mevrouw Jenneskens het nog het beste verwoordde.

De voorzitter: Ik ga u nog heel even onderbreken, want de heer Van Bommel heeft een vraag voor u.

De heer Van Bommel (BBB): U had het net over de MO's. Ik had ook in mijn bijdrage gevraagd naar het gebeuren van Burgerkracht ten opzichte van de MO's. Zou de Gedeputeerde daar nog iets over kunnen zeggen, alstublieft?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, die had ik op mijn blaadje bij een soort van apart kopje opgeschreven. Maar ik doe hem graag nu. De situatie van de MO's, Burgerkracht en ook Cubiss, is een situatie, eigenlijk een bestaande situatie uit het verleden, dat al die partijen structurele middelen ontvangen. Dat kader, dat is vastgesteld door de vorige Staten, loopt nog tot en met het einde van dit jaar door. Wat u heeft kunnen lezen in de oplegbrief en ook in het Statenvoorstel is dat we integraal die maatschappelijke basisinfrastructuur gaan evalueren en de nieuwe regeling in die zin ook gaan bekijken. Burgerkracht was in het verleden het Huis van de Zorg. Dat kwam op die manier tot stand en heeft ook in die zin een belangrijke rol gespeeld daar in het verleden. Dat is waarom we daar nu staan. Of dat in de toekomst ook zo gaat zijn, moeten we met elkaar op een goede manier evalueren, om te kijken of we daar kunnen komen. Ja, ik zie ook dat 27 MO's, die wel op een andere manier worden vormgegeven en vaak ook met vrijwilligers worden gedraaid. Cubiss en Burgerkracht; daar zitten ook de nodige professionals, die daar aan het werk zijn. Maar we zullen dat scherp gaan doen. **Daar nemen we ook uw commissie en de Staten als geheel ook in mee.** Even kijken. Dan heb ik die in ieder geval wel gehad. Jeugd heb ik gehad. Bij de wijken was ik volgens mij aangekomen. Toen

was ik begonnen met mevrouw Jenneskens complimenten te geven. Als ik het goed samenvat, wat u hier zegt, is het dat we scherpe keuzes moeten maken. Volgens mij hoor ik iedereen dat zeggen. Tegelijkertijd hoor ik ook uw Staten zeggen: 'Ja, we moeten ook uitkijken voor het waterbedeffect.' Dat ben ik met u eens, want als u ergens iets oplost en op de andere plekken wordt het groter, dan hebben we niks gewonnen. En we moeten ervoor zorgen dat uiteindelijk er ook een goede balans ook is. Volgens mij zei de heer Van Bommel dat, de Noord/Zuid-balans in de provincie. Dat is ook de reden waarom we gekomen zijn bij minimaal vijf. Dat is de reden die in ieder geval wij daarvoor hadden. Ja, als je sec keihard naar de cijfers gaat kijken, kom je waarschijnlijk bij een aantal wijken met name in Zuid-Limburg uit, maar ja, leer mij uw Staten kennen. U vindt het belang van de spreiding in deze provincie ook goed. Dus daarom zijn we bij minimaal vijf gekomen. Dat betekent ook dat je daarnaast ook iets voor dorpen moet gaan doen. Dat doen we deels via de generieke lijn, maar ook via die aanpak, juist hier. Dat is ook van belang. Daar gaan we een aantal zaken voor doen. Dan gaan we aansluiten bij BZK. Daar komen ook die tien dorpen vandaan. Dan ga je het hebben over de Town Deals. Maar daar komen ook de initiatieven van mevrouw Absil, juist de initiatieven van onderop, in terug. Dat is een beetje de balans die we hebben proberen aan te brengen tussen de steden en de dorpen: scherp kiezen voor die wijkaanpak en vooral niet te veel, minimaal vijf, en tegelijkertijd ook zorgen dat op iedere plek burgers die met initiatieven komen, organisaties die met initiatieven komen ook laagdrempelig ergens bij terecht kunnen.

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Op dit punt wil ik graag een nadere duiding, temeer omdat in het kader 'Leefbare steden en dorpen' is gekozen voor een drietrapsraket, zou ik kunnen zeggen, waar juist die individuele vragen van onderop, van initiatieven, **tuzu's [05.15.10]**, Zorghuis Ysselsteyn, die qua hardware daar zouden passen, maar qua software hier ... Toch lees ik overal in de criteria dat het gebiedsgericht moet zijn of waar de nood het hoogst is, terwijl dat soort samen-zorginitiatieven per definitie... Ja, je wil de hoge nood voorkomen, de hoge nood op eenzaamheid, mensen die langer thuis moeten blijven wonen. Dus ik kan nog steeds niet goed uit dit kader halen hoe we die individuele aanvragen toch kunnen honoreren op basis van de criteria die u stelt. Het zou volgens mij helpen, juist ook omdat u zegt 'we gaan als GS dit gezamenlijk oppakken, we hebben wel een scheiding hardware/software', als u een gelijklopende trap zou maken. U kiest voor 'het blijft gebiedsgericht, dorpsgericht en stedelijk', terwijl daar juist echt van onderop initiatieven een aparte categorie vormen. Ik denk dat het zou helpen als dat in dit kader ook komt en dat daar tegelijkertijd geld aan gelabeld wordt, zodat we ook weten met elkaar: waar zeggen we nu 'ja' tegen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, ik was even aan het zoeken. Ik was in de veronderstelling dat het er stond en het staat er ook gewoon. Gaat u op pagina 33 bij 'wat gaan we doen?', tweede bullet kijken. Dan lees ik hem maar gewoon even voor: 'We zetten ons samen met partners in om burgerinitiatieven verder op weg te helpen en bestaande goede initiatieven voort te zetten. We vervullen daarbij de rol als verbinder, facilitator. Goede initiatieven geven we een podium. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid om in samenwerking met sociale fondsen middels gebundelde financiële inzet meer impact te creëren voor lokale bottom-upinitiatieven.' Eén van die fondsen is bijvoorbeeld het VSB-fonds. Het VSB-fonds faciliteert en financiert ook juist dit soort kleinschalige initiatieven en doet dat ook in combinatie tussen de fysieke investering en de maatschappelijke activiteiten die er daarnaast plaatsvinden. Dus dat gaan we daar zeker doen.

De voorzitter: Mevrouw Absil, een vervolgvraag.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, het lijkt erop, als ik het lees ... Ik heb dat stuk uiteraard ook gelezen. Dan lijkt dat te horen binnen die gebiedsgerichte aanpakken. Die hebben we maar tien. Dat zou willen zeggen, zoals ik het geïnterpreteerd heb 'als je niet bij die tien hoort, heb je dus pech als bottom-up of individueel initiatief'.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nee. Nee, nee, nee, nee, nee. Nee, want daarnaast ... Dat leest u volgens mij bij die voorlaatste bullet en daar gaan die tien wijken over. 'We bezien kansen en mogelijkheden die het Rijk biedt met de aanpak van de Town Deals.' Daar komen die tien vandaan. Dus daar zit die erin. Op die manier zit die erin. Ja? Even kijken. Ja. Meer blauw op straat en de politie betrekken bij de aanpak. Hebben wij als Provincie daar bevoegdheden over? Nee. Heeft de gouverneur samen met burgemeesters dit signaal al meerdere keren in Den Haag afgegeven? Ja. Iedere gelegenheid die ik zou kunnen aangrijpen om daar een pleidooi voor te houden, mijnheer Blijlevens, mijnheer Van Bijnen, om meer politie in Limburg te krijgen, ondersteun ik van harte. Als het dan gaat specifiek om de vraag van de heer Van Bijnen, de politie betrekken bij de wijkanaanpak; u heeft volgens mij vorige week in die sessie nadrukkelijk gezien wat het belang is van het op tijd betrekken. Dat is één van de lessen van Rotterdam-Zuid, waarbij de politie in eerste instantie niet was betrokken, maar pas na een jaar of twee. In Heerlen-Noord is men daar meteen mee begonnen. Uiteindelijk moet je kijken naar de lokale situatie, wat er nodig is, maar de politie is net zo goed een belangrijke partner, juist ook in zo'n programma als het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Volgens mij zei iemand anders dat ook: dat is ook wel de systematiek waarop we dat willen gaan doen. Dat is ook in het hele land ... Het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid is geen blauwdruk. Overall in het land is dat anders. Ja, sorry voor de woordspeling. Maar dat is wel de aanpak. Er staan nu een aantal criteria toegevoegd die gaan over: doen partijen mee, zijn ze bereid om te cofinancieren? Zijn ze bereid om iets extra's te doen boven op het reguliere werk? Dat zijn natuurlijk de criteria die ertoe leiden dat als je iets geselecteerd hebt op basis van de leefbaarheidsbarometer, de inhoudelijke criteria daar waar de problemen het grootst zijn; om ervoor te zorgen dat een aanpak ook succesvol wordt. Op basis ... Je gaat natuurlijk kijken naar de leefbaarheidsbarometer van: waar moet je dat dan gaan doen? Maar vervolgens ga je ook kijken: ja, als een gemeente echt geen zin heeft om mee te werken, dan heeft het ook geen zin. Of als een coöperatie zegt van: 'We doen daar niet aan mee.' Even kijken. Even kijken. Heb ik dan dit gehad? Ja. Op sport kom ik dan en de relatie tussen sport en toerisme. Vanuit dit kader doen we dat via evenementen. Als u dit kader ook vaststelt, dan scheurt u ook daar het geld voor de evenementen voor dit jaar ook meteen mee af. Ja, die evenementen moeten ... Zowel de kleinschalige evenementen alsook de grote evenementen hebben natuurlijk ook die toeristische functie, bijvoorbeeld een Amstel Gold Race, wat ervoor zorgt dat er ook heel veel aantrekkingskracht is. Ik denk dat mevrouw Koopman en ook misschien een aantal anderen die daarover spraken terecht constateren dat toerisme natuurlijk in eerste instantie vanuit ook andere kaders ook ingevuld zou moeten worden, te beginnen bij het beleidskader dat hierna komt, zou ik zeggen. Even kijken. Maar daar zijn zeker verbindingen te leggen. Dat is volgens mij de vraag. De PVV vraagt naar de concrete plannen van de sporttakplatforms. Die zou die graag nu willen zien. Ik snap dat hij dat wil, maar dat gaat niet, want de systematiek is eigenlijk zo dat wij een kader vaststellen. Op basis daarvan maken we een regeling. Op basis daarvan gaan de platforms een werkplan maken. Dat betekent gewoon dat ze pas volgens mij voor 1 oktober uiteindelijk hier bij dit Provinciehuis binnen moeten zijn. Tegen die tijd zijn die werkplannen natuurlijk beschikbaar.

De voorzitter: De heer Van Bijnen, u heeft een vraag voor de Gedeputeerde.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, meteen een vraag. Logisch. Als u het zo uitlegt, klinkt dat heel logisch. Dan zouden we wel de toezegging willen hebben dat die plannen dan ook richting de Staten komen, dus dat we ook zien hoe dan in die plannen is verwerkt hoe we die Limburgers die nu heel ongezond zijn, die nog niet sporten, gaan bereiken. Anders blijven we jarenlang doorgaan, blijven we... De volgende periode lezen we weer dat er nog steeds veel Limburgers niet sporten, ongezonder zijn. Ik zou nu echt concreet willen zien hoe die sporttakplatforms als aanjager gaan bereiken dat ze die mensen gaan bereiken. Dat ze zelf sporten en dat topsport daar ook aan de orde is, dat begrijpen wel. Die mensen sporten al. Maar het gaat nu om: hoe gaan ze die mensen bereiken die nog niet sporten? Hoe gaan ze die aanjagen om te gaan sporten? We willen graag een toezegging dat dat in die plannen naar voren komt.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, zij gaan natuurlijk over het maken van die plannen. Ik heb wel goed nieuws voor u. Ik heb vanmorgen begrepen dat de sporttakplatforms u gaan uitnodigen. Dan kunnen ze het u zelf toelichten. Dat is wat ze kunnen gaan doen. Volgens mij was het mevrouw Jetten, die had het over een kennis- en netwerkdag organiseren specifiek. Ja, daarvan hebben we gemeend dat we dat zelf gaan doen, want als we dat veertien keer gaan doen; dat is misschien minder effectief dan wanneer wij het gewoon als Provincie gaan doen. Het idee daarbij is dat we bijvoorbeeld de sporttakplatforms in contact brengen ook met de ambtenaren uit het sociale domein van de gemeenten, ook in contact brengen met allerlei andere partijen. **Dat willen we gewoon als Provincie zelf gaan organiseren.** Ik kijk eventjes naar rechts. **Volgens mij zitten we ergens in mei of zo, dat we dat gepland hebben, om die verbinding met elkaar te leggen.** Mevrouw Jetten stelde ook de concrete vraag over het Volwassenenfonds Sport & Cultuur. De financiering is via één weg geregeld. Dat betekent wel dat ook collega Kuntzelaers daar nog iets van moet vinden, want dat gaat over de inhoud. Maar de financiering hebben wij eenmalig gedaan voor het opstarten van het fonds. Daarmee zijn het dus ook geen structurele middelen. Maar ja, we zullen in de toekomst moeten bezien... Dat was één van de opdrachten die we hebben meegegeven: zorg ook structureel zelf voor het inbrengen van middelen, net zo goed als het Jeugdfonds dat bijvoorbeeld ook doet. Die zoeken ook sponsors, bijvoorbeeld via de gemeenten, om financiële bijdragen. Dus wij hebben die € 3 ton beschikt voor het opstarten, met de bedoeling om op eigen benen te gaan staan. Dat is in eerste instantie waar we nu staan. Even kijken. Dan ... Mevrouw Smeets had het over obesitas en gezondheid. Ik denk dat het belang van sport daarvoor nadrukkelijk ook in dit kader staat, als het gaat over vitaliteit en meer bewegen. We werken met de Gezonde Basisschool, projecten als Keigezond. Dus dat zit in de volle breedte in dit kader, niet als een specifiek iets. Dat zou ik ook willen afraden, want anders zijn we dadelijk voor iedere aandoening een apart aanvalsplan aan het maken. Volgens mij zijn we vooral bezig met het bevorderen van gezondheid vanuit dit kader. Ja. Gezondheid gaat ook over niet met een lege maag naar school gaan. Ik zou ook bijna zeggen in de richting van koekie en mevrouw Jetten: niet met een lege maag naar de Veldekezaal. Maar ja, ik begrijp die wens en ik begrijp die ambitie. Ik zie ook dat alle regelingen daar nog niet per se op gericht zijn. Ik wil er een beetje voor waken dat we de indruk wekken dat we als Provincie dat ook allemaal kunnen gaan doen. Wat we wel gedaan hebben is in het gesprek met de Gezonde Basisschool, dat we gehad hebben, de motie Jenneskens zoals die is ingediend, die daar ook om vraagt ... Eigenlijk heeft u gevraagd: kijk hoe ver u kan komen. Dat hebben we nadrukkelijk ook aan hen meegegeven, evenals kijken: hoe kun je nou die aanpak van de Gezonde Basisschool structureel inbedden? Daar worden nu ook gesprekken gevoerd met bijvoorbeeld Jongeren op Gezond Gewicht, wat een Rijksprogramma is, waar je dat dan zou kunnen onderbrengen. Dat is nog allemaal niet beklonken, maar dat is een gedachtegoed waar het dan op kan gaan. De heer Van Bommel had het volgens mij over de kennis

van voedsel. Dat zit bij collega Kuntzelaers in het landbouwkader, dus daar kunt u het straks nog over hebben. Maar natuurlijk helpt... Dat zit ook in de aanpak van de Gezonde Basisschool. Kennis over gezonde voeding helpt natuurlijk heel erg, dat je weet waarom je dit doet en waarom je gezond moet eten. Welk voedsel is dan ook gezond? Mijn collega Kuntzelaers is daar ook nog een keer extra vanuit zijn programma mee bezig. Even kijken. Dan heb ik dit gehad. Dan heb ik sport gehad. Even kijken. Ja, hoeveel Gezonde Basisscholen...

De voorzitter: Heel even. Mevrouw Koopman had nog een vraag hierover.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, dank u wel. Ja, u geeft heel mooi inderdaad de Gezonde Basisschool van de Toekomst aan, maar daarbij weet u ook dat dat niet dekkend is, dat niet alle scholen meedoen, en dat daar dus nog steeds hiaten zitten, ook in die Rijksregeling, die 30%-regeling die we net noemden. Is er ook misschien besproken of is er een mogelijkheid om te spreken over bijvoorbeeld zo'n initiatief als Boterhamsters, om dus die hiaten te ondervangen? Het is niet dat wij als Provincie ... Ik zie niet de rol dat wij als Provincie dat moeten financieren, maar ik zie wel dat we het kunnen initiëren. Ziet u daar mogelijkheden?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, wat we in het gesprek met De Gezonde Basisschool hebben gedaan is: de motie Jenneskens ... 'Kijk nou hoe je dat in den brede zou kunnen uitvoeren.' Maar dan zijn zij die organisatie die die verkenning voor ons even gaan doen. Dan kijk je ook in de breedte naar het hele veld. Daar komt ook iets als een verlengde schooldag bijvoorbeeld... Die zit daar ook aan vast. Kijken welke instrumenten je bij elkaar kan doen om zover mogelijk te komen. Ik herken heel erg ... Ja, als je niet bij ... Volgens mij was het de heer Van Bijnen die het vroeg. 'Hoeveel hebben we er nu?' We zitten u aan 30. Dat betekent dat we het doel van de afgelopen periode gehaald hebben. De ambitie ligt nu hoger. Maar ja, dat betekent nog steeds dat als je niet die 30% bijvoorbeeld... Kinderen die daaraan voldoen... Dat betekent wel dat als 20% met honger naar school gaat; ja, die heb je dan nergens. Dat gaat aan het hart. Dat gaat u aan het hart, dat gaat mij aan het hart. Maar we zijn ook op zoek naar de regelingen die dat wel voor elkaar kunnen krijgen.

De voorzitter: Mevrouw Koopman, u had een vervolgvraag.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja. Niet alle basisscholen doen dus mee, dat weten we, aan de regeling Gezonde Basisschool van de Toekomst. Als deze nu worden ingezet als de initiator voor het opvangen van het hiaat, dan hebben we nog steeds een hiaat. Er zijn nog steeds scholen die niet meedoen. Maar het initiatief Boterhamsters bijvoorbeeld, dat zou dus op een andere manier opgepakt kunnen worden. Ziet u mogelijkheden om dit in het hiaat te laten oppakken?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, misschien dat ik me wat ongelukkig heb uitgedrukt. Het is niet zo dat dan de oplossing voor dat wat u schetst per se de Gezonde Basisschool moet zijn. We hebben alleen gevraagd aan de mensen die er daar nu zijn, die kwartiermakers, om dat te gaan uitzoeken in de volle breedte. Wij hopen dat dat uiteindelijk zijn effect gaat hebben. Dat is de situatie zoals die is. We streven daarnaast in dit kader naar gewoon 45 Gezonde Basisscholen en het liefst structureel. Hopelijk uiteindelijk ook met Rijksfinanciering.

De voorzitter: Mijnheer Van Bijnen, u had ook nog een vraag?

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, ik had een vraag inderdaad, u gaf dertig scholen aan. De website geeft zelf twaalf aan. U kunt daar waarschijnlijk zelf niet veel aan doen. Misschien is het dan ook een idee om de Gezonde Basisschool van de Toekomst mee te geven dat ze hun website aan een update onderwerpen. Er staan er nu twaalf op.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, nu moet ik u iets bekennen. Wij hadden gehoopt dit nieuwtje op een ander moment te kunnen brengen. Dat een beetje met een mooi ronkend persbericht. Ik kijk even naar de heer Hensels. Maar op dit moment zijn het er echt dertig, mijnheer Van Bijnen.

De voorzitter: Mevrouw Koopman, u had nog een vraag voor de Gedeputeerde.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, daar komt de Boterhamster weer. Mocht het zo zijn dat het hiaat niet gevuld gaat worden, kan de Gedeputeerde toezeggen dat dan een initiatief als Boterhamsters wel opgepakt gaat worden?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nou, wat ik in ieder geval in uw richting kan toezeggen, mevrouw Koopman, is dat we volgens mij met dat initiatief gewoon een keer in gesprek gaan. Dat lijkt me goed. Ja.

De voorzitter: En welke termijn verbindt u daaraan?

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nou, voor de zomer zou dat moeten kunnen lukken, denk ik.

De voorzitter: Dan noteren we dat.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Oké. Even kijken. Dan hebben we denk ik gezondheid gehad. Sport hebben we gehad. Burgerkracht. Jeugd. De relatie met dorpen. Laaggeletterdheid. Ik denk dat ik maar een beetje naar de individuelere opmerkingen ga van de fracties. De individuele opmerkingen; volgens mij zaten er daar een aantal bij, die gingen nog over arbeidsmigratie. Ja, natuurlijk is er een relatie met de andere kaders. De reden dat die in dit kader staat ... Hij staat ook in de andere kaders.

De voorzitter: Er was nog een interruptie van de heer Van Bijnen. Op het vorige punt dan waarschijnlijk.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, zeker op het vorige punt inderdaad. Wel heel jammer dat de Gezonde Basisschool van de Toekomst; dat u dat op een ander moment had willen lanceren. Ik wil er ook niet dan zomaar overheen stappen. Dat moeten we nu dan misschien hier een podium geven. Daar had ik meer vragen over gesteld. Kunt u daar dan ook antwoord op geven? Ik had nog een vraag gesteld over de ouderbijdrage. Er wordt € 1,75 per dag per kind gevraagd. Ik had gevraagd: belemmert dat scholen om deel te nemen. Misschien kunt u toch nu van de gelegenheid gebruikmaken om te vertellen over de Gezonde Basisschool van de Toekomst.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, belemmert dat? Ja, dat is een belemmering, maar dat is geen belemmering die scholen er echt van weerhoudt om het te gaan doen. Het belangrijkste dat scholen

nodig hebben is de wetenschap dat je het niet voor één jaar doet, maar dat je het voor langjarig doet. Het vraagt nogal iets om dat op te zetten binnen je school en dat te organiseren. Dat betekent dat je daar ook je lessen op moet gaan aanpassen en de wijze waarop je ondersteuning in de klas geregeld hebt. Dat betekent ook een financiële bijdrage van ouders. Maar scholen zijn wel bereid om dat gesprek met ouders aan te gaan, alleen als ze dat gaan doen en vervolgens na een jaar valt de financiering weg van een school, dan heb je een probleem. Dus de grootste barrière om meer scholen te kunnen realiseren op dit moment van de Gezonde Basisschool is het organiseren van structurele financiering. Wij als Provincie dragen meestal bij om het te kunnen opzetten en het te kunnen opstarten. Daarna heb je ook vaak de gemeenten die dan kijken: hoe kun je dit structureel inbedden? Er zijn een aantal gemeenten ... Mijn eigen gemeente, Landgraaf, heeft daar een heel grote ambitie in, om dat structureel te kunnen doen. Maar uiteindelijk is het de ambitie om het ook bij het Rijk onder te kunnen brengen. Mijn persoonlijke wens zou zijn uiteindelijk het liefste gewoon uit het reguliere onderwijsbudget. Maar ja, zover zijn we gewoon nog helaas niet, mijnheer Van Bijnen. Ik was bij arbeidsmigratie.

De voorzitter: U had nog een vervolgvraag?

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, nog een vervolgvraag dan inderdaad. U geeft het aan, maar u kunt waarschijnlijk ook van mening zijn, zoals wij: de nood is het hoogste daar waar de mensen inderdaad al in armoede leven, dus hun kinderen geen voeding mee naar school kunnen geven, een lege broodtrommel mee naar school gaat of geen voeding. Die ouders wordt dan gevraagd om die bijdrage. Die kunnen zelf misschien al niet eens meer de rekeningen betalen of die trommel vullen, laat staan die bijdrage inderdaad leveren. Bent u dan niet van mening dat inderdaad de scholen dan een maximale bijdrage zelf moeten gaan leveren of een gemeente? Die ouders kunnen dat helemaal niet betalen, waar het het hardst nodig is. Daarom vraag ik: die belemmering zit natuurlijk daar ook in. Dus daar zijn eigenlijk meer middelen nodig vanuit gemeente of Rijk, om dan meer scholen te laten deelnemen. Dat kunnen we niet aan de ouders zelf vragen, die het niet hebben.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, ik kan me precies voorstellen wat de heer Van Bijnen zegt. Natuurlijk is het opwerpen van die individuele bijdrage ... Ja, dat belemmert natuurlijk. Tegelijkertijd zie ik dat daar waar de nood het hoogste is, in die wijken, juist daar ook die scholen ontstaan. Je ziet meestal ook dat daar dan de gemeenten in ieder geval zeggen: ja, wij willen hier ook aan bijdragen. Sommige gemeenten doen dat ook: een bijdrage leveren daar waar mensen het ook zelf niet kunnen betalen. Dat wil niet zeggen dat het daarmee dan ook structureel in de financiering geborgd is, want dat zou je uiteindelijk vanuit het Rijk eigenlijk in die regelingen willen. Of vanuit gemeentelijke middelen, maar gemeenten hebben daar ook vaak niet de middelen voor om dat te kunnen doen. Dus de oproep zou ook nog steeds zijn, dat blijft ook de inzet van het College, om ook het Rijk te bewegen dat structureel te organiseren. De heer Van Bijnen weet hoe dat moet, denk ik. Even kijken. Dan arbeidsmigratie. Ja, dat staat in dit kader. Dat staat ook in het kader van collega Theuns, 'Leefbare steden en dorpen'. Dat staat ook in het kader over economie straks. De reden dat het hier in staat heeft inderdaad ook met de sociale gevolgen van arbeidsmigratie te maken. Uiteraard zijn er ook andere redenen en andere zaken die je moet aanpakken. De reden dat het hier ook vooral in staat is omdat u via de motie Berghorst gevraagd heeft om een coördinerend portefeuillehouder. Die zit hier tegenover u. Die is ook lid van de werkgroep Internationale Werknemers. We zijn afgelopen week bij elkaar geweest. Ik kan u zeggen dat de betrokkenheid van de diverse gemeenten bij die werkgroep intensiever is geworden. Nu zijn ook alle regio's daarbij betrokken. Wij gaan daar concreet mee aan de slag, om met concrete plannen, kennisdeling; om dat uit te werken. Dat wil ik daar even over

zeggen. Dan ... Even kijken. Het belang van de woningvoorraad voor de wijkenaanpak. Ja, dat klopt, maar daarom is er ook juist die samenwerking met het kader 'Leefbare steden en dorpen'. Ik denk dat daar vorige week iets over gezegd is, over het belang van juist die integrale aanpak. Even kijken. Ik heb hier nog staan: vitale medewerkers. Ja, natuurlijk. Armoede heeft ook behoefte aan vitale medewerkers. Tot slot, mevrouw Jenneskens had het over ongelijk investeren als er ongelijkheid is. Daar ben ik het van harte mee eens.

De voorzitter: Mevrouw Koopman, u had een vraag.

Mevrouw Koopman (VVD): Ja, nog even over de hoogte van middelen voor de heer Maillé als die met een inclusieagenda gaat stoeien.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, het exacte bedrag ken ik even niet, maar bij mijn weten zit het in de orde van grootte van ongeveer € 300.000. Dat komt voort uit het amendement Plusquin. Dat heeft ermee te maken dat de regeling zoals we die hadden opgetuigd voor het amendement Plusquin voor de LHBTI-gemeenschap; dat leidde niet tot een effectieve besteding van het geld. We definiëren dat nu als participatie en inclusie. We hopen dat we in de nieuwe situatie daarvoor kunnen zorgen, dat dat op een effectieve manier terechtkomt bij inclusie. Dan gaat het over mensen met een andere seksuele geaardheid, mensen met een beperking. Dan gaat het over mensen met een andere geloofsovertuiging. Het gaat erover, uiteindelijk, dat we beleid voeren, waarbij iedereen mee kan doen in deze samenleving, om dat mogelijk te kunnen maken. Daarvoor willen we het geld graag inzetten.

De voorzitter: Dank u wel. Ik merkte dat u klaar was met uw eerste termijn, maar ergens in mijn notities dacht ik te bespeuren dat dat eigenlijk nog niet het geval was. Ik zie nog bij mevrouw Smeets, mevrouw Jetten, mevrouw Wolters en mevrouw Jenneskens dat nog een aantal vragen niet beantwoord zijn. De heer Van Bommel zie ik ook nog zijn hand opsteken. Dan maak ik even het ... Die vragen van u zijn beantwoord. Mevrouw Jetten, u had nog ...

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Nee, ik heb nog een aantal vragen open. Ik had nog: hoe wordt gekozen en als het er meer zijn ... De kaasschaafmethode. Ik had nog een vraag over Vastenavondkamp, wat in de begroting staat tot en met '25. Hoe gaan we er daarna mee om? De Donderberg kon ik niet terugvinden in de begroting, dus hoe zit dat? U noemde net vitale medewerkers. Dat ging zo snel en ik was even afgeleid. Een vraag van mij was: was u bereid om met werkgevers en werknemers te kijken of dat vanuit werkgevers gestimuleerd kon worden? Volgens mij stonden die nog open voor mij. Dank u wel.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, die laatste heb ik zojuist beantwoord. Daarbij was mijn antwoord dat we dat ook doen in relatie tot de andere kaders en dat één van mijn collega's dat doet. Ja, de middelen voor de Donderberg zitten erin. Of: voor Vastenavondkamp, die zitten erin. De Donderberg, dan kijk ik heel eventjes. Volgens mij ronden we dat ... Fase 3? Ja, die ronden wij af. Ja, ja, precies.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Vastenavondkamp zit erin tot en met '25. Is het dan afgelopen? Dat is eigenlijk mijn vraag. Daarna ...

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Dan is in ieder geval het besluit dat u in het verleden heeft genomen voor de financiën voor Vastenavondkamp afgelopen. We zijn in gesprek met zowel de gemeente Roermond als met de gemeente Venlo als met een heleboel andere gemeenten om uiteindelijk een selectie te maken welke wijken dat dan zijn. De vraag is: zijn de wijken waar we mee bezig zijn dan klaar of moeten we daarmee doorgaan? Uiteindelijk is het het voorstel om bij de begroting met een voorstel te komen. Hebben we dan al alle vijf de wijken op het niveau op basis van de criteria helemaal geselecteerd? Dat durf ik u hier nu nog niet te zeggen. Het is – en dat heeft u vorige week denk ik in de sessie kunnen horen – best een proces om dat goed aan de voorkant te doen en om te kijken hoe je ook een goede keuze maakt, want ja, als je dit structureel voor tien, vijftien jaar bij wijze van spreken wil gaan doen, dan moet je ook de goede selectie aan de voorkant hebben, met voldoende commitment. Dan heb ik uw vragen allemaal beantwoord, denk ik, of niet?

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja. Ik denk het wel. Ja. Ik vroeg nog: als het wordt overschreden, welke criteria ... Dat blijkt dan later, denk ik. Ja.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Daarvan heb ik zojuist gezegd dat we vooral het belang hebben om scherpe keuzes te maken. Hoe meer je er dan gaat doen, hoe meer je moet kaasschaven. Dat is volgens mij het signaal wat uw commissie niet gegeven heeft.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, precies. Ja. Ja. Oké. En Donderberg, dat vraag ik nog wel na bij de ambtenaren, want ik zie hem niet in de begroting. Ja.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, bij mij blijft een beetje de zorg over van de gemeente Gulpen-Wittem, die als eerste een aanvraag gehonoreerd kreeg voor de stedelijke ontwikkeling. In het stuk nu staan heel erg die criteria voor die samenwerking, commitment van die partners. Ik vroeg eigenlijk nog gewoon heel concreet: is nou die leefbarometer leidend? Wat betekent dat? Als de commitment heel erg groot is op een plek waar misschien de uitdaging wat minder groot is, is dat dan ook in potentie een te selecteren wijk? Daar worstel ik mee. En de vraag die voor mij ook nog niet beantwoord was, was: er zijn allerlei verschillende onderzoeken en inzichten in sportdeelname, cultuurdeelname et cetera. Heel vaak wordt er dan ook wel wat gezegd over de factor armoede, maar ook nog niet. Ik heb bij... Eigenlijk heeft Gedeputeerde Kuntzelaers dit deels ook voor u al toegezegd deze ochtend, maar ik heb best wel de behoefte om even een goed beeld te krijgen – en dat zou ik een heel fijne toezegging vinden ook op dit punt – bij de deelname van kinderen en jongeren aan alle dingen die we al doen, zeker in dit kader. Ik denk dat bijvoorbeeld zo'n Jeugdfonds en al die fondsen met heel veel namen die heel veel op elkaar lijken daar best wel inzicht in hebben. Dus dat was mijn vraag.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Volgens mij stelt u twee vragen. Het antwoord op de eerste vraag zijn wij nog aan het uitzoeken. De worsteling die u heeft, is ook de worsteling die wij in die zin doormaken. Je wilt eigenlijk daar waar het het hardste nodig is dat gaan doen. Ja, die criteria kun je op basis van inhoud... Dan heb je het gewoon echt specifiek over de doelen van het beleidskader. Naar de vijf hoofddoelen ga je kijken. Vervolgens kom je tot de conclusie: ja, maar als er in die

gemeente bij wijze van spreken geen draagvlak is, geen commitment is, geen cofinanciering, partijen die niet deelnemen; ja, hoe effectief gaat het dan zijn? Uiteindelijk hebben we met elkaar ook allemaal afgesproken dat we impact willen maken. Dan zou ook bij wijze van spreken wijk 6 of wijk 7 waar er wel commitment is ook aan bod kunnen komen. Ik zei het daarstraks ook al: deze Provincie wil ook een beetje een spreiding voor elkaar krijgen. Tenzij u zegt: 'U moet er minder dan vijf gaan doen.' Maar dat heb ik u volgens mij ook niet horen zeggen. Dus dat is het antwoord op de eerste vraag. De tweede vraag: terwijl het antwoord op de eerste vraag mij werd ingefluisterd stelde u de tweede vraag. Zou u hem nog even willen herhalen?

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, ik had ook een heel lange aanloop genomen, dus dat is niet erg. Mijn vraag was: vanmorgen heeft Gedeputeerde Kuntzelaers van Cultuur al gezegd dat hij weleens inzichtelijk wil maken hoe het nou zit met deelname van kinderen, jongeren en volwassenen. Dus dat je voorzieningen hebt, of het nou de bieb is of een museum of wat dan ook; je kunt het gratis maken, maar dan nog bereik je een bepaalde doelgroep vaak niet, zie ik heel veel in mijn werk met scholen. Mijn vraag was: als je het hebt over sport, een heleboel andere ambities en ook de samenwerking met zo'n Jeugdfonds, hebben we dan in beeld hoe dat bereik op dit moment is en waar de grote uitdagingen zitten? Ik zou dat wel interessant ook vinden.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Het antwoord dat ambtelijk in ieder geval tot mij komt is: dat kunnen we uitzoeken. Ik ben laatst zelf in gesprek geweest met het Jeugdfonds Sport & Cultuur. Mijn beeld daarvan was dat zij in ieder geval hun eigen bereik goed in beeld hebben. Dat neemt ook steeds verder toe. Dat is aan de ene kant hartstikke goed, want dat betekent dat ze veel bereik hebben. Het nadeel is dat er ook steeds meer mensen zijn die het nodig hebben. Dan is het altijd de vraag: **bereik je dan nog iedereen die het wel nodig heeft? Ja, ik denk dat we dat gewoon voor u moeten gaan uitzoeken.**

Mevrouw Jenneskens (D66): Voorzitter, zou u hem willen vragen of hij daar een mooie toezegging van wil maken?

De voorzitter: Ja, dan stel ik de vraag: is dit een toezegging en kunt u daar een termijn aan verbinden, indien dit een toezegging is.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voor de termijn kijk ik eventjes deze kant op. Wat is haalbaar? Voor de zomer lukt dat? **Q3? Voor Q4 dus.** Oké. Kijk aan. Kijk aan.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Wolters had ook een vraag die niet beantwoord was, toch? Een tweede termijn heeft u ook nog.

Mevrouw Wolters (PvdA): Nee, ik heb nog een vraag. De Gedeputeerde heeft de vraag gedeeltelijk beantwoord, maar toch niet helemaal. Het ging over die samenwerking met de gemeenten. U heeft aangegeven dat in de vervolgstappen in de actieplannen die gemeenten betrokken worden. Maar mijn vraag was specifiek: hoe zijn de gemeenten betrokken bij de totstandkoming van dit kader? Het zijn wel je belangrijkste partners als het gaat om armoedebestrijding en laaggeletterdheid. En hoe voorkom je daarmee ook dat je belangrijke ketenpartners wegtrekt van die gemeente om dingen uit te voeren die in dit kader staan? Dat we niet ... Ja, we komen overal mensen tekort en dat geldt zeer zeker voor die ketenpartners.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, voorzitter, we hebben gepoogd om zoveel mogelijk met alle stakeholders, met alle partijen aan de voorkant te spreken over dit kader. Iedereen heeft ook wel input geleverd. Ambtelijk is men ook aan de slag gegaan om te kijken van: hoe zit dat nou precies? Betekent dat dat alles wat hierin staat overal bij iedereen omarmd wordt? Dat antwoord; dat kan bijna niet. Maar de insteek in ieder geval is dat dat wat we in dat kader gaan doen eigenlijk complementair is aan dat wat de gemeenten doen. Dus gaan wij de taak van de gemeente uitvoeren? Volgens mij is dat niet onze rol. Gaan wij iets doen in de coördinatie, gaan wij iets doen in de lobby, gaan we kijken hoe we een stap verder kunnen zetten? Ja, dat is nadrukkelijk wat we wel van plan zijn. Op die manier proberen we ervoor te zorgen dat ook gemeenten, maar ook andere partijen, een stap verder zetten dan die ze nu al zetten. Vraagt dat iets van partijen? Ja. Maar dat vraagt ook van partijen, net zoals partijen dat van ons vragen, om ook scherp te kiezen.

De voorzitter: Mijnheer Van Bijnen, u had nog een vraag die niet beantwoord was?

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, klopt. Ik zal hem kort herhalen. Het gaat eigenlijk concreet om: we zien weinig echte details in het kader weggelegd. Dus eigenlijk is de vraag: oké, op de uitvoeringsprogramma's; op welke manier hebben wij daar nog een rol in als PS en hoe kunnen we onze controlerende taak nog uitvoeren op het moment dat dit kader is vastgesteld? Ik heb wel iets gelezen over de P&C-cyclus, maar ik hoor graag hoe we nog zelf aan zet zijn in de details en hoe groot de Voorjaarsnota gaat worden, als daar alle details in moeten komen. Dat was ook nog een vraag.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, van dat laatste heb ik nog geen beeld. Volgens mij heb ik in de richting van mevrouw Absil al iets gezegd over een tijdlijn, hoe we dat inzichtelijk kunnen maken, wanneer u betrokken bent. Ja, u kunt sowieso uw controlerende taak uitvoeren, enerzijds via die P&C-cyclus en de documenten die daar plaatsvinden, maar ik heb u zojuist ook gezegd: dat kan ook via de effectmeting bijvoorbeeld. En, laat ik daar nog een belangrijke aan toevoegen, wij gaan ook – daar heeft u zelf ook om gevraagd in de sonderende behandeling – gewoon met u op werkbezoek, zodat u ook ter plekke bij mensen de voortgang kunt volgen. Dus het zijn een aantal elementen, waarbij u gewoon in positie terechtkomt. Zoals collega Kuntzelaers het vanmorgen ook al heeft toegezegd gaan we dat aan u ook verstrekken.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, een vervolgvraag, voorzitter, als dat mag nog. Ja, waar wij mee zitten, dat wil ik hier nu meteen ter tafel leggen, want dat geldt eigenlijk bijna voor elk kader ... Dit kader wordt straks vastgesteld. Uitvoeringsprogramma's beginnen te lopen. Maar dan hebben we helemaal geen zicht op wat ze nu gaan doen. Daar wil ik juist grip op hebben. Wij willen kunnen zeggen hier als Staten: 'Dit is wat we willen dat ze allemaal gaan doen in die uitvoeringsprogramma's.' Niet achteraf gaan kijken van: oh, het gaat toch niet zo goed. Nee, aan de voorkant willen wij zitten, dat we zien: wat moeten ze nu precies gaan doen? Dat zien wij eigenlijk nu niet gebeuren en daar maken wij ons gewoon hele erge zorgen over. Die wil ik hier nu delen met jullie allemaal. Ik hoop dat daar ook deels gezamenlijk de zorgen in zitten. Daarom ook de vraag ... Ik heb liever vooraf dat ik mijn taak fatsoenlijk kan uitvoeren, dan dat ik achteraf moet gaan zeggen: oh ja, nu gaan we bijsturen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, volgens mij herhaalt de heer Van Bijnen eigenlijk de vraag waar ik zojuist een antwoord op gegeven heb. We gaan dat dus in diverse stappen doen. Als u vraagt om op detailniveau te gaan sturen, dan denk ik dat het uiteindelijk ook een bevoegdheid van het College is om ook op details te sturen. Dat is niet volgens mij precies wat u bedoelt, maar als het gaat over het meenemen van u aan de voorkant, over de belangrijke keuzes; ja, dan nemen we u daarin mee.

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, voorzitter. Dit is absoluut dezelfde zorg als die ik ook uitgesproken heb, ook vanochtend. Uw antwoord is: wij komen met die tijdlijn. Ik wil graag aanvullen op wat de heer Van Bijnen zegt: het gaat eigenlijk over juist onze kaderstellende rol. Als wij nu hier 'ja' tegen zeggen, dan hebben wij zo'n brede kaderstellende rol. Dat ben ik niet gewend vanuit de vorige periode. Toen hadden wij meer kaders te stellen en dus ook meer grip op wat wij uitvragen aan u en wat u gaat uitvoeren. Ik zie dat uitdrukkelijk niet als uw taak, maar als onze taak. Dus ik zoek nu toch even naar een verfijning. Het is niet alleen de tijdlijn. Het is niet alleen delen of sonderen. Het is ook gewoon de besluitvormende rol in de verdere kaderstelling. Ik denk ook gewoon hardop, hè? Vanochtend is gezegd: voor de Voorjaarsnota. Maar dan ... Ja, fijner nog zou zijn: met het vaststellen van het kader. Dan kun je met elkaar het erover hebben: vinden wij sonderend voldoende of willen wij bijvoorbeeld het kader 'Maatschappelijke infrastructuur' gewoon zoals de vorige periode zelf ook ter besluitvorming voor hebben? Dat is de zoektocht eigenlijk.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, ik herken die zoektocht wel. Dat is denk ik een beetje met elkaar de zoektocht. Zeker. Zeker. Ja, ik was altijd ... Kaders op hoofdlijnen vond ik altijd heel belangrijk, moet ik u zeggen. Maar ik herken de zoektocht zeker. Het is voor ons ook aftasten: wat vindt u nou die hoofdlijnen en wat vindt u dat nou niet? Dat is ook het gesprek wat we met elkaar vandaag voeren, ook in de sonderende behandeling voeren. We hebben al nadrukkelijk een aantal zaken opgenomen in de oplegbrief over hoe wij als College in ieder geval vanuit dit kader u daarin mee willen nemen. **Ik heb daarstraks eigenlijk van de toezegging die collega Kuntzelaers gedaan heeft, gezegd: dat moeten we volgens mij ook hier gaan doen.** Dan is het met elkaar natuurlijk even aftasten: op welk detailniveau willen we met elkaar de beslissingen nemen en op welke onderwerpen willen we dat doen? Ik denk dat ik daar op basis van deze discussie best een gevoel bij heb gekregen en dat ik ook in die tijdlijn daar een aantal voorstellen in die richting voor kan doen. Maar ja, dat blijft natuurlijk wel het spel dat we met elkaar hebben. Voor hetzelfde geld komen wij met iets bij u terug waarvan u zegt: ja, dat had u gerust zelf kunnen besluiten, dat is niet de bedoeling. Aan de andere kant, we willen ook niet het risico lopen dat we met iets waar u wel iets van had willen vinden niet naar u terugkomen. Dus dat is de zoektocht, waarbij ik denk dat op basis van de discussie zoals we hem hier gehad hebben we daar een gevoel bij gekregen hebben. Daar zullen we ik denk over alle kaders heen eventjes met u over terugkomen.

Mevrouw Absil (CDA): Mag ik dan via de voorzitter vragen om de toezegging van vanochtend en nu van Voorjaarsnota naar behandeling kader te brengen? Of het College dat ook kan toezeggen. Dat zou ons heel erg helpen om op het moment dat we het kader vaststellen ook daarover een keuze te hebben.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, ik hoor wat u zegt, maar ik denk dat ik dat eerst met mijn collega's ga bespreken voordat ik daar een toezegging op geef, want dat betekent nogal wat.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Bommel.

Mevrouw Absil (CDA): Ik had nog wel een vraag.

De voorzitter: Doe maar eerst even, ja.

Mevrouw Absil (CDA): Ik had een vraag over de leefbaarheidscheck. Dat was naar aanleiding van dat ik in de aanpassing van het kader gezien heb dat inclusie, waar wij uiteraard helemaal voor zijn, ook bij topsportevenementen eigenlijk als harde voorwaarde gaat gelden. Zo interpreteren wij het. Mijn vraag was eigenlijk: goh, wat heeft dat nou voor impact op regeldruk en regelgeving, ruimte voor vrijwilligers? Zouden we niet een leefbaarheidscheck kunnen doen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Dat zijn volgens mij twee vragen. Inclusie bij sport. Kijk, de definitie zoals ik hem zojuist gegeven heb is gewoon dat iedereen moet kunnen meedoen. Volgens mij hoeft dat niet een belemmerende factor te zijn. Als het gaat over de leefbaarheidscheck, dan denk ik dat we met elkaar nog even moeten doorspreken wat u daar exact van verwacht. Als u daarmee bedoelt 'moet het dan voldoen aan de criteria zoals we die besproken hebben met elkaar ten aanzien van leefbaarheid, ten aanzien van de kenmerken?', dan is het even de vraag hoe zoiets dan vorm zou moeten krijgen. Mijn indruk is in ieder geval dat alles wat we in dit kader doen op de een of andere manier een relatie heeft met die definitie van leefbaarheid. Het inbouwen van een check ... Ik ben ook eventjes aan het kijken: wat betekent dat dan voor regeldruk et cetera, ook een beetje voor onze eigen organisatie, zeg ik dan maar even. Maar daar moeten we het misschien even met elkaar over hebben.

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Zou u dat in een toezegging kunnen doen, dat dat terugkomt naar deze commissie?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Mevrouw Absil (CDA): Of dat we dat bij het actieplan Vrijwilligers oppakken. Maar in ieder geval dat we afspreken: wanneer gaan we het erover hebben? Wat mij betreft heeft dat een relatie met het actieplan Vrijwilligers en vermindering van regeldruk, juist voor de buitenwereld.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ik denk dat wij gewoon even dadelijk ... **Dat is de toezegging, dat ik dadelijk, na de vergadering, even met u ga praten: wat bedoelt u exact?** Ik heb daar nu heel moeilijk even een beeld bij, om daar toe te zeggen: 'Dat gaan we doen bij het actieplan Vrijwilligers.' Maar ik hoor het graag van u. Ik denk dat die voor nu even te ver gaat. Oh, dat kan ook nog.

De voorzitter: Mijnheer Van Bommel.

De heer Van Bommel (BBB): Ja, ik heb een aantal ... We hebben een aantal vragen gesteld over met name het platteland. Dat zal u niet verbazen als BBB zijnde. Die mis ik eigenlijk een beetje terug in de beantwoording: de dorpen, de kleine kernen. Het wordt door de collega's gelukkig allemaal goed genoemd. De vraagstelling; daarin hebben we het heel veel over armoede en heel veel over de wijken c.q. steden, maar ik mis in de beantwoording van de Gedeputeerde, voorzitter, toch echt wel het stuk: hoe gaan we die kleine kernen, die dorpen aanpakken? Die mis ik erin. En ik had een vraag gesteld over de arbeidsimmigratie: welke rol heeft u daarin? Daar heeft u een stukje over verteld, maar wat is precies uw taak binnen dit kader? Elk kader komt het terug. Niet dat we dadelijk naar elkaar gaan wijzen van: 'Ja, maar dat was die en dat was die.' Dat wil ik voorkomen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, de rol die ik daarin heb is de rol van coördinerend portefeuillehouder, over alle kaders in die zin heen. Dat betekent dat we met de collega's daar uiteindelijk ook samen verantwoordelijk voor zijn. Maar die rol die ik als coördinerend portefeuillehouder heb: ik ben ook lid van de stuurgroep Internationale Werknemers, waar wij met gemeenten, met werkgevers en waarschijnlijk binnenkort ook met werknemersorganisaties het gesprek gaan voeren en ook eigenlijk kijken: welke zaken kunnen we reguleren? Welke moeten we gaan aanpakken? Dat is de rol ten aanzien van arbeidsmigratie die ik in ieder geval heb. Collega Satijn gaat over acquisitie. Collega Theuns gaat over wonen. Uiteindelijk moet dat allemaal integraal onderdeel zijn. Specifiek vanuit dit kader gaan we het natuurlijk over de sociale impact daarvan hebben. Maar het betekent wel dat we moeten zorgen dat ook vanuit alle kaders niet de impact wordt veroorzaakt. Daar werken de collega's ook hard aan. Even kijken.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens, u had nog een vraag voor de Gedeputeerde.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, ik was het heel erg eens met de heer Van Bommel, alhoewel ik getrouwd ben met een Oelderse, dus of Kâssele echt het mooiste is? Nee. Flauw. Maar heel even in dit kader: u bent coördinerend portefeuillehouder en zo is het eigenlijk een beetje in dit kader terechtgekomen, maar de belangrijkste instrumenten die we hebben om er iets aan te doen liggen ver buiten dit kader. Als je het hebt over preek, peen en zweep, dan zoeken wij een beetje vooral ook naar de zweep. Dus mijn vraag is: hoe logisch is het nou om dat als beleidsambitie in dit kader op te nemen, als we ... Met subsidies gaan we hier niet op kunnen sturen. Dus mijn vraag is toch echt wel even naar die reflectie, van: moeten we dat hier doen? Hoe terecht het ook is, hoort het gewoon niet in dit kader en moet dit bijvoorbeeld in een ander kader terugkomen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, naar aanleiding van de motie Berghorst, die is ingediend bij de Algemene Beschouwingen, waarin uw Staten vroeg 'kom met een coördinerend portefeuillehouder', is dat bij mij geland. Het zou ook raar zijn dat in het kader hier dan daar geen aandacht voor zou zijn. Volgens mij is dat ook niet wat mevrouw Jenneskens vraagt. Dat betekent ook dat daar in de andere kaders ook aandacht voor is, maar, als u over specifieke maatregelen wil spreken, moet u daar natuurlijk ook met uw collega's over spreken. Wij doen dat in ieder geval als College ook iedere keer integraal. Dat doen we in de tweede termijn.

De voorzitter: Kijk, dat was dan ook meteen mijn volgende vraag. We zijn nu bij het einde van de ... Nou, dat had ... Ik interpreteerde het eerste vooral als een opmerking, maar misschien dat de

Gedeputeerde ... Dan geef ik de Gedeputeerde nog heel even het woord en komen we dan aan het einde van de eerste termijn.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, ik heb volgens mij de vraag wel al beantwoord in de richting van mevrouw Absil. Als het bijvoorbeeld ging over de kleine initiatieven, dan was er ook specifiek de vraag: welke activiteiten kun je nou doen in de gemeenschapshuizen en de buurtkeuken? Dat zijn bij wijze van spreken allemaal die kleinschalige initiatieven waar u om vraagt, die ook in die beantwoording, zoals die ik die in de richting van mevrouw Absil heb gedaan ... Dat er echt wel de ruimte voor is om daar in te zitten. Ja?

De voorzitter: Dank u wel. Is er behoefte aan een tweede termijn? Ik had begrepen van mevrouw Jenneskens dat er behoefte was aan een tweede termijn. Ik zie nog meer mensen knikken. Dan stel ik voor dat we daar nu mee beginnen. Dan beginnen we weer bij de heer Van Bommel. U heeft twee minuten voor uw tweede termijn.

De heer Van Bommel (BBB): Ik zal het niet zo lang houden. Ja, goed. Ik heb daarstraks dus gezegd; ik was heel blij dat er heel veel woorden stonden over kleine kernen en dorpen. Vervolgens zie je het heel weinig terugkomen in de beantwoording, maar goed, ik ga ervan uit dat dat heel ... Ik had er ongeveer 25 vragen over gesteld, dus dat moet toch een keer goedkomen, denk ik. Maar dan gaan we even naar de steden. Als je op Wikipedia kijkt, dan zijn er in Limburg zeven grote steden die in de problemen zitten. Dan vraag ik me nog steeds af: hoe ga je daar dan in godsnaam vijf uitkiezen en laat je de andere vallen? Als BBB vinden we dat raar. Terwijl er tijdens de commissievergadering heel duidelijk is gezegd: pak niet alles aan. Ik denk: hoe gaan we in godsnaam dat kunnen wegen en daar een heel goede keuze in kunnen maken? Ik denk dat dat heel erg lastig is, om dat te doen. Maar ik denk wel ... Vanuit de BBB vinden we het wel heel belangrijk dat dat heel goed gaat gebeuren. Ik hoop dat wij erin meegenomen worden om dat te doen. Ja, dat was het. Dank je.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, voorzitter. Waar ik in de eerste termijn niet meer aan toekwam is het punt van onze ouderen. Dat misten wij eigenlijk wel, ook in de plaatjes. U laat heel mooi zien bijvoorbeeld de gezondheidseffecten of drankgebruik, andere punten in Limburg. Maar dat zouden we ook voor onze ouderen kunnen doen. Bijvoorbeeld eenzaamheid, waar de dubbele vergrijzing het grootste is. Dus ik zou u willen vragen wat meer expliciete aandacht voor ouderen te willen hebben. Ik zie bijvoorbeeld in de mededeling portefeuillehouder dat de participatieregeling gaat stoppen. Ik zie dat meer bewegen voor ouderen via de sporttakplatforms gaat in de toekomst. Ik zie gelukkig wel een aanpak voor de eenzaamheid. Uiteraard ook voor jongeren, maar expliciet ook voor onze ouderen. Nou, die aandacht wil ik graag bij u terugzien en ook graag uw reflectie daarop zo meteen. Mantelzorgers komt geloof ik één keer voor in het stuk, terwijl dat wel echt de grote uitdaging van de toekomst is, zeker op het platteland, waar die demografische verandering wel echt impact heeft op voorzieningen. Dus dat punt. Ik wilde even de check doen of ik het net goed begrepen heb. Ook de collega van de BBB begon er net over. Eigenlijk is het dus wel degelijk zo opgebouwd dat gebiedsgericht werken gedeeltelijk wijkgericht werken is, gedeeltelijk dorpsgericht werken – om het makkelijk te maken noemen we dat Town Deals, by the way – en we hebben die individuele initiatieven van onderop. Nou, daar ben ik blij mee. Ik denk dat het ons zou helpen, ook om focus te houden, van ‘goh, wat gaan we daar nu mee doen?’, om daar ook een financiële verdeling bij te maken. Zo is dat in het kader ‘Leefbare steden en dorpen’ ook. Dan kan ik me voorstellen dat we voor 5, 5, 5 kiezen, want we hebben € 15 miljoen. Dat is de denkrichting die ik heb. Daar hoor ik ook graag uw reflectie op. Dan nog een compliment, want de vorige keer klaagde ik dat er te weinig aandacht

voor bewegen was in relatie tot sport. Gelukkig zien we dat nu meer terug. Collega Jenneskens heeft dat ook al benoemd. De intrinsieke waarde van sport; heel belangrijk. De vorige keer hadden wij de Sociale Agenda. Nu is dat heel erg verbreed. Je zou bijna denken dat alles om armoede et cetera gaat, maar het gaat wel degelijk bij sport ook om ontmoeting, ontspanning en gewoon in beweging en gezond blijven. Heel belangrijk dat we ons dat ook blijven realiseren. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Koopman niet. De heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, twee sporten en vijf speerpunten. Daar hadden we het zonet allemaal over. Het is denk ik ook goed dat de Gedeputeerde een aantal afhankelijkheden heeft benoemd. Die hadden we in de sonderende sessie ook voorgeschoteld gekregen en daar hadden we over gesproken. Ja, als je kijkt naar de Sociale Agenda en bestaanszekerheid, dan is dat van al die beleidsstukken misschien wel de meest emotionele. Twee emoties komen bij elkaar als ik kijk naar de Limburg-factor. Het ene is dat er nog veel te doen is. Veel moet nog rechtgetrokken worden, rechtgebogen worden. De andere emotie, het andere gevoel daarbij is dat je inderdaad... Daar was ik in de eerste termijn nog niet aan toegekomen. Dat is dat je ook best trots mag zijn op een aantal zaken. Ook de manier waarop we in tegenstelling tot andere Provincies die agenda op de kaart gezet hebben. Dat wilde ik ook nog even gezegd hebben. Dan ga ik even terug naar de COVID-crisis die we gehad hebben. Dat sluit denk ik ook wel een beetje aan bij wat de PVV een half uur geleden gezegd heeft. Als weer zo'n crisis zich voor gaat doen, hoe kunnen we het dan zo inrichten dat bepaalde structuren overeind blijven, zodat je ook het bewegen kunt laten doorgaan? Als op een gegeven moment mensen gestopt zijn met bewegen, dan is het lastig dat weer op gang te krijgen. We hebben daar in een sonderende sessie ook woorden aan gewijd, in de zin van: wat kun je nou leren uit die coronacrisis, uit die COVID-crisis? Goed. Nou kan het dus zijn dat bepaalde interventies van de Provincie niet helpen, niet nodig zijn, omdat maatschappelijke organisaties of de gemeenten zaken oppakken. Daar moet je ook, denk ik, durven loslaten. Maar op veel plekken denk ik dat je verschil kunt maken. Ik denk dat je uiteindelijk niet echt slagvaardig zult zijn met een strategie van duizend bloeiende bloemen, maar ik denk: met 250 stevige zonnebloemen moet het ook goed kunnen komen. Dus wat dat betreft is het denk ik ook wel belangrijk om te beseffen dat het ook wel een levend document is, een levend beleidsstuk wat je in een bepaalde tijd met zijn allen hier opnieuw moet bespreken. Er was ook een discussie over hoe we dan in stelling komen om af en toe een beetje bij te slijpen, als we in termen van potloodslijpen, wat mevrouw Jenneskens aangaf, blijven. Dus je moet op de een of andere manier wel in die stelling komen. Ja, wel goed om te horen dat mijnheer Van Caldenberg, de Gedeputeerde, aangaf daar wel een gevoel bij te hebben. Ik ben wel benieuwd...

De voorzitter: Komt u tot een afronding?

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, helemaal. Dat was juist de afsluiter. Dus hoe dat gevoel dan tot uitdrukking komt in de manier waarop wij dan betrokken blijven in het hele stuk, dat moeten we nog maar afwachten. We hebben daar een zekere mate van vertrouwen in.

De voorzitter: De heer Blijlevens.

De heer Blijlevens (JA21): Dank u wel, voorzitter. Voor JA21 geen tweede termijn.

De voorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, toch nog even terugkomend inderdaad op de beantwoording van de Gedeputeerde. Wij maken ons nog steeds wel redelijk wat zorgen inderdaad, omdat de details niet heel erg ruim in het kader staan. We willen natuurlijk ook niet gaan micromanagen als PS, maar we zouden inderdaad wel meer onze kaderstellende taak willen uitvoeren op heel veel onderwerpen. Ik denk dat u zelf ook in deze commissie hoort welke onderwerpen er dan het meeste leven bij PS. Daar zit bijvoorbeeld ook inderdaad de gebiedsgerichte wijkaanpak in. Er komt een selectie van vijf wijken. Hoe gaat die selectie? Welke rol hebben we nog als PS? Ik hoor ook de BBB het benoemen. Volgens mij leeft het dus hier: kunnen we als PS daar niet een rol in nemen? Wij zijn de volksvertegenwoordiging. U gaat aan de slag met uw selectie en u zou ook kunnen terugkomen met het feit: 'Dit hebben wij geconstateerd. PS, u gaat bepalen waar wij die wijkaanpak gaan uitvoeren.' Dat zou mijn voorstel zijn – mijn collega's kijk ik nu even allemaal aan, zeker ook richting de Gedeputeerde – om hier nu vast te leggen dat we dat zo gaan doen. Dat is eigenlijk meteen een vraag aan de Gedeputeerde, maar ook aan al mijn collega's, om dat zo te gaan oppakken. Ik hoop op een toezegging of in ieder geval op steun van mijn collega's. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Wolters? Geen tweede termijn. Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter, dit is de derde Sociale Agenda. Het heet nu anders. We zitten precies in hetzelfde: meer focus en duidelijker. Maar de focus zit in dit stuk. Mijn oproep aan de Gedeputeerde is: houd die vol. We kunnen niet alles voor iedereen. Laten we daar maar eerlijk over zijn. Dan voorkomen we ook dat we een soort confetti hebben aan initiatieven die we hiermee gaan steunen. Ik sluit me wel heel erg aan bij de PVV. Als D66 en de PVV het eens zijn, dan is het vaak een goed idee. Nee. Dat zeg ik even zelf. Nee, even praktisch. Waar we naar zoeken is...

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens, mevrouw Absil heeft een vraag voor u.

Mevrouw Absil (CDA): Ik heb een vraag inderdaad. U zegt: houd die focus. Nou, daar zijn we het van harte over eens. Dan ga ik ervan uit dat u bedoelt: houd die focus op Sociale Agenda. Dit kader is heel veel breder dan de Sociale Agenda, die u al twee keer heeft vastgesteld. Ik zou ook graag het comfort hebben van mevrouw Jenneskens dat het dus heel wat breder is en dat dit kader dus ook daarmee andere doelgroepen en ook een andere focus juist verdient.

De voorzitter: Mevrouw Jenneskens.

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter. Ik ben dat eens met mijn naamgenoot, al hebben we het maar over sport. Maar wat ik bedoel is dat je bij vraagstukken in het sociaal domein ... Alles zit uiteindelijk in het sociaal domein. Het staat dicht bij mensen. Dan hebben wij een kader wat gaat over het sociaal domein. Dan proberen wij daar toch alles in te doen. Ik denk in dit geval, zeker... Dus als de keuze is 'we gaan voor die wijken in die steden en we gaan voor die aanpak van krachtige kleine kernen', wees daar dan scherp in en maak die criteria helder. Dan weten ook mensen waar het wel over gaat en waar niet. Het meest zonde vind ik altijd als mensen met een supermooi burgerinitiatief komen, er een jaar mee leuren en het uiteindelijk nergens past. Nou, dat delen wij volgens mij ook. Ja. Dus houd die focus. Dat was mijn hele grote oproep. Ik zou in aanvulling ... Ik was net complimenten aan het geven aan de PVV. Dat doe ik ... Nou, daar ga ik verder niks over zeggen. Nee, het punt is... Waar ik het niet helemaal mee eens was ... Laat PS nou die wijken kiezen, maar ik zou wel graag wat meer zicht hebben op of de criteria waarmee die gekozen worden met elkaar bespreken, want daar gaat het volgens mij om en dat is onze kaderstellende rol. Ik had nog ... Als laatste dan toch heel even; wat ik het moeilijkste vind is: er zijn achterstanden. Als je ze niet benoemt betekent dat niet dat ze er niet zijn. We lopen in taal heel erg een soort spiraal af van achterstandswijken,

achterstandsleerlingen, armoede, problemen. Dat helpt eigenlijk niet. Mensen wonen niet in een achterstandswijk. Die wonen in een wijk waar ze trots op zijn. Die zijn fan van MVV et cetera. Dus ik vind eigenlijk het pleidooi uit Heerlen-Noord ... Nou ja, de meeste mensen wonen niet in Heerlen en zijn fan van MVV. Als ze dat wel zijn, wil ik ze wel leren kennen. Nee. Maar mijn pleidooi was – en dan houd ik ook eindelijk eens even mijn mond – van: gebruik nou dat motto van Heerlen-Noord ‘trots als brandstof’. Een wijk is geen achterstandswijk. Er zit veel meer in die saamhorigheid van die mensen. Iedereen is trots op zijn dorp en op zijn wijk. Let ook in de taal heel erg daarop. Dat was hij.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Fischer?

Mevrouw Fischer (50PLUS): Ja, ik wil nog heel eventjes mevrouw Absil bedanken dat ze mij voor was. Dat doet er niet toe. Dan denken we in ieder geval met zijn allen aan de oudjes in onze samenleving. Dat mag best, want die hebben tenslotte ervoor gezorgd dat we het allemaal zo goed hebben. Dus wat dat betreft vind ik dat ze niet vergeten mogen worden en dat ze zeer zeker ... Ja, dat mag hoor. Maar ik denk: ik wacht maar eventjes, want hij hoort me niet. Ik heb het gehad over de senioren die eigenlijk ook een heel groot hoofdstuk daar moeten kunnen krijgen. Ik denk dat dat ook een kwestie is van misschien gedeeltelijk financieren, maar gedeeltelijk ook de skills van de ouderen gebruiken om dan naar de mensen van buiten Nederland, die hier wel leven en alle andere groeperingen die er in Nederland zijn ... Het zou heel fijn zijn als dat bij elkaar kan komen. In onze stad ... Ik dacht dat daar de Provincie geweest is, niet zo lang geleden. In Kerkrade, ja. Dat is hartstikke goed gelukt. Ter lering en vermaak zullen jullie daar geweest zijn. Dit is denk ik een voorbeeld wat navolging verdient. Daar hebben meer dan alleen de oudjes ... Nou ja, oudjes. Kijk, ik bedoel mensen die ouder zijn dan ik. Senioren. Ja, weet ik het. Maar het is lief bedoeld, die naam. Laat ze het goed hebben en laat ze dat ook gedeeltelijk doen met een bedrag wat ze krijgen voor subsidie van de Provincie.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Plusquin? Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Ja, twee opmerkingen. Ook GroenLinks zit nog steeds met die criteria. Meer mensen hebben dat genoemd. Ik hoorde de Gedeputeerde ook zeggen: ja, dat zijn heel scherpe criteria. Maar dat zegt me nog niks. Het laatste wat wij willen is rollen verwisselen. Dagelijks bestuur, controlerend bestuur. Maar we willen inderdaad – en dat wil ik ook erkennen – die kaderstellende rol en die controlerende rol wel heel goed kunnen uitvoeren. Omdat het zo breed is, geeft het ook ons het angstige gevoel: als dit kader eenmaal is vastgesteld ben je de grip kwijt als PS. Dus ook wij zijn daar zoekende in. Vandaar dat ik twee keer op die criteria terug ben gekomen. Dan denk ik: ja, scherpe criteria, dat zegt me ... Daar ben ik het hartstikke mee eens, maar het zegt me niks. Zo zijn er meer dingen in de kaderbeleidsnota's waar wij mee worstelen. Dus dat wil ik heel graag meegeven. Ik denk dat we gezamenlijk moeten zoeken van: hoe gaan we dit nu opzoeken zonder de rollen te verstoren? Dat vind ik ook: GS heeft een andere rol dan PS en PS moet niet in de rol van GS gaan zitten. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, ik wil ook blijven oproepen om de focus te hanteren, ook die ongelijke investering. Ik wil ook even reageren op de heer Van Bijnen. Ik zou het prima vinden om die criteria nog te bespreken in bijvoorbeeld een informatiesessie, maar laten we alsjeblieft ook niet – mijn collega's zeggen het ook – op de stoel van GS gaan zitten en gaan bediscussiëren welke wijk of welke wijk niet behoort tot de wijkaanpak. Ik sluit me heel erg aan bij de trots, als Heerlen-Noords meisje, van mevrouw Jenneskens, als brandstof van die verandering. Daarnaast wil ik toch ook nog

even mijn oproep naar de zorgverzekeraars om te investeren in Limburg benadrukken en vragen aan de Gedeputeerde ook of hij vooruitgang ziet bij de investering van de zorgverzekeraars, maar ook welke uitdagingen er daar nog zijn. Ik ben ook heel blij om te horen dat mevrouw Absil zegt: 'We moeten ook iets doen rondom mantelzorgers.' Dat deel ik met u. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kan ik nu het woord geven aan de Gedeputeerde. Hij heeft maximaal veertien minuten.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja. Ik heb hier opgeschreven de verkenning van de heer Van Bommel. 'Kunnen wij daarin worden meegenomen?' Nou, volgens mij is dat wel onze intentie, om dat in ieder geval te doen. Even kijken. Dan de ouderen. Die kwamen nog niet terug in de plaatjes van mevrouw Absil. Ja, u heeft geen behoefte aan een nieuw plaatje van ouderen in dit kader. Wat ik ook wel wil rechtzetten, denk ik: MBvO gaat niet via de sporttakplatforms, maar gaat via de KBO landen. Dat is denk ik ook goed om te laten zien. We hebben dat nu nog via een hardheidsclausule toegepast, maar eigenlijk willen we dat op een structurele manier uiteindelijk kunnen regelen bij de KBO. Ja, veel van de ouderen kent de KBO. Zij weten goed hoe ze met de doelgroep daarin moeten omgaan. Dus dat is de weg die we in ieder geval aan het lopen zijn. Uw aandacht voor mantelzorg en de uitdagingen die daar dan ook mee te maken hebben. Ja, ik herken ze helemaal. Mocht u nou vinden ... Dat is eigenlijk ook wat mevrouw Smeets volgens mij zegt: 'Er zou nog wat meer aandacht voor mogen zijn.' Ja, ik daag u ook graag uit om daar dan even over aan te geven wat dat dan precies is. Maar het lijkt mij wel dat het in lijn is met de intentie van dit kader. Ik denk dat mantelzorgers ook cruciaal gaan zijn in de aanpak van een aantal van de doelstellingen die we hier hebben. Ik denk dat dat echt van belang is. Even kijken. Dan als het gaat over de financiën. Ja, die scheurt u hier natuurlijk ook nog niet af. Zoals u dat eigenlijk bij alle kaders ziet, is het ook een indicatieve verdeling van hoe het eruit gaat zien. Als het gaat over 'kunnen we die wat preciseren?', dan is dat ook nog wel in een wat vroege fase, zou ik bijna zeggen. Het voorstel wat we gedaan hadden is om daar richting de begroting een voorstel over te doen. Ik denk wel dat er een brede wens is – volgens mij verwoordde mevrouw Jenneskens het – om vanuit uw rolvastheid met elkaar een keer te spreken over de criteria. Wij zijn ook met de partijen in het veld aan het spreken over: welke criteria moeten dat nou precies zijn? Waar wij op hopen is dat het niet alleen de Provincie is die in zo'n aanpak gaat participeren. We hopen dat het vooral ook heel veel andere partijen zijn. Ook andere partijen hebben soms criteria waarop zij bereid zijn om deel te nemen. Ik denk dat het goed is **dat wij u gaan meenemen in: hoe komen wij tot onze criteria, maar hoe zorgen we er ook voor dat dat criteria zijn die niet hartstikke haaks staan op wat de andere partijen doen?** Om op die manier zoveel mogelijk impact te maken en ook een zo groot mogelijke multiplier bij wijze van spreken te kunnen realiseren. **Als ik gewoon kijk naar de tijd, denk ik dat we daar echt een sessie aan kunnen wijden in Q3.** Ik denk dat dat een goed moment is om dat te doen met elkaar. Dan nemen we u mee in de selectiecriteria en dan blijft u ook weg bij het selecteren van de ene wijk wel en de andere wijk niet, voor zover ... Dat is de Collegebevoegdheid, denk ik. Maar dan heeft u in ieder geval wel een goed gevoel en een goed beeld bij op welke wijze dat geselecteerd wordt. Dat is iets heel anders dan de initiatieven van onderop, waarbij we denk ik gewoon een regeling moeten maken waarop mensen gewoon – ik zou bijna zeggen – generiek door de hele provincie daar een beroep op kunnen doen, in samenwerking met fondsen.

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Kan die regeling ... Zien we die ook terug bij die bijeenkomst of ... Ik weet even niet wanneer die op de planning staat. Dat heb ik even niet scherp. U komt met een tijdlijn en dan zie ik dat erin terug.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Dat gaan we daar doen. Ja. Dat gaan we daar doen.

Mevrouw Absil (CDA): Misschien één vraag nog die hiermee samenhangt. Ik had ook gevraagd naar de participatieregeling. In de mededeling portefeuillehouder lijkt het dat u daarmee gaat stoppen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Volgens mij niet. Dat is in ieder geval mijn ... Volgens mij hebben we gezegd: die gaat door. Die middelen hebben we ook overgeheveld volgens mij naar 2024 en volgens mij zelfs verder.

Mevrouw Absil (CDA): Er staat nu 'tot en met '24'. Daarom mijn zorg.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, de mededeling is geschreven met de duiding van: welke middelen hevelen we over van '23, naar aanleiding van de motie van u, om ervoor te zorgen dat we duidelijkheid hebben voor augustus? Het is de intentie van het College om ook met die regeling daarna verder te gaan. Ja? Even kijken. Financiële verdeling. Ja, COVID en 'hoe gaan we ervoor zorgen dat we in crisissen die er gaan komen dat gaan doen?' Ja, het hele eerlijke antwoord is: ik hoop dat we nooit meer zo'n crisis hebben. En twee, als we zo'n crisis hebben denk ik niet dat we nu kunnen voorspellen hoe die er dan uit gaat zien en wat we dan wel en niet kunnen doen. Ik denk dat het wel een belangrijke les is dat met zijn allen thuisblijven ook negatieve gevolgen heeft en dat het belang van bewegen voor de algehele gezondheid van mensen enorm belangrijk is. Ja, dat geldt voor onze jeugd, maar dat geldt ook voor onze ouderen. Dat is de les die we daarvan geleerd hebben. Ik hoop dat de partijen die in dat soort crisisbestrijding ... Dan hebben we het over de GGD en ook de Rijksoverheid. Ik hoop dat die daar die lessen ook meenemen. Ik ga er eerlijk gezegd van uit dat ze dat ook wel gedaan hebben. In ieder geval voor zover het de GGD betreft. Bij de nationale overheid weet je het natuurlijk nooit. Even kijken. Dan mevrouw Jenneskens. we kunnen niet alles en we kunnen niet alles voor iedereen. Toen gebruikte ze nog het woord 'confetti'. Dat deed mij herinneren aan een bijeenkomst die ik had over de kinderopvang. Toen ging het erover dat je confetti wel kunt gooien en dat dat hartstikke leuk is, maar confetti vangen is zo verrekte lastig. Dan hoop je dat je ook Rijksmiddelen een beetje integraal krijgt om zaken voor elkaar te krijgen. Dat is een hoop. Trots als brandstof. Hartstikke eens. De mantelzorgers van mevrouw Smeets, daar heb ik iets over gezegd. Ja, zorgverzekeraars in de transitie die ook dat zorglandschap doormaakt ... Daar hebben zij ook een belangrijke rol om een stap naar voren te zetten, juist omdat de effecten daarvan vaak bij mensen in wijken, in buurten en in dorpen landen. Zij zijn het ook die ook zouden moeten investeren om dat te versterken. Dank.

De voorzitter: Dank u wel. Dan concludeer ik dat we dit voorstel voldoende hebben behandeld. Ik heb een aantal toezeggingen genoteerd. Dat is in eerste instantie de toezegging in verband met de tijdlijn, het proces, de doorkijk op de planning. Dat is dezelfde toezegging als de heer Kuntzelaers deze ochtend gedaan heeft. Ik neem aan dat dezelfde termijn daaraan gekoppeld wordt. Dat is bij de Voorjaarsnota. De tweede toezegging is dat de Gedeputeerde in gesprek gaat met Boterhamsters. Dat gaat voor de zomer plaatsvinden. De derde toezegging is dat voor Q4 in kaart wordt gebracht wat de Provincie doet met betrekking tot kinderen, jongeren en volwassenen en het bereik daarvan in het kader van dit voorstel. Een vierde toezegging is de sessie in verband met de selectiecriteria die zal plaatsvinden in Q3. Ja?

Spreekster [06.25.27]: Voorzitter, de eerste toezegging klopt. Zo is die gedaan. We hebben wel de site-toezegging ...

De voorzitter: Ja, er is een concretisering... Ja, de Griffie gaat dat helemaal goed noteren. Dat staat genoteerd. Ja. Dank je. Mevrouw Jenneskens?

Mevrouw Jenneskens (D66): Ja, voorzitter. Ik was even afgeleid. Volgens mij was er ook iets toegezegd over het goed in beeld brengen van die deelname. Heb ik dat nou gemist in de toezeggingen? Het goed in beeld brengen van deelname van mensen aan sport en beweging ... Nee, het gaat niet goed. Maar het komt wel goed.

De voorzitter: Dat was de derde toezegging. Klopt, ja. Inderdaad. Ik zei 'met betrekking tot dit kader', maar het moest zijn inderdaad 'met betrekking tot sport'. Klopt helemaal. Dan wel nog een hele belangrijke voordat wij aan het volgende agendapunt komen. Dat is nog te bepalen of wij dit stuk rijp vinden, behandelrijp vinden, en of u dit stuk wilt doorgeleiden naar de Statenvergadering van 5 april. De vraag is... Er wordt hier naast mij gevraagd of het een hamerstuk kan zijn, maar zo gemakkelijk gaat hij er niet van afkomen is mijn voor gevoel. Degenen die niet willen doorgeleiden als behandelrijp stuk, kunnen die hun handen omhoog steken? De heer Van Bijnen vindt het stuk niet behandelrijp. Dat staat genoteerd. Dan rest mij nog de tweede vraag. Kunnen de mensen de handen omhoog steken die het Statenvoorstel willen doorgeleiden naar de Statenvergadering van 5 april? Dan gaan we even tellen. Ik noteer twaalf commissieleden. Kunt u nog heel even de handen omhoog steken? Ik krijg het niet allemaal mee. Alle commissieleden ... Nee, iedereen ... Iedereen in de commissie heeft stemrecht. Maar ... Ja. Ja. Nog even die handen. Maar ik wil graag ... Ja, sorry. Ik word ... Dat is in het kader van sport op het werk. Want voor ... Ik moet namelijk ook weten ... Ik moet turven wie dat ... Niet alleen maar ... Zojuist hadden we het over behandelrijp ... Maar ook bespreekstuk of hamerstuk. Ik ga ervan ... Is dit iemand die vindt dat dit een hamerstuk is? Niemand. Dus de rest vindt het allemaal een bespreekstuk. Dan gaan we dat zo noteren. Dan hebben wij geturfd. Dank u wel. Ik schors heel even voor vijf minuten. Dan kunt u wisselen en heel even de benen strekken.

T9398 Gedeputeerde Van Caldenberg zegt toe, een globale tijdlijn voor de samenwerking met de brede sociale basisinfrastructuur, aan te leveren vóór behandeling van de Voorjaarsnota 2024. Dit in lijn met de toezegging van Gedeputeerde Kuntzelaers om bij de Voorjaarsnota een globale tijdlijn te schetsen waarin Statenvoorstellen, voortvloeiend uit de acht kaders, bij Provinciale Staten aan de orde komen.

T9399 Gedeputeerde van Caldenberg zegt toe in gesprek te gaan met het initiatief boterhamsters vóór de zomer 2024.

T9400 Gedeputeerde van Caldenberg zegt toe middels een informatiesessie PS mee te nemen in de selectiecriteria van de wijken in Q3.

T9401 Gedeputeerde van Caldenberg zegt toe in kaart te brengen in hoeverre kinderen, jongeren en volwassenen bereikt worden wat betreft de deelname aan sportfondsen en andere sport initiatieven in het kader.

[SCHORSING]

8.1 G-24-007 Statenvoorstel Beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie voor Limburg 2024-2027', brief GS van 20-02-2024 (GS DOC-00607675)

De voorzitter: Ja, nu zijn we in beeld, dames en heren. Wij gaan verder met deze vergadering. Bij punt 7.3 ... Dat was de rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO. Dat was geen agendapunt vandaag. Wij gaan starten met agendapunt 8, Statenvoorstel beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie voor Limburg'. Wij hebben een inspreker. Ik wil voorstellen dat nadat we de inspreker aan bod hebben laten komen een deel van u alvast begint aan zijn eerste termijn en dat wij dan... Om 17.15 uur staat het avondeten klaar. Dan kunt u heel even avondeten nemen. Dan schorsen we kort, zodat we daarna snel weer verder kunnen met de behandeling van dit kader. Ik zou willen voorstellen dat wij in het midden gaan beginnen, bij de ... Ja, sorry? Mevrouw Plusquin, had u ... Ja, sorry, inderdaad. Oh ja. Mevrouw Plusquin, kunt u heel even de microfoon aandoen? Ik heb ondertussen wat stappen overgeslagen hoor.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, goed, ik wil vragen of ik niet als laatste aan de beurt kan zijn, maar helemaal vooraan. Ik heb nog een kind op te halen om 20.30 uur en ik ben vanaf 09.00 uur vanmorgen hier.

De voorzitter: Ja. Staat genoteerd. Maar ik had een stap overgeslagen en dat was de inspreker. Die had ik zojuist aangekondigd, maar die was ik alweer vergeten het woord te geven. De heer Theelen, hartelijk welkom. U spreekt op persoonlijke titel. Neemt u plaats. U krijgt vijf minuten om in te spreken. Gaat uw gang.

De heer Theelen: Ja, dank u, voorzitter. Dames en heren, het zal u wel verwonderen dat ik in het Limburgs zal beginnen, maar dat ik dadelijk toch wel overga naar het Nederlands, ook al ben ik ambassadeur van de Limburgse dialecten. Diverse mensen hier zijn geen onbekenden van mij. Maar eens komt de dag dat gans Limburg Limburgs lult. Dat gezegd hebbende terug naar het verhaal, want je hebt het vandaag er ook al over gehad en ik heb ook de heer Kuntzelaers nog even gesproken net. Wat is aan de orde? Niet alleen het bedrijf Theelen in Posterholt, grondwerken, maar de enorme regelgeving. Als ik hier zie dat wij vandaag het onderwerp 'Werken aan een toekomstig en economisch bestendig Limburg', zo zal ik het maar noemen ... Wat ervoor is om zoveel mogelijk mensen een goede boterham te geven. Hoe moeilijk is dat? Ontzettend moeilijk. 53 jaar geleden ben ik zelf, heel alleen met mijn vrouw, aan een bedrijf begonnen, waar nu zo'n 25, 26 gezinnen – hoor goed wat ik zeg, gezinnen – hun boterham door hebben. Niet alleen die man of vrouw die bij ons werkt. Nee, het is het hele gezin, want je krijgt opa, oma, pap en mam, de verrekte schoonmoeder; je krijgt er alles bij. Je bent soms een heilpastoor. Als ik dan zie dat de regelgeving zo zwaar begint te worden dat ik me zelf zorgen ga maken over de kinderen, die straks de bedrijven moeten gaan overnemen... Dan praat ik in grote lijnen eigenlijk over het mkb, het midden- en kleinbedrijf. Meer dan 73% heeft het mkb als werkgever, om mensen de boterham te verschaffen. Het gaat er niet om om een heel groot bedrijf te hebben. Die krijgen we jammer genoeg, zeg ik dan erbij, tussen haakjes, al veel te veel. Kleine bedrijven worden gewoon opgeslokt. Waarom? Omdat pap en de paar mensen die er daar werken van de morgen tot de avond het niet meer aankunnen. De regelgeving is zo streng, ook van de Provincie uit, dat ik zeg: moet dit zo op deze manier verder? Doen wij ons allen niet tekort? Doen wij deze maatschappij niet tekort? Doen we de toekomst niet tekort, die straks door onze jeugd moet worden voortgezet. Moeten wij onze opvolgers dwingen en zeggen: jong, je moet straks het bedrijf van pap overnemen. Willen wij dat? Die zware ketting van dat miljoenenbedrijf? Willen we dat straks, als hij niet een vrouw heeft die voor 100.000% mee in dat bedrijf opgaat, het hem zijn

huwelijk kost? Of de man zelf zijn leven? Het is niet de eerste die daar zijn leven mee bekort. Laten we samen met een nuchter verstand gaan nadenken en kijken hoe wij niet alleen de toekomst kunnen versterken, maar vooral de bestaanszekerheid kunnen gaan waarborgen. Ik sta hier niet uit mijn nek te kletsen. 53 jaar lang. Ooit heb ik eens ergens gehoord dat er op zaterdag niet alleen gewerkt kon worden. Nee, nou werkt niemand meer op zaterdag. Je hoeft daar ook niemand meer om te vragen, want je krijgt het niet meer. Dat geldt wat je dan krijgt gaat als het even wil weer naar de belasting. Maar terugkomend op wat mij zo'n pijn doet en waar wij allen hier eigenlijk voor zitten vandaag. Laten we zorgen dat de regelgeving dermate is dat er nog gewerkt kan worden, want nu zijn wij op een punt aangekomen waarop ik echt mijn wenkbrauwen ga fronsen en zeg: jongens, moeten wij zo verder? We gaan gewoon kijken hoe het nog verder moet. Als ik iemand aanneem, een jongen ... Bij ons zijn mensen 20, 30, 40, 45, bijna 50 jaar in dienst. Dat getuigt hoe ze met hart en ziel, en hun gezin, voor het werk er zijn, om er samen hier in Limburg iets moois van te maken. Als ik die jongen aanneem, dan zegt hij: ho, wacht even, Ton, ik wil wel een vast contract, anders kom ik straks met mijn centen in gevaar. 'Oké, dan kom maar. Begin maar. Dan doe je eerst je proeftijd. na de proeftijd blijkt dat het gras op andere plaatsen toch groener is. Hij gaat weg, komt terug. Nee, dan moet ik ...

De voorzitter: Komt u tot een afronding?

De heer Theelen: ... hem in vaste dienst aannemen, omdat dat ook alweer wettelijke regelgeving is. Ik sluit graag af, ook al zijn het maar vijf minuutjes. Ik hoop dat ik jullie weekend niet daarmee bederf, maar wel dat er iets hangen blijft van datgene wat we nu hier in die vijf minuten veel te kort en te snel de revue hebben laten passeren. Maar dat u de tijd neemt en dat wil ik graag met u versterken, om straks in een commissie te komen, waar ondernemers in zitten die weten waar ze het over hebben. Ik wens jullie heel veel succes daarbij. Ik dank u voor de aandacht en ik hoop dat we elkaar mogen terugzien, misschien onder leukere omstandigheden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Kunt u nog heel even blijven staan. Ik kijk even of er nog verduidelijkende vragen zijn voor de heer Theelen. Ja, de heer Roso.

De heer Roso (JA21): Ja, allereerst dank u wel voor het inspreken. Ik heb wel één vraag. Waar ziet u precies een regel vanuit de Provincie die u dwarszit?

De heer Theelen: Nou, ik heb het niet aangehaald. Ik heb het ook niet tussendoor gezegd, maar wij hebben ook een grondbank met één productje erin. Daar komt van alle kanten grond binnen. Die is dan bemonsterd, waaruit blijkt: schoon. Nou wordt die bij ons opgeslagen. Die wordt weer gekeurd. Het gaat na pakweg een paar maanden naar een project toe. Dan kan het zijn: schoon voor woningbouw. Het kan ook industriegrond zijn. Het is ingenomen als schoon. Wij nemen geen niet-schone grond in. Schoon. Daar komt nu alweer de zoveelste nieuwe regelgeving voor. Daar komt weer een verplichting in dat we alle gronden weer opnieuw moeten keuren. Dan kom je op het werk en dan zeggen ze in één keer: ja, maar Ton, dat is niet grond voor woningen. 'Hè? Hoezo. Hier, het formulier geeft het toch aan. Dat en dat is bemonsterd. Dat is eruit gekomen.' 'Nee, het is industrie, we hebben het net weer opnieuw bemonsterd.' Het lijkt toch een Russisch roulette. Er zit een paar duizend kuub bij ons. Daar blijkt het nu ook achteraf weer te zijn: het is niet wonen. Het is industrie. Nee, er zit nog een lichte vervuiling in. Als ik dat bij elkaar op ga tellen zit het alleen qua stortkosten, zonder transport enzovoort, op meer dan € 200.000. 'Ja, maar dat is het ondernemerschap.' Ja, ammehoela. Jongens, zo gaan we toch niet met elkaar om? Zo is het ook met alle regelgeving. Ik heb mensen van de Provincie op bezoek gehad, die dan komen controleren van alles en nog wat in het bedrijf. Die zeggen op een gegeven moment: ja, Ton, ik weet zelf eigenlijk ook niet precies wat ik moet komen doen. We zitten wat te lachen met elkaar. Daar krijg ik zo'n korte tanden van, hè? Hoe moeten

we dan verder? De regelgeving; oké, goed dat er regels zijn. Dat is ook goed ook. Maar ze moeten wel ...

De voorzitter: Mijnheer Theelen, mag ik u heel even onderbreken?

De heer Theelen: Ja, natuurlijk.

De voorzitter: Er werd kort een vraag aan u gesteld. Daar heeft u een antwoord op gegeven. Ik wil graag nog heel even kijken of er andere commissieleden zijn die een vraag voor u hebben. Zo niet, dan ... Ja?

De heer Theelen: Ja, maar voorzitter, als ik u even onderbreken mag. Dat zijn van die vraagjes, die kan je niet in drie woorden beantwoorden, want dan komen we nergens uit.

De voorzitter: Dat snap ik. Ik begrijp heel goed dat u graag een wat uitgebreider betoog wilt houden of dat u misschien wat uitgebreider in gesprek wilt gaan...

De heer Theelen: Nou, daar wordt naar gevraagd.

De voorzitter: ... met commissieleden, maar ik wil dan graag voorstellen dat u eventueel in de pauze spreekt of dat de heer Roso contact met u opneemt of andere Statenleden om nader met u in gesprek te gaan.

De heer Theelen: Natuurlijk. Graag.

De voorzitter: Dan heeft u uitgebreid de tijd om met elkaar van gedachten te wisselen. Ik denk dat dat een beter moment is dan hier op dit moment, waarbij u de mogelijkheid heeft gekregen om even in te spreken.

De heer Theelen: Ja, nee, dat is goed. Oké. Oké.

De voorzitter: Ja? Dank u wel.

De heer Theelen: Tot slot, ik nodig jullie allemaal uit om eens een keer een kijkje in Posterholt op de Middenweg te nemen. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Staat genoteerd. Dank u wel voor uw bijdrage. U kunt plaatsnemen op de publieke tribune. Dan wil ik nu starten met de inhoudelijke behandeling. Voor de beantwoording van vragen en opmerkingen van uw commissie zullen er meerdere Gedeputeerden het woord voeren, namelijk de heer Satijn, mevrouw Demollin en de heer Kuntzelaers. De totale spreektijd van GS blijft uiteraard gelijk. Ik vraag uw fractie één woordvoerder voor de termijn in te zetten. Interrupties mogen ook door andere leden worden gedaan, alsook de beantwoording van eventuele vragen. Daarbij wil ik erop wijzen dat het maximumaantal interrupties per fractie wordt bijgehouden. Dit agendapunt behandelen we in twee termijnen. Ik stel voor dat we een spreektijd van vijf minuten voor de eerste termijn van uw commissie aanhouden. Zoals gezegd wilde ik graag starten bij mevrouw Berghorst van de PvdA. De volgende is de heer Stocks. Dan stel ik voor dat we zes commissieleden aan het woord laten en dat we dan een korte pauze houden voor het eten.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Oké, voorzitter. Dank u wel. Soms is het fijn om als eerste te kunnen beginnen, zeker als het gaat om het maken van een algemene opmerking over het stuk. Op pagina 20 onder 4.1 staat dat de uitwerking van de doelen in de doelenboom van dit beleidskader in de plaats komt van bijlage 2 van het coalitieakkoord. Voorzitter, in bijlage 2 van het coalitieakkoord staan alle doelen van de coalitie. Ik kan mij zo voorstellen dat het niet de bedoeling was om de doelen van het economische beleidskader alle andere doelen van de coalitie te laten vervangen, maar ik hoop wel dat het College nog kan toezeggen dit nog te repareren, want anders voel ik mij als lid van de coalitie toch genoodzaakt om de doelen uit het coalitieakkoord te gaan redden en dat zou toch wel enigszins ongemakkelijk zijn. Het geldt ook voor de doelen uit het coalitieakkoord specifiek op het economisch beleidskader, want het is niet gelukt om die doelen in de doelenboom op te nemen. Dat zou toch wel heel verstandig zijn en ook volgens mij conform een toezegging die we al eens eerder gehad hebben. Op pagina 21 staat een prioritering van de thema's waar we mee aan de slag gaan. Het valt mij op dat in die prioritering de paragraaf over landbouw niet staat genoemd als prioriteit in de uitvoering. Ik zou graag van het College willen weten hoe ik dat moet duiden. Maar het lijkt me niet zo charmant als je een hele paragraaf landbouw in een kader opneemt, om het dan niet te gaan uitvoeren met prioriteit. Dan de arbeidsmarkt. De PvdA is blij dat de vakbonden betrokken gaan worden bij het arbeidsmarktbeleid. Complimenten daarvoor. Actielijn 2 gaat wat ons betreft echt nog te veel uit van een beroepsbevolking die steeds hoger opgeleid is. Ik hoop dat dit gemiddeld klopt, maar helaas weet ik dat dat niet het geval is en dat een steeds groter wordende groep in onze samenleving, met name ook jongeren, steeds minder goed in staat is om mee te doen op de arbeidsmarkt, doordat ze vaardigheden missen. Het Rijk heeft daar een programma voor ontwikkeld, het LLO Collectief. In dit plan staat het woord LLO echt heel erg vaak, maar juist dat project LLO Collectief, gericht op mensen met lage basisvaardigheden of een lage opleiding, wordt niet genoemd in dit beleidskader. Dat is jammer, want op dit moment draait er een pilot in twee regio's, maar die wordt volgend jaar opgeschaald naar 20 regio's. Het Rijk heeft daar € 50 miljoen voor beschikbaar gesteld. Wat de Partij van de Arbeid betreft wordt dit een van de prioriteiten van dit beleidskader. Ik zou daar graag een reflectie van het College op hebben. Ik ben ook voornemens om dat in een motie op te nemen, zodat daar ook een duidelijke opdracht voor het College ligt, die ook naar buiten toe uitstraalt dat wij als Provinciale Staten met elkaar vinden dat er voor dat specifieke project veel aandacht moet zijn. Dan circulaire economie. Voorzitter...

De voorzitter: De heer Hanegraaff heeft een vraag voor u, mevrouw Berghorst.

De heer Hanegraaff (CDA): Zou je iets beter kunnen specificeren wat je bedoelt met prioriteit van het beleidskader? Ik vind dat nogal een vrij sterke uitdrukking, om te zeggen dat dat *de* prioriteit moet worden van het hele beleidskader Economie.

De voorzitter: Mijnheer Hanegraaff. Heel even, voor de beleefdheid doen we dat via de voorzitter. Ja. Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Wat mij betreft wordt het niet *de* prioriteit van het hele beleidskader. Het wordt wat mij betreft één van de prioriteiten in het onderdeel arbeidsmarkt, omdat het specifiek gaat over die groep in de samenleving die een steuntje in de rug nodig kan hebben. Ik vind dat ... Het zit er nu half in, maar wat mij betreft mag dat nog wat sterker aangezet worden. Het is voor Limburg ook gewoon een enorme kans om extra geld uit het Rijk te halen en die moeten we denk ik niet laten liggen. Ik ga verder. Als we het hebben over de circulaire economie; als je wat langer in de Staten zit, dan heb je soms zo'n gevoel van: hè, heb ik wat gemist? In dit geval gaat dat over circulaire economie en dan in het bijzonder over dat er gewerkt gaat worden met vier icoonketens. Het eerste wat ik dacht is: vier? We hadden er toch vijf? Dus ik heb het oude plan er even bij gepakt en tot mijn verrassing en

verbazing zie ik dat er twee iconketens uit het vorige kader afvallen, namelijk Circulair Parkmanagement en Circulaire Afvalverwerking, en dat we een nieuwe keten toevoegen, Duurzame Maakindustrie. Waarom laten we die twee ketens los, is mijn vraag. Zijn ze af? Is het gelukt? Of niet? Is daar een evaluatie van beschikbaar? Ik zou het wel prettig vinden dat te zien, want het is een koerswijziging in ons beleid, die eigenlijk niet geduid wordt in het beleidskader. De motie Arbeidsmigratie staat nu verwerkt bij de acquisitie. Dat stemt mij tevreden, maar ik vraag me wel af; in het kader lees ik verderop dat de acquisitie eigenlijk volledig in handen van het LIOF en de campusorganisaties wordt gelegd. Dan vraag ik me wel af hoe een nieuw instrument als huisvestingseffectrapportage dan gaat werken. Dus wat is dan de rol die wij onszelf nog toebedelen als we het aanjagen van de acquisitie volledig bij het LIOF en de campusorganisaties leggen? Ik krijg ook heel vaak ... Als we vragen om inhoudelijke bemoeienis van die organisaties, dan krijg ik wel vaker van het College terug: ja, maar dat kunnen we eigenlijk niet. Ik vind het bijzonder dat het nu wel kan. Ik zou graag wat meer uitleg daarover willen hebben. En dan, voorzitter ...

De voorzitter: Mevrouw Berghorst, u heeft nog een halve minuut.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, maar ik was ook bijna klaar. Tot slot toerisme. Er is een halve pagina aan beleid toegevoegd en de kern daarvan is eigenlijk: we hebben oog voor de balans tussen toerisme, natuur en leefbaarheid. Vervolgens wordt dan verwezen naar de beleidskaders Ruimte en Mobiliteit. Nou, in die beleidskaders staat dit niet, dus dat is al bijzonder. Maar nog veel concreter: er staan in dit beleidskader ook geen doelen, geen resultaten, geen activiteiten. Mijn vraag is: hoe gaan we dat dan doen en hoe gaan we ervoor zorgen dat we die balans creëren, ook vanuit het beleidskader Economie? Uiteindelijk is toerisme een belangrijke economische sector voor Limburg. Alleen al in Zuid-Limburg werken 20.000 mensen in deze sector. Het is ook een sector die onder druk staat. Het zijn ... Dit zijn ... Als je het hebt over de maakindustrie zijn dit ook maakindustriebanen. Als je een goed brood kunt bakken, dan is dat ook maakindustrie. Ik vind echt dat we die sector op dit moment een beetje tekortdoen enerzijds en ik vind ook het wat mager hoe nu geformuleerd staat dat we die regie gaan voeren. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Stocks.

De heer Stocks (D66): Dank u, voorzitter. Nederland behoort tot de internationale koplopers met veerkrachtige economieën, die sterk presteren op innovativiteit en inclusiviteit. Hierin staat we in de top 10. Nederland staat echter niet in de top 10 van duurzaamheid. Het groeipad van Nederland is kenmerken voor een groep van hoge-inkomstenlanden waarbij de score op de pijler duurzaamheid sterk achterblijft. Net als landelijk laten ook wij steken vallen op het gebied van duurzaamheid. Ondanks investeringen in hernieuwbare energie en toenemende regulering van en stimulering voor hernieuwbare energie, leidt de afnemende biodiversiteit, de grote jaarlijkse uitstoot van broeikasgassen, de beperkte consumptie van hernieuwbare energie et cetera, tot grote barrières voor duurzame groei. Wat D66 betreft zouden wij ons er maximaal voor moeten inzetten om dit te realiseren. De hoop is er dan ook bij ons dat de Limburgse economie op een rechtvaardige, innovatieve en duurzame manier door kan groeien tot een toekomstbestendige economie, waar voor iedereen de mogelijkheid bestaat om hierin te participeren. Mede door de coronacrisis hebben we kunnen zien hoe kwetsbaar de economie kan zijn. Tegelijkertijd zien we ook de grote veerkracht nu we een steeds sterkere economische groei meemaken. Samen met onze ondernemers en bedrijven is het zaak om onze positie nog steviger en diverser te maken. De grote uitdagingen van dit moment vragen ook om meer concrete actie om onze economie te vergroenen. Met de inzet op de circulaire economie creëren we werkgelegenheid en zetten we het innovatieve ondernemersklimaat op de kaart. Afgelopen maandag presenteerde Chemelot haar strategie om in 2050 en zo mogelijk eerder volledig

circulair te zijn. Chemelot presenteerde niet een strategie die bestond uit mooie woorden en wat ideeën, maar met concrete stappen naar verduurzaming. Wat ons betreft is deze strategie het voorbeeld voor hoe industrie concreet kan werken aan een plan voor verduurzaming. Graag zou D66 dit dan ook zien voor andere energie-intensieve industrie in Limburg. Is de Gedeputeerde dit met ons eens en zo ja, wil de Gedeputeerde met de industrie in gesprek gaan om te kijken hoe ze tot een vergelijkbaar concreet plan tot circulaire industrie kunnen komen? Daarnaast leidt het Limburgse vestigingsklimaat onder netcongestie. Ondernemers willen graag verduurzamen, maar lopen er tegenaan dat er geen ruimte op het net is. Om zo min mogelijk energie verloren te laten gaan en het net zo min mogelijk te belasten is het van belang om energie lokaal op te wekken en te gebruiken. Het verduurzamen van bedrijventerreinen is daarom essentieel. Bedrijventerreinen kunnen bijvoorbeeld investeren in batterijopslag en/of windmolens. Wil de Gedeputeerde deze kansen voor verduurzaming van bedrijventerreinen in kaart brengen en dit ook een plek geven in dit beleidskader? Met de aanleg van de Delta Rhine Corridor wordt er een nieuwe levensader...

De voorzitter: Mijnheer Stocks, er is een interruptie van de heer Roso.

De heer Roso (JA21): Een vraag aan mijnheer Stocks en misschien ook indirect aan de Gedeputeerde: in hoeverre wordt dit niet al gedaan? Bijvoorbeeld ook het verduurzamen van bedrijventerreinen ... We hebben een organisatie, de Groene Economie Limburg, opdracht gegeven om dit uit te voeren. Dus de vraag is meer: is dat een continuering van dat project of wil je daarnaast nog iets gaan doen?

De voorzitter: Mijnheer Stocks.

De heer Stocks (D66): Ja, dank u wel. Ik zou dat nog wat breder uit willen zetten, ja. Dus nog een parallel lopend project erlangs, om dat groter in kaart te krijgen. Ja. Met de aanleg van de Delta Rhine Corridor wordt er een nieuwe levensader aangelegd door Limburg. Hiermee wordt voorzien in een enorme verduurzamingsslag, voor Chemelot en de omliggende bedrijven. Wij verwachten dat de Provincie hier nauw samenwerkt met de private partijen en een verdere constructieve lobby voert richting het Rijk. Deelt de Gedeputeerde dit met ons? Dan hebben we in de Provincie erg veel verdozing. We hebben zelf vaak niet de mensen om in XXL-logistieke locaties te werken, waardoor we veel arbeidsmigranten hiernaartoe halen, waarbij we dan weer te weinig plek hebben om deze fatsoenlijk te huisvesten. Kunnen er in het beleidskader een strategie en visie opgenomen worden ten aanzien van hoe we als Provincie kijken naar deze logistieke locaties en hoe we daarmee omgaan in ons beleid? Daarnaast strijden we ook nog steeds voor het binnenhalen van de Einstein Telescope. We zetten op dit moment stappen in de goede richting. Dit jaar zal dan ook bekend worden waar dit project zal landen. Ook hiervoor verwacht D66 de maximale inzet om het naar onze provincie te halen, wat zal zorgen voor een enorme waarde voor de wetenschap en onze economie. Nu vragen jullie je vast wel af: goh, blijft MAA deze keer echt buiten schot? Helaas. Aan het einde van het beleidskader kwamen wij de financiële analyse tegen. Daarin zagen wij de cijfers die begroot zijn voor de komende jaren. Hier viel ons op dat MAA een behoorlijke hap neemt uit de volledige uitgaven van dit programma. Nagenoeg 50% van de totale uitgaven gaan naar het noodlijdende vliegveld, waar de andere 50% verdeeld wordt onder vestigingsklimaat van morgen, industrie en vakmanschap, innovaties voor de maatschappelijke opgaven, een toekomstbestendige arbeidsmarkt, onderwijs en land- en tuinbouw.

De voorzitter: Mijnheer Stocks, u heeft nog minder dan een halve minuut.

De heer Stocks (D66): Ja, ik kom tot een afronding. Dank je wel. Hoe gaan we dat in godsnaam verantwoorden tegenover de Limburger? Resumerend kunnen we stellen dat er nog een aantal zaken iets meer duiding benodigen. Daarnaast kunnen we niet wachten op de indicatoren die aan de doelenboom gekoppeld gaan worden, waar we dan weer op kunnen reflecteren. We zijn erg benieuwd hoe dit in de Voorjaarsnota en vervolgens in de begroting vorm zal krijgen. D66 acht het rijp voor behandeling in PS. Mochten er zich goede voorstellen aandienen in de toekomst, kunnen die natuurlijk altijd op steun van ons rekenen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja. Dank u, voorzitter. Voorzitter, ik heb met genoeg geluisterd naar het vorige agendapunt en met name de discussie hoe PS haar kaderstellende rol gaat invullen. De discussie is niet of PS op de plek van GS gaat zitten, maar zeker dat GS ook niet op de plaats van PS gaat zitten. Deze discussie, die gevoerd is, die zou Gedeputeerde Van Caldenberg mee terugnemen naar het College, dus die hoeven we nu bij dit agendapunt niet te voeren. Voorzitter, onze fractie is teleurgesteld over de uitwerking, maar dat was niet onverwacht. We hadden bij de sonderende behandeling onze kritiek al aangegeven, dat het stuk overzichtelijker moest worden en concreter. We moeten vaststellen dat dat niet gelukt is in de huidige beleidskaders. We treffen pagina's vol van beschrijvingen van huidige situaties en open deuren. Zowel bij de behandeling van het coalitieakkoord als van de begroting hebben we aangegeven dat er vele werkwoorden gebruikt worden die niet duidelijk zijn en niet expliciet aangeven wat ermee bedoeld wordt. Zie de bijdrage van ons Statenlid bij de begroting. Het was de Gedeputeerde die terecht zei dat het College een spiegel werd voorgehouden. Ook bij de sonderende behandeling hebben wij dit aangegeven. Maar het is niet anders dan te constateren dat er niets mee gedaan wordt. Het blijven bewoordingen in algemene termen. Er is gesteld dat de indicatoren pas bij de Voorjaarsnota worden bepaald. Dat is eigenlijk onaanvaardbaar. Deze hadden hier bij de beleidskaders moeten zitten. Ten aanzien van de doelenboom blijven we het een vreemde vorm vinden. Het eerste kritiekpunt is het jaartal waarop de resultaten moeten worden geboekt: 2027. Dat moeten we eind 2026 doen. Dan kunnen we zien of dit College inderdaad iets bereikt heeft. Niet als er een nieuw College moet aantreden. In deze doelstellingen vinden we omschrijvingen, maar zijn die wel smart geformuleerd? Bij de resultaten zien we dan weer omschrijvingen die we als doelstelling kunnen lezen, terwijl naar onze visie deze resultaten indicatoren hadden moeten zijn waarmee we kunnen aflezen in hoeverre de doelstellingen zijn behaald. Ook de volgorde zien we anders. Je hebt doelstellingen, je plant activiteiten om deze doelstellingen te behalen en dan bepaalt de indicator of het beoogde resultaat wordt behaald of dat er bijgestuurd moet worden. De formuleringen hebben een hoog abstractieniveau. Dat is niet wat wij in een kadernotitie verwachten. Laat ik twee voorbeelden geven. Ik citeer: 'Via het blijversbudget gaat de Provincie gerichte innovatie en conceptuele ontwikkelingen ondersteunen die de bedrijvigheid op het platteland perspectief bieden op een minder milieubelastend voortbestaan.' Wat houdt dat nu concreet in? Een tweede voorbeeld. Als ik zou antwoorden op de vraag van mijn echtgenote wat ik de komende jaren ging bijdragen en ik zou antwoorden 'ik streef naar een gecoördineerde aanpak en monitoring van effecten, evenals een zorgvuldige ruimtelijke planning om ervoor te zorgen dat de juiste activiteiten op de juiste plaats worden uitgevoerd gezien de diversiteit van initiatieven binnen dit gebied' ... Mijn echtgenote zou zeggen: 'Ben je wel helemaal goed en begin maar met de restzak buiten te zetten op straat.' Ten aanzien van de opmerkingen over de data en kennis. We krijgen weer zoiets als fair. Waarom weer een Engelse term als je zoekt naar een betekenis ... Als je zoekt naar de betekenis, dan zijn er in principe richtlijnen voor het beschrijven van opslag en publicatie van wetenschappelijke data. We zijn hier niet bezig met wetenschap, maar met politiek bedrijven om oplossingen voor problemen voor onze burgers in Limburg te bedenken en te implementeren. Houd je gewoon aan de vijf kernkwaliteiten van data: volledigheid, actualiteit, nauwkeurigheid, juistheid en

controleerbaarheid. Ook wordt geschreven dat er geen beschikbare data zijn en er geen nulmeting kan worden gedaan. Hoe weten we dan of er een probleem is als we geen data hebben? Hoe weten we dan of inspanningen geslaagd zijn als we iets gaan doen? Als we dat niet kunnen meten moet je niet vragen of je een nieuwe dataset wil ontwikkelen, maar of er een probleem is. Zal ik het hierbij laten? Dan houd ik de rest voor de tweede termijn. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, voor de Partij voor de Dieren is het de vraag: wat voor economie is goed voor Limburg? Niet omgekeerd. 'Hoe kan Limburg de economie zoveel mogelijk van dienst zijn, wat ook de gevolgen zijn voor mens, dier en planeet?' Het gaat ons om een economie die binnen de grenzen van de draagkracht van de aarde blijft. Alleen dan kan er sprake zijn van een toekomstbestendige economie. Zien we dit terug in de keuzes die gemaakt zijn bij dit Statenvoorstel? Zoals het er nu ligt niet. We hebben het nagerekend. Van de € 55 miljoen die wordt uitgetrokken, gaat er maar 10% met zekerheid naar duurzaamheid en het circulair produceren. Dan is het Duurzaamheidsfonds mkb meegerekend. Als er een sector is die voor duurzaamheidsopgaven staat, dan is het de landbouwsector. Ik denk dat je onder een steen, wat zeg ik, een rotsblok moet leven om dat te ontkennen. Die sector verdient daarbij wat de Partij voor de dieren betreft steun, met name de directe producenten in hun ongelijke positie ten opzichte van andere machtige actoren in die voedselketen. In die € 10 miljoen in het beleidskader voor de land- en tuinbouw kan duurzaamheid terugkomen binnen de € 6,5 miljoen voor de actierichtlijn omtrent opgavegericht innoveren, maar zeker is dat niet. Na de sonderende behandeling is het verhaal nu wel geïllustreerd met een aantal voorbeelden van Limburgse initiatieven van integraal duurzaam produceren en dus niet alleen maar met die end-of-pipetechnieken alleen maar de emissies terugbrengen, maar onduidelijk is of deze initiatieven binnen dit beleidskader steun kunnen en zullen krijgen. In de vorige Collegeperiode hebben de Staten een motie van de Partij voor de Dieren en Forum voor Democratie aangenomen, die het College de opdracht gaf dat minstens de helft van de financiële steun aan de landbouwsector voor duurzaamheid en dierenwelzijn bestemd moest worden en, ook heel belangrijk, die moest op het boerenerv landerijen, bij de directe producenten. Die garantie zou er nu ook moeten zijn. Sorry. Daar moeten sommige mensen ook blij van worden, hè? Die garantie zou er nu ook moeten zijn. Kan het College die geven? 50% van de uitgetrokken € 10 miljoen, dat daarbij integraal duurzaam produceren wordt gesteund en geen end-of-pipetechnieken. We zouden daar natuurlijk graag een toezegging op ontvangen. Dan maar liefst € 14 miljoen voor de majeure integrale ontwikkelingen, waaronder Maastricht Aachen Airport, het werd al genoemd, en VDL NedCar, de steunpilaren van de oude economie. En Brightlands, de campussen. Waarom is daar nu nog eens geld voor nodig, terwijl de taak hetzelfde is als eerder voor Brightlands gepresenteerd? Hoe kan dat? Diezelfde vraag geldt voor Maastricht Aachen Airport. Nu nog eens VDL NedCar uit alle macht en met een vaag duurzaamheidsverhaal overeind proberen te houden vanuit de beperkte provinciale middelen. We willen dus graag een antwoord op die vraag, waarom dat geld nu nog eens nodig is, hè? Bij de Einstein Telescope zien we nog steeds geen garanties van dit College dat de gevolgen voor de leefomgeving aanvaardbaar zullen blijven. Voorzitter, het lijkt mij dat wij een beperkt aantal heldere vragen hebben gesteld over minstens 50% duurzaamheid binnen het agrarische innovatiebudget om op het erf te landen. Dus de vraag waarom er nu weer eens met dezelfde doelen budgetten voor Brightlands, Maastricht Aachen Airport en VDL worden gevraagd en garanties voor de leefomgeving bij de Einstein Telescope. Zeer bescheiden. We zijn dan ook zeer benieuwd naar de reactie van dit College. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Er was nog een interruptie van de heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, een verhelderende vraag. Ik denk niet dat het zinvol is om bijvoorbeeld een discussie op te starten over wel of geen MAA. Ik wil wel graag iets aan u vragen, via de voorzitter, mevrouw Plusquin, over die Brightlands-campusen. Als u het hebt over middelen naar de Brightlands-campusen, heeft u dan een bepaalde campus in beeld of het geheel der campussen? Dat was eigenlijk wat mij niet duidelijk is.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, mevrouw Boven heeft er ook uitgebreid over gesproken in eerdere commissies. Het gaat natuurlijk vooral over die campussen waar zoveel budget ook nodig is voor bijvoorbeeld dat vastgoed en zo.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken, een vervolgvraag.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, een vervolgvraag. Ik neem aan dat u de campus in Venlo bedoelt. Dat is toch ook een campus die een bepaalde toegevoegde waarde geeft aan het biobased produceren of hoe noemt u dat? Allerlei zaken waar u toch van zou moeten glunderen.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ik bepaal graag zelf waar ik van glunder. Wat het probleem is ook, is dat wij ... Daar hebben we toch helaas vaker mee te maken gehad. Dat is dat we ons begeven in allerlei projecten, waarbij we dan ook op afstand komen te staan wat betreft de financiële controle en dat soort zaken. Ja, wij vinden niet dat het doel op zichzelf moet zijn om dat vastgoed in de lucht te houden, wat duidelijk niet bestemd is voor langdurig gebruik, wat ook niet of nauwelijks te verduurzamen valt. Dus ja, ik verwijs ook verder ... U wil niet verder ingaan op MAA. Nou, daar kan ik zelf nog uren over praten. Maar ik verwijs ook naar de eerdere bijdrage die mevrouw Boven daarover heeft geleverd.

De voorzitter: Dank u wel. U had een nieuwe vraag of nog ...

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Nee, even een vraag of ik het echt wel goed begrepen heb. Ik twijfel soms zelfs aan mezelf. Het gaat u dus niet om inhoudelijke doelstellingen van Greenport Venlo. Het gaat puur om de financiële zaken die daaromheen hangen.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Nou, natuurlijk ook, maar zoals bij heel veel van dat soort dingen, gebeuren er dingen waar wij achter staan. Wij zijn bijvoorbeeld een groot voorstander van de plantaardige eiwittransitie. Nou, dat gebeurt daar ook. Het mocht natuurlijk allemaal wat sneller kunnen gaan. Er gebeuren ook zaken natuurlijk waar wij niet achter staan. Dus het is heel complex om daar nu even per interruptie een antwoord op te geven.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Oh ja. Maar dat vastgoed; ja, dat vinden wij echt onbegrijpelijk, dat er voor zo'n gebouw zoveel geld wordt uitgegeven. Ja, wat betreft MAA. Ja, mijn voorganger noemde het al, mijn linkerbuurman. Ja, dat blijft toch natuurlijk een noodlijdende

luchthaven waar een... Ja, ik zei twee keer linker. Ik was niet aan het stotteren. Ik kwam even niet op zijn naam. Sorry. Mijnheer Stocks. Ja. Waar natuurlijk nodeloos veel geld, gemeenschapsgeld, in wordt gestopt en waar burgers ook heel veel last van hebben. Dank u wel.

De voorzitter: Dan geef ik graag het woord aan de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. 'Als je doet wat je altijd deed, dan krijg je wat je altijd kreeg.' Wij zien dit kader toch vooral als een voortzetting van heel veel al bestaand beleid, met alle plussen en minnen die daaraan vastzitten. Het is ook zeker niet allemaal fout wat er staat. Laat dat gezegd zijn. Er staan in de tekst heel veel goede dingen in dit stuk. Maar wat we wel missen, en mevrouw Berghorst doelde daar ook al een beetje op, is toch wat meer motivatie over de keuzes die gemaakt zijn en het feit dat een aantal thema's die denk ik economisch wel heel relevant zijn – ik kom daar zo nog wel op terug – in dit stuk niet staan. Ik mis ook eigenlijk toch een beetje die onderliggende analyse zoals die bijvoorbeeld in 2016 is gemaakt door CBS en TNO over de stand van de Limburgse economie en waar de interessante ontwikkelingen zitten op basis waarvan je zou kunnen voortbouwen. In zijn algemeenheid mis ik ook gewoon cijfers in het stuk. De meeste cijfers zijn de paginanummers en die zijn niet het meest interessant, denk ik. Het zal u niet verbazen dat de visie van GroenLinks op economie een andere is. Dat is ook al deels door voorgangers aangehaald: niet alleen kijken naar groeien. Ik ben ook blij dat het College de uitnodiging heeft opgepakt om een studiedag te gaan organiseren rondom thema's als beyond growth, de Donut-economie, blue zones enzovoort. Ik denk en ik ben daar zelfs van overtuigd dat dat ons voor de langere termijn ook wat andere beelden kan aanreiken. De heer Hanegraaff.

De voorzitter: Een interruptie van de heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, ik vind die discussie over de growth echt een heel interessante. Daar kunnen we eerder over, via de voorzitter trouwens, doorbomen. Ik ben dan wel benieuwd: die theorie is hartstikke interessant en leuk voor de boekjes, maar er is nul empirisch bewijs dat het ook maar enigszins zou kunnen werken, dit soort theorieën. Dus ik vind elke keer die suggestie ... Ik vind dat een beetje makkelijk, alsof dat een economisch model is dat serieus een optie is voor Limburg. Ik wil daar toch graag nog een reflectie op van de heer Sol.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ja, ik stel voor dat we die bewaren voor die studiedag, want wel degelijk ligt daar heel veel onder. Ook het feit dat er in Brussel in mei vorig jaar een uitgebreide studiedag, een tweedaags symposium, is geweest over dit onderwerp, waar heel veel interessante lessen uit te halen zijn. Dat geeft voor mij voldoende aanleiding en kennelijk ook voor het College om daar een keer aandacht aan te besteden.

De voorzitter: U mag uw betoog voortzetten.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u. Ik wil wat verder inzoomen op de icoonketens, zoals ze zijn benoemd. Ik begin bij Chemelot. Ik begin met een citaat. 'Een duurzaam en circulair Chemelot draagt bij aan de brede welvaart van Nederland en de wereld, nu en in de toekomst.' Nu denkt u misschien dat ik een zinnetje voorlees uit een marketingfolder van Chemelot. Nee, dit komt uit het rapport Groene Industriepolitiek van GroenLinks van drie jaar geleden. Maar uiteraard blijven we wel kritisch op de emissies naar lucht, naar water, naar bodem en op de transparantie die onzes inziens nodig is. De icoonketen Biomassa en Voedsel. Wij onderschrijven grotendeels wel wat daar staat. We vragen

ook wel wat meer aandacht, met name voor bijvoorbeeld de vraagkant van de eiwittransitie, van biologische producten, wellicht ook voor kweekvlees. Ook aandacht voor sierteelt. Toch een behoorlijk belastende activiteit. Ook als je kijkt naar de uitwerking en de actielijn in hoofdstuk 6, dan zouden we toch het College vooral willen oproepen om daar nog wat strakker op te sturen en na te denken over de vraag hoe we uiteindelijk ook die sector de gewenste richting op kunnen helpen. Het circulair bouwen is een interessante. Tegelijkertijd is mijn gevoel dat het ambitieniveau eigenlijk best heel laag ligt. Ik zou aan het College willen vragen of dat klopt en of het College kan onderbouwen of we daar als Limburg wellicht toch nog wat achterstand hebben of dat dat wel meevalt. Over de maakindustrie; ja, eigenlijk is mijn beeld daar heel simpel. Die schreeuwt toch vooral om groene energie. De plannen liggen grotendeels al wel klaar. Dat is ook mijn ervaring in de gesprekken die ik heb mogen voeren. Dus daar zullen we ook in het kader van de nota over energie ook zeker nog wel op terug gaan komen. Over onderwijs en arbeidsmarkt is ook al het nodige gezegd. Ik ben het daar ook wel ... Ik ben het eens met wat er staat, in grote lijnen. Ik ben het ook eens met de aandacht die mevrouw Berghorst daarvoor vraagt. Tegelijkertijd heb ik ook wel wat reserves, omdat ik denk: ja, we zijn geen eiland en we moeten ook niet de illusie hebben dat we qua opleidingsbehoefte volledig zelfvoorzienend zouden kunnen zijn of kunnen worden. Ik denk ook niet dat dat per se nodig is.

De voorzitter: Mijnheer Sol, u heeft nog iets van een halve minuut.

De heer Sol (GroenLinks): Oké. Dan ga ik maar lekker niks zeggen over MAA en VDL. Dat scheelt al een heleboel tijd en waarschijnlijk weet u toch wel ongeveer hoe we daarover denken. Ik wil wel even aandacht vragen voor één van de onderwerpen die niet is genoemd en dat is toch die diarree van distributiedozen, waar we met zijn allen tegen aankijken. Ik vind het eigenlijk niet goed uit te leggen dat we in een economisch kader daar helemaal niks over zeggen en eigenlijk gewoon maar een beetje de boel de boel laten. Ook over andere thema's, gezondheidszorg, ICT; maar goed, laten we daar maar op terugkomen als we het gaan hebben over de economische visie op 2040 en dat niet nu nog in dit beleidskader proberen erin te rommelen. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, heel erg bedankt, voorzitter. Een toekomstbestendige economie begint niet morgen, maar vandaag. Onze maatschappelijke opgaven, de verduurzaming, woningbouw en de landbouwtransitie, maar ook de toekomst van de zorg, ze worden er niet kleiner op. Onze basisindustrie is steeds afhankelijker geworden van het buitenland. Limburg is daarmee een trekpop van het grootkapitaal. Terugtrekkende bewegingen van DSM. Het vertrek van SABIC, het hoofdkantoor, uit Limburg. Het uitsterven van NedCar. Maar ook het Zuyderland dat inkrimpt. Dat baart me eerlijk gezegd enorme zorgen. Dat zijn juist grote werkgevers in Limburg. De vraag die ik ook hier wil stellen is: hebben we het dan eigenlijk nog wel onder controle? Wat wij missen in dit kader is een economisch perspectief voor Limburg 2040. Dat heeft u met dit kader nog niet beantwoord, terwijl dat hier wel bij de kaderstelling had thuisgehoord. Ik zal u alvast op weg helpen, wat volgens ons in die visie moet staan. We willen gaan voor groene industriepolitiek, dat echte waarde toevoegt aan het aanpakken en oplossen van onze maatschappelijke opgaven. We moeten investeren in onze eigen maakindustrie, productie behouden en uitbreiden in plaats van uitverkopen en verplaatsen. Dat betekent ook zeggenschap terugnemen. We moeten nu investeren in een beweging van grijs naar groen. Daarbij moet de overheid helpen. Vooruitlopend op de besluitvorming van dit kader heeft u aan ons ook een mededeling portefeuillehouder toegezonden inzake het full proposal Circular Economy Limburg 4 LIFE. U deelt mede dat u al, als GS, een uitvoeringsprogramma heeft vastgesteld: Circulaire Economie. Dat is vooruitlopend op onze kaderstellende en budgettaire verantwoordelijkheid. Heeft u dan de economische visie en andere uitvoeringsprogramma's, zoals benoemd in het kader,

ook al vastgesteld? Hoe kan PS haar kaderstellende budgettaire taak op deze manier ook naar behoren uitvoeren? Als u het al heeft vastgesteld, waarom zit dit uitvoeringsprogramma dan niet bij dit kader? De Provincie heeft tal van instrumenten om bij te dragen aan innovatie van het bedrijfsleven, maar de SP mist ook nog heel vaak de grip op investeringen en deelnemingen en ziet daarbij een aanscherpende rol van PS. Dit vraagt om een nieuwe acquisitiestrategie en ook om nieuwe afspraken met elkaar over sturing en samenwerking. De vraag aan de Gedeputeerde is: wanneer kan PS, want hij heeft mij dat de vorige keer verteld, ook spreken over het nieuwe SIS 4.0. Dan toerisme. Naast de industrie is ook onze toeristische sector van groot economisch belang. In dit beleidskader heeft u geen aandacht voor de brede, duurzame, omgevingsbewuste vrijetijdseconomie. Het richt zich alleen op zakelijk toerisme. Slechts 5% van de toeristen in Limburg is een zakelijk toerist. Ondanks de aanbevelingen van de commissie heeft u geen aanpassingen gedaan in dit kader om dat te verbreden. Vindt de Gedeputeerde deze sector dan niet meer belangrijk? Zelden tot nooit staat de werkende klasse als toonbeeld voor onze Limburgse economie. Dat moet veranderen. Want juist deze mensen zijn onze Limburgse economie. De komende drie jaar zullen wij, de SP, hand in hand gaan met de Limburgse werkende klasse. Dat betekent dat we moeten investeren in opleidingen voor werknemers. Ik sluit me daarin zeer aan bij het pleidooi van mevrouw Berghorst. Daarnaast moeten we ook een discussie met elkaar voeren over: welk soort werknemers willen we wel en niet en waar komen die vandaan? Elke nieuwe Limburger, arbeidsmigrant, internationale student, zorgt gewoon ook voor een grotere druk op onze basisvoorzieningen, zoals wonen en zorg bijvoorbeeld. Hoe gaat de Gedeputeerde – ik kijk naar een andere Gedeputeerde daarbij – de positie van werknemers en de kwaliteit van werk versterken, zoals dat ook is opgenomen in het coalitieakkoord? Dan nog even kort over de doelenboom. Graag zien wij de vele uitvoeringsprogramma's en actieplannen die in dit document zijn toegevoegd ook toegevoegd aan de doelenboom. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Zoals aangekondigd gingen we eerst dit rijtje af en dan schorsen we even vijftien minuten, zodat u even wat eten kunt halen. Dan zetten wij deze vergadering voort.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, wij heropenen de vergadering. Ik wil vervolgens graag het woord geven aan de fractie van de BBB en dat is de heer Zeedzen, als ik het goed begrepen heb. Mijnheer Zeedzen, zet u uw microfoon aan en buig hem ook nog heel even naar voren, dan kan iedereen u goed horen.

De heer Zeedzen (BBB): Dank je wel. Dank je wel, voorzitter. Nu met microfoon. Een korte inleiding. Mijn bijdrage van vandaag is enerzijds een stukje herhaling van zetten van de sonderende sessies van zaken die ik helaas niet opgenomen heb gezien in de nieuwe versie, maar vasthoudend als we zijn blijven we het proberen. Als het goed is; aan het einde van mijn betoog zou u acht vragen eruit moeten hebben kunnen destilleren. Als dat niet zo is, moet u dat even zeggen. Nou, laten we beginnen. Als BBB vinden wij het belangrijk dat wij aan onze burgers kunnen laten zien dat de investeringen die de Provincie doet met publieke gelden ook aantoonbaar rendement op investeringen opleveren. Dit zowel op sociaal als economisch vlak. In dat kader zouden wij graag een impactanalyse zien, die onder andere inzicht geeft in welke sectoren of regio's de grootste begunstigde zijn van de beleidskaders. Hoe wordt een effectieve verdeling van voordelen en lasten gewaarborgd? Hoe meten we nu regionale meerwaarde? Oftewel, hoe wegen de lusten voor de regio op tegen de lasten? Op welke wijze dragen de activiteiten vanuit het beleidskader bij aan de brede welvaart? Kan de Gedeputeerde een dergelijke impactanalyse toezeggen en zo ja, op welke termijn en op welke wijze? Als we als Provincie belast zijn met het in het LPLG benoemde maatregelen, zoals bijvoorbeeld de vrijwillige uitkoop van boeren, dan hoort daar volgens de BBB ook bij dat we gaan onderzoeken hoe

we aan die ondernemers en bedrijven een herbestemming kunnen geven, die een bijdrage levert aan de leefbaarheid op het platteland en anderzijds ook aan de economie in Limburg en daarbuiten. Kan de Gedeputeerde hierop reflecteren? Hoe denken we een en ander te gaan bekostigen in het geval onverhoopt de gelden die bestemd zijn voor het LPLG niet of in onvoldoende mate beschikbaar worden gesteld door het Rijk. Wanneer de gelden beperkt blijven tot wat nu voorligt heeft het dan überhaupt wel zin om ermee te beginnen? Graag een reactie van de Gedeputeerde hierop. Voor de BBB is het van cruciaal belang dat voldoende differentiatie in de nieuwe bedrijvigheid en nieuwe verdienmodellen voor het platteland wordt gewaarborgd. Dit kan onder andere door het bieden van onderwijs en trainingen gericht op het ontwikkelen van nieuwe vaardigheden en kennis. Om dit zo effectief mogelijk te doen, moeten deze aansluiten bij de behoefte van de arbeidsmarkt. Als BBB vragen wij ons af hoe het College ervoor gaat zorgen dat er voldoende aandacht en daaraan gerelateerde middelen beschikbaar zijn om te voorkomen dat de arbeidsmarkt in Limburg als bottleneck gaat optreden voor het succes van andere posten, zoals daar zijn het vestigingsklimaat van morgen, industrie en vakmanschap, innovaties voor de maatschappelijke opgaven en last but not least land- en tuinbouw. Daarnaast roept de BBB op om zoveel mogelijk agrarische gebouwen te herbestemmen voor andere doeleinden, zoals bijvoorbeeld woningen, bedrijfsruimtes of recreatieve voorzieningen. Leegstand van loodsen en stallen zal ondermijning in de hand werken. Gemeentelijke bestemmingsplannen kunnen echter verstorend werken op alternatieve vormen van bedrijvigheid. Dit is met name het geval wanneer de bestemmingsplannen geen ruimte bieden voor de herbestemming van de vrijkomende agrarische gebouwen. Hier is een belangrijke rol voor de Provincie weggelegd, middels inpassingsplannen, structuurplannen en instructieregels. Hoe gaat de Provincie hieraan bijdragen? Dan een kort stukje over VDL NedCar. Ik zal dan niet echt op de inhoud ingaan, want gelukkig hebben wij een toezegging dat op 22 maart deze behandeld wordt tijdens de ESA, maar anderzijds zien we dat er in het huidige beleidskader totaal geen aandacht wordt gegeven aan de nieuwe situatie die ontstaan is. Alhoewel dit een uiterst serieuze aangelegenheid is, zou ik toch een ludieke vergelijking willen maken. Dat is iets wat in mijn hoofd opkwam. Ik weet niet of u zich de minister van Communicatie van Irak kunt herinneren, die in Irak stond en tegen de televisie vertelde: 'Mensen, hier is niks aan de hand. We hebben alles onder controle.' We zien de Amerikaanse soldaten in zijn rug rijden met de tanks. Dat is een beetje wat bij me opkomt als ik het beleidskader lees inzake VDL NedCar. Wij begrijpen dat de hoop op de nieuwe opdrachtgever nog steeds aanwezig is en we delen die hoop, maar zonder inzicht te hebben in de nieuw te verwachten activiteiten concluderen dat de behoefte tot uitbreidingsmogelijkheden onveranderd is, is wat ons betreft voorbarig. Graag een reactie van de Gedeputeerde hierop.

De voorzitter: Mijnheer Zeedzen, u heeft nog een halve minuut.

De heer Zeedzen (BBB): Ja. Een halve minuut. Dat ga ik redden. Daarnaast zien wij graag als BBB hoe in het beleidskader invulling wordt gegeven aan aangenomen moties die betrekking hebben op dit kader, zoals onder andere motie 3011, 'Herwaardering van de maakindustrie en vakmanschap in Limburg'. Kan de Gedeputeerde een dergelijk overzicht toezeggen en zo ja, per wanneer? Als allerlaatste: wat is de doelstelling van het mkb-Duurzaamheidsfonds en in hoeverre is dit een taak die niet door het LEF ingevuld kan worden. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu graag het woord aan de heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, bedankt. Ik zal vaart maken, omdat we maar vijf minuten hebben. Allereerst complimenten voor het harde werken. Ik denk dat er gewoon een goed en gebalanceerd stuk staat met een ambitieuze agenda. Het is ook echt nodig, omdat ... In tegenstelling tot wat ik aan de overkant hoorde, gaat het helemaal niet goed met de economie. Wat het CDA al zegt eigenlijk

sinds het begin van de Statenperiode, begint nu eigenlijk werkelijkheid te worden. De kranten staan er vol van. De economie groeit niet meer. Er is een groot gebrek aan investeringen, een grote dreiging dat bedrijven wegtrekken, netcongestie, een tsunami aan regels en als gevolg een extreme mate van somberheid onder ondernemers. Kortom, dit beleidskader is echt broodnodig, vooral om de economie te helpen. Toch mis ik het belangrijkste. We hebben het er al eerder over gehad: die visie. Ik zie dat idee van groene industriepolitiek er wel wat meer ingefietst, maar ik mis ... Ik zie wel het groen, ik zie veel ambitie staan, maar ik zie industriepolitiek eigenlijk niet. Ik zou graag willen dat de Gedeputeerde er even op reflecteert hoe dat er dan in staat, in ieder geval wat de plannen zijn voor de korte en lange termijn op dit vlak, want het is echt broodnodig. Dan Chemelot. We hebben maandag een presentatie gehad. Ik denk dat we het er allemaal mee eens zijn dat Chemelot echt broodnodig is, voor innovatie, werkgelegenheid, maar ook om die groene transitie op een fatsoenlijke manier te maken. Hoe gaan wij ervoor zorgen als Limburg ... Het gaat mij absoluut niet gebeuren dat in de periode dat ik eens een keer Statenlid ben de ondergang van Chemelot in gang is gezet. No way. Dat gaan we gewoon voorkomen hier. Regeldruk, versimpeling procedures en versnelling vergunningen. Het staat erin, maar ik vind het allemaal nog wat te mager. Op welke termijn kunnen we hier resultaten van gaan zien? Het is mij menens. Ik wil gewoon de eerste overheid in de geschiedenis van de mensheid zijn die het lukt om regels af te schaffen. Ik ben benieuwd hoe de Gedeputeerde daarnaar kijkt. Economie als sturend principe. Ik heb de vorige keer gevraagd ... Ik wou eigenlijk dat bij majeure beslissingen we toch weer de economie wat serieuzer gaan nemen en dat we bij veel belangrijke beslissingen een economische effectenrapportage gaan toevoegen. We doen het voor alles inmiddels, maar de economie bungelt er weer eens een beetje bij. Ik zou graag een reflectie daarop willen. Arbeidsproductiviteit. Ik heb daar een pleidooi voor gehouden de vorige keer. Toch zie ik het nog iets te weinig terug. Is er nou echt iets veranderd? Gaat bijvoorbeeld het LIOF nu weer meer projecten die echt gericht zijn op het verhogen van de arbeidsproductiviteit toevoegen? Graag een reflectie. Hetzelfde voor de startups en scale-ups. Ik heb een rondje gemaakt langs de Brightlands-campussen. Ze zijn heel erg blij met die startups and scale-ups. Wat mij betreft mag daar nog een tandje bij, om dat te ondersteunen. Is dat nog ... Is daar nog ruimte voor, om dat nog meer eigenlijk aan te sporen. Internationalisering. Een belangrijk debat als ik met ondernemers praat. Dit is echt één van de dingen waar ze veel over praten. We moeten niet een naar binnen gerichte Provincie worden die alleen maar denkt... De heer Sol zei het al, dat we op een eiland leven. Hoe kijkt de Gedeputeerde daarnaar? Op wat voor manier kunnen we dat ook in dit beleidskader nog een rol geven? Dan gaat het mij niet zozeer ... Ik snap de arbeidsmigranten, de debatten ... Het moet niet ten koste gaan, wat mij betreft in ieder geval, wat het CDA betreft, van kennismigranten die we echt, echt keihard nodig hebben. Dan nog een paar kleine puntjes. Ik heb blijkbaar nog tijd, dus dat scheelt. Internationaal transport. In de toekomst gaan we op een andere manier toch in onze energie voorzien, waarin afval bijvoorbeeld een grote rol gaat spelen. Dat moet via havens komen. Wij hebben havens in Limburg bleek, wist ik ook niet. Maar die werken totaal niet samen. Daar is weinig coördinatie tussen. Is het mogelijk dat de Gedeputeerde daar een wat proactievare rol in neemt en probeert die partijen bij elkaar te brengen om echt eens na te denken over de toekomst: kunnen we dat op een betere manier organiseren, zodat we ook klaar zijn voor die transitie op dat vlak? Nog twee kleine puntjes. Ik heb de vorige keer ook gevraagd van... Die overheid is gewoon anders georganiseerd. Het gaat veel meer via projectgelden, zowel de nationale overheid als de EU. Ik had graag gewild dat we daar zelfs nog meer in gaan investeren. Is daar nog ruimte voor in de begroting of in de plannen, om dat team nog meer te versterken? Ik denk dat dat echt zich terug gaat betalen in factoren die... Dus elke euro ga je gewoon met een paar euro terugverdienen als je daar gewoon nog beter in wordt. Als laatste de boeren. De onzekerheid is enorm groot natuurlijk in die sector. Ik blijf dat maar herhalen: we zijn wereldtop. Het zou zo zonde zijn als we die fantastische ondernemers die we hebben – in de glastuinbouw, de veeteelt – eigenlijk geen perspectief kunnen bieden. Maar hebben wij eigenlijk wel goed in beeld hoe zij nu denken? Zijn zij nog steeds aan het investeren in de sector? Zijn boeren echt al van plan om de

grens over te trekken? Dan kunnen zeggen sommigen zeggen: 'Prima. Dat willen we graag.' Maar ik wil dat niet. Ik wil niet dat de beste boeren straks in Duitsland aan het ondernemen zijn. Die wil ik graag hier houden. Dus ik vroeg me af of het mogelijk is om daar een onderzoek naar te doen, om te kijken of dat... Misschien gebeurt dat al, om echt te kijken dat we die absolute toppers hier wel in Limburg houden. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. Dat is netjes binnen de tijd. Dan geef ik graag het woord aan de heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil mijn betoog eigenlijk beginnen met te vertellen dat een brailleprinter onderweg was naar het gouvernement en dat in afwachting daarvan ik het vandaag nog even uit het hoofd moest doen. Maar de brailleprinter is zojuist bezorgd. Daar ben ik heel erg blij mee. Maar hij is nog niet geïnstalleerd, dus ik ga het vandaag hoofdzakelijk nog even uit het hoofd doen. Dat zou geen probleem moeten zijn. Het beleidskader staat ons allemaal scherp op het netvlies. Uiteraard heeft onze fractie het ook van A tot Z doorgeakkerd. Ik zal niet lang om de hete brij heen draaien en direct zeggen waar ik het vind dat het op staat. Eigenlijk vind onze fractie dat het een heel goed stuk is wat nu voorligt, een hele solde basis. Dat vonden we eigenlijk ook al tijdens de sonderende fase, wat kanttekeningen daargelaten. Ik zal in mijn bijdrage dan ook reflecteren hoe ik vind of hoe onze fractie vindt dat onze suggesties uit de sonderende fase verwerkt zijn. Ik zal ook nog even toelichten hoe onze fractie in de brede zin kijkt naar het stuk zoals het er nu ligt. Ja, wat zijn de onderwerpen die we hebben aangekaart in de sonderende fase? Dat is allereerst een stukje toerisme. Toen wij aanvankelijk het stuk lazen kwamen wij eigenlijk tot de conclusie dat alleen het stukje zakelijk toerisme aandacht kreeg en het stukje vrijetijdstoerisme en dagrecreatie eigenlijk niet tot nauwelijks terugkwam in het stuk. Als wij het stuk nu lezen en we kijken naar de paragraaf over toerisme, dan lees ik hem eigenlijk zo dat ik zie dat eigenlijk dat wat we deden op het gebied van vrijetijdstoerisme en dagrecreatie; dat we dat blijven doen en dat we daarnaast een stukje zakelijk toerisme erbij krijgen. Mijn vraag is ook aan het College: zie ik dat goed op deze manier? Als dat zo is, dan is het stukje vrijetijdsrecreatie en toerisme ook voldoende geborgd wat ons betreft. We moeten wat de VVD betreft ook wel oog blijven houden voor de ruimtelijke facilitering en aspecten die bij het toerisme komen kijken. Ook geeft het stuk er blijk van dat toerisme ook overlast met zich mee zal brengen. Maar onze fractie zou het ook bestrijden als we toerisme en overlast als synoniemen van elkaar gaan zien. Het werd ook al aangehaald vandaag: de toeristische sector is één van de grootste werkgevers in Limburg en dat moeten we ook benadrukken, want er gaan enorm veel mkb'ers achter deze sector schuil. Een tweede punt dat we aanhaalden de vorige keer was de arbeidsparticipatie. Toen wij het hoofdstuk lazen over de arbeidsmarkt, toen zagen we eigenlijk dat dit onderwerp nauwelijks tot niet terugkwam, wat wat ons betreft enorm jammer is, want er zijn nog zoveel mensen die talenten hebben, die in bakken zitten en die we zouden kunnen betrekken bij de arbeidsmarkt. Toen kregen we terug van het College: 'Ja, dat is eigenlijk niet onze taak. Dat ligt niet bij ons.' Dan denk ik: ja, dat is misschien toch wel een beetje makkelijk, want tegelijkertijd doen wij als Provincie wel enorm veel om te zorgen voor een goede arbeidsmarkt en voor het creëren van werkgelegenheid. Dus ik zou het toch mooi vinden als we hier in de toekomst echt scherper naar kijken. Onze fractie wil daar ook blijvend aandacht aan besteden. Een derde onderwerp wat we aanhaalden ging over het mkb en LIOF-regelingen, die over het algemeen als vrij omslachtig en ingewikkeld worden ervaren. Tenminste, zo krijgen wij terug vanuit de praktijk. Dan denk ik: we hebben het continu met elkaar over het verlagen van de regeldruk. Dan is dit nou ook echt een voorbeeld waar het echt bij de ondernemer aan de keukentafel thuis komt en waar we ook echt scherp het oog op moeten blijven houden. De vorige keer hadden we het ook nog over de startups. Ik hoor ook weer dat het hier aangehaald wordt. Ik zou het ook mooi vinden als we daar echt nog kijken of er daar nog meer mogelijkheden aanwezig zijn, om die basis voor de Limburgse economie van de toekomst breed te kunnen leggen. Ja, waarom vinden wij in de brede zin

dat het stuk goed is zoals het er nu ligt? Dat is wat ons betreft, wat de VVD betreft, omdat het stuk echt uitademt dat het de mkb'ers zijn die de kurk vormen waar de Limburgse economie op drijft. Tegelijkertijd is er ook veel aandacht voor de grote organisaties en de grote projecten. Dat is ook logisch, omdat wij als Provincie hier aan de lat staan. Maar het is wel die puzzel, het samenspel van zowel de kleine, midden- als grote bedrijven, die de hele legpuzzel vormen wat de Limburgse economie betreft. Het credo zou wat de VVD betreft dan ook moeten zijn: ruimte voor de ondernemende organisatie in de brede zin van het woord. Daarbij moeten we oog hebben voor zowel de problemen die er zijn en die er in de toekomst kunnen komen. Te denken valt aan netcongestie, die als een soort zwaard van Damocles boven de sector hangt. We moeten er ook voor waken dat we niet de bedrijven die we zo hard nodig hebben, ook in de maakindustrie, weggagen naar buiten Europa, want daar bereiken we helemaal niks mee. Ook moeten we daarbij oog hebben voor de kansen die er zijn. Dan denk ik bijvoorbeeld aan grensoverschrijdende samenwerking. Als we daar oog voor hebben, voor zowel de uitdagingen als de kansen die er liggen, dan hebben we wat de VVD betreft met dit kader in ons achterhoofd een zeer goede, solide basis om te zorgen dat de economie van Limburg in de toekomst kan floreren.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu graag het woord aan de heer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Ja, we hebben acht beleidslijnen. Dat lijkt in eerste aanleg natuurlijk overzichtelijker. Dat is het ook, maar dat betekent niet altijd dat alles natuurlijk smart of duidelijk geformuleerd is. Wat we ook zien als er heel veel onnodig Engels in stukken staat – dan sluit ik aan op een aantal vorige sprekers, ook in de vorige sessie de we hadden – dan kan dat natuurlijk dienen om ons een beetje op een dwaalspoor te brengen. Nou, dat zal het echt niet zijn. Of juist om indruk te maken. Maar we zijn echt nu gelukkig verlost van drie termen: output, outcome en impact. Ik ben blij dat we daarvan af zijn en weer gewone terminologie gebruiken, want dat leest alweer een heel stuk makkelijker. Het is een omvangrijk kader. Er was veel te analyseren, aan te vullen, aan te scherpen ook of op te merken. We hebben natuurlijk niet overal op kunnen reageren. Maar de vorige keer was er bij ons hier, in ons midden, een jonge enthousiaste agrariër die ons ook aangaf dat twee derde van de agrarische bedrijven niet opgevolgd wordt door jonge ondernemers. Dus dat Blijversfonds zal voor deze nieuwe generatie belangrijk zijn en ook moeten ondersteunen. Ook belangrijk is dat we behalve ondersteunen die ondernemers niet horendol maken met nieuwe regels, eisen formuleren, confronteren met hun bestaande kennis en ervaring, maar juist empathie en maatwerk leveren. Dat betekent situationeel en lokaal maatwerk ook. Zo'n dergelijk fonds moet natuurlijk dienen om op duurzamere wijze de voedselproductie zeker te stellen en om landschapsbeheer vorm te kunnen geven, maar wel realistisch natuurlijk en met behoud van een fatsoenlijke boterham voor deze agrariërs. Wat zien we daarvan terug? Hoe wordt dat uitgewerkt? Dat moet natuurlijk ... Daar moet een goede aanpak voor komen. Graag houden we daar de vinger op. Voedselzekerheid en behoud van landbouwareaal is iets wat Nederland en Limburg niet kan ontberen. Ja, met het oog op agrariërs die dat met ziel en zaligheid doen, maar ook onze inwoners. De collega's van de BBB hebben er ook al op geduid: koplopers. Ja. Dat is natuurlijk een mooi begrip, maar koplopers kunnen ook behoorlijk kwetsbaar zijn. Men noemde dat het peloton. Maar dan moeten er natuurlijk ook volgers komen. Daar zal dat Blijversfonds in moeten voorzien. Maar wat het nu een beetje lastig maakt om te doorgronden is namelijk dat je natuurlijk ook een ander beleidskader hebt, het beleidskader 'Landelijk gebied'. Dat is meer toepassings- en uitvoeringsgericht. Ik heb hem even opgeschreven. Hier hebben we meer te maken met concepten en innovaties. Die twee dingen moet je wel op een goede, blijvende manier koppelen. Dat lijkt me wel een uitdaging. Dat moeten we met zijn allen denk ik in de gaten houden. Dan... Dan kom ik ook op de opmerking van mevrouw Smeets. Daar heeft volgens mij de heer Hanegraaff het ook over gehad. De toeristische recreatieve sector. Aanvankelijk leek het alsof het zakelijk toerisme de overhand begon te krijgen. Gelukkig is daar nu

ook weer het toeristische recreatieve onderdeel in de schijnwerpers terechtgekomen. Wij zijn daar wel blij mee. Wij zien voor ons heel graag een versteviging in ieder geval tussen toerisme en vrijetijdseconomie. Die benoemde mevrouw Smeets ook al. Die vrijetijdseconomie kenmerkt zich namelijk doordat die zich natuurlijk richt op de eigen inwoners, die zijn ook belangrijk, en toeristen, maar wel met de kanttekening dat die toeristendruk zo evenredig en zo goed mogelijk over de provincie verdeeld zou moeten worden. Dan ga ik naar de economische ontwikkelingen in de Brainport-regio, het belang van Limburg daarvoor. Dat biedt wellicht kansen voor onze regio. Prima. Maar we hebben natuurlijk ook een aantal Brightlands-campussen, die elkaar toenemend moeten kunnen versterken. De campussen die nu nog niet zo goed op dreef zijn, die nog niet zo goed op eigen benen staan, vooral die in Venlo, die moeten natuurlijk door de Provincie geprikkeld worden om genoeg massa te krijgen, ook al is Limburg slechts aandeelhouder, wel de grootste aandeelhouder. Die tentakels van die vier Brightlands-campussen, die moeten eigenlijk buiten hun regio, buiten het fysieke territorium komen en elkaar aanraken in heel Limburg. **Innovatie mkb, kennis, communiciteiten en Brightlands zijn dan nog startups? [08.07.49]** De innovaties die daarbij ontstaan leveren weer valorisaties op met nieuwe bedrijvigheid. Als dit innovaties zijn die antwoorden bieden op diverse maatschappelijke opgaven, zeg maar gerust uitdagingen, dan lijkt dat of dan is dat volgens LOKAAL-LIMBURG zeker goed.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken, u heeft nog een halve minuut.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Gaat dat zo snel? Nou. Even kijken. Hoe kan ik dat het beste doen? Ja, daar moet in ieder geval extra intensieve inzet op gepleegd worden. Dan komen we bij de Delta Rhine Corridor. Ja, dat is een hele belangrijke corridor. Dat is hier ook al eens benoemd. Het aantal buizen dreigt verminderd te worden. Die corridor is er natuurlijk vooral ook om het bedrijfsleven te verduurzamen. We maken ons daar zorgen over. We hebben daar nog wat vragen over uitstaan, dus ik zal daar nu niet op ingaan. Dan kom ik nog tot één ding. Dat triggert natuurlijk altijd wel, zeker als je kijkt naar dat we in een regio zitten waar heel veel dingen op een klein oppervlak gecombineerd moeten worden. Het goede bedrijf op de goede plek. Ja, dat is een heel wollig begrip. Het lijkt mij... Het klinkt als muziek in de oren. Het klinkt prachtig, maar hoe gaan we dat nou doen? Ik denk bijvoorbeeld aan energieplanologie versus netwerkcongestie. Die verdozing hebben we aangehaald. Het moet in harmonie zijn met de leefomgeving. Dat bedrijf... Dat begrip, het goede bedrijf op de goede plek, moet denk ik de komende tijd nog wat verder uitwerking hebben. Dat behoeft echt nadere duiding, waar we het nog een keer over moeten gaan hebben. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Ja. Dank u wel. De heer Roso.

De heer Roso (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik had best heel veel vragen opgeschreven, maar ik ga niet de vragen van een aantal collega's herhalen. Ik ga me wel bij een aantal aansluiten, dus dan kun je me daarin meenemen. Het derde beleidskader vandaag. In alle drie de kaders staat: 'Een deel van het beleid is nog in ontwikkeling en in veel gevallen zijn programmareserves nog niet aangesproken.' Dat zoiets een positieve ontwikkeling is voor het budgetrecht. JA21 vraagt zich wel af: wat bedoel je met positief? Het lijkt dat PS de middelen ter beschikking houdt. Met de vaststelling van dit beleidskader geeft PS impliciet toch de toestemming tot de inzet ervan? Hoe zit dat nou precies in elkaar? Daarnaast zijn we wel blij dat er een start is gemaakt met prioritering van de doelen in de doelenboom. Dat hebben we gelukkig acht keer mogen herhalen bij de vorige sonderende stukken. Dus we zijn blij dat daar stappen in worden gemaakt. Het had voor ons wel al een stuk concreter mogen zijn. Ik kan mij voor een gedeelte aansluiten bij de heer Van Est van 50PLUS, maar ook een

vraag eigenlijk aan mijnheer Van Est, of de partner van mijnheer Van Est ook mijn partner kent, want die zou in dezelfde situatie hetzelfde antwoord geven.

De voorzitter: Ja. Daar wil de heer Van Est graag op reageren.

De heer Van Est (50PLUS): Ik wil hem alleen veel sterkte wensen.

De heer Roso (JA21): Nee, maar ik wilde aansluiten met name ook op de meetbaarheid. Als er geen nulmeting is, hoe wil je het dan meetbaar gaan maken? Er staat een stuk in: 'Het economisch beleid van de Provincie zal aansluiten op onder andere de European Green Deal.' Daarmee vergoten we volgens de Provincie de mogelijkheden om gebruik te kunnen maken van de programma's en financiering vanuit Den Haag en Brussel. Op zich zijn wij niet tegen het zoveel mogelijk ophalen van gelden bij andere overheden, he, of andere instanties, maar we moeten wel opletten. Daar zijn vaak extra eisen aan verbonden en die extra eisen moeten we vooral niet bij het mkb gaan neerleggen. We moeten niet heel veel geld of een klein beetje geld gaan binnentrekken waar heel veel eisen aan zitten, waar heel veel ondernemingen dadelijk last van gaan hebben. Dan ... In paragraaf 1.3.1 staat dat de brede industrie zich moet aanpassen aan veranderde economische, technologische en maatschappelijke ontwikkelingen. Dat is eigenlijk wel precies ook waar het misgaat. De brede industrie in Limburg en in Nederland moet eigenlijk helemaal niks. Als SABIC of OCA het hier te duur vindt, dan vertrekken ze. Dan gaan ze ergens anders in de wereld hetzelfde doen. Je ziet het nu ook met SABIC, die wel gelukkig binnen Nederland vertrekt. DSM is vertrokken en zo zijn er nog meer bedrijven, van Unilever tot Shell, die allemaal Nederland verlaten door de regeldruk. We moeten het ook vooral die bedrijven, die ook heel veel werkgelegenheid creëren, niet al te lastig maken. Ik zie een vraag.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst, u heeft een vraag voor de heer Roso.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja. We zien inderdaad dat bedrijven vertrekken. Dat zal deels door regeldruk komen, maar ik heb ook de indruk dat, zeker als het om grote internationale bedrijven gaat, het ook kan zijn dat bedrijven vertrekken omdat er een einde komt aan belastingvoordelen vanuit Den Haag. Dus het is een beetje te zwart-wit, is mijn mening, om te zeggen dat het sec door regeldruk komt hier uit deze Provincie. Ik zou graag uw reflectie daarop zien.

De voorzitter: De heer Roso.

De heer Roso (JA21): Nou, voor een aantal bedrijven zou dat inderdaad zo kunnen zijn, maar ook als je ziet dat andere bedrijven, die hier al 70, 80 jaar hun hoofdkantoor hadden, bijvoorbeeld een Unilever ... Die zijn niet voor niks naar het Verenigd Koninkrijk verhuisd. Die hadden al lang geen voordelen meer. In ieder geval niet op die schaal die mevrouw Berghorst bedoelt. Oké. Dan ga ik verder met mijn betoog. Dan zie ik bijvoorbeeld, om daar een aanvulling op te geven, ook een artikel in de Telegraaf van vandaag, de Ondernemingskamer van afgelopen week. Verder had ik ... Ja. In de continuering van de deregulering: ik ben het eens met de heer Hanegraaff van het CDA met betrekking tot de deregulering. Als de Gedeputeerde daar hulp bij nodig heeft, dan staat de deur bij ons altijd open. Wel heb ik daar ook een vraag over. Dat is eigenlijk ook meer een reflectie die ik wil horen van GS met betrekking tot de deregulering, het makkelijker maken en het meer bij de oorspronkelijke oorsprong blijven. Als we kijken naar het FUREC-project, vrij recent; daar wordt een adviesbureau in de hand genomen. Dat geeft aan: 'De Provincie hoeft dit wettelijk niet te doen, maar kiest hiermee wel voor zorgvuldigheid.' Oftewel, ze hoeven het niet te doen, maar ze kiezen er wel voor, waardoor dit project bijvoorbeeld weer voor onbepaalde tijd is uitgesteld. Volgens mij gaat het

weer een jaar of zo nu langer duren, terwijl het hele initiatief juist die vergroening ook van het industrieterrein van Chemelot zou moeten helpen. Dus ga in reflectie daarop, in hoeverre dat matcht. In mijn hoofd matcht dat namelijk niet. Aan de ene kant deregulering en aan de andere kant zeggen: 'We hoeven het niet te doen, maar dan gaan we er toch wat op toevoegen.'

De voorzitter: Mijnheer Roso, u heeft nog iets minder dan 20 seconden.

De heer Roso (JA21): Nou, dan ga ik afsluiten. Ook al klinken we vrij kritisch in de bijdrage, buiten deze details zijn we eigenlijk wel best tevreden over het beleidskader. We denken dat de Provincie op de goede koers zit en zijn vooral te spreken over het initiatief Limburg 4 LIFE en andere circulaire bevorderingen. Wel heb ik een vraag over de volgordelijkheid in het kader van het besluit dat is benoemd in de melding van de portefeuillehouder met betrekking tot het circulaire uitvoeringsprogramma. Dat was hem, voorzitter.

De voorzitter: Oké. Ja, dank u wel. Tot slot de fractie van de PVV. Daar mag ik ... Sorry? Oh ja, sorry. Excuseer.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, allereerst wil ik beginnen met het uitspreken dat de PVV vindt dat het stuk weinig richting geeft en dat niet concreet is waar we naartoe willen. We proppen meerdere kaders bij elkaar en daaruit maakt het College diverse programma's. Eén is er zelfs al vastgesteld door het College. Wat is de invloed van PS nog bij de programma's en welke inspraak hebben wij nog? Het stuk bevat namelijk heel veel open eindjes, waar het College zelf invulling aan kan geven. Hoe kunnen wij hier dan nog op sturen, behalve met de financiën? Het College wil werken aan de maatschappelijke opgave, maar deze is niet direct beïnvloedbaar door provinciaal beleid. Instrumenten die nodig zijn... Instrumenten die het College inzet zijn het LIOF en Brightlands. Hoe wordt er dan getoetst wat de impact is van dit instrument en hoe vaak worden wij geïnformeerd over de voortgang van LIOF, Brightlands en haar projecten? Hebben we ook nog een exitstrategie bij niet-rendabele resultaten en projecten en wordt PS hier ook over geïnformeerd? Kan het College hier een uitleg over geven? Dan komt de PVV in het Statenvoorstel tegen dat we alleen een beleidskader gaan vaststellen, maar uit het stuk halen wij ook een begrotingswijziging bij dit beleidskader. Is dit juist en zo ja, kan het College deze dan toelichten? Hoe zit het met alle dwarsverbanden? Hoe worden deze straks gefinancierd en wat wordt de verdeelsleutel? Kan het College hier uitleggen hoe het zit? Nu naar de inhoud. Het College blijft zich inspannen voor VDL NedCar. Is het niet achterhaald om hier nog steeds energie, tijd en geld in te stoppen? Tal van banen zijn ondertussen verloren gegaan en jarenlang komt er al niets van de grond. Komt er nu dan wel... Gaat dat nu wel veranderen? Welke signalen heeft het College hiervoor? Dan kom ik bij het LIOF. Het College gaat richting en sturing geven aan het LIOF. Wat is de rol van de Provincie binnen het LIOF en op welke manier zijn we de komende tijd verantwoordelijk? Krijgen we de gemaakte investeringen die we erin stoppen ook terug? Het College gaat innovatie-instrumenten inzetten. Welke zijn dit dan? Ik hoor graag een reactie van het College. Chemelot volledig klimaatneutraal en circulair. Hoe haalbaar is dit? Natuurlijk is iedere besparing meegenomen, maar is volledig klimaatneutraal niet wensdenken en jagen we juist niet onze ondernemers weg op Chemelot? Het College zet in op een circulaire hub op Chemelot. Chemelot is van nationaal belang. De PVV vraagt zich af hoe het Rijk bijdraagt aan de taak waar Chemelot voor staat. Is het realistisch dat ze 100% circulair worden? Wat is het... Wat is de reactie van het College? Dan komen we nog biomassa en veeteelt tegen. Over welke soorten van biomassa spreekt het College hier in dit stuk?

De voorzitter: Mijnheer Megens, er is een interruptie van mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, voorzitter. Die circular hub, dat is niet een nieuw idee. Dat is iets wat een aantal jaren geleden gestart is onder het extraparlamenteair College, waar uw voormalig Gedeputeerde, de heer Housmans, onderdeel van uitmaakte en in essentie is het dus voortzetting van het beleid waar u zelf toen voor was. Is uw standpunt, het standpunt van de PVV, ten aanzien van de circulaire economie en dat we dat moeten aanjagen, in het afgelopen jaar veranderd?

De voorzitter: Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, voorzitter, ik wil daar wel op reageren. We hebben destijds ook de vraag gesteld: hoe realistisch is het om 100% circulair te worden daar? Destijds gaf de Gedeputeerde aan: 'Dit is niet realistisch.' Dus ja, wij lezen hier dat het 100% circulair moet worden. Volgens mij geven wij hier aan dat het niet realistisch is.

De voorzitter: Mijnheer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Voorzitter, ik vraag me af of de heer Megens zich ervan bewust is dat dit de strategie is van Chemelot zelf, om dit te willen. Zij hebben zelf een enorm ambitieus programma. Zij willen dit absoluut gaan doen. Dus waarom twijfelt u er dan aan of waarom twijfelt de heer Megens er dan aan dat dit niet realistisch is? Bent u meer chemicus dan de chemici bij Chemelot?

De voorzitter: Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, dat is natuurlijk een hele mooie vraag. Zelf mogen ze natuurlijk realistische doelen stellen, maar volgens mij lezen we hier in dit stuk terug dat het College wil gaan inzetten om hen nog meer aan te jagen naar die 100% circulair te gaan. Ik denk, als een ondernemer het zelf wil is het goed, maar we moeten het niet op gaan leggen vanuit de overheid.

De voorzitter: Mijnheer Hanegraaff, een vervolgvraag.

De heer Hanegraaff (CDA): Nee. Dit is ... Afgelopen maandag werd de strategie besproken, hè? Ze hebben een ... Dit is hun ambitie. Zij willen dit.

De voorzitter: En uw vraag is, mijnheer Hanegraaff?

De heer Hanegraaff (CDA): Weet de heer Megens dat?

De voorzitter: Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dat is een goede vraag. Ja. Dat zij dat willen is mooi, maar in het stuk staat beschreven dat het College dit nog meer wil aanjagen. Dan kan de ondernemer het willen, maar hier staat in het stuk gewoon: 'Het College wil het.' Ik juich natuurlijk toe dat die ondernemer het wil en als het haalbaar is ... Maar daar moeten wij geen enkele dwangmiddelen voor in gaan zetten.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, toch nog even voor de duidelijkheid. Die circulaire economie, juist bij Chemelot, is niet alleen belangrijk voor de verduurzaming, maar heeft ook een belangrijk effect op de gezondheid van de omwonenden. Als je namelijk de verbranding van fossiele brandstoffen vervangt door dat op elektriciteit te doen, dan gaat er minder CO₂ de lucht in. CO₂ is heel erg

ongezond voor je. Daar word je heel erg ziek van. Daar kan je heel erg ziek van worden. Als u nou even het standpunt over klimaat parkeert en even denkt vanuit het standpunt gezondheid, verandert dat dan iets in uw mening over de verduurzaming en dus ook het gezonder maken van de chemische industrie, die op 150 meter afstand ligt van de eerste woonhuizen in onze provincie?

De voorzitter: Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik hoor dat de Partij van de Arbeid niet goed geluisterd heeft. Aan het begin van deze alinea heb ik gezegd dat iedere besparing mooi meegenomen is. Dus ik zeg niet dat we geen besparingen moeten doen. Ik zeg alleen: is die realistisch en haalbaar?

De voorzitter: Zet u uw betoog voort.

De heer Megens (PVV): Dank u wel, voorzitter. Dan komen we bij het stukje biomassa en veeteelt. Over welke soorten van biomassa spreekt het College hier? Dit is niet in het stuk omschreven. De PVV is benieuwd welke soorten het College voor ogen heeft. Daarnaast zetten we ook in op de eiwittransitie, om naar alternatieve eiwitbronnen te gaan. Gaat de koe uit ons Limburgse landschap verdwijnen? Dit maakt de PVV wel op uit dit beleidskader. De Provincie gaat ook vezelgewassen voor de bouw verbouwen. Hiermee pakt het College haar rol in de Woondeal. In hoeverre levert dit meer woningen op voor de Limburgers en wat betekent dit voor de schaarse ruimte in Limburg? Belangrijker, is deze vorm wel betaalbaar voor alle Limburgers? Wordt circulair bouwen ook een harde eis voor iedere woning in Limburg en hoe haalbaar is dat dan? Hierop hoort de PVV graag een reactie van het College. De glastuinbouw moet energieneutraal worden of zelfs positief. In de krant was vandaag nog te lezen dat er zeker de komende tien jaar helemaal geen plaats is voor bedrijven op het net. Hoe gaat het College zorgen dat de benoemde versnelling er dan komt in deze sector? Moeten we niet gewoon ook hier realistisch zijn en gaan benoemen dat niet alles haalbaar is? Drijven we ondernemers niet in een onmogelijke situatie, die niet haalbaar is? Wat is de inzet van het College in deze versnelling?

De voorzitter: Mijnheer Megens, u heeft nog één minuut.

De heer Megens (PVV): Het College gaat meer vraag voor circulariteit creëren, bij inkoop en aanbestedingen. Wordt de inzet hier ook 100% circulair? Hoe haalbaar is dit? En wanneer? Wat doet het met de kosten? Worden projecten en dergelijke hierdoor nog duurder? Kan het College toelichten wat de meerkosten zijn voor de inkoop en de aanbesteding hiervan? Graag een onderbouwing van het College. Investeren in toerisme gaat ook via het LIOF. Wat kosten de investeringen in toerisme en hoe monitoren we deze als Provincie? Op welke manier krijgt de Provincie de voordelen van deze innovaties? We zetten in op brede stimulering van zakelijk toerisme ter positionering van Limburg. Hoe meten we of Limburg zich inderdaad beter positioneert? En misschien nog belangrijker, wat levert het de Provincie op? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Smeets, u had nog een vraag voor de heer Megens.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, mijnheer Megens, u zit in Den Haag aan de knoppen, toch? Dus ik vroeg me af: hoe gaat de PVV nou vanuit die Tweede Kamer ook investeren, echt investeren, in de Limburgse maakindustrie?

De voorzitter: Mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, voorzitter, dat is een heel mooie. Dat is een vraag die ik niet kan beantwoorden. Ik zit hier voor Limburg en niet voor Den Haag. Dus daar heb ik geen antwoord op.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst, u had ook nog een vraag.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, stond daar dan niets over in uw verkiezingsprogramma?

De voorzitter: Mijnheer Megens?

De heer Megens (PVV): Ja, voorzitter, ook daar: ik ga niet over het Haagse verkiezingsprogramma. Wij zitten hier voor Limburg en in Limburg hebben wij een eigen autonoom verkiezingsprogramma.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu tot slot graag het woord aan de heer Loomans in deze eerste termijn van uw commissie.

De heer Loomans (Horizon): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, dan zijn we bij het toetje en dat is meestal het lekkerste van de maaltijd, toch? Toen ik voor de eerste keer het kader 'Werken aan een toekomstbestendige economie' onder ogen kreeg, bleef ik hangen bij dat woord 'toekomstbestendig'. Hoe bepalen we in onze turbulente wereld wat nog toekomstbestendig is? Gelukkig lees ik in dit beleidskader veel interessants over hoe het College die toekomst vorm wil geven. We moeten af van het gebruik van fossiele brandstoffen. Onze materialen- en grondstofgebruik moeten we circulair gaan maken. We verbeteren de volksgezondheid door niet alleen in te zetten op de eiwittransitie en gezonde voeding, maar ook door de gezondheidszorg te verschuiven van genezen naar voorkomen. We zetten in op verdere digitalisering en kunstmatige intelligentie. We gaan de economie ombuigen van kwantiteit naar kwaliteit. Dat klinkt allemaal heel mooi en ambitieus. Als we dat echt gaan doen, dan is dat een flinke draai ten opzichte van het verleden. In de dagelijkse praktijk – en ook in dit huis – zie ik vooral meer van hetzelfde van die oude economie. Denk maar aan die overvolle wegen door kolonnes vrachtwagens, die af en aan rijden naar steeds verder uitwoekerende pakhuisen en de blinde steun aan sectoren uit de fossiele economie, zoals VDL en MAA. In een levende economie komen er voortdurend nieuwe initiatieven en bedrijven bij, die met hun innovaties nieuwe ontwikkelingen mogelijk maken en zorgen voor kwalitatieve economische groei. Maar dan moeten we ook accepteren dat er bedrijven zijn die niet meer bij de toekomstvisie passen, waarop de opties vergroenen, sluiten of verplaatsen van toepassing zijn. Op diverse gebieden zijn we in Limburg op de goede weg. Zo mogen we best trots zijn op de inspanningen die Chemelot doet om te vergroenen. Ook de Brightlands-campusen zijn op de gebieden circulariteit en gezondheidszorg goed bezig en passen goed bij dat economisch toekomstscenario. Het voornemen om aansluiting te zoeken bij de regio Eindhoven, ASML, is in dit kader ook heel verstandig, maar zouden we niet iets soortgelijks moeten doen richten de RWTH en Aken, zodat Limburg met de campusen de verbindende as wordt tussen deze twee grote innovatiebroeinesten. Dan moeten we natuurlijk ook eens zorgen dat die intercity Eindhoven-Aken er eindelijk eens komt. Hoe moeten we omgaan met het landgebruik in die toekomstige economie? We weten dat ruimte schaars is en er veel ontwikkelingen op ons af komen die ruimte vragen. Is het in dat kader wel zo'n goed idee dat 45% van het Limburgse land gebruikt wordt voor de landbouw, voor gras, mais, akker- en tuinbouw, terwijl deze sector maar voor 2,4% bijdraagt aan het bruto regionaal product en waarschijnlijk de meeste producten geëxporteerd worden? Vergelijk dat eens met de industrie, die met 4% landgebruik voor 21,3% bijdraagt aan dat BRP. Moeten we daarom niet juist veel meer investeren in het verder versterken van de nieuwe ontwikkelingen, waar we goed in zijn? Dus het intensiveren van circulariteit, cradle to cradle, verduurzamen van bedrijven, zorgen dat we op deze gebieden het voorbeeld binnen Nederland

worden of nog liever binnen de EU? Dat we als Provincie meedoen aan het proposal Circular Economy Limburg 4 LIFE is dan ook een goede stap. Is het in dit kader ... Oh nee. Het is in dit kader verbazingwekkend dat het College in de komende periode € 10 miljoen wil investeren in de landbouw en maar € 4 miljoen in circulariteit. Moeten we die bedragen niet omkeren? Tenzij het de bedoeling is dat we de landbouw ombuigen naar het kweken van de gewassen, de biomassa, die we straks nodig hebben voor hernieuwbare grondstoffen voor de industrie of als materiaal voor de bouw. Geld steken in het nog verder intensiveren van de landbouw of het ontwikkelen van weer een nieuwe generatie installaties, die moet proberen de milieugevolgen voor lucht-, water- en bodemkwaliteit beheersbaar te maken, lijkt mij horen bij de oude economie en de verkeerde weg. Vestigingsbeleid. Kunnen we eens kritisch nadenken welke bedrijven iets toevoegen aan de kwaliteit van de Limburgse economie, in plaats van ons blind te staren op werkgelegenheid. Werkgelegenheid voor mensen die in Limburg niet meer voorradig zijn, zodat er weer vele honderden, zo niet duizenden, arbeidsmigranten aangetrokken moeten worden. Kunnen we erop sturen dat de glastuinbouw alleen nog kansen krijgt waarbij van aardwarmte gebruik kan worden gemaakt? Moeten we wel investeren in zakelijk toerisme? Als we in Limburg echt innovatief en baanbrekend werk gaan doen – kijk naar de regio Eindhoven met al zijn kenniswerkers – dan komen die toeristen toch vanzelf? In het kader van economische kwaliteit past ook het streven naar het binnenhalen van de Einstein Telescope, het neusje van de zalm op technologisch gebied en een aanwinst voor de wetenschap in de regio. Maar dit moet niet ten koste gaan van alles. Uiteindelijk heeft het slagen van de energietransitie een hoger belang. Hopelijk kan daarom het uitsluitingsgebied voor windturbines in een groot deel van Zuid-Limburg spoedig opgeheven of ingeperkt worden. Heb ik nog tijd?

De voorzitter: Nog 40 seconden.

De heer Loomans (Horizon): Ik weet het even niet meer, maar ik vroeg mij af of het sluiten van steeds meer winkels in de binnensteden; of daar iets voor ondergebracht is in het kader, want naarmate die centra steeds meer verschrallen, zal je op een gegeven moment denk ik ook ... Ja, blijft Limburg dan aantrekkelijk voor de Limburgers, zullen we dan maar zeggen? We weten allemaal dat al die pakhuizen bijdragen aan het rondjes-rijd- en thuis-aflevergebeuren, maar ik denk dat we daarmee onszelf op de langere termijn geen plezier doen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan komen wij nu aan bij de eerste termijn van de Gedeputeerden. Zij hebben samen 35 minuten. Ik neem aan dat u zelf in de gaten kunt houden hoe u die tijd verdeelt. Ik wil u daar wel bij helpen.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, mevrouw de voorzitter, voor dat aanbod. De microfoon staat aan. We zullen inderdaad proberen het zo goed en zo kwaad als het kan binnen de tijd te doen. Er zijn wel veel vragen gesteld, dus daar zullen we enige lenigheid met elkaar moeten gaan betrachten, hoe we dat gaan doen. Allereerst veel dank voor wederom de betrokkenheid van uw commissie bij dit beleidskader, waar drie Gedeputeerden voor paraat zitten hier. Ik denk dat het goed is dat we een aantal zaken, die we hier vandaag gehoord hebben, die enerzijds gaan over de vorm, anderzijds over de inhoud en anderzijds ook over 'waar staan we nu in Limburg voor, welke uitdagingen hebben we, hoe recent is dat en zijn we in staat om op korte en middellange termijn daar goed uitvoering en inhoud aan te geven?' ... Maar ik zou niet willen beginnen met de beantwoording voordat ik mevrouw Plusquin uiteraard gefeliciteerd heb met haar nieuwe functie. Veel succes in die rol. Ik heb het vermoeden dat we u ook in die nieuwe rol weer terug gaan zien in onze Provinciale Staten. Daar kijken we uiteraard naar uit. Dank, voorzitter. Ik moet ook zeggen: ik heb met enige bewondering naar het betoog – dat is geen partijpolitiek – van de heer Maillé zitten luisteren, die uit zijn hoofd zijn bijdrage deed. Grote complimenten daarvoor. Ik weet dat inclusie en onderwerpen die gaan over 'hoe

kunnen we hier ook op een goede manier met elkaar omgaan?’ ook belangrijk zijn voor uw Staten. Ik heb daar met bewondering naar geluisterd. Dan toch even de inhoud. We beginnen met de vorm. Dat klinkt een beetje raar. Mevrouw Berghorst begon natuurlijk haar betoog met een aantal kritische opmerkingen over de vorm en niet zozeer het coalitieakkoord, want dat staat volgens mij nog steeds overeind, maar wel over de wijze waarop dat geïntegreerd is in het beleidskader. **Ik moet daar gelijk ook de toezegging op doen dat we dat beter zullen weergeven in de versie die u uiteindelijk tegemoet kunt zien richting de Staten.** Dus dank voor uw oplettendheid, maar ook uw kritische blik. Dat geldt overigens voor al uw fracties, daar waar het ook gaat om taalgebruik. Dat is ook iets wat ik gehoord heb. De heer Van Est begon erover. Een aantal van u. De heer Van den Beucken heeft daar ook het een en ander over gezegd. Ja, we proberen natuurlijk – dat hebben we ook bij de sonderende sessie al een paar keer aangegeven – van een behoorlijk aantal kaders tot acht kaders te komen. Het is niet dat dat gelijk zo’n zware last is, maar dat betekent automatisch dat je gewoon wat minder specifiek kunt zijn, wat meer op hoofdlijnen wilt gaan zitten, zoveel mogelijk buzzwoorden probeert te voorkomen. Daar ben ik zelf ook een beetje allergisch voor. **Maar ik hoor hier dat we het nog een keer goed moeten lezen en dat zeg ik u ook toe.** Ook wij gaan nog een keer goed lezen. Ik kwam toch nog een paar keer ‘ecosysteem’ tegen. Daar ben ik zelf ook niet helemaal van. We proberen daar nog een keer goed naar te kijken. Op verzoek van de heer Sol **ook wat meer cijfertjes buiten de paginanummers.** Ik denk dat dat op zich goed kan werken. Dan even naar de inhoudelijke vragen van mevrouw Berghorst. Circulaire economie, vier ketens. We hadden er vijf. De vier ketens zijn maakindustrie, chemie/bouw, biomassa en voedsel. In het vorige beleidskader hadden we ook circulair parkmanagement opgenomen. Dat is een nieuw beleidskader opgenomen onder de uitgangspunten ter versterking van het... U gaat naar de microfoon?

De voorzitter: Ja. Mevrouw Berghorst, u had een vraag.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, circulair parkmanagement, maar ook circulaire afvalverwerking. Die is ook verdwenen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat klopt. Daar was ik nog niet helemaal. Ik was nog bezig met mijn beantwoording. Goed, het is een feit dat u mij ondersteunt, zou ik willen zeggen. Afval. We hebben ASL in het verleden ondersteund bij de circulair vernieuwde uitvraag van gemeentelijk afvalbeleid. Het is eigenlijk wel een gemeentelijke taak. We hebben het wel ondersteund destijds. Op dit moment hebben we gezien dat zij daar volop mee bezig zijn. Ze hebben ook geen echte hulpvraag meer gesteld, maar als het nodig is, dan willen we daar best nog een keer met hen naar kijken. Maar in die zin hebben we vanuit de ambitie daar niet voor gekozen, omdat we die ondersteuning hebben aangeboden en dat loopt. Dat betekent niet dat we loslaten, maar in ieder geval voor het beleidskader zoals het nu voorligt hebben we dat niet opgenomen. U had ook nog een vraag gesteld over acquisitie in handen van het LIOF en de campusorganisaties. Hoe verhoudt zich dat met de huisvesting van arbeidsmigranten? Ik denk dat we hier geen discussies over moeten doen die ook op andere voorstellen voor PS liggen c.q. beleidskaders. We weten, in de Omgevingsvisie wordt daar ook heel nadrukkelijk over gesproken. De huisvesting is natuurlijk een voornamelijk verantwoordelijkheid voor de gemeenten, maar dat betekent niet dat we het zomaar loslaten. Dus we willen ook echt in de acquisitie... Dat doen we feitelijk al. Als we praten met partijen die zich mogelijk willen vestigen in de regio, in onze provincie, vinden we dat al een belangrijk aspect. We hebben dat al zo vaak met elkaar besproken. Het is niet zo dat we horende doof zijn en ziende blind. Ook wij zien natuurlijk de actualiteit in onze provincie, dus we nemen dit soort thema’s al mee. Het is nog niet in die zin verankerd, maar

daar heeft u het nog over in andere beleidskaders, maar het is zeker een onderwerp van discussie als we met partijen rond de tafel gaan zitten.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, dat stelt mij gerust. De opmerking over de huisvestingseffectrapportage en uw reactie daarop, van 'ja, maar we moeten hier niet een discussie overdoen die we bij het ruimtelijk kader voeren'; het staat expliciet in dit kader genoemd als één van de nieuwe instrumenten om in ieder geval in onze acquisitie te toetsen hoe dat gaat. Mijn simpele vraag aan u is: het LIOF en de campusorganisaties, weten die van die huisvestingseffectrapportage? Hoe kunnen ze daarmee omgaan? Wat is dan de status? Hoe zorgen we ervoor dat ze dat ook daadwerkelijk gaan doen? Dat is volgens mij een vraag die u ook moet beantwoorden, aangezien het ook in uw kader staat.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja. Als het in het kader staat, gaan we dat dus ook uitvoeren. Zo simpel is het, want het ligt aan u voor. Dat betekent ook dat zij zich daarnaar hebben te verhouden. Ook met het LIOF en de campusorganisaties praten we op regelmatige basis over datgene wat in dit huis besloten wordt. Het is niet dat ze losstaan van ons. We zijn voor 50% aandeelhouder in het LIOF en we zijn ook voor meerdere percentages aandeelhouder in de campussen. Zij hebben zich te verstaan naar het beleid dat in dit huis wordt gemaakt. Dat communiceren we ook zo. Dat geldt voor benoemingen, dat geldt voor een heleboel andere zaken, maar ook hiervoor. Via de aandeelhoudersrol die we hebben wordt het nieuwe beleid dat wordt vastgesteld voorgelegd aan die partijen. Dat is niet een kwestie van kiezen. Dat is een kwestie van doen. Ja? Toerisme. Een aantal partijen is daar stil bij blijven staan. De visie van de heer Maillé is correct. Het is niet ... Ik heb ook de inspreeknotitie gezien van de heer Mertens. Was het de heer Mertens? Nee, ik bedoel die van het GLO. Die is toegevoegd aan de stukken, mevrouw de voorzitter. Nee. Maar dat was een uitvoerig betoog. We wijken daar eigenlijk niet van af. We hebben ook in het begin van de bespreking sonderend gezegd: 'We gaan niet heel sectoraal te werk.' Er zijn wel een aantal afspraken gemaakt, ook in de coalitie, welke thema's we gaan beetpakken. Dat betekent dus niet dat we andere zaken niet meer doen. Wat we hebben getracht duidelijk te maken is: we hebben de afgelopen jaren vanuit dit huis enorm veel samen met de DMO's gedaan. Dat blijven we ook doen. Ze hebben goed werk verricht. Geen enkele discussie daarover. Dat betoog klinkt als een klok en klopt ook. Wat we ook gemerkt hebben en dat vinden we ook belangrijk, is dat toerisme ook niet meer een vanzelfsprekendheid is als het gaat om de acceptatie in diverse omgevingen. De leefbaarheid in verschillende kernen staat daardoor onder druk. Zie de actuele discussies die we hebben gezien in Vaals, zie de discussies die we hebben gehad in dit huis rondom de vakantieparken. Dat betekent dus ook, als het gaat om acties rondom de DMO's... Dan heb ik het niet over routestructuren, want die staan ook gewoon in het beleidskader. Dan gaat het met name bijvoorbeeld over campagnes. Dan weten we gewoon dat Limburg, Nederland, maar vooral ook Limburg, gewoon in de top 3 staat van bestemmingen van allerlei partijen. De vraag is: moeten we daar dan verder in investeren of moeten we juist iets gaan doen aan de hardware, de structuren? We hebben ook opgenomen, op verzoek van een aantal partijen die gereageerd ook hebben op het sonderend beleid – niet alleen uw Staten, maar ook andere partijen hebben gereageerd – van: we gaan iets meer doen aan routestructuren. Dat zakelijk toerisme wordt hier eerst als zakelijk toerisme neergezet, maar is met name bedoeld aan de kant van de Brightlands-campussen, om te zorgen dat zij ook een succesmodel kunnen ontwikkelen op het gebied van congressen rondom de thema's die zij belangrijk vinden. Dus het ondersteunt ook weer juist de ambities van deze Provincie. Wat ik zelf altijd wat minder vind is dat partijen zich gaan afzetten tegen beleid dat erin staat. Zakelijk toerisme is

kleiner dan het normale toerisme. We nemen geen letter terug van het beleid dat we hier de afgelopen jaren met elkaar besproken hebben. Dus dat blijft gewoon recht overeind. We hebben alleen gezegd: we maken daar toch wel wat opmerkingen bij. Dat geldt voor het zakelijk toerisme. Dat geldt voor ZLSM. Dat geldt voor de routestructuur. Dat is eigenlijk bijgevoegd aan datgene wat we al deden. Dus daarmee is niet gezegd dat we het oude beleid niet meer doen, want zoals de heer Sol terecht heeft geconstateerd: eigenlijk is het een voortzetting van het beleid. Als je iets dus niet zou willen doen, zou je eigenlijk daarbij moeten zeggen 'daar gaan we dus afscheid van nemen' en dat hebben we niet gedaan. Dus dat is feitelijk datgene wat achter toerisme zit. Ik snap ook best wel dat als partijen dat lezen ze denken: ja, maar ik word daar niet in genoemd, ik vind het wat onduidelijk. **Ik ben best bereid om naar de volgende versie ook te kijken om te zien of dat dat nog wat verduidelijkt kan worden**, maar het is niet zo dat we afscheid nemen van datgene wat er was.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Nou, misschien is het dan wel goed dat u even gaat kijken, in ieder geval voor mij, want daar heb ik wel behoefte aan ... Dat u heel even opsomt wat het beleid van de afgelopen vier jaar geweest is op toerisme. Bij mijn weten is het laatste beleidskader over toerisme geëindigd in 2019 en heeft het vorige College ook al geen beleid gemaakt op toerisme. Dus als u zegt 'het is voortzetting van wat wij al doen' en ik weet 'maar we hebben de afgelopen vier jaar geen beleidskader gehad op toerisme', dan is mijn vraag wel: maar wat deden we dan? Volgens mij deden we al heel wat minder. Daar ben ik wel een beetje zoekend naar in dit geval, omdat ik het wel belangrijk vind dat we daar goed een vinger aan de pols hebben. Ik hoop dat u dat zou kunnen toezeggen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, daar hebt u in die zin gelijk in, maar we hebben natuurlijk een heleboel ondersteuning gedaan vanuit dit huis naar de DMO's toe. DMO's zijn natuurlijk van de gemeenten, van hun achterban en van ondernemers ook. Maar we hebben wel gezien dat we de afgelopen jaren best wel zijn bijgesprongen op een aantal thema's, ook naar aanleiding van COVID, vanuit de wateroverlast. Toen zijn we echt bijgesprongen vanuit de Provincie door te zeggen: weet je? Dat is een kwetsbare groep, althans een kwetsbare groep ondernemers op dat moment. Daarop willen we gaan intensiveren.' **Maar ik zal proberen om dat in het beleid wat verder te expliciteren.**

De voorzitter: Mevrouw Berghorst heeft een vervolgvraag.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, want inspringen op het moment dat Valkenburg een meter onder water staat is volgens mij niet beleid, dat is gewoon wat je doet om elkaar te helpen. In die zin vind ik het fantastisch en hartstikke goed dat we dat gedaan hebben, maar dat is in mijn optiek niet een beleidsprogramma waarin we een lijn uitzetten in hoe we een bepaalde sector helpen en ondersteunen. Daar ben ik naar op zoek.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter. Dat heb ik zojuist toegezegd, dat we dat nog eens een keer goed tegen het licht gaan houden en in die zin proberen te expliciteren, in de hoop dat we daarmee in ieder geval daar waar het gaat over vrijetijdseconomie, want daar gaat het over; dat we dat in ieder geval helder opschrijven, dus dat iedereen ook voelt dat we datgene blijven doen wat we altijd al gedaan hebben. Goed. Dan ga ik naar de ... Oh, we gaan door? D66. Ja. Verdozing in combinatie

met arbeidsmigranten. Hoe kijken we naar de logistieke locaties en is dat onderdeel van het beleid? Ja, we richten ons op hoogwaardige kennis en technologie. Huisvesting arbeidsmigranten. Daar heb ik het zojuist al even over gehad. We sturen natuurlijk via het ruimtelijk instrumentarium op de nieuwe huisvesting, van nieuwe bedrijven, maar moeten ook niet vergeten dat we ook nog gewoon bestaande bedrijventerreinen hebben en daar zullen we ook samen met de gemeenten goed naar gaan kijken. U stelt terecht dat de Delta Rhine Corridor een levensader is door Limburg en ook voor Limburg. Wij zijn daar heel nadrukkelijk met het Rijk in de lobby, ook met het havenbedrijf van Rotterdam, om ervoor te zorgen dat we daar de goede dingen met elkaar blijven doen. Daar blijft een afhankelijkheid in zitten van de industrie zelf, omdat de industrie zelf ook aan de lat staat voor een aantal van die leidingen die daarin zitten. Wat er uiteindelijk uit gaat komen is nu nog niet duidelijk. Er lopen nog gesprekken over, maar dat is een zaak die hoog op onze prioriteitenlijst staat. Dan komt u natuurlijk met de terechte opmerking: 'Je bent hoog ambitieus, maar je hebt ook te maken met externe factoren, netcongestie, verduurzaming.' Dat is natuurlijk zo. Maar dat betekent niet dat je zaken los moet laten. We praten aan de ene kant, ook vanuit onze aandeelhouderspositie, weer met Enexis, om ervoor te zorgen dat we kunnen prioriteren daar waar het kan op trajecten die voor ons heel belangrijk zijn. Als we dat nu allemaal gaan uitsluiten of een tandje minder gaan doen, dan vind ik dat ook niet meer echt ambitieus. Terwijl je juist een ambitieus beleidskader ook nodig hebt om naar deze partijen toe te stappen en te zeggen: 'Denk eraan, ons parlement staat achter deze opgave. Ik kom hier met een opdracht binnen.' Als we die opdracht aan de voorkant al gaan afminnen, om het even zo te zeggen, dan is ons verhaal natuurlijk een stuk minder sterk. Dus ik zou echt willen adviseren om die ambitie, die misschien heel hoog is, die misschien op sommige momenten wat onrealistisch voelt, omdat je om je heen kijkt en je ziet het niet gebeuren, toch vast te stellen middels een opdracht voor ons allemaal, maar ook voor dit College, om aan de slag te gaan daarmee. Ik denk dat dat een hele belangrijke opgave is. Volgens mij kunnen we elkaar daar ook in vinden, want dat is ook heel belangrijk. Dat geldt ook voor de circulaire economie. Dat geldt ook voor Chemelot 2050. We hebben daar echt te maken met bedrijven die willen. Wie zijn wij dan of wie ben ik dan om te zeggen: 'Ja, dat kan wel een tandje minder.' Ik denk juist dat die ambitie hoog gesteld moet worden, om ervoor te zorgen dat we maximaal in positie blijven om zaken ook echt met elkaar te realiseren. Achteraf gaan we kijken: was het realistisch, ja of nee, en waar kunnen we dan van leren?

De voorzitter: Mijnheer Stocks.

De heer Stocks (D66): Ja, dank u, voorzitter. Het was ook niet kritiek op dat het te ambitieus zou zijn. Het was juist om het aan te stippen en het misschien als voorbeeld te laten dienen voor andere industrieën, met dit als groot voorbeeld.

De voorzitter: Dank. Ik hoorde geen vraag. Continueert u uw betoog.

Gedeputeerde Satijn: Nee. Ik heb het ook als een compliment opgeschreven, voorzitter. MAA. Ja, dat is een terugkerend item bij de heer Stocks, weet ik, maar we voeren hier gewoon een PS-besluit uit. Ik snap uw opmerking, ook van andere partijen, ideologisch, daar waar het gaat om een houding ten opzichte van MAA, maar ik zou zeggen: wij voeren vooral PS-besluiten uit en als we dat niet doen, dan vind ik u ook op mijn weg, dus...

De voorzitter: Mijnheer Stocks.

De heer Stocks (D66): Ja, dank voor de beantwoording daarvan, maar het was toch eigenlijk echt de vraag hoe we dit aan de Limburgers kunnen verkopen. We hebben een beleidskader dat er voor de Limburgers is. Daar wordt geld geïnvesteerd. Van het totale investeringsbedrag gaat maar liefst

50% alleen maar naar MAA. Dus de vraag is: hoe kunnen we dit aan de Limburgers verkopen, dat er zoveel, waar eigenlijk heel veel Limburgers niet of nauwelijks wat aan hebben, toch uitgegeven wordt op die manier.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, het is een intelligente vraag, maar er zit toch een vleugje ideologie in, zou ik willen zeggen. Er zit een klein beetje een frame in. Kijk, dat moeten we gaan uitleggen. We hebben ook gezegd richting Voorjaarsnota ... Mijn collega Demollin gaat het ook hebben als we het hebben over indicatoren, zorgen dat we de goede dingen blijven doen en uitleggen wat we aan het doen zijn in het totale beleid wat we hier met elkaar gaan doen. Dus niet alleen voor dit beleidskader, maar voor alle beleidskaders. Dat is ook een heel belangrijke vraag, die hier ook vaak terugkomt in de Staten: geef ons een set indicatoren, waarmee we uiteindelijk ook kunnen controleren of datgene gebeurt wat we willen dat er gebeurt. Daar wordt keihard aan gewerkt door mijn collega Demollin. Langs die lijn zullen we met elkaar het gesprek moeten voeren: zijn we op weg of zijn we niet op weg? Zijn we goed op weg of juist niet? Dus daar zou ik het wat dat betreft bij willen laten, voorzitter. Dat geldt ook voor die doelenboom richting Voorjaarsnota en begroting. Ook daar zijn we mee bezig, om die te laden met indicatoren, om ervoor te zorgen dat we uiteindelijk met u het gesprek kunnen aangaan of we de goede dingen doen of niet. Ja. De heer Van Est begon streng, op de inhoud dan. Ik heb het even niet over het vergelijk dat u maakte. U zegt dat er niets mee is gedaan. Ik heb nog even snel gekeken. We hebben echt wel wat met uw opmerkingen gedaan, maar ik proef daaruit: niet voldoende. **We gaan daar nog een keer naar kijken.** U heeft natuurlijk ook gelijk als u zegt: 'In 2027 komt er een nieuw College.' Feitelijk moet je dan niet de balans opmaken, maar moet je het met elkaar doen. Ik denk dat u van mij verstaat en wellicht ook van mijn andere collega's vandaag dat we daar zeker ook weer met die set indicatoren het gesprek met elkaar over aangaan. Dus het is niet zozeer zo dat we in 2027 een streep trekken en dan denken: nou, we zijn ervan af, het is gebeurd en we gaan door naar de volgende. Ik denk dat we daar niet mee weggkomen bij u. Zo simpel is het. Dus we gaan dat op een fatsoenlijke manier inregelen. Ja, u zei ook: de omschrijvingen zijn niet SMART geformuleerd.' **Ook hiervan; dan pak ik gewoon maar even de opdracht van u op dat we daar nog eens goed naar kijken.** We hebben wel degelijk dingen aangepast of zaken aangepast, maar wellicht niet voldoende in uw ogen. Dus we gaan dat nog een keer bekijken. Dan een terechte vraag van mevrouw Plusquin, althans, een verwijzing naar de middelen die erin staan. Ik ben het met u eens dat dat onvoldoende duidelijk is, **dus we gaan ook in de nieuwe versie over die middelen, die € 14 miljoen, meer opnemen om aan te geven van: waar gaat dat nou precies over, waar is dat voor bedoeld?** Dan hoor ik op dat moment van u of dat naar tevredenheid is. Dus daar kun je uit afleiden dat er een hele hoop zaken zijn die nog niet helder zijn. Ik proef ook bij uw Staten en ik wil dat wel proberen te weerleggen, voorzitter, van: waar gaan we nou over als Staten? Dat is ook een gevoel dat ik hier en daar oppik. Ik vind dat een heel relevant gevoel. Uiteindelijk stellen we een beleidskader vast en kan GS dan aan de gang gaan? Wat ons betreft zeker niet. **We stellen het beleidskader vast en we komen op de majeure thema's – dat gaan we inzichtelijk maken voor u – gewoon bij u terug.** Het is niet zozeer dat het geld dan beschikbaar is. We komen gewoon bij u terug met voorstellen en u zult ieder voorstel op de inhoud en op de financiën gaan beoordelen. Ik vind het belangrijk om dat te zeggen. U had ook een vraag, mevrouw Plusquin, over de Einstein Telescope, gerelateerd ook aan de leefomgeving. Ja, we zitten midden in een cyclus – die hebben we eigenlijk net afgerond, maar we gaan nog een aantal extra sessies organiseren – rondom de directe omgeving van de Einstein Telescope. We zijn de afgelopen weken op pad geweest in het Heuvelland, zowel aan de Belgische kant als aan de Nederlandse kant, om met de inwoners te spreken over wat er gaat gebeuren en wat dat kan betekenen. De eerste reacties zijn vrij enthousiast over de informatievoorziening. We proberen daar ook gewoon uit te leggen wat er gaat gebeuren. Als het gaat

over die leefomgeving; ja, garanties geven ze altijd op wasmachines, heb ik geleerd. We proberen het zo goed en zo kwaad als het kan in te passen in de omgeving. Er vinden nog heel veel onderzoeken plaats en ook deze informatiesessies waren bedoeld om mensen mee te nemen in datgene wat er gaat gebeuren met die proefboringen. Maar er is ook veel meer verteld over wat het project nu precies inhoudt. Daarmee maken we al een aanvang met het informeren van de omgeving over datgene wat het project is en wat er gaat gebeuren de komende weken en jaren.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, ik denk dat wij een andere definitie hanteren van een leefomgeving. U hebt het over mensen. Die horen er wat ons betreft zeker ook bij, maar wij hebben het ook over de hele leefomgeving, dat hele ecosysteem. Weet je wel? Wat doet het voor die bodem? Ik zag die boringen. Die lopen een beetje gelijk op met de start van het broedseizoen. Zijn die effecten bekeken? Maar vooral: ja, kijk, garanties krijg je niet alleen op wasmachines. Ik heb me hier echt sufgepraat om een garantie te krijgen van: zorg bij VDL NedCar nou eerst dat die handtekeningen er zijn voordat dat bos gekapt wordt. Echt! Uren, dagen, weken, maanden, jaren is daarover gesproken. Die garantie ... Dat is een garantie die gegeven had kunnen worden. In dat licht denk ik: kunt u toch aangeven – dat hoeft niet vandaag, maar in een memo of zo, het liefst natuurlijk voor het Statenvoorstel – van: wat zijn nou die gevolgen voor mensen, dieren, natuur, de bodem, dat soort zaken allemaal?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, weet u? We zitten natuurlijk in een fase rondom die planning van de Einstein Telescope, waarin we samen met de wetenschap, maar ook de omgeving het gesprek aan het voeren zijn van: wat gaat er nu precies gebeuren? Nog niet alles hebben we 100% in beeld. Daar is dat projectteam dag en nacht mee bezig. Maar wat we ook heel erg belangrijk vinden is een beeld schetsen... U heeft natuurlijk gelijk als het gaat over de ecologie. Dat zijn niet alleen mensen. Ik ga daarin mee. Maar wat betekent dat nou precies? Wat is dat project nou? Wat gaat er gebeuren in die omgeving? Ook rondom die proefboringen. Wat betekent dat nou precies? Dus ik zal proberen... **Ik weet niet of dat gaat lukken voor de Statenbehandeling, maar ik ga wel mijn best doen, mevrouw de voorzitter, om in een soort van uitleg een beeld te creëren over wat het project nou inhoudt en wat dat zou kunnen betekenen.** Maar we weten ook nog niet alles zeker. Zo simpel is het ook. Dus ik wil er wel een soort van winstwaarschuwing bij geven. Ik blijf een beetje ver uit de buurt van het woord garanties, maar ik wil u wel meer inzichtelijk maken wat er gaat gebeuren. Daar is het projectbureau natuurlijk al mee bezig. Het is belangrijk dat die omgeving weet wat er gaat spelen.

De voorzitter: Via de voorzitter, mevrouw Plusquin.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): In die zin, het zijn alleen de mensen die weten wat er gaat komen natuurlijk. Maar is dat nu een toezegging, mevrouw de voorzitter.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dat was een toezegging, dat ik ga proberen om voor de Statenbehandeling dat memo samen te stellen voor u, waarin een aantal aspecten of in ieder geval alle aspecten die u aangeeft, die u belangrijk vindt, aan bod komen. Ik geef er een kleine winstwaarschuwing bij. Ik weet niet of het helemaal gaat lukken om dat in ieder detail te kunnen opleveren.

De voorzitter: Dank u wel. Ik hoor u zeggen, even voor de duidelijkheid: u gaat proberen voor de PS-vergadering. Mocht dat niet lukken, dan uiterlijk?

Gedeputeerde Satijn: Zo snel mogelijk.

De voorzitter: Zo snel mogelijk. Ja. De heer Stocks had ook nog een vraag.

De heer Stocks (D66): Ja, dank u. Dat was vooral ook de vraag of wij ook geïnformeerd gingen worden over wat er precies loopt en wat er al bekend is, zodat wij ook weten wat er speelt en niet alleen de omgeving.

De voorzitter: De Gedeputeerde. Ik neem aan dat u dat dan gewoon meeneemt in dezelfde memo.

Gedeputeerde Satijn: Zeker.

De voorzitter: Ja. De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Als aanvullende vraag vroegen wij ons af of dat bureau ook meeneemt of mensen informeert over schadeloosstelling bij die proefboringen. Als ik het goed begrepen heb, is het in Epen en Vijlen aan de Nederlandse kant. Ik ben eerlijk, ik weet niet wat de impact daarvan is, maar ik denk dat mensen gerustgesteld zijn als ze in ieder geval weten dat als schade berokkend wordt; op wie ze dat kunnen verhalen.

De voorzitter: Dat was nog een verzoek, om dat ook mee te nemen, aan de Gedeputeerde. Ja? Dan zag ik nog de heer Roso. Die had ook nog een vraag.

De heer Roso (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik zat meer aan de omgeving te denken. Ik heb recent een artikel ook daarover gelezen, over de plannen aan de Duitse grens om daar windmolens te gaan zetten aan de grens. Volgens mij valt dat ongeveer binnen het gebied. In hoeverre is er daar al contact over geweest en wat is de uitkomst daarvan.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, toch even voor de helderheid. Dat is een andere vraag dan die de heer Zeedzen gesteld heeft. Die vroeg: **kan er nog iets toegevoegd worden aan dat memo? Dat geldt over schadeloosstelling rondom de proefboring. Ik neem dat mee.** Uw vraag is wezenlijk anders. Die gaat over: er zijn mogelijk plannen aan de Duitse kant van de grens, die mogelijk impact kunnen hebben op dit project. Wat is daar de stand van zaken? Nou, daar wordt zeer uitdrukkelijk over gesproken met onze Duitse bureaus, zowel op deelstaatsniveau als op Bonds niveau, dus op Rijksniveau. Op termijn zal er een conclusie getrokken worden. Maar het is duidelijk dat daar ook aan de Duitse politieke kant heel nadrukkelijk over gesproken wordt, met elkaar, over de plannen die daar plaatsvinden. Maar dat is ook de Duitse politiek. Daar gaan wij niet over. We hebben wel een heel duidelijk signaal afgegeven, ook naar aanleiding van het besluit dat de Staten hier hebben genomen rondom de zone die feitelijk moet worden ingericht om trillingsvrij onderzoek te kunnen doen. Ja, daar zit zeker een deel in wat aan de Akense kant zit. Daar lopen gesprekken over aan de Duitse kant. Dus daar hebben we wel een signaal over afgegeven, wat het belang is voor ons als Provincie Limburg, maar ook de andere partijen hebben dat aangegeven. Ja? Even zien. Overigens had ik gezien, mevrouw de voorzitter, dat ik een vraag van de heer Stocks was vergeten. Hij zei: wanneer wordt dat besluit genomen? In 2026 wordt het locatiebesluit van de Einstein Telescope bekend gemaakt. We

hebben nog even, maar onze ambitie is er niet minder om. Even zien. Dan komen we bij de heer Sol. Die had een aantal vragen gesteld. Nou, hij miste de motivatie over de gemaakte keuzes en met name daar waar het ging over de aanhaking op de economie van de toekomst. Daar hebben we al een toezegging op gedaan, op die economische modellen. Dat is wat we juist willen verankeren in die visie die er gaat komen. Die visie zal ook moeten opleveren: welke kant gaan we met elkaar op. Er bestaan ook in deze commissie ideeën over. Maar daar gaan we wel mee beginnen en daar gaan we u ook over informeren, hoe we dat gaan doen en wat wij daaraan belangrijk vinden. Daar kunt u ook nog met ons over spreken. Dus in die zin gaan we dat ook met elkaar doen. U zei: nou, bij die circulaire bouw ...

De voorzitter: De heer Hanegraaff heeft een vraag.

De heer Hanegraaff (CDA): Is daar ook een termijn voor, dat we zeggen: wanneer ligt die er?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nou, we zijn nu begonnen, eigenlijk op aansporing van u, als ik het zo mag zeggen, want we hebben dat in een sonderende sessie ook met elkaar besproken. Dus we zijn nu intern aan het bekijken: hoe gaat die visie eruitzien, wat zijn belangrijke kenmerken die we willen meenemen en hoe gaan we dat met elkaar organiseren? Het zit echt nog aan de beginkant. Dus dat gaan we nu met elkaar bespreken. We willen ook met een goed eindproduct bij u komen, want dat moet ook ergens landen. Niet zozeer alleen bij u, want het landt altijd bij u, maar in welke vorm dat bij u moet komen. Uiteindelijk weet je natuurlijk dat het gaat over ruimtelijke inpassing, maar wel: langs welke economische lijnen ga je dat doen? Dat zijn we op dit moment nog intern aan het bespreken. U was daar wel de aansporing voor de vorige keer om dat te gaan doen. **We komen daar ook op korte termijn bij u op terug.** Ik was bij de heer Sol nog steeds. Mevrouw de voorzitter, hoeveel tijd heb ik nog.

De voorzitter: 20 minuten.

Gedeputeerde Satijn: Dan moet ik echt gaan opschieten. Circulair bouwen. Het ambitieniveau vond u wat laag. Kijk, wat daar heel belangrijk is: coördinatie, materiaalkeuze. We hebben net gezien dat in Heerlen natuurlijk een ambitieus centrum in de stijgers wordt gezet. Beter gezegd, daar zijn een aantal handtekeningen onder gezet, ook door onze Provincie, om te komen tot een soort van expertisecentrum als het gaat om circulair bouwen. Dat helpt natuurlijk enorm in deze ambitie. Maar wat je daar ook ziet is dat dat met name gaat over consortia die elkaar moeten gaan vinden om elkaar daarin te ondersteunen. Je ziet ook dat daar een breder consortium is dat dat gaat doen. Dat zie je ook in Noord-Limburg, met het C2C ExpoLAB. Die doen dat op een iets andere manier dan dit centrum, maar je ziet wel dat steeds meer partijen daarmee bezig zijn en daar ook steeds meer stappen op maken. U vond het ambitieniveau wat laag. Ik denk dat we dat wat meer stap voor stap moeten doen en dat die ambitie uiteindelijk best hoog is, maar dat je wel heel veel partijen hierin mee moet nemen. Ik hoor ook een deel van uw commissie zeggen: ga ondernemers nou niet belasten met allerlei opgelegde dingetjes. Dat vinden we hier ook: van onderop, samen met elkaar en niet als Provincie zeggen: het moet en het zal in 2027 zo zijn. Dus wat dat betreft vinden we dat een belangrijk thema, maar zien we wel dat het een andere aanvliegroute heeft dan mogelijk andere onderdelen van het kader.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Nou ja, misschien is het lastig ook dat ... U heeft een gevoel. Ik heb een gevoel. Ik zou graag de ambitie die we hebben op de een of andere manier wat meer geobjectiveerd zien: zijn we inderdaad heel ambitieus? U noemde inderdaad bijvoorbeeld het C2C ExpoLAB. Dat ken ik ook. Dat is zeker interessant. Het is geweldig wat er daar gebeurt. Maar je kan dat niet zien in verhouding tot wat je zou mogen verwachten. Dus is dat meer inzichtelijk te maken?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik denk dat dat lastig is, als ik heel eerlijk ben. Je hebt het over een ambitieniveau. Je wil iets met elkaar, maar dat kun je als Provincie niet alleen realiseren. Je kunt er natuurlijk wel een ambitiebeeld bij hebben en zeggen: ik wil dat er in 2027 100.000 woningen in Limburg circulair gebouwd worden. Nou, ik hoor het mezelf zeggen. Dus daar zul je heel voorzichtig mee moeten zijn en dat zullen we ook in samenspraak moeten doen met de andere collega's die daar een beeld bij hebben als het gaat om bijvoorbeeld de woonopgave. Dus ik denk dat dat lastig is, om heel eerlijk te zijn, maar dat we wel stap voor stap met elkaar die weg moeten gaan bewandelen. U had ook de vraag gesteld: distributiedozen, waarom zeggen we daar niks over? Dat is onderdeel van het acquisitiebeleid. Daar hebben we volgens mij met elkaar echt uitvoerig over gesproken. We weten wat we daarin van elkaar kunnen verwachten en wat de beelden zijn van de Staten. Het is geen sectoraal beleid wat we hier maken. We zeggen ook niet iets plus of min, maar we weten dat u in ieder geval beleid heeft gemaakt daar waar het gaat om acquisitie in het verleden, dat we ons daaraan te houden hebben en we weten ook dat de ruimte schaars is in Limburg. Dus wat dat betreft is het onderdeel van ons acquisitiebeleid. Ja. Dan kom ik bij mevrouw Smeets. Die was heel streng. Die zei: 'U heeft iets vastgesteld wat niet mag, althans, u heeft dat gedaan en hebben wij daar nog iets over te zeggen?' Ik heb nog eens even naar de mededeling portefeuillehouder gekeken, mevrouw de voorzitter, waar het ging over CEL 4 LIFE. Volgens mij hebben we daar heel voorzichtig omschreven dat we in het licht van de aanvraag iets van definitief beleid moesten presenteren, maar dat niet gedaan hebben. We moesten wel met iets komen waardoor ze in Brussel zouden zeggen: het is een ontvankelijke subsidieaanvraag. Dus we hebben dat volgens mij op een heel zorgvuldige manier gedaan. Ook in het College is het aan de orde geweest, want we wilden juist niet iets vaststellen waarvan we achteraf van u te horen zouden krijgen dat we dan stout zouden zijn geweest. In onze ogen zijn we dat ook niet geweest. Ik heb de mededeling portefeuillehouder er nog eens even goed op gelezen, maar misschien dat we dat even buiten deze vergadering kunnen doen: volgens mij staat hier heel helder in dat wij geen beleid hebben vastgesteld. We hebben wel gemeend, ook in het licht van de ambitie van het coalitieakkoord, deze aanvraag te moeten doen, omdat het echt een grote kans is voor onze Provincie.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ik kan me heel goed voorstellen dat u zo'n subsidie wil binnenhalen en dat is ook mijn ambitie. Ik denk dat het heel goed is als we ook geld van externen halen. Maar had u ook niet even dan dat uitvoeringsprogramma met ons kunnen delen? Had dat niet gewoon onderdeel moeten zijn van deze mededeling portefeuillehouder? U zegt: 'Het is nog geen concreet beleid.' Maar het is wel beleid wat u namens ons, hier, al verzonnen heeft naar andere partijen. Dan vind ik het wel netjes en ik hoop dat u dat ook kunt toezeggen, dat u dat uitvoeringsprogramma, wat ik zelf heb moeten opvragen, wat dus niet gedeeld is met de brede Staten, ook met ons gaat delen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, ik wil dat toch graag, voorzitter, als dat mag, even met mevrouw Smeets buiten deze vergadering bespreken, want ik ben het niet helemaal met haar eens. Nogmaals, we hebben dit zeer zorgvuldig gedaan. Als zij tot de conclusie is gekomen dat wij beleid hebben vastgesteld, dan wil ik dat graag even met haar delen. Ik denk dat deze commissie daar misschien niet helemaal de juiste plek voor is. Daar wil ik het dan graag met haar in een afspraak even over hebben.

De voorzitter: Ik zie nog een interruptie van de heer Megens en van de heer Roso.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil toch vragen aan de Gedeputeerde dit wil in de vergadering hier te bespreken en niet buiten dit gremium. Wij willen ook graag weten wat er besproken wordt daar.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, dan houd ik het kort. **Dan ga ik nog eens een keer goed kijken wat er ligt en dan kom ik daarop terug bij uw commissie, want we hebben daar als College zeer zorgvuldig naar gekeken. Ik wil het even tot mij nemen en dan terugkomen bij u met een brief – dat wil ik binnen twee weken doen – waarin wij in ieder geval de conclusies en de opmerkingen van mevrouw Smeets zullen duiden.** Ja? Dan kom ik bij SIS 4.0.

De voorzitter: Excuseer. Er waren toch nog vragen van de heer Roso en daarna de heer Hanegraaff.

De heer Roso (JA21): Ja. In ieder geval ben ik blij met die toezegging, maar ik had in dezelfde lijn ook een vraag gesteld. Vandaar dat ik daar ook wel op reageerde. Dat, los van wat besproken wordt, ook JA21 dan een uitnodiging krijgt in ieder geval.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, volgens mij zijn we net tot de conclusie gekomen dat we het niet los gaan bespreken, maar dat ik terugrapporteer aan uw Staten. Dus u krijgt die brief dan ook te zien, mijnheer Roso. Ja?

De voorzitter: De heer Hanegraaff had ook nog een vraag.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, ik ben ook blij met de toezegging. Maar neem dan ook mee in die overweging de manier van communiceren daarover. Waar het ook om gaat is: je wil op tijd van dit soort dingetjes... Het is al op tijd, maar je wil ruim van tevoren meedenken met de Staten, dat dit toch wel zaken zijn waar we dan graag over mee kunnen beslissen, dat we dat op tijd, ruim op tijd weten, dat we dat niet in een brief hoeven te vinden. Dus ook de manier van communiceren vinden we daar dan wel belangrijk in.

De voorzitter: Dat was niet concreet een vraag, maar een opmerking. Ja?

Gedeputeerde Satijn: Een advies aan het College. Dank u. SIS 4.0. Ja, we hebben een mooie voorraadagenda gekregen. Daar staat hij op. We gaan daar werk van maken. Dat hebben we ook met elkaar afgesproken. Daar hebben we ook een brief over gestuurd de afgelopen week met onderdelen die in SIS 4.0 aan de orde kunnen komen. Wat ons betreft zo snel mogelijk, maar het moet ook passen binnen de agenda van uw Staten en dat is soms een uitdaging op zich, maar daar komen we

samen wel uit. De opmerkingen over toerisme heb ik volgens mij al geduid. De BBB. Investerings, rendement ... Ja, dat gaat. Oh.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, dank, voorzitter. Wij voerden de afgelopen tijd heel veel gesprekken ook met de toeristische sector en ook met gemeenten hierover. We zijn ook blij met de toezegging die op de vraag van mevrouw Berghorst is gegeven, maar de vraag is eigenlijk of de Gedeputeerde ook het gesprek heeft gevoerd met de toeristische sector zelf en ook met gemeenten, over wat hun behoefte is, ook voor verdere ondersteuning. Heeft u dat gesprek gevoerd?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: We hebben met het GLO gesproken. We hebben niet met alle gemeenten gesproken, maar we hebben wel met een aantal gemeenten gesproken waar zich zaken voordoen rondom toerisme die mogelijk bepaalde effecten zouden kunnen hebben. Dus niet met alle gemeenten, maar wel met een aantal gemeenten. Ja. Dan kom ik bij de BBB. Nou ja, de heer Zeedzen refereerde ook terecht aan het rendement op sociaal en economisch vlak. Nou, weer in het licht van de indicatoren en de doelenboom – nogmaals, mijn collega Demollin zal er nog het een en ander over zeggen – gaan we dat graag met u oppakken, ook als het gaat om effecten op de brede welvaart. Dat hoort ook bij mevrouw Demollin in de portefeuille. Zij zal daar denk ik op terugkomen. VDL NedCar in het beleidskader. Ja, dat is natuurlijk een onfortuinlijke situatie. Soms maak je beleid en word je door de realiteit ingehaald. De Staten hebben natuurlijk rondom VDL NedCar veel besproken en besloten. We hebben uiteraard naar aanleiding van de meest recente ontwikkelingen gesprekken gevoerd en we voeren nog steeds gesprekken met VDL NedCar over wat nou dat perspectief is naar aanleiding van al het nieuws dat er is en we zullen daar inderdaad op 22 maart – u heeft dat correct gerefereerd – met u het gesprek over aangaan. Hopelijk is dan meer bekend over de strategie die VDL NedCar zelf heeft ingezet, wat daar in gaat resulteren en wat dat betekent voor de besluiten die we in PS genomen hebben. Dus daar gaan we het zeker op 22 maart over hebben en dat hebben we ook zo meegegeven aan VDL NedCar. Er vinden nog een aantal gesprekken plaats voor 22 maart, omdat wij het belangrijk vinden om met u te praten over de actuele situatie en hoe we daar met elkaar op mogen, kunnen, gaan reageren.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ik snap dat, maar in de doelenboom heeft u wel opgenomen als doel dat wij het besluit over VDL NedCar gaan uitvoeren einde 2027. Daarmee wekt u wel de indruk dat we gewoon lekker verdergaan op de route die we hadden ingeslagen. Dus wellicht is het verstandig om specifiek naar dat doel in die doelenboom toch even kritisch te kijken, of dit nog de manier is waarop je dit als Provincie wil uitstralen, als dat misschien wel niet meer realistisch is, omdat je er ook een verwachting mee wekt.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik snap de vraag van mevrouw Berghorst. Ik snap ook precies wat ze bedoelt. Maar ik denk dat het op dit moment niet aan mij is om daar een uitspraak over te doen. Misschien wel over datgene wat u zegt als onderdeel in de doelenboom, maar we hebben heel zorgvuldig met elkaar ook destijds besproken: **in welke positie zitten we als Provincie? Wat kunnen wij in die overeenkomst wel en niet bepalen? Ik snap uw opmerking goed. Ik neem hem mee terug. Dat**

mag u ook als een toezegging noteren. Maar dat is heel erg afhankelijk van dat wat VDL NedCar ons de komende weken gaat vertellen. Even zien. U had nog een vraag over motie 3011. Ja, normaal gesproken is het zo dat we dat via het reguliere overzicht met elkaar bewaken, u aan uw kant en wij aan onze kant. Dat kan ook behandeld worden in de commissievergaderingen. Dus op het moment dat u ergens vragen over heeft of u heeft het idee dat er te weinig voortgang in zit, dan is volgens mij dit de plek waar we dat met elkaar bespreken en wij ook aan u rapporteren of we al dan niet voldoen aan de wensen en verwachtingen van uw commissie. U stelt terecht een vraag over het mkb-Duurzaamheidsfonds ...

De voorzitter: Mijnheer Zeedzen heeft een interruptie.

De heer Zeedzen (BBB): Dank u wel, voorzitter. Ik gaf dit als voorbeeld. Ik zie het iets breder. Waarom ik het vraag? Ik meen in de andere beleidskaders gezien te hebben, in ieder geval in de sonderende versie – ik heb niet alles daarna gelezen – dat er wel gerefereerd werd aan moties als die direct inhaakten op iets in het beleidskader, dus vandaar dat ik een beetje de bekruising daar aan het zoeken was, dus meer in die trant.

Gedeputeerde Satijn: Voorzitter, dank. Dank voor de duiding. Dank je wel. Het duurzaamheidsfonds, dat was een terechte opmerking die u maakt. Waarom is die geen onderdeel van het LEF? We hebben natuurlijk het duurzaamheidsfonds opgenomen als ambitie ook van uw Staten. De heer Sol was daar ... Althans, de fractie van GroenLinks ... Mevrouw Jetten heeft de motie ingediend. We hebben dat opgenomen. We hebben toen ook gezegd: 'Geef ons even wat ruimte om dat uit te werken en te kijken waar dat het beste onder zou kunnen vallen.' Het zou best kunnen zijn dat dat uiteindelijk in het LEF terechtkomt hoor, maar dat hebben we nog niet uitgewerkt. Dus uw vraag in die zin is terecht. 'Kan het daar niet een mooie plek krijgen?' Dat gaan we met elkaar onderzoeken. Daar gaan we ook samen met uw Staten over spreken uiteraard. Maar dat is in die zin nog niet uitgewerkt. Goed. Ja. Onze visie op industriepolitiek, mijnheer Hanegraaff. Interessant punt, want als we natuurlijk gaan kijken naar of als we een gezondheidscheck doen op de industrie in Limburg, dan valt daar ook wel het een en ander over te zeggen, denk ik. Daar is ook al veel over gezegd, ook als het gaat over Chemelot, de basisindustrie, maakindustrie. Ja, wat je ziet is dat er wel steeds meer behoefte aan is om daarnaartoe te werken. Ik denk ook dat we het daar zeker in de definitieve behandeling van het Statenvoorstel het nog eens een keer met elkaar over moeten hebben. Daar zit natuurlijk voor een deel ook een hele sterke afhankelijkheid in van het Rijk en ook van Europa, voor een deel, als je het zo wil bekijken. **Dus dat lijkt me een goed punt, om dat nog eens een keer met elkaar te bespreken bij de definitieve vaststelling. Ik sta er open voor om dat gesprek te voeren,** maar dat betekent wel dat we ook met elkaar aan het werk moeten in onze lobbywerkzaamheden naar Brussel, maar ook naar Den Haag, om ervoor te zorgen dat we dat met elkaar hier op een dusdanige manier inrichten dat we ook daar de positieve effecten van gaan zien. In die zin is dat de wijze waarop we daarnaar kijken. Volgens mij gaan we het daar nog over hebben. Regeldruk. U heeft een behoorlijke ambitie, heeft u gezegd, om dat met elkaar te gaan oppakken. Het lastige is altijd: als je natuurlijk bepaalde regelingen hebt – of dat nou de mkb-regelingen zijn of de LIOF-regeling – dan is het zo dat dat vaak in een juridisch kader zit en we dat als opdracht wegzetten bij bijvoorbeeld het LIOF of bij een andere partij. Dat zou ook het mkb-Duurzaamheidsfonds kunnen zijn, dat we dat bij een partij uitzetten om te gaan ... Dan pak je dat in, in opdracht ook van PS, in een juridisch kader. Dat vormt dan ook de regeling. Daarmee wil ik het niet afdoen. Ik denk dat we zeker bij de nieuwe regeling daar goed oog voor moeten hebben. Ik denk dat het de ambitie is – dat denk ik niet, dat weet ik zeker – van deze coalitie om daarnaar te kijken. De bestaande regelingen, daar hebben we ook al gesprekken over met het LIOF, maar ook met organisaties als MKB-Limburg en LWV, om na te gaan hoe zij die regelingen beleven. Vaak krijgen we daar op- en aanmerkingen op. Die geven we ook door. Soms

kunnen we er iets mee en soms ook niet. Dat heeft alles te maken met de juridische inkleding van die regelingen. Maar nogmaals, we staan er zeer open voor. Als er op- of aanmerkingen zijn, geef die aan ons door en we gaan er iets mee doen.

De voorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, ik snap dat. Ik begrijp dat het heel ingewikkeld is. Maar dit is ook een beetje mijn punt. We schrijven het wel in alle verkiezingsprogramma's en we schrijven het in alle coalitieakkoorden, dat we dat willen doen. Dan vind ik het niet voldoende als we dan zeggen: 'Ja, maar het is heel moeilijk.' Snap je? Voor mij is het belangrijk om in ieder geval het gevoel te hebben dat we er echt alles aan hebben gedaan. Ik denk dat je daar soms een beetje druk voor nodig hebt. 'Oke, er zijn mensen die ons daarop gaan beoordelen.' Dus dat is een beetje de richting ... Ik probeer jullie gewoon een klein beetje goed te pushen, zodat we met zijn allen niet te gemakkelijk zeggen: ja, het is ingewikkeld, het is moeilijk. Nee, ik wil dat we dus echt eens proberen werk ervan te maken. Als het dan niet lukt ... Ik bedoel, ik ben een redelijk mens. Dan kunnen jullie dat vast ... Dan kan GS dat prima uitleggen achteraf. Maar ik wil toch echt die poging gedaan hebben. Dus vandaar dat ik wel ook vroeg: kunnen we ... Ga je best doen en dan over een jaar gaan we eens kijken: is het gelukt of niet? Dan hebben we daar gewoon een volwassen gesprek over. Dat is een beetje het idee wat ik in mijn hoofd had. Is dat mogelijk?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, 'alles is mogelijk' zou ik niet willen zeggen. Dat is ook een grote belofte. Maar kijk, ik snap heel goed die oproep en daar sta ik ook vierkant achter. Ik wil graag daarop terugkomen als dat mag. Als het over de nieuwe regeling gaat, zoals we net hebben besproken ook met mijnheer Zeedzen over het mkb-Duurzaamheidsfonds: doen. Vooral doen wat je daar kunt doen. Dat is zo met de nieuwe regeling. De bestaande regeling; dan wil ik even zeker weten ook of het juridisch kan. Dan kan ik hier een hele mooie belofte maken en moet ik vervolgens naar u terugkomen met teleurstellend nieuws en dat zou ik niet fijn vinden. Maar ik vind de oproep terecht. We roepen het ook. We schrijven het ook op. **Dus laten we het dan ook met elkaar doen, althans, voorzitter, een poging wagen om het te doen. Dus ik neem dat met beide handen aan.** Majeure beslissingen aan de economische effectenrapportage toevoegen. Ik zit een beetje te zoeken hoe u dat wilt plaatsen. Aan de ene kant zeggen we: we moeten dingen niet te complex maken, we moeten er ook niet te veel regeldruk op leggen. Een effectenrapportage klinkt een beetje als een extra regel. Dus ik hoor graag van u in de tweede termijn hoe u dat zelf zou willen zien. Ik snap de vraag, maar ik zit even naar de implementatie te kijken, hoe we het allemaal met elkaar gaan doen, zonder dat we weer dingen gaan opleggen aan externe partijen en we weer in de valkuil trappen dat ik nog maar twaalf minuten heb. Voorzitter, ik ga door. Startup en scale-up, een tandje erbij om te ondersteunen. Binnenkort start het Brightlands Startup Programma. Daar doen we nog een stapje bovenop. Dat gaan we ook naar u toe communiceren. Daar blijven we druk mee bezig. Samenwerking tussen havens bevorderen. Ook daar wil ik nog eens een keer met u het gesprek over voeren. We hebben een organisatie als Blueport. Die bespoedigen de samenwerking tussen de binnenhavens hier in Limburg. Overigens in de toekomst ook mogelijk met de Belgische havens. Daar wordt ook heel druk gesproken met Rotterdam, Duisburg en ook Antwerpen. Wat je wel ziet en dat is iets wat we niet kunnen voorkomen, is natuurlijk dat je verschillende operators hebt in de diverse havens, die mogelijk verschillende belangen hebben. Dus daar zou het beeld kunnen zijn ontstaan dat dat mogelijk niet op een lijn zit. Maar we spreken met grote regelmaat met de binnenhavens hier in Limburg. Ik denk dat de Gedeputeerde Mobiliteit – die zit te knikken – dat ook kan bevestigen. Goed. De VVD. Toerisme. Daar kijk ik even naar, voorzitter. Dat heb ik al besproken. De oproep is helder. Ik heb dat ook feitelijk bevestigd, de bijdrage van de heer

Maillé. Zijn er meer mogelijkheden voor startups? Ik heb zojuist geantwoord aan de heer Hanegraaff dat we daar op verzoek van PS nog een keer starten met de Brightlands Startup. Dan kom ik bij LOKAAL-LIMBURG uit. Ja, de eerste vraag of de eerste opmerking beter gezegd van de heer Van den Beucken was ook gericht weer op dat toerisme: 'Zorg ervoor dat dat goed geborgd blijft in die provincie.' Dat gaan we ook naar aanleiding van het verzoek van mevrouw Berghorst toch nog eens even wat steviger bekijken, of we dat kunnen opschrijven. Dat is dan niet misschien het nieuwe beleid, zal ik maar zeggen, wat we continueren van 2019, maar het geeft wel een beeld aan u van hoe we dat gelijkmatig proberen te doen. De drie DMO's die we hebben binnen de Provincie Limburg spelen daar een centrale rol in. Nogmaals, die worden vooral gefaciliteerd vanuit de gemeenten, maar we kunnen wel opnemen in hoeverre we dat zien. Die routestructuren zijn vaak ook wel regionaal, als ik het zo mag zeggen. **Dus we gaan dat nog even wat aanscherpen.** Hopelijk levert dat een beter beeld op voor u. U gaf ook aan: het is goed als de Brightlands-campussen voldoende blijven groeien. Eigenlijk een beetje in relatie ook tot Brainport, die opmerking. Daar is onze inzet ook op. Brainport als zodanig is niet zozeer bedoeld in de vorm van een bedreiging, maar ook uw Staten vinden het belangrijk dat we grensoverschrijdend werken. Er zijn ook zaken geopperd rondom RWTH Aken. Eindhoven is ook gewoon een goede regio. Dat is ook grensoverschrijdend als je het zo wil bekijken, alleen dat is een provinciegrens. Het goede bedrijf op de goede plek. Hoe gaan we dat doen? Daar hebben we het ook al even over gehad. Dat gaan we met name doen door het acquisitiebeleid. Als partijen zich melden en ze willen ergens gaan zitten, dan gaan we kijken hoe en waar dat kan. JA21, de heer Roso. Een aantal vragen zijn gesteld over de financiële kant. Nogmaals, dat zullen we proberen te duiden in de definitieve versie, dat u een goed beeld heeft van: waar gaat u over, waar gaat u niet over? Dat is ook wat u graag wilde.

De voorzitter: Mevrouw Plusquin heeft een vraag voor u.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Ja, even een organisatorische vraag. Het College heeft 35 minuten samen, hè? Betekent dat dat de vragen van Kuntzelaers dan ook al beantwoord zijn?

De voorzitter: Nee, die zijn nog niet beantwoord.

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Oké. Maar omdat bij ons ook vrij streng daarop gehandhaafd wordt.

De voorzitter: Ja, dat doe ik hier ook.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, ik ga er snel doorheen. U stelde ook veel vragen en ik vind dat u ook recht heeft op de antwoorden van de vragen. Dat is natuurlijk altijd de beknelling waar we dan in komen. JA21. Europese middelen. Ik denk dat mevrouw Demollin die vraag moet beantwoorden. Deregulering FUREC-project. Ja, hier worden we ingehaald door afspraken die we in het verleden gemaakt hebben. Er is toen gekozen, twee jaar geleden, om een vrijwillige MER op te stellen. Ja, dan heb je ook met de resultaten te doen. Dan kun je niet in één keer zeggen: 'Dat telt niet.' Dus dat wordt een beetje ingehaald door de realiteit. Dat is gewoon een vrijwillig traject waarin we afspraken met elkaar gemaakt hebben. Die komen we ook na. Daar zijn we op die manier ook over in gesprek. Dat is natuurlijk de situatie zoals die is. Ja, daar kunnen allerlei conclusies uit komen, maar we blijven wel bij de afspraken die we destijds gemaakt hebben. Over de volgtijdelijkheid met betrekking tot het circulaire uitvoeringsprogramma refereer ik even aan het antwoord dat ik aan de SP heb gegeven. De vragen van de PVV, de heer Megens, dat waren er heel veel, dus daar kom ik schriftelijk op terug, voorzitter. Dan ben ik bij de heer Loomans uitgekomen van Horizon. Brightlands meets RWTH. Ik denk dat mevrouw Demollin daar ook iets over wil zeggen. Die is heel druk bezig om op een goede

manier de RWTH te betrekken bij al onze zaken die we op dit moment aan het ontwikkelen zijn in Limburg. U had nog een opmerking over het sluiten van winkels. Dat heeft natuurlijk heel veel te maken met de leefbaarheid, ook met de economie en ondernemersgeest, als je het zo wil bekijken. **Ik ga dat even bespreken met collega Theuns, want in de vorige Statenperiode hebben we rondom oplossingen in winkelgebieden daar wel iets aan gedaan. Ik zal eens even met hem gaan overleggen of hij daar nog mogelijkheden toe ziet in zijn kader. Dat is een toezegging, voorzitter, die ik u zal doen. Ik zal daar binnen twee weken over rapporteren aan uw Staten.**

De voorzitter: Dank u wel. Dan kan ik nu het woord geven aan mevrouw Demollin. Ja?

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank je wel, voorzitter. Voordat ik ga beginnen zou ik een groot compliment willen uitdelen aan alle ambtenaren, die heel hard hebben gewerkt aan de totstandkoming van dit document dat voorligt. Als eerste wil ik ingaan op het verzoek van mevrouw Berghorst, waarbij ze namens de PvdA zegt: kijk even goed naar de doelenboom en let op dat datgene wat we in het coalitieakkoord hebben afgesproken ook terugkomt in de doelenboom. **Ik heb ook begrepen dat mijn collega Satijn die toezegging heeft gedaan, dat we daar goed naar gaan kijken, dat het in ieder geval een-op-een matcht.** Als ik dan kijk naar het verzoek of de oproep om te kijken 'hoe zou je kunnen aansluiten bijvoorbeeld bij dat LLO Collectief, daar waar het gaat zeker over basisvaardigheden?' Nou, daarvan staat op pagina 61 van het document een link ... Daar is ook aangegeven dat we met die basisvaardigheden aan de slag gaan, dus **daar kan ik een toezegging op doen, dat we gaan bekijken hoe we daar aansluiting kunnen krijgen.** Inmiddels is er ook vanuit mijn secretariaat een verzoek uitgegaan om bij de Provincie Overijssel te gaan praten. Ik heb begrepen dat ze daar ook een hartstikke goed voorbeeld zijn van hoe je dat zou kunnen oppakken. Dus daar gaan we mee aan de slag. Het sluit ook aan voor een gedeelte op de vragen van de mevrouw van de SP, daar waar het gaat over investeren in werknemers. Dus dat we niet alleen zicht hebben op de mensen die hoger opgeleid zijn, maar zeker ook op de mensen die praktisch opgeleid zijn, want daar gaat ons coalitieakkoord ook met name op in. Daar hebben we zeker oog voor. We investeren zeker in scholing, vitaliteit en duurzame inzetbaarheid, met extra aandacht voor mensen in een kwetsbare positie. Dat sluit ook weer aan op dat wat de heer Maillé vraagt: 'Heb nou ook zicht op mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.' Ook op pagina 62 van het beleidskader staat daar iets over opgenomen om daarmee aan de slag te gaan.

De voorzitter: Mevrouw Smeets, u had een vraag voor de Gedeputeerde.

Mevrouw Smeets (SP): Ik ben heel blij dat u dat gewoon volgt, mevrouw de voorzitter, via u, maar wat ook is opgenomen in het coalitieakkoord, wat ik heel graag zou zien ... Dat is misschien wel een vraag ook om een toezegging, dat u eens **inzichtelijk maakt: oké, wat doen we daar precies allemaal aan?** Dat is misschien ook meer een technische vraag.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: **Dat is prima.** Het is altijd goed om voordat je dingen gaat uitvoeren eerst te kijken: wat is er al allemaal en wat hebben we eraan, wat is de behoefte? Dus dat vind ik een goede suggestie, om daarmee aan de slag te gaan. Dan is er ... Vanuit 50PLUS zijn een aantal algemene opmerkingen gemaakt over data.

De voorzitter: Nog heel even. Mevrouw Berghorst had daar ook nog een vraag over.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, arbeidsmarktparticipatie is denk ik een nieuw thema, waar wij als Provincie aan gaan werken. Ik heb gezien dat er een uitvoeringskader komt. Ik zou deze Gedeputeerde wel willen vragen om dat uitvoeringskader in ieder geval met ons te sonderen, gewoon

omdat ik het belangrijk vind dat we zelf inzichtelijk hebben wat we doen en ook dat inzichtelijk kunnen maken aan de buitenwereld. Dus ik hoop nog op een toezegging van uw kant op dit vlak.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Nou, het is in ieder geval zo dat het heel belangrijk is om daar rolzuiver in te zijn. De realiteit is dat degenen die hier aan zet zijn; dat zijn de gemeenten en de arbeidsmarktregio's en niet de Provincie. Het is wel belangrijk om de goede steun in de rug te hebben. Vanuit die rolzuiverheid zullen we gaan kijken hoe we hier vorm en inhoud aan gaan geven. Ik vind het heel erg goed om dat samen te delen, zodat we in ieder geval op één lijn zitten en het juiste kunnen doen voor de Limburgers. Er was een vraag van 50PLUS met betrekking tot data en ook vanuit...

De voorzitter: Excuseer. Er komt nog een vraag van mijnheer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik heb eigenlijk een vraag aan de voorzitter. Hoeveel spreektijd heeft het College ondertussen nog?

De voorzitter: Het College heeft nog 5 minuten en 23 seconden spreektijd.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Een vraag over data en over de impactanalyse. Nou, de realiteit is dat het tijd vraagt om met een **passende indicatorenset** te komen. Daar wordt op dit moment hard aan gewerkt. Ten opzichte van de sonderende versie hebben we de resultaten die de Provincie wil behalen met haar activiteiten concreet gemaakt met getallen. **Wij komen daarop terug om te kijken hoe we dat gaan doen.** Maar ik kan u verzekeren dat we daar heel hard mee aan de slag zijn, met zowel data als met die impactanalyse. Even zien. De behoeftes van het onderwijs van de werknemers en de vakmanschapsagenda. Een vraag van de BBB. Nou, er zijn op dit moment in Limburg zeventien publiekprivate samenwerkingen, de zogenaamde PPS'en, tussen het mkb en het onderwijs. Daar worden ook heel veel behoeftes opgehaald van de bedrijven die daarbij zijn aangesloten, de organisaties en dus ook van de werknemers. Dat sluit dus heel erg aan bij het inzichtelijk hebben dat je ook het juiste doet. Bovendien werkt de Provincie met die mbo-instellingen samen aan de verdere uitwerking van die vakmanschapsagenda, die ook in het coalitieakkoord is genoemd. Vervolgens zijn er ook vragen gesteld over de regeldruk. Daarbij wil ik aangeven dat regeldruk een onderwerp is in het beleidskader 'Provincie midden in de samenleving' en dat we als Provincie in dat kader ook terugkomen op het onderwerp regeldruk. Even kijken. Dat was regeldruk. Nou, de verwijzing van Brightlands meets RWTH ... We zijn niet alleen met RWTH, maar met alle interessante partijen in de regio aan het praten: hoe kunnen we meer verbinden, onze krachten verbinden, zodat je niet dubbele investeringen gaat doen, maar dat je ook de grens als kans ziet? **Daar zijn we de verkennende gesprekken aan het voeren, om te kijken wat we dan kunnen doen. Op het moment dat we daar meer concreet zijn in wat we gaan doen en er gaat besluitvorming komen, komen we daarmee ook terug naar uw Staten,** voorzitter. Dan had ik nog een vraag van mijnheer Roso over de Europese middelen. Ook daar zijn we hard mee bezig, om te kijken: hoe zouden we de middelen die wij als Provincie hebben zo optimaal mogelijk kunnen verdubbelen of in ieder geval vermeerderen voor het bereiken van onze doelen? Tot 2027 loopt het meerjarig financieel kader van Europa, van de Europese Unie. Zeker dit jaar en volgend jaar zijn er nog goede mogelijkheden om daarmee aan de slag te gaan. Dat betekent ook dat we heel goed letten op deadlines, op calls, op inhoud, op doelstellingen. Dus daar zijn we hard mee bezig, om in ieder geval geen kansen verloren te laten gaan.

De voorzitter: Ik zie een interruptie van de heer Roso.

De heer Roso (JA21): Ja, meer een vraag om verduidelijking. Mijn insteek was eigenlijk meer van: let ook op de consequenties als je dat geld binnenhaalt, welke voorwaarden daaraan zitten en welke ook onbedoelde consequenties daaraan vast zouden kunnen zitten voor met name het mkb. Vooral daar de focus op leggen. Als de voorwaarden te zwaar zijn dan ook gewoon 'nee' durven zeggen tegen die gelden. Daar ging het meer om.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank je wel, voorzitter. Een hele terechte opmerking. Kijk, het is altijd ... Je kunt het van twee kanten bekijken, hè? Europees geld is ons belastinggeld. Daarvan is het heel belangrijk om dat met goede waarborgen omkleed weg te zetten in projecten. Dat betekent dat je heel goed moet weten: gaat het geld niet ... Komt dat niet ... Dadelijk wordt het besteed aan dingen die er niet toe doen of die niet bedoeld zijn. Dat kan aan de andere kant ervaren worden als heel veel administratieve lasten of zaken die je moet doen. Dus een goede uitleg en een duiding van waarom dat het een en ander gebeurt is belangrijk. Aan de andere kant zullen wij ook daar waar wij als GS in belangrijke gremia zitten met betrekking tot subsidieregelingen; dat wij aandacht blijven vragen om in ieder geval de administratieve lasten ... Die dienen zoveel mogelijk in balans te zijn met het geld wat mogelijkerwijs partijen kunnen krijgen.

De voorzitter: Dank u wel. Voordat de heer Kuntzelaers het woord neemt. De tijd van GS, de spreektijd van GS, is bijna om, maar ik wil uw commissie verzoeken, omdat u zelf over uw eigen agenda gaat, om de Gedeputeerde ...

Gedeputeerde Kuntzelaers: Hoeveel minuten heb ik nog, voorzitter?

De voorzitter: Weinig. 2 minuten en 18...

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dat gaan we proberen. Dat ga ik aan, die uitdaging.

De voorzitter: Nou ja, ik vind wel ... De commissie heeft heel veel vragen gesteld. Dat was ook wel een terechte opmerking. Ik wil graag aan de commissie voorleggen u nog de mogelijkheid te geven om die vragen allemaal netjes te kunnen beantwoorden. Dat is ook wel netjes naar uw commissie toe, ook om de discussie voort te zetten. Maar het is een vraag aan u. Ik zie al gezichten. Het is een vraag aan uw commissie, want u gaat over uw eigen agenda, dus of u ermee kunt instemmen om de Gedeputeerde nog even iets meer tijd te geven om fatsoenlijk te kunnen antwoord op de vragen.

Gedeputeerde Kuntzelaers: 2 minuten en 8 seconden. Dat gaan we gewoon proberen.

De voorzitter: Prima. Ja, dan hoeft dat niet.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Bij deze. Dank u wel, voorzitter. **Op de vraag van de PvdA 'kan landbouw toegevoegd worden als prioriteit?'; ja, dat kan. Partij voor de Dieren. 'Kunnen we garanderen dat 50% van de middelen ingezet wordt voor duurzaamheid of diervriendelijkheid?' Ik denk dat dat kan. Ik denk zelfs dat de meeste boeren die geld aanvragen dat doen tegenwoordig om te verduurzamen. Dus ik durf die als doelstelling wel mee op te nemen.**

Mevrouw Plusquin (Partij voor de Dieren): Is dat een toezegging?

Gedeputeerde Kuntzelaers: Yes, toezegging. Je kunt beter interrumpen in deze tijd. Dat scheelt mij tijd dan weer. De BBB stelde twee vragen. Wat doen we als er een tegenvaller uit het Rijk komt met betrekking tot het LPLG? Ik heb het volste vertrouwen in de onderhandelende partijen dat die ervoor gaan zorgen dat we het geld wel gaan krijgen. De BBB vroeg ook nog hoe het gaat met **herbestemming op het boerenerf**, waar stoppers of andere vragen leven. Daarvoor gaan we proberen in het Landelijk Gebied een antwoord te geven. Dat doe ik samen met mijn collega's Theuns en Faassen. **Ik zeg u toe dat we daar nog op terugkomen.** Het CDA vroeg naar de binnenhavens. Ja, daar zijn we druk mee bezig. Het CDA vroeg ook: hebben we goed in beeld hoe het zit met de investeringskracht van onze agrarische ondernemers? Jazeker, er is internationaal onderzoek naar. De investeringskracht van onze ondernemers is nog goed, alleen beleidsregels belemmeren daar vaak bij. Het is onze taak om te zorgen dat we daar overzichtelijk en duidelijk in zijn. LOKAAL-LIMBURG vroeg wanneer we informeren. Via de P&C-cyclus.

De voorzitter: Ik zie een interruptie van de heer Hanegraaff.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Uitstekend!

De heer Hanegraaff (CDA): Nu kunnen we alle tijd nemen, hè? Ik heb de kwalificatie van de Formule 1 toch al gemist, dus kan mij het schelen hoelang we doorgaan. De vraag die ik meer stelde, kijk, ik ben blij dat het in zicht is en dat daar onderzoek naar gedaan wordt, maar de vraag is natuurlijk ook gericht op: hoelang houden ze het nog vol? Je wil niet dat die innovatiekracht en de kwaliteit van veel van die ondernemers ... Op een gegeven moment is het: genoeg is genoeg. Ik ben een beetje aan het zoeken of er ook voldoende voeling is wanneer dat dat breekpunt er is. Kijk, we kunnen wel eeuwig niks doen, maar er komt een moment dat elke goede ondernemer zegt: nu is het klaar. Dan gaan we wel ergens anders heen.' Wat houden we dan over? Ja, niet de bedrijven die we willen. We willen de goede bedrijven houden. Is daar voldoende voeling voor? Dat is eigenlijk de vraag.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter, met wat meer rust in het antwoord. Ja, het is wel vaak sectorspecifiek. Binnen de agrarische sector zien we natuurlijk verschillen in investeringskracht en innovatiekracht. Sectoren waar het op dit moment financieel heel goed gaat, neem de varkenssector, daar zit er enthousiasme, de wil om te vernieuwen, geld om te vernieuwen ook met name op dit moment. Daar zijn het met name regelgeving, planologische vragen die uitdagingen lijken te bieden op dit moment. Ja, andere sectoren waar het wat krapper in de marges zit op dit moment; de melkveehouderij op sommige plekken. Die staat echt wel onder druk. Er zijn meer voorbeelden van beide, maar het eerlijke antwoord is: ook daar zien we dat de investeringskracht vaak niet het dilemma is en ook niet de wil om te innoveren, maar de duidelijkheid in regelgeving, de weg waarnaartoe. Hoe verhoudt zich dat tot de omgeving? Daar zitten de grote vraagstukken van dit moment voor de sector. Hebben we dat in beeld? Ja, er is heel veel gesprek met die sectoren. Is dit een onderwerp wat we heel veel adresseren in Den Haag? Jazeker, dit is een onderwerp dat veel onder de aandacht wordt gebracht. Yes, nog een interruptie.

De voorzitter: Nog een vraag van de heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank u wel. Ja, ik was het debat via internet aan het kijken. Dan zit er een minuut vertraging in. Daarom dat ik nu pas interrump. Nee, grapje. Op uw antwoord inzake de onderhandeling over het LPLG. Nou, ik heb net zoveel vertrouwen als u in de

onderhandelingspartners, maar ik heb toch geleerd dat vertrouwen heel goed is, maar een plan B nog beter. Dus ik zou daar graag toch nog iets meer reflectie op willen zien dan.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik doe dat dan vanuit het perspectief van de landbouw in dit geval. Het LPLG heeft natuurlijk meerdere perspectieven op dat landelijk gebied. Daarin zijn ook veel actoren bezig. In de plattelandscoalitie zitten natuurlijk niet alleen de Provincie en de agrariërs, maar ook de natuur- en milieuorganisaties en de waterschappen en andere partijen die daar actief zijn. Gezamenlijk wordt daar al heel veel tijd geïnvesteerd in: hoe willen we de omgeving met elkaar vormgeven? Een onderdeel daarvan is de financiering door het Rijk. Maar de zoektocht met elkaar naar wat die toekomst dan moet zijn voor dat platteland, dat is geen weggegooide tijd of energie. Het heel eerlijke antwoord is wel dat met die hele puzzel die je aan het leggen bent er noodzaak is om duidelijkheid te hebben, niet alleen in de financiën, maar ook in die doelstellingen of de richting waarnaartoe je zult moeten gaan bewegen. Dat is een Haagse vraag. We kunnen hier natuurlijk laaghangend fruit met zijn allen zeker oppakken, dus daar waar agrariërs willen verduurzamen, daar waar het nu al lijkt dat je de goede kant uit kunt, kunnen we met blijversbudgetten, met Europese middelen die al beschikbaar zijn, al een kant uit. Maar de grote vraag ligt natuurlijk in hoe het wordt ingevuld. Een plan B zonder dat je de regels kent en zonder dat je de budgetten kent; ja, dat is wel een hele complexe vraag die u voorlegt. Dus ik deel de complexiteit en ik hoop heel erg dat men in Den Haag, als er straks een coalitieonderhandeling geweest is met een resultaat, in ieder geval richting en koers gegeven wordt. Dat helpt ons om verder te komen om het platteland weer leefbaar, mooi, duurzaam en klaar voor de toekomst te maken. Nou, u knikt tevreden. Dan concludeer ik daaruit dat dat het antwoord op uw vraag is. Dat brengt mij bij partij Horizon. Die vraagt: moet er niet meer geïnvesteerd worden in circulariteit en industrie in plaats van in landbouw? Ik denk dat de verduurzaming van onze landbouw een groot goed is en dat we daar vooral in moeten willen investeren. Dus wat dat betreft ben ik ervan overtuigd dat er veel moois te doen is. Tot zover. Heeft u de antwoorden gegeven op de PVV? De PVV knikt van wel, maar dat is niet zo. Dus u kunt interrumpen, dan krijgt u een antwoord. Anders zijn we klaar met de vergadering.

De voorzitter: Dank u wel voor de beantwoording. Dan zijn wij nu toe aan onze tweede termijn van de commissie. Is er nog behoefte aan een tweede termijn van uw commissie? Ja. Ik zie een aantal handen. Een aantal mensen ook niet. Ik kan ook even één minuut schorsen voor de mensen die ... Anders gaan we gewoon in één ... Ja. We gaan gewoon verder, zonder te schorsen. Dan starten wij de tweede termijn. U heeft daarin maximaal twee minuten. Mevrouw Berghorst van de PvdA. U heeft geen behoefte aan een tweede termijn? Mijnheer Stocks? Ook geen behoefte aan een tweede termijn? De heer Van Est? U wel.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, voor mij is het niet belangrijk of ik de kwalificatie van de Formule 1 heb gemist, maar als je ooit meegespeeld hebt, wil je geen aflevering van Flikken Maastricht missen, dus we moeten een beetje snel zijn. Ik dank het College voor de beantwoording. We hebben goed gehoord dat het College het belangrijk vindt dat PS zijn rol neemt. We zijn ook benieuwd hoe dit zijn vorm krijgt in de beleidskaders, ook gezien de discussie bij het vorige beleidskader, 'Samen leven en bestaanszekerheid'. Daar waren het CDA, PVV, D66 en GroenLinks het er zelfs over eens. Toen dacht ik: ja, het zijn 76 landelijke zetels in de Tweede Kamer, dus dan moet het wel goed komen. Laat ik het zo zeggen, we zijn altijd bereid om mee te denken als er behoefte aan is om het nog te verbeteren. Dan nog eventjes kort wat inhoudelijke zaken. Ik dacht: misschien worden ze gesteld. Maar dat is nog niet gebeurd. Ergens staat erin dat we aansluiten bij de Europese Green Deal. Eigenlijk vroeg ik me af: welke Green Deal wordt bedoeld? Die door de vorige commissaris erdoor

gesleept is of de afgezwakte van de huidige voorzitter? Wat is straks nog de Green Deal na de Europese verkiezingen? Moeten we daar niet een beetje flexibel in zijn? Het tweede punt is: er stond: 'De transformatie van de huidige lineaire naar een duurzame circulaire economie zal de concurrentiepositie van het bedrijfsleven versterken.' Dan denk ik: ja, is dat wel zo? Er zijn landen die gewoon alle lak hebben aan circulaire economie, die veel goedkoper kunnen produceren. In hoeverre ziet u dan dat voordeel? Het derde puntje is: in 2022 hebben we een uitgebreide verkenning gedaan van de Limburgse arbeidsmarkt. Toch stellen we dat we met de beschikbare data niet goed georganiseerd en ontsloten zijn. Dan denk ik: wat hebben we dan in 2022 gedaan? Wat is uitgebreid geweest en waarom hebben we dat dan niet gedaan?

De voorzitter: Komt u tot een afronding?

De heer Van Est (50PLUS): Tot slot ... Dan ga ik mijn laatste zin pakken. Eigenlijk moet ik toch positief afsluiten. In het Statenvoorstel van GS staat: 'Door de koppeling van de doelenboomindicatoren en de P&C-cyclus zorgen we voor meer data, informatie en financiën. Hiermee beogen we de kaderstellende en controlerende taak van de Provinciale Staten optimaal te ondersteunen.' Dat was nou net de bedoeling van onze vragen. Dus we zijn wat te vroeg geweest, maar we zien vol belangstelling uit naar het vervolg.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Dank voor de antwoorden en de duiding. Waar ik nog wat twijfel is over mijn opmerking en vraag rondom de uitwerking eigenlijk van de ambitie op biomassa en voedsel in de actielijnen in hoofdstuk 6, waarvan ik het gevoel had dat dat wellicht meer concreet zou moeten. Ik heb ook wat thema's benoemd die daar wellicht onderdeel van zouden kunnen zijn. Het kan zijn dat ik dingen niet heb gelezen die er wel staan of dat ik dingen niet goed heb gedeut die ik scherper had kunnen duiden, maar misschien dat het College daar toch nog kort op kan reflecteren.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Smeets. Geen tweede termijn. De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank je, voorzitter. Om in Formule-1-termen te blijven: ik zal de DRS aanzetten, zodat we haast kunnen maken. Ik had nog een vraagje. Vanmorgen tijdens de behandeling van het beleidskader Cultuur kwam een stukje over Limburgse streekproducten naar voren. Er werd gezegd dat dat bij Economie zou horen. Dat wil ik even checken, of dat klopt. Oké. De vraag daarbij was: Limburgse streekproducten horen bij ons erfgoed, net zoals Limburgse vlaai, maar we kunnen nog meer typisch ambachtelijk vervaardigde streekproducten, zoals Limburgse stroop en asperges noemen die met hart en ziel door vakmensen, vaak boeren hier en uit Limburg, worden geproduceerd. Kan de Gedeputeerde ons meenemen in zijn visie hierover? Die wordt daar helemaal niet door verrast, denk ik. Dan eenzelfde vraagje over arbeidsmigranten en arbeidsmigratie. Dat is een heel breed onderwerp, wat in de verschillende beleidskaders naar voren komt. De vraag is een beetje: wie is daar nou de Gedeputeerde waar we daar ... Ik heb geen vraag, maar als we een vraag zouden hebben, aan wie moeten we die stellen? Ja. Dan nog even terugkomend op de spreker over regeldruk. Dat is breed gepasseerd hier vandaag. Goed ... Ja, goed om te zien dat die spreker daarmee het effect heeft behaald wat hij voor ogen had, dat het in ieder geval hier op de agenda komt te staan. Als laatste had ik ... Even kijken. We hebben het over de impactanalyse gehad. Daar hebben we een toezegging van mevrouw Demollin dat die eraan zit te komen. Ik wou nog even verifiëren of daar ook de impact van investeringen en wat de Limburger daar nu aan heeft onderdeel van is.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, ik heb wel twee vragen die niet beantwoord waren, dus ik neem aan dat dat niet van mijn tijd af gaat. Dat was de vraag over arbeidsproductiviteit. Ik heb toch wel signalen gehoord dat als bedrijven bij het LIOF aankomen, dat toch snel gezegd wordt: ja, dit gaat niet over de lange termijn en de grote langetermijnplannen die we hebben. Terwijl ik denk: we moeten ook blijven investeren in de economie zelf en dat is arbeidsproductiviteit. Dus de vraag is of er daar meer ruimte voor is, gaat komen. En de vraag over projectgeld. We hebben een informatiesessie gehad en die vond ik geweldig, een geweldig team. Ik denk dat we dat moeten uitbreiden. Is er daar mogelijkheid toe? De economie als sturend principe. Daar wil ik graag nog eens een keer uitgebreider met de Gedeputeerde over praten. Dan zal ik proberen uit te leggen en hem te overtuigen waarom dat belangrijk is. Dan heb ik nog twee korte aanvullende vragen. De eerste is: ik denk dat we de komende tijd met name op economisch gebied heel erg afhankelijk ook worden van de soft power, de zachte kant, dus de lobby en de acquisitie. Nou, daar heeft de heer Satijn ook een achtergrond in, dus daar heb ik het volste vertrouwen in. Ik merk wel dat ik er behoefte aan heb om daar ook wel regelmatig over geïnformeerd te worden. Ik snap dat dat vaak gevoelige informatie is, dus dat kan wat mij betreft in een geheime sessie. Maar gewoon eens even bijgepraat worden. Hoe staat het ervoor? Waar zitten de knelpunten? Dan kunnen wij dat ook landelijk misschien met onze eigen partijen oppakken. De laatste vind ik eigenlijk ook nog wel een belangrijke. Waar ik een beetje mee worstel of over nadenk is: wat gebeurt er nou als we die klimaatdoelstellingen niet halen? Zitten daar nou juridische consequenties aan? Als dat zo is – ik vind dat dat onderzocht moet worden – heeft dat ook effect op het beleid dat wij nu voeren, ook economisch. Dat kan betekenen dat we op sommige terreinen moeten gaan versnellen, terwijl we op andere terreinen misschien even een stapje terug moeten doen, omdat dat minder last heeft van die juridische effecten. Maar ik heb het idee dat niemand echt weet wat er gaat gebeuren als we die doelstellingen niet halen, terwijl ik vind: het is onze verantwoordelijkheid om dat wel te weten. Dus de vraag is: kunnen we dat onderzoeken?

De voorzitter: Dank u wel. De heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Dank u wel, voorzitter. Heel kort nog even. Ik hoorde in de beantwoording dat ook op pagina 62 het stukje arbeidsparticipatie terugkomt. Ik lees er eigenlijk alleen dat we inzetten op arbeidsparticipatie, maar gezien de uitleg van de portefeuillehouder heb ik er wel het vertrouwen in dat we daar onze focus op hebben. Het is ook goed denk ik, naar aanleiding van de interruptie van mevrouw Smeets, dat daar ook nog eens scherp het een en ander in kaart gebracht zal worden. Nog één punt wat ik nog wil benadrukken. Ik vind dat het ook wel van het grootste belang is dat we ook monitoren hoe het staat met het bedrijfsleven in Limburg en dat we er ook voor waken dat die bedrijven niet verdwijnen hier uit Limburg. Onze fractie heeft ook onlangs schriftelijke vragen gesteld in het kader van netcongestie en welke impact dat heeft op het bedrijfsleven. Ik denk dat we daar met zijn allen echt heel scherp het oog op moeten blijven houden om te zorgen dat Limburg een aantrekkelijke economie blijft om in te investeren en dat het die mogelijkheden blijft bieden, ook voor het bedrijfsleven nu en in de toekomst.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van den Beucken, heeft u behoefte aan een tweede termijn?

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Ik wil eerst de drie-eenheid van het College bedanken voor de beantwoording van de vragen, waarbij ook een verborgen kwaliteit van de heer Kuntzelaers naar voren is gekomen. Heel leerzaam vandaag. Ja, alweer één. Moet je nagaan. Een misverstand, dat ik denk ik nog even uit de weg zou moeten ruimen is dat ik Brainport Eindhoven niet

als een bedreiging heb gekwalificeerd, maar juist misschien als een verbinding. Ik denk dat het goed is om dat hier wel even aan te geven. Nogmaals ben ik blij dat er wat betreft de arbeidsmarkt twee belangrijke groepen vandaag de revue hebben gepasseerd, de praktisch opgeleiden en de mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Ik wil mijn collega Maillé ook een enorm compliment maken voor hoe hij vandaag zijn inbreng heeft geleverd. Oprecht. Dan heb ik even nog iets over het juiste bedrijf op de juiste plek. Daar gaf de Gedeputeerde aan dat dat een kwestie van acquisitie is. Ik denk dat er meer beleidsterreinen bij komen kijken natuurlijk, hè? Dus ik denk dat dat breder getrokken moet worden en ik verheug me al op enig moment dat daar wat meer body aan gegeven wordt, dat we het daar een keer tijdens een of andere gelegenheid nog eens over kunnen hebben. Net zoals wij afgelopen keer gesproken hebben over grootschalige bedrijvigheid, in die geest. Even kijken. Dan heb ik het... Ja, vooral ook de aanhaking toerisme aan vrijetijdseconomie. Dat zijn zaken die je echt bij elkaar moet nemen. Goed dat daar de focus op ligt. Ik laat het hierbij, ook uit humanitaire overwegingen.

De voorzitter: Dank u wel. Dat waarderen wij. De heer Roso.

De heer Roso (JA21): Ja, voorzitter. Ik zal het ook heel kort houden. Er was één vraag volgens mij ook met betrekking tot de Groene Economie Limburg in relatie tot de vraag van de heer van D66. Stocks. Sorry. Volgens mij was die niet beantwoord of ik ben toevallig koffie gaan halen toen. Dat kan ook. Wel een andere vraag. De vraag is: daar een reflectie op. Dat is één. We hadden nog een andere vraag: bij biomassa staat bijvoorbeeld geen grootschalige houtstook en dergelijke benoemd. Mag ik dan ook aannemen dat de motie Kerseboom van 2019 ondertussen alweer ook door dit College blijvend wordt uitgevoerd? Daar wil ik het bij laten, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Megens.

De heer Megens (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik zal het kort houden. Ik zal de Gedeputeerde de kans geven om inderdaad ook gewoon schriftelijk te reageren. Dan zijn we allemaal net een minuutje eerder thuis.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Loomans, ook geen behoefte aan een tweede termijn. Dan kijk ik naar de Gedeputeerden. Dan geef ik eerst de heer Satijn het woord.

Gedeputeerde Satijn: Die belooft beterschap. De Green Deal Europa, de verwijzing, welke bedoelen we? Dat is de aanbeveling: doelstellingen inzake uitstootreductie voor 2040, om tegen 2050 klimaatneutraliteit te bereiken. Dat is de Green Deal waar het over gaat. U vraagt of wij flexibel zijn daarin. Nee. De Green Deal is de Green Deal. Mocht Europa daar anders over besluiten, dan komt daar mogelijk een aanpassing op, maar dit is voor ons nu het leidende kader, om het even zo te zeggen. U stelde een vraag: die transformatie van lineaire naar circulaire economie, gaan we daar niet bestaande ondernemers op benadelen? Ik denk uiteindelijk, als ondernemers daarin voorop willen gaan lopen, dat ze uiteindelijk aan het langste eind zullen trekken. Dat is lastig als je ziet dat andere landen of andere omgevingen daar anders naar kijken. Dat is nu al lastig. Toch denk ik: als we met elkaar een beweging willen inzetten, moeten we dat wel met elkaar gaan doen. Om dan elkaar een uitsluitmogelijkheid te geven, door te zeggen van 'ja, we doen het maar een jaartje niet'; ik denk dat we daarmee uiteindelijk aan het kortste eind trekken. Dus ik snap uw opmerking heel goed, maar ik denk zeker dat het uiteindelijk voor ondernemers het beste is als we die transformatie in gaan zetten.

De voorzitter: De heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. Ik denk dat we niet het meningsverschil ... Het gaat namelijk om het woord 'uiteindelijk'. In die tussenfase zijn er voor ondernemers net die kansen. We zien het gewoon gebeuren, niet alleen in Limburg, maar bijvoorbeeld ook in Noord-Nederland, dat fietsenfabrieken gewoon verplaatst worden en dergelijke. Dus dat is een beetje het punt. De vraag is: hoe overbruggen we het dan uiteindelijk voor die ondernemers om ze toch hier te houden? Dat is eigenlijk dan de cruciale vraag.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Wat zeker aan de orde is dat wij met ondernemers hierover spreken, hoe ze die transformatie kunnen inzetten en ook die weg daarnaartoe. Daar zijn we ook gewoon een gesprekspartner bij. Dat doen we zelf, maar dat doet het LIOF ook, om te zien of we ergens kunnen ondersteunen daar waar nodig. Maar dat laat onverlet dat we die transitie wel in gang willen laten zetten. Dus ja, dat doen we. En B, we vinden die transformatie naar die circulaire economie echt belangrijk en die moeten we echt met elkaar gaan inzetten. Dan kom ik bij de BBB. Limburgse streekproducten horen bij Economie. Dat kan ik bij deze bevestigen. Stroop en asperges zijn ook heel erg belangrijk en daarnaast ook heel erg lekker. U heeft natuurlijk gelijk. Met de asperges gaan we ook een beetje concurreren met Brabant, denk ik, maar de Limburgse asperges zijn natuurlijk het lekkerst. Laat dat helder zijn. Ik wil best gaan kijken of we daar wat stappen met elkaar kunnen gaan zetten. We moeten ons wel realiseren dat als het gaat over bijvoorbeeld de meest recente overwinning die we daarin bereikt hebben in ons Limburgs beleid, dat dat acht jaar geduurd heeft. Dus in die zin vind ik het een hele sympathieke oproep. Ik ga ook zeker met LNV in gesprek om te bezien of we daar stappen in kunnen maken. **Dus wat dat betreft is dat een toezegging, voorzitter, dat we dat gaan oppakken.** Het CDA. Arbeidsproductiviteit van bedrijven die bij... Even kijken. Ja, dat is... U zit in mijn antwoordsheet te werken. Ja.

De voorzitter: Een interruptie van de heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank je wel, voorzitter. Ik ga hem toch weer even terugpakken. De analyse. Mag ik daarvan verwachten dat daar ook het rendement op investeringen en de impact van investeringen voor de Limburger in terugkomt?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Een terechte vraag die u stelt. Ja. We vinden dat belangrijk. Ik denk dat het goed is... Ik denk dat we met de Voorjaarsnota een eerste stap daarin gaan zetten, om daar waar het gaat om grote projecten te gaan onderkennen wat daar de resultaten van zijn, wat die impact is, wat de Limburger daaraan heeft, wat de maatschappelijke rendementen zijn. We willen daar een eerste stap in gaan maken, om dat inzichtelijk te maken. Aan de hand daarvan kunnen we met elkaar het gesprek voeren, of we op de juiste weg zijn met elkaar. Ja. Mijnheer Hanegraaff. De acquisitie. U heeft natuurlijk altijd als Statenlid het recht om zaken in te zien, ook als ze vertrouwelijk zijn. Dus ik denk dat we gewoon even met elkaar moeten afspreken wat voor u het meest praktische is. **Ik ben altijd bereid om zeker één keer per jaar een sessie te organiseren daar waar het gaat om acquisitie,** maar mocht u tussentijds zeggen 'ik wil op de hoogte worden gesteld', dan kunt u het als Statenlid natuurlijk altijd vragen en dan doen we dat met veel plezier een-op-een, dus dat kan altijd.

De voorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, bedankt voor de toezegging. Het gaat ook om de lobby, hè? Eén keer per jaar is voor mij prima. Het gaat er mij om dat we gewoon enigszins een beetje kwalitatief van de Gedeputeerde wat inzicht krijgen: hoe lopen bepaalde projecten nou en dergelijke? Ik denk dat we daar met zijn allen sterker van kunnen worden.

Gedeputeerde Satijn: Ja. Even zien. U had ook nog een vraag gesteld over de fondsen, projectgeld. Daar komt collega Demollin op terug. Ja. De heer Van den Beucken zei: ja, goed, het juiste bedrijf op de juiste plek. Dat is niet alleen acquisitiebeleid. Daar heeft hij natuurlijk gelijk in. Dat raakt meerdere kaders. Maar daar waar het gaat om dit kader is dat in ieder geval een instrument. U moet het zien in het totaal. Daar heeft u gelijk in. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Demollin.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank je wel, voorzitter. Er was een vraag van de BBB, die ging over arbeidsmigranten of arbeidsmigratie. De collega Van Caldenberg is daar de coördinerend portefeuillehouder in. Dan zijn er twee vragen gesteld door het CDA. Eén ging over de arbeidsproductiviteit. Hoe kan die worden vergroot? Nou, uit onderzoek blijkt dat arbeidsproductiviteit normaliter wordt vergroot als er geïnvesteerd wordt in scholing van werknemers. Daar zetten we dus in dit kader ook op in, zeker ook op alle niveaus, dus vanuit de basisvaardigheden tot ook het hogere segment. We blijven ook investeren in innovatie. Het is met name een indicator, geen doelstelling, arbeidsproductiviteit. De realiteit is wel dat we daar uiteindelijk toch maar beperkt invloed op hebben. Desalniettemin, u gaf net zelf aan: ook moeilijke dingen moet je niet uit de weg gaan. Dat doen wij ook. We doen daarbij ons best.

De voorzitter: Uw laatste interruptie, mijnheer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Joepie. Mijn excuses aan iedereen hoor. Het klopt natuurlijk, onderwijs is daar natuurlijk de belangrijkste factor in, maar de andere factor is natuurlijk ook wel automatisering en robotisering. Bijvoorbeeld in de kassen zou je graag willen dat bedrijven op water gaan telen of zo en dat dat allemaal automatisch gaat. Dan heb je geen arbeidsmigranten meer nodig. Voor dit soort signalen heb ik signalen gekregen dat dat bij het LIOF toch wat moeilijker ligt, omdat het dan niet direct gaat over die verduurzaming of die andere langetermijndoelen, maar dat die echt gericht zijn op het verbeteren van de economie. Dus het is meer een verzoek: kijk er even naar of wil de Gedeputeerde daar even naar kijken, dat wel in het oog wordt gehouden dat dat soort projecten ook belangrijk zijn voor de lange termijn. Dat is eigenlijk het verzoek.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dat nemen we mee. Dat doen we ook. Uiteindelijk zijn dit soort aspecten natuurlijk cruciaal om uiteindelijk te kijken van: redden we het? We weten ook dat die arbeidsmarkt krap is en krap blijft. Je kan niet 60 uur per week gaan werken. We hebben ook andere technieken nodig. Ja. Daar zijn we mee aan de slag. De andere vraag van u had betrekking op fondsenwerving. **Wij zullen goed naar uw signaal luisteren, dat je zegt: kijk nou even goed naar niet alleen de daadkracht, maar de daadkracht in zo'n team is er ook als er menskracht is. Daar gaan we mee aan de slag.**

De voorzitter: Dank u wel. Gedeputeerde Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. Dat geeft mij de kans om de vragen van de PVV te beantwoorden. Dan hoeft dat niet schriftelijk. De eerste vraag was: gaat de koe uit ons Limburgs landschap verdwijnen? Nee. De tweede vraag was: hoe gaat de glastuinbouw

verduurzamen als het net vol is? Ik denk dat het daar wel belangrijk is om je te realiseren: A, de glastuinbouw heeft een bufferfunctie in dat energienet. Juist als het om de drukte op het net gaat, is de glastuinbouw juist een essentiële schakel daarin. De verduurzamingsslag die daar moet plaatsvinden; ja, daar lopen ... Ik denk dat je drie scenario's kunt benoemen. Geothermie is er één, maar daar zitten we wel met een vraagstuk rond het staatstoezicht op de mijnen. Boren in de zogenaamde Venlo-school kan risico's op bevingen et cetera veroorzaken. Ook de drinkwaterreserve die er daar zit is een punt van aandacht. De tweede optie zou groen gas kunnen zijn. Een derde optie zou – dan kijk ik alvast naar mijn zeer gewaardeerde collega – een goede aftakking van de Delta Rhine zijn daar voor het glastuinbouwcluster. Ook daarmee zou je aan de energievraag kunnen voldoen. Maar aangezien iedereen een aftakking van de Delta Rhine Corridor wil en dat nogal prijzig is, is het de vraag of we dat kunnen belobbyen. Maar dat zijn wel drie scenario's waar je naar zou kunnen kijken zonder dat je meteen een enorme impact op het huidige net zou hoeven hebben. Het heeft wel onze aandacht. Tot zover.

De voorzitter: Ik zie nog, helaas ... Dan heel even ... Ik zie nog een vraag van de heer Van Est en de heer Roso. De heer Van Est eerst. Ja.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, voorzitter, ik had een vraag nog gesteld. Die ging over de arbeidsmarkt. We hebben in 2022 een uitgebreide verkenning gedaan van de Limburgse arbeidsmarkt en nu zijn toch niet de data beschikbaar of goed georganiseerd. Dan denk ik: wat is daar misgegaan in 2022? Wat hebben we toen gedaan? Waar wachten we op? Wat is de nadere duiding waarom we nog niet over de goede data beschikken?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank je wel. Excuses dat ik u gemist heb. Ik ga daar achteraan. Ik zal even intern gaan kijken welke studie u bedoelt. Ik was in de veronderstelling dat u een studie bedoelt op grond waarvan het stuk, het hoofdstuk Gezonde Arbeidsmarkt, nu gebaseerd is. **Ik ga er achteraan om te kijken wat u precies bedoelt en hoe we daar verder nader duiding aan kunnen geven.**

De voorzitter: De heer Roso.

De heer Roso (JA21): Ja, ik had twee vragen gesteld. Eén over de Groene Economie Limburg en de uitvoering daarvan met betrekking tot die bedrijventerreinen. De andere over grootschalige houtstook bij biomassa en de eventuele continuering van de uitvoering van de motie Kerseboom uit 2019.

De voorzitter: Ja. Daar wenst u nog een antwoord op. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, op de vragen van de heer Roso kom ik even schriftelijk terug. Ik had ook het idee dat hij die aan mijnheer Stocks stelde. Maar goed, ik kom daarop terug.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hanegraaff, u had ook nog een vraag die niet beantwoord was?

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, de vraag over de eventuele juridische consequenties stel dat wij die duurzaamheidsdoelstellingen niet halen. Het is een lange vraag. Daar mag ook schriftelijk eens over nagedacht worden.

De voorzitter: Ja. Daar komt de Gedeputeerde schriftelijk op terug. De heer Sol had ook nog een vraag die niet beantwoord was en dan daarna de heer Stocks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dat klopt. Dat ging inderdaad over het aanscherpen van de actielijnen in het hoofdstuk over land- en tuinbouw. Maar wat mij betreft, ook met een beroep op de medemenselijkheid, vind ik het ook prima om daar een keer 1-op-1 nog even de diepte in te gaan.

De voorzitter: Ja. Dank u wel. De heer Stocks.

De heer Stocks (D66): Ja, dank u. Ik neem aan dat de beantwoording aan de heer Roso ook aan mij toekomt. Ja. Super.

De voorzitter: Ja. Goed. Dan concludeer ik dat we dit voorstel voldoende hebben besproken. We hebben een heleboel toezeggingen genoteerd. Met uw permissie ga ik die op dit moment niet allemaal herhalen, maar u mag ons op onze blauwe ogen geloven dat wij die toezeggingen samen met de Griffie netjes gaan uitschrijven. Dan gaat u die ook nog terugzien in het overzicht. Dan resten ons nog twee vragen. Enerzijds de vraag: vindt u dit stuk behandelrijp? Daarna de vraag: vindt u het een hamerstuk of vindt u het een behandelstuk? Ik hoor hier alweer een hamerstuk. De Gedeputeerden zeggen iedere keer hetzelfde. Degenen die het stuk niet behandelrijp vinden kunnen nu hun hand opsteken. Ik zie dat dat niemand is. Degenen die het stuk willen doorsturen als hamerstuk ... Die zie ik ook niet. Dan concludeer ik daarmee dat uw commissie vindt dat dit stuk doorgestuurd kan worden naar PS als behandelstuk.

T9404 Gedeputeerde Kuntzelaers zegt toe in de doelenboom van het definitieve kader Werken aan een toekomstbestendige economie op te nemen dat minstens 50% van de middelen van het blijversbudget besteed worden aan oplossingen die duurzaam en diervriendelijk zijn.

T9405 Gedeputeerde Kuntzelaers zegt toe landbouw als prioriteit op te nemen bij paragraaf 'Prioriteitstelling' in het definitieve kader Werken aan een toekomstbestendige economie.

T9413 Gedeputeerde Satijn zegt toe dat de economische doelen nauwkeurig landen in de doelenboom.

T9414 Gedeputeerde Satijn zegt u toe de resterende vragen omtrent het beleidskader werken aan een toekomstbestendige economie te beantwoorden middels een mededeling portefeuillehouder.

T9415 Gedeputeerde Satijn zegt toe u te informeren omtrent toerisme aangaande wat we niet meer doen, wat we doorzetten en wat we nieuw gaan doen.

T9418 Gedeputeerde Demollin zegt toe te bekijken hoe aangesloten kan worden bij het landelijk groeifondsproject van het LLO Collectief Laagopgeleiden en Laaggeletterden, vóór de laatste Statenvergadering van 2024.

T9419 Gedeputeerde Demollin zegt toe inzichtelijk te maken wat door de provincie al aan arbeidsparticipatie wordt gedaan, voor het einde van Q3 2024.

T9420 Gedeputeerde Demollin zegt toe schriftelijk nader te duiden waarom nog niet over de juiste data wordt beschikt in relatie tot de uitgebreide verkenning uitgevoerd in 2022 naar de

Limburgse arbeidsmarkt, voor de behandeling van beleidskader Werken aan een Toekomstbestendige Economie op 5 april 2024.

T9422 Gedeputeerde Satijn zegt toe u te informeren over de totstandkoming van het uitvoeringsprogramma Circulaire Economie.

T9423 Gedeputeerde Satijn zegt toe u mee te nemen in de ontwikkelingen voor de leefomgeving omtrent de Einstein Telescope en inzicht te geven in de gevolgen voor de (ecologische) leefomgeving voor zover bekend. 1-6-2024

T9424 Gedeputeerde Satijn zegt toe u jaarlijks op een daarvoor gepaste wijze te informeren inzake acquisitie.

8.2 Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

De voorzitter: Dames en heren, dan zijn wij ... Even kijken. Die nog even benoemen. Ja. We hadden geen punten bij de rondvraag, mededelingen en actualiteiten IPO.

9 KWALITEIT OPENBAAR BESTUUR

9.1 Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

De voorzitter: De rondvraag onder het agendapunt 9, Kwaliteit Openbaar Bestuur, is doorgestuurd naar 22 maart. Die behandelen we dan.

10 FINANCIËN EN OVERHEAD

10.1 Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

De voorzitter: Bij agendapunt 10, financiën en overhead, is er ook geen rondvraag, mededelingen of actualiteiten vanuit het IPO.

11 Schorsing

De voorzitter: Dan komen wij bij de schorsing, want deze vergadering duurt nog langer, maar vandaag niet meer. Ik dank u allen. Ik dank u allen voor uw aandacht en uw inbreng. Ik zie ... De heer Roso heeft toch nog een nabrander?

De heer Roso (JA21): Misschien een punt van orde. Vanochtend is volgens mij een ander besluit genomen in het Presidium dan een schorsing. Of is dat niet voor de vergadering van vandaag?

De voorzitter: Nee, deze vergadering wordt gewoon geschorst en die wordt gewoon voortgezet op 22 maart, want het is één lange vergadering. Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, mijnheer Roso heeft wel gelijk. Vanochtend heeft het Presidium...

De voorzitter: Kijk, daar ben ik niet van op de hoogte.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Nee, dat snap ik. Vanochtend heeft het Presidium de opdracht gegeven aan de griffier om dat toch te bekijken, of dat op een andere manier kan, met de reden dat de vergoeding voor burgercommissieleden per vergadering gaat. Als je deze vergadering helemaal uitspreidt over de hele maand maart, dan zitten al onze zeer gewaardeerde collega-burgercommissieleden die dan ook nog het woord voeren dat gratis en voor niks te doen. Dat is toch wel een beetje lullig.

De voorzitter: Klopt. Daar heeft u een terecht punt. Ik moet ook wel eerlijk bekennen dat doordat ik er niet van op de hoogte was en omdat er nog geen besluit genomen is, moet ik dat heel even afwachten. Voor nu schorsen we dan de vergadering even en dan kijken we even of die vergadering wel gewoon gesloten kan worden. Wat zegt u? Schorseneren. Ja. Ja. Dan zien wij elkaar weer op 22 maart. Maar daar gaat u dan wel nog een mededeling van uw voorzitter over krijgen, dat deze vergadering dan gesloten gaat worden en dat die dan opnieuw geopend wordt op 22 maart. Dat vind ik dan wel zo netjes. Ja. Oh ... Heel even een correctie. Blijkbaar kan ik dat niet doen. Dus ik moet wachten tot 22 maart en ik moet de vergadering nu even schorsen. Dan kan dat wel gewoon op 22 maart gebeuren. Even een procedure. Ja. Tot dan.

(De vergadering werd geschorst om 20.06 uur)

Vastgesteld in de vergadering van 31 mei 2024,

De commissiegriffier,

De voorzitter,

Van Dijk

Mertens/Nijenhuis